

VJENČANJE

Nicholas Sparks

Debitantski roman Nicholasa Sparksa, *Zima za dvoje* prodao se u milijunima primjeraka i oduševio čitatelje i kritičare diljem svijeta. Iako je nakon njega uslijedilo još nekoliko njegovih bestselera, čitatelji se nisu prestali nadati nastavku romantične priče o Allie i Noi Calhounu – koji je upravo pred vama.

Odvjetnik Wilson Lewis oženjen je već trideset godina Noinom i Allienom kćeri Jane. Zajedno su odgojili troje prekrasne djece i sretno žive u bukolikom gradu New Bernu. No, nakon što zaboravi godišnjicu braka, Wilson shvaća kako su i strast i romantika iz njega nestali i, u strahu da ga vlastita žena više ne voli, odlučuje potražiti savjete od Noe, koji svoje dane provodi u domu za umirovljenike, hraneći labuda za kojeg je siguran da predstavlja reinkarnaciju njegove voljene Allie.

Očajnički želeći vratiti Janeinu ljubav, Wilson će morati otkriti način kako da je natjera da se u njega ponovno zaljubi. Jer, usprkos prekrasnom primjeru braka kakav su imali Allie i Noah, Wilson je zatvorena osoba, muškarac nesposoban izraziti ono što osjeća. Jedino što mu ide od ruke, čini se, jest egzistencijalno se pobrinuti za svoju obitelj. No, s nadolazećim vjenčanjem svoje kćeri i suprugom koja se od njega emocionalno udaljila, i to će se morati promijeniti. Imajući pred sobom sjećanja na pedeset godina dugu prekrasnu ljubavnu priču svoga punca, možda i neće biti toliko teško naći put do srca žene koju obožava.

Za Cathy koja me učinila najsretnijim čovjekom na svijetu kad je pristala da mi bude žena.

Zahvale: Zahvaljivati ljudima uvijek je zgodno, To je nešto što me veoma raduje, Ja nisam pjesnik, priznajem odmah, Pa mi oprostite ako se pjesma ne rimuje.

Htio bih najprije zahvaliti svojoj djeci, Jer ih volim sve do jednoga, Miles, Ryan, Landon, Lexie i Savannah su sjajni, Bez njih ne bi bilo života zabavnoga.

Theresa mi stalno pomaže, a Jamie nikad ne uzmiče lako, Sretan sam što radim s njima i nadam se da će uvijek ostati tako.

Denise, koja je po mojim knjigama snimila filmove, I Richardu i Howieju, koji poslove moraju utanačiti, Skottyju, koji sklapa ugovore, Sve su to moji prijatelji i taj će mi osjećaj uvijek puno značiti.

Larryju, šefu i stvarno sjajnom momku, I Maureen, koja ima bistru glavu, Emi, Jennifer i Edni, punim iskustva, Za prodaju knjiga, svima dugujem hvalu.

I drugi su tu, zbog kojih su mi dani Pustolovina prekrasna i sjajna, Stoga svim mojim prijateljima i obitelji, hvala, Jer, zbog vas, život mi je riznica bajna.

Prolog

Je li moguće, pitam se, da se čovjek uistinu promijeni? Ili karakter i navika oblikuju nepomične granice naših života? Sredina je listopada 2003. i razmišljam o tim pitanjima dok promatram kako noćni leptir bezumno udara o svjetiljku na trijemu. Vani sam, sam. Jane, moja žena, spava na katu i nije se pomaknula kad sam se izvukao iz kreveta.

Kasno je; ponoć je došla i prošla, a u zraku se osjeća svježina koja obećava ranu zimu. Imam na sebi debeli kućni ogrtač, i iako sam mislio da će biti dovoljno debeo da mi ne bude zima, primjećujem da mi ruke dršću prije nego što ih uspijevam gurnuti duboko u džepove. Iznad mene, zvijezde su mrlje srebrne boje na tamnosivom platnu.

Vidim Orion i Vlačice, Velikog medvjeda i Sjevernu Krunu, i mislim da bi me trebala inspirirati spoznaja da gledam ne samo u zvijezde, nego i u prošlost. Zvijezda blistaju svjetlošću koja je nastala prije mnogo eona i čekam da mi nešto padne na pamet, riječi koje bi mogao upotrijebiti pjesnik kako bi osvijetlio tajne života. Ali ničeg nema. To me ne iznenađuje. Nikad se nisam smatrao sentimentalnim, i ako biste upitali moju ženu, siguran sam da bi se složila. Ne zanosim se filmovima ni dramama, nikad nisam bio sanjar, i ako uopće težim ičime ovladati, to je umijeće koje određuju pravila Porezne uprave i koje je kodificirano zakonom.

Najvećim dijelom, kao odvjetnik za nekretnine proveo sam dane i godine u društvu onih koji se pripremaju za smrt i pretpostavljam da bi neki mogli reći da mi je zbog toga život manje sadržajan. Pa, čak i ako su u pravu, što mogu učiniti?

Ne tražim opravdanja za sebe, niti sam to ika d radio, i nadam se da ćete na kraju moje priče biti blagonakloni prema ovom hiru mog karaktera. Molim vas, nemojte me krivo shvatiti. Ja možda nisam sentimentaln, ali nisam sasvim bez emocija, i postoje trenuci kad sam ispunjen dubokim osjećajem čuđenja. Obično me se veoma doimaju jednostavne stvari: kad stojim među divovskim sekvojama u Sierra Nevadi, na primjer, ili promatram kako se valovi oceana razbijaju o Cape Hatteras, bacajući slane rasprsnute kapljice u nebo.

Prošli sam tjedan osjetio kako mi se stegnulo grlo kad sam vidio kako je dječčić dohvatio očevu ruku dok su hodali niz ulicu. Ima i drugih stvari: nekad mogu izgubiti osjećaj za vrijeme kad gledam u nebo puno uskovitlanih oblaka, a kad čujem tutnjavu groma, uvijek prilazim prozoru da bih promatrao munje. Kad sjajni bljesak osvjetli nebo, često me ispunjava čežnja, iako ne bih znao reći što je to, što osjećam da mi nedostaje u životu. Zovem se Wilson Lewis i ovo je priča o vjenčanju. To je i priča o mojem braku, ali, usprkos tome što smo Jane i ja proveli zajedno trideset godina, pretpostavljam da drugi znaju mnogo više o braku nego ja. Ako mene pitate za savjet, nećete ništa naučiti.

U braku sam bio sebičan i tvrdoglav i neznalica kao ribica u akvariju, i boli me ta spoznaja o samome sebi. Ipak, gledajući unatrag, vjerujem da ako sam išta učinio dobro, onda je to bila činjenica da sam sve ove zajedničke godine volio svoju ženu. Dok se nekima možda to može činiti kao nešto što nije vrijedno spomena, morate znati da je bilo trenutaka kad sam bio siguran da moja žena ne osjeća to isto kad sam ja u pitanju.

Naravno, svi brakovi imaju uspone i padove, i vjerujem da je to prirodna posljedica parova koji su se opredijelili ostati zajedno dugo vremena. Žena i ja smo zajedno preživjeli smrt oboje mojih roditelja i jednog njezina, kao i bolest njezina oca.

Selili smo se četiri puta i, iako sam bio uspješan u svojoj profesiji, mnoge su žrtve morale biti učinjene da osiguram ovu poziciju. Imamo troje djece, i mada nijedno od nas ne bi zamijenilo iskustvo roditeljstva za blago Tutankamona, bili smo iscrpljeni i često izmoždjeni besanim noćima i čestim odlascima u bolnicu kad su djeca bila bolesna. Ne trebam ni reći da su njihove tinejdžerske godine iskustvo koje ne bih rado još jednom proživio.

Svi ti događaji stvaraju napetosti i, kad dvoje ljudi živi zajedno, napetost ide u oba smjera. To je, počeo sam vjerovati, i blagoslov i prokletstvo braka. Blagoslov jer postoji ventil za svakodnevne napetosti života; prokletstvo jer je ventil netko do koga vam je duboko stalo. Zašto to spominjem? Zato što želim podcrtati da za sve vrijeme ovih događanja nisam nikad sumnjao u svoje osjećaje prema svojoj ženi. Svakako, bilo je dana kad smo se izbjegavali pogledati za vrijeme doručka, ali ipak nisam nikad sumnjao u nas.

Bilo bi nepošteno reći da se nisam pitao što bi se bilo dogodilo da sam se oženio nekom drugom, ali sve godine koje smo proveli zajedno nisam nijednom požalio što sam izabrao nju i, također, što je ona izabrala mene. Mislio sam da je naš odnos stabilan, ali sam se na kraju prevario. Shvatio sam to prije nešto više od godinu dana, točnije, četrnaest mjeseci, i ta je spoznaja, više nego išta drugo, pokrenula sve ono do čega je poslije došlo. Pitate se što se to dogodilo? S obzirom na to koliko imam godina, moglo bi se pretpostaviti da je u pitanju bio neki incident izazva n krizom srednjih godina. Možda iznenadna želja da promijenim život ili možda emocionalni zločin. Ali nije bila riječ ni o jednom ni o drugom. Ne, moj je grijeh bio malen, incident bi koji u drugim okolnostima možda poslije mogao postati temom šaljive anegdote. Ali nju je povrijedio, povrijedio je nas, i stoga ovdje moram početi svoju priču.

Bio je 23. kolovoz 2002. i evo što sam učinio: ustao sam i pojeo doručak, onda sam proveo dan u uredu, po običaju. Sadržaj moga radnog dana nije igrao nikakvu ulogu u onome što mu je slijedilo; da budem iskren, ne sjećam se ničeg, osim da se nije dogodilo ništa izvanredno. Stigao sam kući u uobičajeno vrijeme i ugodno sam se iznenadio kad sam vidio Jane kako u kuhinji priprema moje omiljeno jelo.

Kad se okrenula da me pozdravi, činilo mi se da sam vidio kako je na trenutak usmjerila oči naniže kao da želi vidjeti imam li u ruci još nešto osim aktovke, ali bio sam praznih ruku. Sat kasnije zajedno smo večerali, a poslije toga, kad je Jane počela skupljati tanjure sa stola, izvadio sam iz aktovke nekoliko pravnih dokumenata koje sam želio pregledati. Sjedeći u radnoj sobi, pažljivo sam čitao prvu stranicu kad sam primijetio da Jane stoji na vratima. Brisala je ruke u

kuhinjsku krpu, a na licu joj se vidjelo razočaranje koje sam tijekom godina bio naučio prepoznati, iako ne i sasvim razumjeti. – Imaš li mi nešto reći? – upitala je potom.

Oklijevao sam, svjestan da je pitanje ozbiljnije nego što implicira njegova bezazlenost. Pomislio sam da možda aludira na novu frizuru, ali sam pažljivo pogledao i kosa joj nije izgledala drukčije nego uobičajeno. Svih sam ovih godina pokušavao primjećivati takve stvari. Ipak, nisam se snašao, ali sam, dok smo stajali jedno nasuprot drugom, znao da moram nešto ponuditi. – Kako si provela dan? – upitao sam napokon.

Odgovorila mi je polusmiješkom i otišla. Sada znam što je tražila, naravno, ali tada sam slegnuo ramenima i vratio se poslu, shvativši to kao još jedan primjer tajanstvenosti žena. Kasnije te večeri ušuljao sam se u krevet i udobno se smještao kad sam čuo kako je Jane duboko, brzo udahnula. Ležala je postrance, leđima okrenutim prema meni, i kad sam primijetio da joj se ramena tresu, iznenada mi je palo na pamet da plače.

Zapanjen, očekivao sam da će mi reći što ju je tako uznemirilo, ali umjesto toga, ona je nastavila hripati, kao da pokušava disati kroz suze. Grlo mi se instinktivno stisnulo i osjećao sam kako me hvata strah. Nastojao sam da se ne uspaničim; pokušao sam ne misliti da se nešto loše dogodilo njezinu ocu ili djeci, ili da joj je liječnik rekao neku strašnu vijest.

Pokušao sam misliti da to ne može biti neki problem koji ja ne bih mogao riješiti i položio sam joj ruku na leđa, u nadi da ću je nekako moći utješiti. – Štoje? – upitao sam. Prošao je trenutak prije nego što je odgovorila. Čuo sam kako je uzdahnula dok je privlačila pokrivač do ramena. – Sretna godišnjica, – prošaptala je. Dvadeset devet godina, prekasno sam se sjetio i u kutu sobe primijetio poklone koje mi je kupila, uredno zapakirane i položene na vrh komode. Jednostavno, bio sam zaboravio. Ne pokušavam to opravdati, niti bih to učinio čak i da mogu. Kakvog bi to smisla imalo?

Ispričao sam se, naravno; onda sam se opet ispričao iduće jutro; a kasnije navečer, kad je otvorila parfem koji sam pažljivo bio izabrao uz pomoć mlade dame kod Belka, nasmiješila se, zahvalila y mi i potapšala me po nozi.

Sjedeći pokraj nje na kauču, znao sam da je volim isto toliko koliko, sam je volio onaj dan kad smo se vjenčali. Ali, promatrajući je i primjećujući prvi put kako odsutno gleda u stranu i kako joj je glava nedvojbeno žalosno nagnuta, iznenada sam shvatio da nisam sasvim siguran voli li još ona mene.

Prva glava

Bolno je misliti da vas žena možda više ne voli, i te noći, nakon što je Jane odnijela parfem u našu spavaću sobu, sjedio sam satima na kauču, pitajući se kako je došlo do svega ovoga. Najprije sam želio vjerovati daje Jane jednostavno reagirala emocionalno i da cijeloj stvari pridajem daleko više pozornosti nego što zaslužuje. Ipak, što sam više o tome mislio, sve više sam osjećao ne samo njezino nezadovoljstvo rastresenim mužem, nego i tragove neke starije melankolije, kao da je moj propust bio jednostavno posljednja kap u dugoj, dugoj seriji pogrešnih koraka. Je li je za Jane brak bio razočaranje?

Iako nisam želio tako misliti, njezin je izraz govorio drugo i počeo sam se pitati što to znači za našu budućnost. Razmišlja li ona o tome da li da ostane sa mnom ili ne? Je li uopće zadovoljna što je odlučila da se uda za mene?

Moram dodati daje bilo zastrašujuće razmišljati o ovim pitanjima, s odgovorima koji su možda još više zastrašujući, jer sam sve do toga trenutka uvijek pretpostavljao da je Jane isto tako

zadovoljna sa mnom kao što sam ja uvijek bio zadovoljan s njom. Pitao sam se što nas je dovelo do toga da osjećamo tako različito jedno o drugom? Pretpostavljam da moram početi time što ću reći da bi mnogi ljudi naš život smatrali prilično običnim. Kao i mnogi muškarci, ja sam imao obvezu zarađivati za obitelj i moj se život uglavnom usredotočio na moju karijeru. Posljednjih sam trideset godina radio za odvjetničku tvrtku Ambry, Saxon i Tundle u New Bernu, Sjeverna Karolina, i moji su prihodi, iako ne previsoki, bili dovoljni da nas svrstaju u gornju srednju klasu. Vikendom uživam u golfu i vrtlarstvu, volim klasičnu glazbu i svako jutro čitam novine. Iako je Jane nekad bila nastavnica, većinu našeg zajedničkog života provela je podižući troje djece. Vodila je kućanstvo i naš društveni život, i najviše se ponosi albumima s fotografijama koje je pažljivo poslagala kao slikovnu povijest našeg života.

Naša kuća od cigle s drvenom ogradom i automatskom prskalicom ima sve što treba, posjedujemo dva automobila i članovi smo Rotary kluba i Trgovinske komore. Cijelo vrijeme braka štedjeli smo za mirovinu, sagradili smo drvenu ljuljačku u stražnjem dvorištu koja je sada neiskorištena, prisustvovali mnogim roditeljskim sastancima, redovito glasovali i davali svaku nedjelju prilog Anglikanskoj protestantskoj crkvi.

Sa svojih pedeset šest godina, tri sam godine stariji od moje žene. Usprkos mojim osjećajima prema Jane, ponekad mislim da smo par za koji bi rijetko tko mislio da će provesti život zajedno. Različiti smo gotovo u svemu i, iako se suprotnosti mogu privlačiti i zaista se privlače, uvijek sam osjećao da sam našim vjenčanjem ja bolje prošao. Napokon, Jane je ona vrsta osobe kakva sam ja oduvijek htio biti.

Dok sam ja sklon razumu i logici, Jane je otvorena i ljubazna, s prirodnom suosjećajnošću zbog koje ju ljudi vole. Lako se smije i ima širok krug prijatelja. Kako su prolazile godine, shvatio sam da su većina mojih prijatelja, u stvari, muževi prijateljica moje žene, ali vjerujem da je to uobičajeno za većinu bračnih parova naše dobi.

Ipak, sretan sam što je Jane, čini se, uvijek birala prijateljice imajući na umu i mene, i cijenim to što uvijek ima ljudi s kojima mogu razgovarati na nekoj zajedničkoj večeri i domjenku. Ponekad mislim da bih živio kao redovnik da ona nije ušla u moj život. Ima još toga: očaran sam činjenicom da Jane uvijek pokazuje svoje osjećaje s djetinjom lakoćom. Kad je tužna, plače; kad je vesela, smije se, i najviše voli kad je se iznenadi nekom lijepom gestom.

U tim trenucima zrači nekom bezvremenskom nevinošću, i iako je iznenađenje po definiciji neočekivano, kod nje još godinama nakon toga sjećanje na iznenađenje može izazvati isti uzbudljiv osjećaj. Ponekad kad sanjari, pitam je o čemu misli, a ona iznenada počne prpošno pričati o nečem što sam bio davno zaboravio.

Moram reći da me to uvijek zadivljuje. Iako Jane ima najnježnije srce, ona je u mnogim stvarima jača od mene. Njezine su vrijednosti i uvjerenja, kao u većine južnjakinja, utemeljene u Bogu i obitelji; na svijet gleda kroz crno-bijelu prizmu, stvari su ili dobre ili loše. Jane teške odluke uvijek donosi instinktivno, i gotovo su uvijek ispravne, dok ja, s druge strane, važem beskonačne opcije i često sumnjam u ono što sam odlučio.

Za razliku od mene, moja je žena rijetko nesigurna. To što je ne zanima kako je drugi ljudi vide zahtijeva samopouzdanje koje je meni uvijek nedostajalo i najviše joj zavidim na tome.

Vjerojatno neke od naših razlika proistječu iz našeg odgoja. Dok je Jane odrasla u malom gradu s dvije sestre i bratom i roditeljima koji su je obožavali, ja sam odrastao u gradskoj kući u Washingtonu, Dc, kao jedino dijete odvjetnika koji su radili u državnoj upravi i moji su roditelji rijetko bili kod kuće prije sedam sati navečer. Zbog toga sam puno svog slobodnog vremena provodio sam, i do današnjeg dana najudobnije mi je u intimi moje radne sobe. Kao što sam već spomenuo, imamo troje djece, i premda ih jako volim, ona su uglavnom djelo moje žene.

Ona ih je rodila i odgojila i s njom se osjećaju najugodnije. Iako ponekad žalim što nisam proveo s njima onoliko vremena koliko sam trebao, tješi me pomisao da je Jane više nego nadoknadila moje izbjavanje. Djeca su, čini se, usprkos meni, ispala dobra. Sad su već odrasla i ne žive više s nama, ali smatramo se sretnima što se samo jedno odselilo iz države. Naše nas dvije kćeri često posjećuju, i moja žena pazi da u hladnjaku ima njihova omiljena jela za slučaj da su gladne, što izgleda nikad nisu. Kad dođu, satima pričaju s Jane.

Najstarija je Anna, kojoj je dvadeset sedam godina. Crne kose i tamnih očiju, njezin je izgled dok je odrastala odražavao njezinu sjetnu osobnost. Mučile su je sumorne misli i provela je tinejdžerske godine zatvorena u svojoj sobi, slušajući turobnu glazbu i zapisujući u dnevnik. Za mene je tada bila strankinja; prošli bi dani prije nego što bi progovorila riječ u mojoj prisutnosti i nisam nikako mogao razumjeti čime sam to izazvao. Izgledalo je da bi sve što bih rekao izazivalo samo uzdahe ili odmahivanje glavom, a ako bih je zapitao brine li je nešto, upiljila bi oči u mene kao da je pitanje nerazumljivo.

Čini se da moja žena nije u tome nalazila ništa neobično, smatrajući to fazom koja ne zaslužuje pozornost i koja je tipična za mlade djevojke. A opet, Anna je s njom ipak razgovarala. Ponekad bih prošao pokraj Annine sobe i čuo Annu i Jane kako šapuću jedna s drugom; čim bi me čule iza vrata, šapat bi prestao.

Kad bih poslije pitao Jane o čemu su razgovarale, slegnula bi ramenima i tajanstveno odmahnula rukom, kao da im je jedini cilj bio da ja ništa ne doznam. Ali zbog toga što je bila moje prvo dijete, Anna je uvijek bila moja ljubimica. Ovo nije nešto što bih svakome priznao, ali mislim da i ona to dobro zna, a odnedavno vjerujem da me je čak i u svojim šutljivim godinama voljela više nego što sam shvaćao. Još se sjećam trenutaka kad bih pažljivo proučavao dokumente i oporuke, a ona bi se ušuljala kroz vrata.

Hodala bi sobom, prelazeći pogledom po policama za knjige i vadeći razne predmete, ali čim bih joj se obratio, nestala bi iz sobe isto tako tiho kao što je bila ušla. S vremenom sam se naučio ne reći ništa i ona bi se ponekad zadržala u uredu cijeli sat, promatrajući kako črčkam po žutim pravničkim listovima.

Ako bih je na trenutak pogledao, nasmiješila bi se suučesnički, uživajući u toj našoj igri. Ni danas mi to nije puno jasnije nego tada, ali je urezano u mojem sjećanju kao malo koja druga slika. Trenutno Anna radi za Raleigh News and Observer, ali mislim da sanja o tome da postane romanopisac. Na fakultetu je diplomirala kreativno pisanje, a priče koje je napisala bile su jednako mračne kao i ona sama.

Sjećam se da sam pročitao jednu u kojoj mlada djevojka postaje prostitutka da bi zbrinula bolesnog oca, čovjeka koji ju je nekoć zlostavljao. Kad sam završio s čitanjem, pitao sam se što bih zapravo trebao misliti o takvom nečem. Također, zaljubljena je do ušiju. Anna, koja je uvijek bila oprezna i promišljena u svojem izboru, bila je veoma izbirljiva kad je bila riječ o muškarcima i, hvala Bogu, Keith mi ostavlja dojam čovjeka koji je dobar prema njoj. Namjerava postati ortoped i zrači samopouzdanjem, tipičnim za one koji nisu baš imali problema u životu. Čuo sam od Anne da ju je Keith na prvom sastanku odveo puštati zmaja na plažu blizu Fort Macona.

Kad ga je kasnije taj tjedan Anna dovela kući, Keith je došao obučen u sportski kaput, svježe otuširan i diskretno namirisano. Dok smo se rukovali, gledao me je ravno u oči i impresionirao rekavši: – Drago mi je da sam vas upoznao, g. Lewis. – Joseph, naše drugorođeno dijete, mlađi je godinu dana od Anne. Uvijek me je zvao – stari, – iako nitko drugi u obitelji nije nikad upotrijebio tu riječ, ali, ipak, imamo malo toga zajedničkog. On je viši i tanji w od mene, kamo god ide nosi uglavnom traperice i, kad nas posjećuje za Dan zahvalnosti i Božić, jede samo povrće. Dok je rastao, mislio sam da je tih, ali njegova je povučena, kao i Annina, čini se bila usmjerenja posebno prema meni.

Drugi su često komentirali njegov smisao za humor, iako sam gaja, iskreno rečeno, rijetko primjećivao. Kad god smo bili zajedno, često sam osjećao kao da pokušava steći dojam o meni. Kao i Jane, još kao dijete bio je suosjećajan. Grizao je nokte brinući se za druge i od njegove pete godine od njih ima samo korijen. Ne moram ni reći, kad sam mu savjetovao da razmisli o studiju poduzetništva ili ekonomije, ignorirao je moj savjet i izabrao sociologiju.

Sad radi u utočištu za zlostavljane žene u New Yorku, iako nam ništa drugo ne govori o svojem poslu. Znam da se čudi onome što sam ja izabrao u životu, isto kao što se ja čudim njegovu izboru, ali, usprkos našim razlikama, upravo s Josephom razgovaram onako kako sam uvijek želio razgovarati sa svojom djecom kad sam ih, kao male, držao u naručju.

Veoma je inteligentan; imao je gotovo odlične rezultate na testovima za upis na fakultet, a njegovi se interesi kreću od povijesti srednjoistočne dhimmitude do teorijskih primjena fraktalne geometrije. Iskren je, ponekad bolno, i samo se po sebi podrazumijeva da me te njegove osobine dovode u podređeni položaj kad s njim raspravljam. Iako mi ponekad smeta njegova tvrdoglavost, baš sam u takvim momentima veoma ponosan što ga mogu zvati svojim sinom.

Leslie, beba u našoj obitelji, trenutno studira biologiju i fiziologiju na Wake Forestu s namjerom da postane veterinarica. Umjesto da ljeti dođe kući kao većina studenata, ona uzima dodatne satove kako bi čim oriđe diplomirala i većinu poslijepodneva radi na mjestu koje se zove Životinjska farma. Od sve naše djece ona je najdruštvenija i smijeh joj zvuči jednako kao Janein. Kao i Anna, voljela me posjećivati u mojoj radnoj sobi, iako je bila najsretnija kad bih joj posvetio svu pozornost. Kad je bila mala voljela je sjediti u mojem krilu i vući me za uha; kad je bila veća, voljela je došetati u sobu i ispričati mi poneki vic.

Police su mi pune poklona koje je napravila za mene: gipsani odljevi njezinih dlanova, crteži drvenim bojcama, ogrlica od makarona. Nju je bilo najlakše voljeti, uvijek je bila prva u redu za poljupce i zagrljaje djedova i baka, i jako se voljela skutriti na kauču i gledati romantične filmove. Nisam se čudio kad je prije tri godine u srednjoj školi na tradicionalnoj proslavi okupljanja bivših učenika izabrana za kraljicu. Leslie je također ljubazna.

Na njezine su rođendanske proslave uvijek bili pozivani svi iz razreda, od straha da se ne bi nekoga povrijedilo, a kad joj je bilo devet godina, jednom je provela cijelo poslijepodne idući od jednog ručnika do drugog na plaži jer je na valovima našla sat i htjela gaje vratiti vlasniku. Od sve moje djece zadavala mi je najmanje brige, i kad dođe u posjet, ja ostavljam sve što radim kako bih bio s njom. Njezina je energija zarazna, i kad smo zajedno, pitam se kako je moguće da sam tako blagoslovljen.

Sad, kad su se svi oni odselili, naš se dom promijenio. Tamo gdje je nekad treštala glazba, sada je samo tišina; dok je nekad u našoj smočnici bilo osam različitih vrsta zašećerenih žitnih pahuljica, sada je samo jedna, i to s dodatkom vlakana. Namještaj u sobama gdje su spavala djeca nije se promijenio, ali, budući da smo skinuli plakate i sve ostalo što je podsjećalo na njihove osobnosti, nema ničeg po čemu bi se jedna soba razlikovala od druge. Činilo se da sada kućom vlada praznina; dok je naš dom bio savršen za peteročlanu obitelj, iznenada mi je izgledao kao prazni podsjetnik na to kako bi stvari zapravo trebale izgledati. Sjećam se da sam se nadao da je ova promjena u kućanstvu mogla utjecati na to kako se Jane osjeća.

No, bez obzira na to što je mogao biti razlog, nisam mogao nijekati da se udaljujemo, i što sam više o tome razmišljao, to sam više primjećivao kako se jaz među nama širi. Mi smo počeli kao par i promijenili smo se u roditelje, nešto što sam uvijek smatrao normalnim i neizbježnim, ali nakon dvadeset devet godina kao da smo opet postali stranci. Činilo se da nas zajedno drži samo navika. Imali smo malo zajedničkog; dizali smo se u različite sate, provodili dane na različitim mjestima, a navečer slijedili svatko svoju rutinu. Malo sam znao o njezinim dnevnim aktivnostima i priznajem da sam dio svojih također držao tajnim.

Nisam se mogao sjetiti kad smo posljednji put Jane i ja razgovarali o bilo čemu neočekivanom.

Međutim, dva tjedna nakon zaboravljene godišnjice Jane i ja učinili smo baš to.

– Wilsone, – rekla je, – moramo razgovarati.

Pogledao sam je. Na stolu pred nama stajala je boca vina, i gotovo smo završili večeru.

– Da?

– Razmišljala sam, – rekla je, – da odem u New York i provedem neko vrijeme s Josephom.

– Zar on neće biti ovdje za praznike?

– Do tada ima još nekoliko mjeseci. A budući da nije uspio doći ljetos kući, mislila sam da bi ga bilo lijepo, za promjenu, posjetiti.

Podsvjesno sam pomislio da bi nam možda činilo dobro da zajedno odemo od kuće na nekoliko dana. Možda je to čak bio razlog za Janein prijedlog i pružio sam, s osmijehom, ruku za čašom. – To je dobra ideja, – suglasio sam se. – Nismo bili u New Yorku otkad se tamo preselio.

Jane se kratko nasmiješila prije nego što je spustila pogled na svoj tanjur. – Ima još nešto.

– Da?

– Pa, riječ je o tome da ti imaš jako puno posla u uredu i ja znam kako ti je teško otići.

– Mislim da se mogu osloboditi posla na par dana, – rekao sam, listajući već u glavi svoj kalendar. Bit će teško, ali mogu to učiniti. – Kad si htjela ići?

– Pa, stvar je u tome... – rekla je.

– U čemu je stvar?

– Wilsone, dopusti da završim, – rekla je. Duboko je udahnula, ne trudeći se prikriti zamor u glasu. – Ono što pokušavam reći jest da mislim da bih ga voljela posjetiti sama.

Na trenutak nisam znao što reći.

– Uzrujao si se, zar ne? – rekla je.

– Ne, – rekao sam brzo. – On nam je sin. Kako bih se mogao zbog toga uzrujati? – Da bih podcrtao svoju smirenost, odrezao sam nožem još jedan komad mesa. – I kad si mislila ići? – upitao sam.

– Sljedeći tjedan, – rekla je. – U četvrtak.

– Četvrtak?

– Već imam kartu.

Iako nije sasvim završila s večerom, ustala je i krenula prema kuhinji. Usput je izbjegla moj pogled pa sam posumnjao da ima još nešto reći, ali da nije sigurna kako bi to izrazila.

Trenutak kasnije, bio sam za stolom sam. Da sam se okrenuo, mogao bih vidjeti njezin profil dok stoji kraj sudopera.

– Zvuči zabavno, – doviknuo sam, nadajući se, opušteno. – A znam da će i Joseph uživati.

Možda ima neka predstava ili nešto što možete pogledati dok si tamo.

– Možda, – čuo sam je kako kaže. – Ovisi o njegovu rasporedu.

Čuvši mlaz vode, ustao sam sa stolice i odnio svoj tanjur u sudoper. Jane nije ništa rekla kad sam prišao.

– Bit će to sigurno krasan vikend, – dodao sam.

Uzela je moj tanjur i počela ispirati.

– Oh, što se toga tiče... – rekla je.

– Da?

– Mislila sam ostati duže vrijeme a ne samo vikend.

Od njezinih riječi osjetio sam napetost u ramenima. – Koliko dugo planiraš ostati? – upitao sam.

Stavila je moj tanjur u stranu.

– Nekoliko tjedana, – odgovorila je.

Naravno, nisam krivio Jane za smjer kojim je, čini se, krenuo naš brak. Nekako sam znao da snosim veći dio odgovornosti, iako tada još nisam posložio sve kockice koje bi otkrile zašto i kako se to sve dogodilo. Kao prvo, moram priznati da nisam nikad bio baš onakav kakav je moja žena željela da budem, od početka našeg braka. Znam, na primjer, da je željela da budem romantičniji, onakav kakav je bio njezin otac prema njezinoj majci. Otac joj je bio ona vrsta muškarca koji bi satima držao ženu za ruku nakon večere, ili bi spontano ubrao buket poljskog cvijeća na putu kući s posla. Čak i kao dijete, Jane je bila očarana romancom svojih roditelja. Svih ovih godina slušao sam je kako razgovara sa svojom sestrom Kate telefonom, pitajući se naglas zašto ja smatram romancu nečim tako teškim. Ne mogu reći da nisam pokušao, nego ja jednostavno, izgleda, ne razumijem što dovodi do toga da zatreperi srce onog drugog. Ni zagrljaji ni poljupci nisu bili uobičajeni u kući u kojoj sam odrastao i javno izražavanje osjećaja često mi je bilo neugodno, naročito u prisutnosti moje djece. Jednom sam o tome razgovarao s Janeinim ocem i on je predložio da joj napišem pismo. – Reci joj zašto je voliš, – kazao je, – i navedi točne razloge. To je bilo prije dvanaest godina. Sjećam se da sam pokušao poslušati njegov savjet, ali, s rukom iznad papira, nisam mogao naći odgovarajuće riječi. Napokon sam odložio olovku. Za razliku od njezina oca, nije mi ugodno raspravljati o osjećajima. Ja sam čvrst, jesam. Pouzdan, apsolutno. Vjeran, bez sumnje. Ali romanca nije strana, mrzim to priznati, kao i porođaj. Ponekad se pitam koliko je muškaraca poput mene. Dok je Jane bila u New Yorku, kad sam nazvao, na telefon se javio Joseph.

– Hej, stari, – rekao je jednostavno. – Hej, – rekao sam. – Kako si?

– Dobro, – rekao je. Nakon mučno duge pauze upitao je: – A ti?

Prebacio sam težinu s jedne noge na drugu. – Ovdje je tiho, ali ide. – Napravio sam stanku.

– Kako ti je majka?

– Dobro. Ima što raditi.

– Kupovanje i razgledavanje?

– Malo. Uglavnom puno razgovaramo. Zanimljivo je.

Okljievao sam. Iako sam se pitao što je mislio, Joseph izgleda nije osjećao potrebu za objašnjenjem. – Oh, – rekao sam, nastojeći najbolje što sam mogao da mi glas odiše lakoćom.

– Je li u blizini?

– U stvari, nije. Otišla je u dućan. Bit će tu za nekoliko minuta ako želiš ponovo nazvati.

– Ne, u redu je, – rekao sam. – Samo joj reci da sam zvao. Bit ću tu cijelu noć ako se hoće javiti.

– Hoću, – složio se. Onda, nakon trenutka: – Hej, stari? Htio sam te nešto pitati.

– Da?

– Jesi li stvarno zaboravio vašu godišnjicu? – Duboko sam udahnuo. – Da, – rekao sam. – Jesam.

– Kako se to dogodilo?

– Ne znam, – rekao sam. – Sjećam se da sam znao da se približava, ali kad je stigao taj dan, jednostavno sam smetnuo s uma. Nemam opravdanja.

– To ju je povrijedilo, – rekao je.

– Znam.

Na drugom je kraju na trenutak zavladao tišina. – Razumiješ li zašto? – upitao je napokon.

Iako nisam odgovorio na Josephovo pitanje, mislio sam da znam.

Sasvim jednostavno, Jane nije htjela da završimo kao stari parovi koje smo katkad viđali kad bismo večerali vani, parovi koji su u nama uvijek izazivali žaljenje.

Ti su parovi, moram biti precizan, obično uljudni jedno prema drugom. Muž izvuče stolicu ili uzme kapute, žena predloži neko jelo. A kad dođe konobar, preciziraju narudžbe onog drugog znalački, kao stoje to moguće jedino nakon cijelog života provedenog zajedno, jaja bez soli ili više maslaca na tost, na primjer.

Ali, nakon što naruče, ne progovore ni riječi.

Umjesto toga, pijuckaju piće i gledaju kroz prozor, šutke čekajući da stigne jelo. Kad stigne, možda će prozboriti s konobarom, zatražiti još kave, na primjer, ali, čim on ode, brzo se povlače u svoje svjetove. I sve vrijeme večere sjede kao stranci koji slučajno dijele isti stol, kao da vjeruju da uživanje u društvu onoga drugog nije vrijedno truda.

Možda ja pretjerujem u vezi s tim kakvi su stvarno njihovi životi, ali ponekad sam se pitao što je te parove dovelo do te točke.

Dok je Jane bila u New Yorku, međutim, pala mi je na pamet pomisao da možda mi također idemo u tom smjeru.

Sjećam se da sam bio neobično nervozan kad sam otišao po Jane na aerodrom. Bio je to čudan osjećaj i laknulo mi je kad sam vidio tračak osmijeha dok je prolazila kroz vrata i kretala se prema meni. Kad se približila, uzeo sam njezinu ručnu prtljagu.

– Kako je prošao boravak u New Yorku?

– Dobro, – rekla je. – Nemam pojma zašto Joseph tako jako voli tamo živjeti. Cijelo vrijeme je tako bučno i svi su jako zaposleni. Ja to ne bih mogla. – Onda ti je drago da si kod kuće? – Da, – rekla je. – Jest. Ali sam umorna. – Naravno. Putovanja su uvijek zamorna. – Jedan trenutak nijedno od nas nije ništa reklo. Premjestio sam kovčežić u drugu ruku. – Kako je Joseph? – upitao sam. – On je dobro. Mislim da je dobio koju kilu otkad je zadnji put bio ovdje. – Događa li se s njim nešto uzbudljivo što mi nisi spomenula preko telefona? – U stvari, ne, – rekla je. – Previše radi, ali to je sve. – U tonu sam joj razaznao tračak tuge, nešto što nisam sasvim razumio. Dok sam o tom razmišljao, vidio sam mladi par kako se grli kao da se nisu godinama vidjeli. – Drago mi je da si opet kod kuće, – rekao sam. Pogledala me je ravno u oči, a onda polako krenula prema traci s prtljagom. – Znam da jest. – Takva je bila naša situacija prije godinu dana. Volio bih da vam mogu reći da su se stvari popravile u tjednima nakon Janeina putovanja, ali nisu.

Umjesto toga, naš se život nastavio kao prije; vodili smo odvojene živote i dani su se smjenjivali, jednako nevrjedni spomena. Jane nije bila na mene zapravo ljuta, ali nije izgledala sretno i, bez obzira na to koliko sam pokušavao, nisam znao što učiniti.

Izgledalo je kao da je između nas bio nastao zid ravnodušnosti a da toga uopće nisam bio svjestan. Kasno ujesen, tri mjeseca nakon zaboravljene godišnjice, toliko sam se zabrinuo zbog našeg odnosa da sam znao da moram porazgovarati s njezinim ocem. Njegovo je ime Noah Calhoun i, da ga poznajete, razumjeli biste zašto sam ga toga dana posjetio.

On i njegova žena Allie preselili su se u Dom za stare i nemoćne u Creeksideu prije jedanaest godina, u četrdesetšestoj godini njihova braka. Iako su nekad dijelili krevet, Noah sad spava sam, i nisam se iznenadio kad sam vidio da je njegova soba prazna. Kad sam ga posjećivao, većinom je sjedio na klupi pokraj ribnjaka i sjećam se da sam otišao do prozora da bih bio siguran da je tamo. Čak i iz daljine, lako sam ga prepoznao; bijeli pramenovi njegove kose lepršali su na vjetru, pognuto držanje, svijetloplavi džemper koji mu je Kate nedavno isplela. Imao je osamdeset sedam godina, bio je udovac, ruku iskrivljenih od artritisa, krhkoga zdravlja.

U džepu je nosio bočicu s nitroglicerinom i bolovao je od raka prostate, ali liječnici su se više brinuli za njegovo mentalno stanje. Prije nekoliko godina, ozbiljna pogleda, posjeli su u uredu mene i Jane. Ima halucinacije, izvijestili su nas, i one, čini se, postaju sve gore.

Što se mene tiče, nisam bio siguran. Mislio sam da ga poznajem bolje od većine ljudi, a sasvim sigurno bolje od liječnika. S izuzetkom Jane, bio je moj najbolji prijatelj i, kad sam ga

vidio tako osamljenoga, srce me je zaboljelo zbog svega što je izgubio. Njegov je vlastiti brak završio prije pet godina, ali cinici bi rekli da je završio mnogo prije toga. Allie je posljednje godine života bolovala od Alzheimerove bolesti i uvjerio sam se daje to istinski strašna bolest. To je polagano raspadanje svega što je neka osoba bila. Napokon, što smo mi bez svog sjećanja, bez svojih snova? Gledati napredak bolesti bilo je kao gledati usporeni film neizbježne tragedije. Za Jane i mene bilo je teško posjećivati Allie; Jane je htjela zapamtiti majku kakva je nekad bila, a ja je nisam nikad silio da ide jer je i meni to bilo bolno. Najteže je, međutim, bilo Noi.

Ali to je druga priča.

Izašavši iz njegove sobe, krenuo sam u dvorište. Jutro je bilo svježije, čak i za jesen. Lišće je blistalo pod kosim zrakama sunca, a u zraku se osjećao slab miris dima. To je, sjetio sam se, za Allie bilo najdraže doba godine i osjetio sam Noinu osamljenost dok sam se približavao.

Kao i obično, hranio je labuda i, kad sam stigao do njega, položio sam torbu s namirnicama na zemlju. U njoj su bila tri hljepčića koje je posebno volio. Noah je uvijek, kad sam ga posjećivao, želio da mu donesem iste stvari.

– Zdravo, Noah, – rekao sam. Znao sam da ga mogu oslovljavati s – tata, – kao što je Jane radila s mojim ocem, ali nikad mi to nije bilo ugodno, a Noi to izgleda nije smetalo.

Čuvši moj glas, Noah se okrenuo.

– Zdravo, Wilsone, – rekao je. – Hvala što si svratio.

Stavio sam mu ruku na rame. – Jesi li dobro?

– Moglo bi biti i bolje, – rekao je. A onda, uz vragolast osmijeh: – A moglo bi biti i gore.

Bile su to riječi koje smo uvijek izmjenjivali pri pozdravljanju. Dlanom je lupnuo o klupu, pa sam sjeo pokraj njega. Gledao sam u ribnjak. Na površini vode opalo je lišće sličilo kaleidoskopu. Na glatkoj se površini odražavalo nebo bez oblaka.

– Došao sam te nešto pitati, – rekao sam.

– Da? – Dok je govorio, Noah je otkinuo komadić kruha i bacio ga u vodu. Labud je trznuo kljunom prema kruhu i ispružio vrat gutajući.

– Radi se o Jane, – dodao sam.

– Jane, – promrmljao je. – Kako je ona?

– Dobro. – Kimnuo sam, pomaknuvši se u neprilici. – Pretpostavljam da će svratiti kasnije. – To je bilo istina. Posljednjih nekoliko godina često smo ga posjećivali, ponekad zajedno, ponekad odvojeno. Pitao sam se jesu li u mojoj odsutnosti govorili o meni.

– A djeca?

– I ona su dobro. Anna sad piše važne članke, a Joseph je konačno našao novi stan. U Queensu, mislim, ali sasvim blizu metroa. Leslie ide ovaj vikend u brda kampirati s prijateljima.

Rekla nam je daje bila odlična na ispitima na kraju semestra.

Kimnuo je, ne mičući oči s labuda. – Ti si jako sretan, Wilsone, – rekao je. – Nadam se da znaš kako si sretan što su postali tako krasni odrasli ljudi.

– Znam, – rekao sam.

Zašutjeli smo. Iz blizine, vidjelo se kako su mu bore na licu oblikovale udubine i kako mu ispod tanke kože na rukama pulsiraju vene. Iza nas, vrt je bio pust, hladni je zrak prisilio ljude da ostanu u kući.

– Zaboravio sam našu godišnjicu, – rekao sam.

– Oh?

– Dvadeset devet godina, – dodao sam. – Mm.

Čuo sam kako iza nas suho lišće šušti na povjetarcu. – Zabrinut sam zbog nas, – konačno sam priznao.

Noah me pogledao. Najprije sam pomislio da će me pitati zašto sam zabrinut, ali, umjesto toga je zaškiljio, pokušavajući mi pročitati izraz lica. Onda je, okrenuvši se, bacio labudu još jedan komadić kruha. Kad je progovorio, glas mu je bio tih i dubok, bariton starca ublažen južnjačkim akcentom.

– Sjećaš se kad se Allie razboljela? Kad sam joj čitao? – Da, – odgovorio sam, dok su mi se vraćala sjećanja. Običavao joj je čitati iz bilježnice koju je napisao prije nego što su se preselili u Creekside. U bilježnici je bila priča o tome kako su se on i Allie zaljubili i ponekad, kad bije naglas pročitao, Allie bi privremeno postala lucidna, usprkos razornom djelovanju Alzheimerera. Lucidnost nikad nije trajala dugo, i kako je bolest napredovala, potpuno je nestala, ali, kad bi se dogodila, poboljšanje je bilo dovoljno dramatično da specijalisti doputuju iz Chapel Hilla u Creekside u nadi da će je razumjeti.

Nije bilo sumnje da je čitanje ponekad djelovalo na Allie. Međutim, zašto je djelovalo, specijalisti nisu nikad uspjeli ustanoviti. – Znaš li zašto sam to radio? – upitao je. Stavio sam ruke u krilo. – Vjerujem da znam, – odgovorio sam. – Pomagalo joj je. I jer si joj obećao da ćeš to raditi. – Da, – rekao je, – to je istina. – Zastao je i čuo sam ga kako hripa, kao zvuk zraka kroz staru harmoniku. – Ali to nije bio jedini razlog zašto sam to radio. Radio sam to i zbog sebe. Puno ljudi to nije razumjelo. – Iako je prestao govoriti, znao sam da nije završio i nisam ništa rekao. U tišini, labud je prestao kružiti i približio se. Osim crne pjege veličine srebrnog dolara na prsima, bio je boje slonovače.

Činilo se da lebdi na mjestu kad je Noah opet počeo govoriti. – Znaš li čega se najviše sjećam iz dobrih dana? – Znao sam da aludira na one rijetke dane kad gaje Allie prepoznavala i odmahnuo sam glavom. – Ne, – odgovorio sam. – Zaljubljanja, – rekao je. – To je ono čega se sjećam. Za dobrih dana, bilo je kao da počinjemo sve ispočetka. – Nasmiješio se. – To je ono što mislim kad kažem da sam to činio za sebe.

Svaki put kad bih joj čitao, bilo je kao da joj se udvaram, jer ponekad, samo ponekad, ona bi se opet zaljubila u mene, kao što je to davno bila učinila. A to je najljepši osjećaj na svijetu. Koliko ljudi uopće ikad dobije tu šansu? Da se netko koga volite stalno iznova zaljubljuje u vas? – Nije se činilo da Noah očekuje odgovor, a nisam ga ni ponudio. Umjesto toga, sljedeći smo sat vremena razgovarali o djeci i njegovu zdravlju. Nismo više govorili o Jane ili Allie. Nakon što sam otišao, razmišljao sam o posjetu. Usprkos liječničkoj zabrinutosti, Noah je izgledao bistar kao i uvijek. Ne samo da je znao da ću ga doći posjetiti, nego je i predvidio razlog mogega posjeta. I na tipični mi je južnjački način dao odgovor na moj problem, a da nisam morao direktno pitati. Tada sam shvatio što moram učiniti.

Druga glava

Morao sam se ponovo udvarati svojoj ženi. Zvuči jednostavno, zar ne? Što bi moglo biti lakše? Napokon, naša je situacija imala neke prednosti. Kao prvo, Jane i ja živimo u istoj kući i, nakon tri zajednička desetljeća, ne moramo baš počinjati ispočetka. Mogli smo bez obiteljskih povijesti, duhovitih anegdota iz našeg djetinjstva, pitanja o tome kako privređujemo za život i jesu li nam ciljevi usklađeni ili nisu.

Nadalje, iznenađenja koja pojedinci nastoje skrivati u ranim stadijima odnosa u nas su već bila otkrivena. Moja je žena, na primjer, već znala da ja hrčem, tako da nije bilo razloga to kriti od nje. Što se mene tiče, vidio sam je kad je imala gripu i kako joj izgleda kosa kad ujutro ustane, ali to u mojem odnosu prema njoj ništa ne mijenja. Imajući na umu tu praktičnu realnost,

pretpostavio sam da će biti relativno lako ponovo pridobiti Janeinu ljubav. Jednostavno ću pokušati obnoviti ono što smo imali u našim prvim zajedničkim godinama, kao što je to Noah činio za Allie kad joj je čitao. Ali nakon što sam razmislio, polako sam shvatio da zapravo nikad nisam razumio što je ona uopće vidjela u meni. Iako o sebi mislim da sam odgovoran, to nije karakteristika koju su tad žene smatrale privlačnom. Bio sam, na koncu konca, baby-boomer, pripadnik ležerne – ja prije svega – generacije. Prvi sam put vidio Jane 1971. Imao sam dvadeset četiri godine i bio sam na drugoj godini studija prava na Sveučilištu Duke, a većina me je ljudi smatrala ozbiljnim studentom, čak i na dodiplomskom studiju. Nikad nisam imao cimera duže od jednog semestra jer sam često učio dugo u noć uz blještavu lampu.

Većina mojih bivših cimera, činilo se, doživljavala je studij kao svijet vikenda između kojih su dolazila dosadna predavanja, dok sam ja doživljavao studij kao pripremu za budućnost. Iako sam spreman priznati da sam bio ozbiljan, Jane je bila prva koja me nazvala stidljivim. Sreli smo se jedno subotnje jutro u kafiću u centru. Bio je početak studenog i, zbog mojih obaveza u časopisu Law Review, predavanja su mi bila posebno naporna.

Bio sam se zabrinuo da ću zaostati s učenjem, pa sam se odvezao do kafića u nadi da ću naći mjesto za učenje gdje me nitko neće prepoznati ili prekidati. Jane je prišla stolu i uzela narudžbu i, čak i sada, živo se sjećam tog momenta. Svoju je tamnu kosu počesljala u konjski rep, a njezine oči boje čokolade dolazile su još više do izražaja zbog njezine maslinaste puti. Nosila je tamnoplavu pregaču preko nebeskoplave haljine i iznenadila me lakoća s kojom mi se nasmiješila kao da joj je drago što sam izabrao mjesto u njezinu dijelu kafića.

Kad me upitala što želim, čuo sam južnjačko otezanje karakteristično za istočnu Sjevernu Karolinu. Tada nisam znao da ćemo nakon nekog vremena zajedno izaći na večeru, ali sjećam se da sam se vratio sljedeći dan i zatražio isti stol. Nasmiješila se kad sam sjeo i ne poričem da mi je bilo drago što me se, izgleda, sjetila. Ti su posjeti vikendom trajali otprilike mjesec dana, i za to vrijeme nismo nikad počeli razgovor ili zapitali jedno drugog za ime, ali uskoro sam primijetio da mi misli počinju lutati svaki put kad se približi mojem stolu da mi nadolije kave. Iz razloga koji ne mogu sasvim objasniti, činilo se da uvijek miriše na cimet. Iskreno, kao mladiću nije mi bilo sasvim ugodno s osobama suprotnog spola.

U srednjoj školi nisam bio ni sportaš ni član studentskog vijeća, dviju najpopularnijih studentskih skupina. Međutim, dosta sam volio šah i osnovao sam klub koji je kasnije narastao na jedanaest članova. Na nesreću, nijedan od njih nije bio ženskog roda. Usprkos mojem nedostatku iskustva, za vrijeme dodiplomskog studija uspio sam izaći s pet-šest djevojaka i uživao sam uvečer u njihovu društvu. Ali budući da sam bio odlučio da se neću upuštati u ozbiljnu vezu dok ne budem financijski spreman za takvo nešto, nisam nijednu od tih djevojaka bolje upoznao i brzo sam ih zaboravio.

Unatoč svemu, nakon što bih izašao iz kafića često bih se uhvatio kako mislim o konobarici s konjskim repom, čak i onda kad bih to najmanje očekivao. Ne jednom, misli bi mi za vrijeme predavanja odlutale i zamišljao bih je kako prolazi salom, u svojoj plavoj pregači, i nudi jelovnike. Te su me slike zbunjivale, ali ih ipak nisam mogao spriječiti da se stalno pojavljuju. Nemam pojma kamo bi to sve odvelo da ona nije konačno preuzela inicijativu.

Većinu tog jutra proveo sam učeći u oblaku dima od cigareta koji se dizao s drugih stolova kad je počela padati kiša. Bila je to hladna, jaka kiša, oluja koja je došla s planina.

Ja sam, naravno, ponio sa sobom kišobran, predviđajući takvo nešto. Kad je prišla stolu, podigao sam pogled, očekujući da će mi napuniti šalicu kavom, ali sam umjesto toga primijetio da pregaču drži pod pazuhom. Izvadila je vrpču iz konjskog repa i kosa joj se prosula po ramenima. – Bi li me otrpao do auta? – upitala je. – Primijetila sam tvoj kišobran i radije se ne

bih smočila. – Bilo je nemoguće odbiti njezinu molbu, pa sam pokupio svoje stvari, onda joj otvorio vrata i zajedno smo prošetai kroz barice duboke kao posude za pečenje pita.

Ramena su joj dodirivala moja i, dok smo po pljusk u trčali preko ceste, glasno je rekla svoje ime i rekla da studira na Meredithu, ženskom koledžu. Glavni joj je predmet engleski, dodala je, i nada se da će, kad diplomira, predavati u školi. Nisam baš puno odgovarao, usredotočujući se na to da ne pokisne. Kad smo stigli do njezina auta, očekivao sam da će odmah ući, ali umjesto toga okrenula se prema meni. – Malo si stidljiv, zar ne? – rekla je. Nisam bio sasvim siguran što bih odgovorio i mislim da je to vidjela po mojem izrazu lica jer se gotovo odmah nasmijala. – To je u redu, Wilson. Ja baš volim sramežljive. – Trebao sam tada uočiti da se potrudila doznati moje ime, ali nisam. Umjesto toga, sve što sam mislio dok sam je gledao kako stoji na cesti pod kišom, a maškara joj teče niz obraze, bilo je da nikad nisam vidio nikoga ljepšeg.

Moja je žena još uvijek lijepa. Naravno, to je sad nenapadnija ljepota, koju su godine produbile.

Koža joj je osjetljiva na dodir, a tamo gdje je nekad bila glatka, nastale su bore. Bokovi su joj se zaokružili, trbuh je malo puniji, ali još uvijek osjetim kako me ispunjava žudnja kad je vidim kako se razodijeva u spavaćoj sobi. Posljednjih nekoliko godina nismo baš često vodili ljubav, a i kad jesmo, nije bilo spontanosti i uzbuđenja koje smo prije doživljavali. Ali vođenje ljubavi nije bilo ono što mi je najviše nedostajalo. Ono za čime sam žudio bio je već dugo odsutni izraz želje u Janeinim očima, ili jednostavni dodir ili gesta koja bi mi pokazala da me želi isto toliko koliko ja žudim za njom. Nešto, bilo što, što bi signaliziralo da sam joj još uvijek poseban.

Pitao sam se što mogu učiniti da se to dogodi? Da, znao sam da se moram opet udvarati Jane, ali sam shvatio da to nije tako jednostavno kako sam u početku mislio da će biti. To što smo potpuno poznavali jedno drugog, i za što sam mislio da će pojednostaviti stvari, zapravo je učinilo situaciju izazovnijom.

Naša konverzacija za večerom, na primjer, bila je potpuno rutinska. U tjednima nakon razgovora s Noom, stvarno sam provodio dio poslijepodneva u uredu razmišljajući o novim temama za raspravu, ali kad bih ih iznio, izgledale su uvijek nametnute i uskoro bi se ugasile. Kao i uvijek, vratili bismo se raspravi o djeci ili klijentima i službenicima u mojoj odvjetničkoj tvrtki. Naš se zajednički život, počeo sam to shvaćati, sveo na šablonu koja nije mogla potaknuti obnovu bilo kakve vrste strasti. Već godinama smo imali odvojene rasporede kako bi obavljali svoje uglavnom odvojene obveze.

Prvih godina našeg obiteljskog života provodio sam puno vremena u tvrtki, uključujući večeri i vikende, kako bih postigao da me smatraju vrijednim partnerom kad za to dođe čas. Nikad nisam iskoristio cijeli godišnji odmor. Možda sam bio previše revan u svojoj odlučnosti da impresioniram Ambryja i Saxona, ali zbog obitelji koja je rasla i za koju se trebalo skrbiti, nisam htio riskirati. Sad shvaćam da me je težnja za uspjehom na poslu, u kombinaciji s mojom urođenom suzdržljivošću držala podalje od moje obitelji, i počeo sam vjerovati da sam uvijek bio neka vrsta outsajdera u vlastitoj kući.

Dok sam ja bio zauzet svojim vlastitim svijetom, Jane je imala pune ruke posla s djecom. Kako su njihove aktivnosti i zahtjevi postajali sve veći, nekad je izgledalo kao da u hodnicima samo juri pokraj mene poput nekog nejasnog užurbanog lika.

Bilo je godina, priznajem, kad smo češće večerali odvojeno nego zajedno i, iako mi se to ponekad činilo čudnim, nisam učinio ništa da bih to promijenio. Možda smo se bili navikli na taj način života, ali kad s nama više nije bilo djece da upravljaju našim životima, činilo se da nemamo snage ispuniti prazninu između nas. I, usprkos mojoj zabrinutosti zbog stanja u kojem se nalazio naš odnos, iznenadni pokušaj da promijenim našu rutinu bio je ravan pravljenju tunela kroz vapnenac pomoću žlice. To ne znači da nisam pokušao. U siječnju sam, na primjer, kupio

kuharicu i počeo sam subotom navečer pripremati obroke za nas dvoje; neka su jela, moram dodati, bila sasvim originalna i veoma ukusna.

Uz moj redoviti golf, počeo sam tri puta tjedno, ujutro, šetati susjedstvom, nadajući se da ću malo izgubiti na težini. Čak sam nekoliko poslijepodneva proveo u knjižari, prelistavajući knjige o tome kako da čovjek pomogne sam sebi, nadajući se da ću pronaći što još mogu učiniti. Savjet stručnjaka kako poboljšati brak? Pozornost, poštovanje, ljubav, privlačnost. Da, sjećam se da sam pomislio kako se to čini razumnim, pa sam usmjerio napore prema tome. Provodio sam uvečer više vremena s Jane umjesto da radim u svojoj radnoj sobi, često sam joj davao komplimente i, kad je govorila o svojim dnevnim aktivnostima, pažljivo sam slušao i kimao glavom kad je trebalo kako bih joj pokazao da uživa moju potpunu pozornost. Nisam imao iluzija da će bilo koja od tih stvari magično povratiti Janeinu strast prema meni, niti sam stvari gledao kratkoročno. Ako nam je trebalo dvadeset devet godina da se udaljimo, znao sam daje nekoliko tjedana nastojanja jednostavno početak dugog procesa približavanja.

Premda su se stvari malo popravile, došao sam do zaključka da je napredak polaganiji nego što sam se nadao. Kasno u proljeće zaključio sam da osim ovih dnevnih promjena, moram učiniti nešto drugo, nešto dramatično, nešto što će pokazati Jane daje ona još uvijek, i da će uvijek biti, najvažnija osoba u mojem životu. Onda mi je, jedne kasne večeri dok sam gledao obiteljske albume, pala na pamet jedna ideja.

Sljedeći sam se dan probudio pun energije i dobre volje. Znao sam da moram provesti plan tajno i metodično, i prva stvar koju sam učinio bila je da na pošti unajmim poštanski pretinac. Moji planovi nisu u početku napredovali željenom brzinom jer je otprilike u to vrijeme Noah pretrpio moždani udar.

Nije to bilo prvi put da je imao moždani udar, ali ovaj je bio najozbiljniji. Bio je u bolnici gotovo osam tjedana i za to je vrijeme moja žena svu svoju pozornost posvetila skrbi za njega. Svaki je dan bila u bolnici i uvečer je bila previše umorna i uznemirena da bi primijetila moja nastojanja da obnovim naše odnose. Noah se naposljetku uspio vratiti u Creekside i uskoro je opet hranio labuda na jezeru, ali tada smo shvatili da neće još dugo biti s nama. Proveo sam puno sati umirujući uplakanu Jane, jednostavno je tješeći.

Od svega što sam te godine učinio, mislim da je to najviše cijenila. Možda je bila u pitanju pouzdanost koju sam dokazivao, ili je to bio rezultat mojih nastojanja proteklih nekoliko mjeseci, uglavnom, bez obzira na to što je bilo, počeo sam kod Jane primjećivati povremene izraze ponovo pronađene topline. Iako nisu bili česti, uživao sam u njima, nadajući se da su naši odnosi opet nekako na pravom putu.

Na sreću, Noah se nastavljao oporavljati i do početka kolovoza godina zaboravljene godišnjice približavala se kraju. Izgubio sam deset kilograma otkad sam počeo sa šetnjama susjedstvom i navikao sam svakodnevno svraćati u poštu da bih uzeo stvari koje su mi, na moju molbu, ljudi slali.

Osim toga, odlučio sam uzeti dva tjedna godišnjeg odmora oko naše tridesete godišnjice, što bi bio najduži odmor koji sam ikad uzeo, s namjerom da vrijeme provedem s Jane. Imajući na umu ono što sam učinio prošle godine, želio sam da ova godišnjica bude nešto čega ćemo se uvijek sjećati. Tada se, u petak navečer, 15. kolovoza, prve noći moga godišnjeg odmora i točno osam dana uoči godišnjice, dogodilo nešto što ni Jane ni ja nećemo nikad zaboraviti. Oboje smo se odmarali u dnevnoj sobi. Sjedio sam u svojem omiljenom naslonjaču i čitao biografiju Theodora Roosevelta, a moja je žena listala neki katalog.

Iznenada je na prednja vrata upala Anna. U to je vrijeme još uvijek živjela u New Bernu, ali nedavno je bila dala depozit za stan u Raleighu i za nekoliko se tjedana trebala pridružiti Keithu koji je počinjao prvu godinu staža na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Duke. Usprkos vrućini,

Anna je bila obučena u crno. Oba su joj uha bila na dva mjesta probušena, a ruž je izgledao barem nekoliko nijansi pretaman.

Do sada sam već bio navikao na njezin gotički stil, ali kad je sjela preko puta nas, vidio sam ponovo kako jako sličići majci. Lice joj je bilo rumeno, a ruke je sklopila kao da se pokušava smiriti. – Mama i tata, – rekla je, – moram vam nešto reći. – Jane se uspravila i odložila katalog. Znao sam da po Anninu glasu može prepoznati da je u pitanju nešto ozbiljno. Posljednji put kad se Anna tako ponašala, obavijestila nas je da će se preseliti Keithu. Znam, znam. Ali ona je odrasla i što bih ja mogao učiniti? – Što je, zlato? – upitala je Jane. Anna je skrenula pogled s Jane na mene, pa opet na Jane prije nego što je duboko udahnula. – Udajem se, – rekla je. Ja vjerujem da djeca žive za zadovoljstvo koje dobivaju iznenadivanjem svojih roditelja i Annino priopćenje nije predstavljalo iznimku.

U stvari, sve što ima veze s djecom je puno iznenađenja. Uobičajena je žalopojka da je prva godina braka najteža, ali za Jane i mene to nije bilo točno. Niti je najteža bila famozna sedma godina kad se brakovi, kažu, raspadaju.

Ne, za nas, osim ovih posljednjih par godina, možda, najizazovnije su bile godine nakon rođenja naše djece. Postoji, čini se, pogrešna predodžba, posebno u parova koji još nemaju djece, da prva godina djetetova života sličići TV reklami, zajedno s bebama koje guguću i nasmiješenim, mirnim roditeljima. Za razliku od toga, moja žena još uvijek spominje to razdoblje kao – grozomorne godine. Kaže to ironično, naravno, ali jako sumnjam da bi ih, isto kao i ja, htjela ponovo proživjeti. Ono što je Jane mislila kad bi rekla – grozomorne, – bilo je ovo: bilo je trenutaka kad joj se praktički gadilo sve.

Mrzila je kako izgleda i kako se osjeća. Mrzila je žene koje nisu imale bolove u dojčkama i one koje su još mogle ući u svoju odjeću. Mrzila je kako joj je koža postala masna i mrzila je prištiće koji su se pojavili na njezinom licu prvi put nakon mladenačkog doba.

Ali najviše je bjesnila zbog premalo spavanja i ništa je više nije iritalo nego kad bi čula priče drugih majki čija su djeca spavala cijelu noć već nekoliko tjedana poslije izlaska iz bolnice. U stvari, mrzila je svakog tko je imao mogućnost spavati bez prekida više od tri sata i bilo je trenutaka, činilo se, kad je mrzila čak i mene zbog moje uloge u svemu tome.

Napokon, ja nisam mogao doći, i budući da sam dokasna radio u odvjatničkoj tvrtki, nisam mogao ništa drugo nego povremeno prespavati u sobi za goste kako bih sljedeći dan mogao funkcionirati. Iako sam siguran da je to racionalno razumjela, često nije tako izgledalo. – Dobro jutro, – rekao bih kad bih je vidio kako tetura do kuhinje. – Kako je beba spavala? – Umjesto odgovora, ona bi nestrpljivo uzdahnula primičući se vrču s kavom. – Puno si bila na nogama? – oprezno bih upitao. – Ti ne bi izdržao ni tjedan dana. – Kao da je znala, beba bi počela plakati. Jane bi zaškrgutala zubima, bučno spustila šalicu s kavom i pogledala kao da se pit a zašto je Bog tako mrzi.

S vremenom sam naučio da je najbolje ne reći ništa. Onda, naravno, tu je činjenica da djeca promijene osnovni odnos u braku. Niste više jednostavno muž i žena, sad ste i majka i otac, i sva spontanost odjednom nestaje. Idete van na večeru? Morate se raspitati mogu li njezini roditelji čuvati bebu, ili je li dostupna druga osoba za čuvanje. U kinu igra novi film? Već godinu dana nismo bili u kinu. Izlet vikendom? Ne možete ni pomisliti na to. Nije bilo vremena za one stvari zbog kojih ste se zaljubili jedno u drugo, šetnje i razgovori i zajedničko provođenje vremena, i to nam je oboma bilo teško. Ne želim reći da je prva godina bila potpuno užasna. Kad me ljudi pitaju kako je to biti roditelj, kažem da je to jedna od najtežih stvari koje ćete ikad raditi, ali vas zauzvrat nauči što je to bezuvjetna ljubav.

Sve što dijete radi, roditelju se čini kao najčudesnija stvar koju su on ili ona ikad vidjeli.

Uvijek ću se sjećati dana kad mi se svako od moje djece prvi put nasmiješilo. Sjećam se kako sam pljeskao i gledao kako su Jane potekle suze niz lice kad su činili prve korake, i nema ničeg tako spokojnog kao kad držite u naručju usnulo dijete i pitate se kako je moguće voljeti tako duboko. To su trenuci kojih se i sad živo sjećam. Izazovi, iako ja mogu o njima govoriti bez strasti, nisu ništa drugo nego daleke i maglovite slike, više nalik na san nego na stvarnost. Ne, zaista, ništa se drugo ne može mjeriti s iskustvom roditeljstva, i usprkos teškoćama s kojima smo se suočavali, obitelj koju smo stvorili smatram pravim blagoslovom. Kao što rekoh, upravo sam naučio biti spreman na iznenađenja. Kad je Anna to rekla, Jane je vrisnula, skočila s kauča i zagrlila Annu. I ona i ja voljeli smo Keitha. Kad sam joj čestitao i zagrlio je, Anna se tajanstveno nasmiješila.

– Oh, zlato, – ponovila je Jane, – to je krasno!... Kako te je zaprosio?... Želim čuti sve o tome...

Daj da vidim prsten...

Nakon provale pitanja, vidio sam kako se lice moje žene objesilo kad je Anna počela odmahivati glavom.

– Neće to biti ta vrsta vjenčanja, mama. Mi već živimo zajedno i nijedno od nas ne želi od toga stvarati nešto veliko. Baš nam i ne treba novi mikser ili zdjela za salatu.

Nije me iznenadila njezina izjava. Anna je uvijek, kao što sam spomenuo, sve radila na svoj način.

– Oh... – rekla je Jane, ali prije nego što je mogla produžiti, Anna ju je uhvatila za ruku.

– Ima još nešto, mama. Važno je.

Anna je oprezno pogledala mene pa opet Jane.

– Stvar je u tome... pa, znaš kako je djed, zar ne?

Kimnuli smo. Kao i sva moja djeca, Anna je uvijek bila bliska s Noom.

– I s njegovim udarom i svim... pa, Keithu je bilo stvarno drago da gaje upoznao, a ja ga volim više od bilo koga...

Zastala je. Jane joj je stisnula ruku, potičući je da nastavi.

– Pa, želimo se vjenčati dok je on još zdrav, a nitko od nas ne zna koliko mu je još zapravo ostalo vremena. I tako smo Keith i ja počeli govoriti o mogućim datumima, pa s obzirom na to da Keith za nekoliko tjedana odlazi na Duke na stažiranje a i ja se selim, zatim djedovo zdravlje... dakle, pitali smo se biste li vas dvoje imali nešto protiv...

Prestala je govoriti i pogled joj se konačno zaustavio na Jane. – Da, – šapnula je Jane.

Anna je duboko udahнула. – Razmišljamo o tome da se vjenčamo sljedeću subotu.

Janeina su se usta uobličila u mali krug. Anna je nastavila govoriti, s očitom željom da kaže sve prije nego što bismo je mogli prekinuti.

– Znam daje to vaša godišnjica, i, naravno, u redu je ako kažete ne, ali mi oboje mislimo da bi to bio krasan način da počastimo vas dvoje. Za sve što ste učinili jedno za drugog, za sve što ste učinili za mene. Čini se da je to najbolji način. Hoću reći, mi želimo nešto jednostavno, na primjer, lokalnog matičara i možda večeru s obitelji. Ne želimo poklone ni išta raskošno. Biste li htjeli?

Čim sam vidio Janeino lice, znao sam kakav će biti njezin odgovor.

Treća glava

Poput Anne, ni Jane i ja nismo bili dugo zaručeni. Nakon što sam doktorirao pravo, počeo sam raditi kao odvjetnik u tvrtki Ambry i Saxon, jer Joshua Tundle tada još nije bio partner. Bio je, kao i ja, samo odvjetnik i naši su uredi bili u istom hodniku, jedan nasuprot drugome.

Podrijetlom iz Pollocksvillea, malog zaseoka dvadeset kilometara južno od New Berna, pohađao je Sveučilište Sjeverna Karolina i za vrijeme prve godine u tvrtki često me je pitao kako se prilagođavam životu u malom gradu. Priznao sam da nije baš onako kako sam zamišljao. Čak i na diplomskom studiju, uvijek sam pretpostavljao da ću raditi u velikom gradu kao i moji roditelji, a ipak sam završio tako da sam prihvatio posao u gradu u kojem je Jane odrasla. Preselio sam se ovamo zbog nje, ali ne mogu reći da sam ikad zažalio zbog svoje odluke. New Bern nema sveučilište ni istraživački centar, ali ono što mu nedostaje u veličini, nadoknađuje svojim karakterom. Smješten je sto četrdeset pet kilometara jugoistočno od Raleigha u nizini između šuma pinija i širokih, sporih rijeka.

Rubove grada oplakuju bočate vode rijeke Neuse i čini se kao da mijenjaju boju gotovo svaki sat, od metalnosive u zoru, preko plave za sunčanih poslijepodneva, do smeđe u zalazak sunca. Noću je rijeka vrtlog tekućeg ugljena. Moj je ured u centru grada blizu povijesne jezgre i ponekad se nakon ručka šećem pokraj starih kuća. New Bern su 1710. osnovali švicarski i talijanski doseljenici, što ga čini drugim najstarijim gradom u Sjevernoj Karolini.

Kad sam se doselio, mnoge su povijesne zgrade bile ruševne i napuštene.

To se u posljednjih trideset godina promijenilo. Jednu po jednu, novi su vlasnici počeli obnavljati te rezidencije i vraćati im njihov prijašnji izgled, tako da vas danas šetnja ovim dijelom ostavlja u uvjerenju da je obnova moguća u vremenu i na mjestima gdje to najmanje očekujete.

Oni koje zanima arhitektura mogu naći u prozorima ručno oblikovano staklo, na vratima antikne mesingane kvake i ručno izrezbarenu hrastovu oplatu koja je usklađena s unutarnjim podom od borovine. Elegantni trijemovi okrenuti su uskim ulicama, podsjećajući na vrijeme kad su ljudi rano uvečer sjedili vani u želji da ih osvježi zalutali povjetarac. Hrastovi i svibe zasjenjuju ulice, a svako proljeće cvjeta tisuće azaleja.

To je, jednostavno, jedno od najljepših mjesta koje sam ikad vidio. Jane je odrasla na rubu grada u kući na bivšoj plantaži, koja je bila sagrađena prije gotovo dvije stotine godina. Noah ju je obnovio u godinama nakon Drugoga svjetskog rata; minuciozno je radio, i kao mnoge druge povijesne kuće u gradu, ona je stekla izgled otmjenosti koji se s vremenom samo povećavao.

Ponekad odlazim u staru kuću. Svratim usput poslije posla ili na putu u dućan, ili odem tamo namjerno. To je jedna od mojih tajni, jer Jane ne zna da to radim. Iako sam siguran da ne bi imala ništa protiv, osjećam neko skriveno zadovoljstvo što te posjete zadržavam za sebe.

Odlazak onamo ispunjava me istovremeno osjećajem tajanstvenosti i bliskosti jer znam da svi imaju tajne, pa i moja žena. Dok promatram imanje, često se pitam koje su njezine. Samo jedna osoba zna za moje posjete. To je Harvey Wellington, crnac otprilike mojih godina koji živi u maloj kući od šindre na susjednom imanju. Jedan ili više članova njegove obitelji živjeli su u kući prije kraja stoljeća i znam daje svećenik u lokalnoj baptističkoj crkvi. Uvijek je bio blizak sa svima iz Janeine obitelji, a posebno s Jane, ali otkad su se Allie i Noah preselili u Creekside, naša se veza uglavnom svela na božićne čestitke koje redovito izmjenjujemo.

Kad dolazim, vidim ga kako stoji na uleknutom trijemu svoje kuće, ali zbog udaljenosti je nemoguće znati što misli kad me vidi. Rijetko ulazim u Noinu kuću. Otkako su se Noah i Allie preselili u Creekside na ulazu su zabijene daske, a namještaj je pokriven i slični duhovima zamotanima u plahte na Noć vještica.

Umjesto toga, volim šetati okolišem. Vučem noge po prilazu od šljunka; šećem uz ogradu, dodirujući stupove; odem iza kuće, gdje prolazi rijeka. Ovdje je uža nego u centru i ima trenutaka kad je voda apsolutno mirna, ogledalo koje odražava nebo. Ponekad stojim na rubu doka,

promatram nebo u odrazu vode i osluškujem povjetarac koji nježno nosi lišće iznad moje glave. Ponekad se nađem pod sjenicom koju je Noah sagradio nakon svojeg vjenčanja. Allie je uvijek voljela cvijeće i Noah je posadio ružičnjak u obliku koncentričnih srca koji se vidio kroz prozor spavaće sobe i koji je okruživao trokatnu fontanu.

Postavio je i niz reflektora koji su omogućavali da se cvijeće vidi i u mraku, i učinak je bio sjajan. Rukom izrezbarena sjenica vodila je u vrt, a budući da je Allie bila umjetnica, i sjenica i vrt bili su česti na njezinim slikama, slikama koje su, iz nekog razloga, uvijek sadržavale dozu tuge usprkos svojoj ljepoti. Sada je ružičnjak zapušten i divlji, sjenica je stara i škripi, ali ja sam još uvijek dirnut kad stojim pred njima. Kao što je učinio i s kućom, Noah je uložio velik napor u to da i vrt i sjenica budu jedinstveni; često dodirujem rezbarije ili jednostavno gledam ruže, možda se nadajući da ću upiti u sebe talente koji su mi uvijek nedostajali. Dolazim ovamo jer je za mene ovo mjesto posebno.

Tu sam, napokon, prvi put shvatio da sam zaljubljen u Jane, i iako znam da mi je zbog toga život bolji, moram priznati da mi je čak i sada misteriozno kako se to dogodilo. Sigurno se nisam imao namjeru zaljubiti u Jane kad sam je toga kišnog dana 1971. otpratio do auta. Jedva da sam je poznavao, ali dok sam stajao pod kišobranom i gledao kako odlazi, iznenada sam bio siguran da je želim ponovo vidjeti. Satima nakon toga, dok sam te večeri učio, u glavi su mi odzvanjale njezine riječi. U redu je, Wilsone, rekla je, baš volim sramežljive.

Nisam se mogao skoncentrirati, pa sam stavio knjigu u stranu i ustao od stola. Nemam ni vremena ni želje za vezu, govorio sam si, i nakon što sam obišao sobu i razmislio o svojem prenatrpanom rasporedu, odlučio sam da više neću ići u kafić.

Nije to bila laka odluka, ali bila je ispravna, mislio sam, i odlučio sam da više neću misliti o toj temi. Sljedeći sam tjedan učio u biblioteci, ali lagao bih kad bih kazao da nisam viđao Jane. Svaku sam noć ponovo u sebi proživljavao naš kratki susret: kako joj se prosula kosa, ritam njezina glasa, njezin strpljivi pogled dok smo stajali na kiši. Ipak, što sam se više silio da o njoj ne mislim, to su ove slike postajale snažnije. Znao sam da moja odluka neće trajati još jedan tjedan i, u subotu ujutro, uhvatio sam se kako uzimam ključeve.

Nisam otišao u kafić da bih je pozvao na sudar. Štoviše, otišao sam da bih si dokazao da u pitanju nije ništa drugo nego prolazna zaljubljenost. Ona je, govorio sam si, sasvim obična djevojka i kad je ugledam, znat ću da nije ništa posebno. Gotovo sam se u to uvjerio do trenutka kad sam parkirao auto. Kao i uvijek, kafić je bio prepun pa sam se do svog uobičajenog stola morao probijati kroz skupinu muškaraca koji su odlazili. Stol je bio malo prije obrisan i, kad sam sjeo, osušio sam ga papirnatom salvetom prije nego što sam otvorio udžbenik.

Spuštene glave, tražio sam odgovarajuće poglavlje kad sam shvatio da se ona približava. Pravio sam se da je ne primjećujem sve dok nije stala kraj stola, ali kad sam pogledao, to nije bila Jane. Umjesto nje, to je bila neka žena četrdesetih godina. U pregači joj je bio notes za narudžbe, a za uhom olovka.

– Želite li kavu? – upitala je. Imala je žustar, poslovan nastup koji je upućivao na to da ovdje vjerojatno radi već godinama, i pitao sam se zašto je prije nisam primijetio.

– Da, molim.

– Za minutu sam natrag, – zacvrkutala je, ostavivši jelovnik. Čim se okrenula, ogledao sam se po kafiću i ugledao Jane kako iz kuhinje nosi tanjure prema stolovima blizu stražnjeg dijela kafića. Promatrao sam je trenutak, pitajući se je li primijetila da sam ušao, ali bila je usredotočena na posao i nije pogledala u mojem smjeru. Iz daljine, nije bilo ničeg magičnog u tome kako je stajala i kako se kretala i odahnuo sam od olakšanja, uvjeren da sam se otesao čudne očaranosti koja me je onedavno obuzela.

Moja je kava stigla i naručio sam jelo. Opet zadubljen u udžbenik, bio sam pročitao pola stranice kad sam pokraj sebe čuo njezin glas. – Bok, Wilsone.

Jane se nasmiješila kad sam podigao pogled. – Nisam te vidjela prošli vikend, – nastavila je s lakoćom. – Pomislila sam da si me se uplašio i pobjegao.

Progutao sam knedlu, nesposoban progovoriti, misleći kako je bila čak i ljepša nego što sam se sjećao. Ne znam koliko sam dugo zurio ništa ne rekavši, ali bilo je dovoljno dugo da joj lice poprimi zabrinut izraz.

– Wilsone? – upitala je. – Jesi li dobro?

– Da, – rekao sam, ali, čudnovato, nisam mogao smisliti ništa više.

Za trenutak je kimnula, zbunjena izraza. – Pa... dobro. Žao mi je što te nisam vidjela da si ušao.

Sredila bih da sjedneš u moj dio. Ti si otprilike najbliži nečemu što bih nazvala svojim redovnim gostom.

– Da, – rekao sam opet. Znao sam već tada da moja reakcija nema smisla, ali to je bila jedina riječ koju sam, izgleda, bio u stanju formulirati u njezinoj prisutnosti.

Čekala je da dodam još nešto. Kad to nisam učinio, primijetio sam bljesak razočaranja u njezinu izrazu. – Vidim da si zauzet, – rekla je napokon, pokazujući glavom na moju knjigu.

– Samo sam htjela prići i pozdraviti te, i opet ti zahvaliti što si me otpratio do auta. Uživaj u doručku.

Spremala se okrenuti prije nego što sam se mogao otresti čarolije koja me je, izgleda, opčinila.

– Jane? – izlanuo sam.

– Da?

Pročistio sam grlo. – Možda bih te opet jednom mogao otpratiti do auta. Čak i ako ne bude padala kiša.

Proučavala me je na trenutak prije nego što je odgovorila. – To bi bilo lijepo, Wilsone.

– Možda malo kasnije danas?

Nasmiješila se. – Sigurno.

Kad se okrenula, opet sam progovorio.

– I, Jane?

Ovaj je put pogledala preko ramena. – Da?

Konačno razumjevši pravi razlog zašto sam bio došao, stavio sam obje ruke na svoj udžbenik, pokušavajući izvući snagu iz svijeta koji sam razumio. – Bi li željela ovaj vikend izaći sa mnom na večeru?

Činilo se da je zabavlja to što mi je trebalo tako dugo da je upitam.

– Da, Wilsone, – rekla je. – Jako bih željela.

Bilo je teško povjerovati da smo sada tu, nakon više od tri desetljeća, i da sjedimo s našom kćeri, razgovarajući o njezinu predstojećem vjenčanju. Annina iznenadna molba da ima jednostavno, brzo vjenčanje dočekana je u potpunosti tišini.

Jane je najprije izgledala kao da ju je pogodio grom, a onda je, pribravši se, počela odmahivati glavom, šapćući sve brže i brže. – Ne, ne, ne... – U retrospektivi, njezina reakcija nije bila uopće neočekivana. Pretpostavljam da je jedan od trenutaka kojem se majka u životu najviše raduje, trenutak kad se kći udaje. Cijela se industrija razvila oko vjenčanja i sasvim je prirodno da većina majki ima određena očekivanja u vezi s tim kako bi vjenčanje trebalo izgledati. Annine ideje bile su u oštroj suprotnosti s onim što je Jane oduvijek željela za svoje kćeri, i iako je to bilo Annino vjenčanje, Jane nije mogla zanemariti svoja uvjerenja, kao što nije mogla zanemariti ni svoju prošlost.

Za Jane nije bio problem što se Anna i Keith žele vjenčati na našu godišnjicu, ona je od svih ljudi najbolje znala stanje Noina zdravlja, a Anna i Keith su se, u stvari, za nekoliko tjedana selili, ali nije joj se sviđala ideja da ih vjenča mjesni matičar. Niti joj je bilo drago što ima samo osam dana za pripreme i što Anna želi malu svečanost. Sjedio sam tiho dok su pregovori ozbiljno započeli. Jane bi rekla: – A Sloanovi? Slomilo bi im se srce da ih ne pozoveš. Ili John Peterson? Godinama te je poučavao glasovir i znam kako si ga voljela. – Ali nije u pitanju velik događaj, – ponavljala je Anna. – Keith i ja već živimo zajedno. Većina se ljudi odnosi prema nama kao da smo već vjenčani. – A što misliš učiniti u vezi s fotografom? Sigurno želiš neke slike. – Sigurna sam da će puno ljudi imati fotoaparate, – suprotstavljala se Anna. – Ili ti možeš fotografirati. Snimila si dosad tisuće fotografija. – Tada bi Jane odmahnula glavom i upustila se u strastveni govor o tome kako će to biti najvažniji dan u njezinu životu, na što bi Anna odgovorila da će to svejedno biti vjenčanje, čak i bez svih tih ukrasa.

Nije zvučalo neprijateljski, ali bilo je jasno da su se našle u pat poziciji. Ja običavam u većini takvih stvari sve prepustiti Jane, posebno kad su u pitanju djevojke, ali sam shvatio da u ovom slučaju moram nešto dodati, pa sam se uspravio na kauču. – Možda postoji kompromis, – ubacio sam se u razgovor. Anna i Jane su se okrenule prema meni. – Znam da želiš da to bude sljedeći vikend, – rekao sam Anni, – ali, bi li ti smetalo da pozovemo još nekoliko ljudi, uz obitelj? Ako mi pomognemo oko priprema? – Ne znam imamo li dosta vremena za takvo što... – počela je Anna. – Bi li bilo u redu da mi pokušamo? – Pregovori su se nastavili još jedan sat, ali na kraju su rezultirali s nekoliko kompromisa. Anna je postala iznenađujuće kooperativna nakon što sam ja rekao svoje mišljenje.

Poznaje jednog pastora, rekla je, i bila je sigurna da će on htjeti sljedeći vikend održati ceremoniju. Jane je postala sretnija i opuštenija kad su početni planovi počeli dobivati svoj oblik. U međuvremenu, ja sam mislio ne samo na vjenčanje svoje kćeri, nego i na našu tridesetogodišnjicu. Sada, naša će se godišnjica, a nadao sam se da ću je organizirati tako da se pamti, i vjenčanje dogoditi istoga dana i znao sam koji je od ta dva događaja iznenađa postao važniji.

Dom koji Jane i ja dijelimo nalazi se uz rijeku Trent, koja je iza našeg dvorišta široka gotovo osamsto metara. Ponekad noću sjedim na terasi i gledam blage valice kako hvataju mjesečinu. Ovisno o vremenu, ima trenutaka kad voda izgleda kao živo biće. Za razliku od Noine kuće, naša nema trijem koji ide okolo kuće.

Sagrađena je u vrijeme kad klima-uređaj i stalni zov televizije drže ljude uglavnom unutra.

Kad smo prvi put prošli kućom, Jane je bacila pogled kroz stražnje prozore i odlučila da će, ako već ne može imati trijem, bar imati terasu. To je bio prvi od mnogih malih građevinskih projekata koji su pretvorili kuću u nešto što smo sa zadovoljstvom mogli zvati svojim domom.

Nakon što je Anna otišla, Jane je sjedila na kauču, zureći kroz pomična staklena vrata. Po izrazu nisam znao što misli, ali, prije nego što sam stigao upitati, iznenađa je ustala i izašla van. Znajući da je večer bila šok, otišao sam u kuhinju i otvorio bocu vina. Jane nije nikad puno pila, ali uživala je povremeno u čaši vina i pomislio sam da bi večeras moglo biti tako. Sa čašama u ruci, otišao sam na terasu. Vani je noć odjekivala od glasanja žaba i cvrčaka.

Mjesec još nije bio izašao i na rijeci su se vidjela žuta svjetla susjednih kuća. Podigao se povjetarac i čuo sam slabo zveckanje ukrasnog zvona koje nam je lani kupila Leslie. S izuzetkom tih zvukova, vladala je tišina. Na blagoj svjetlosti trijema Janein me profil podsjetio na grčku skulpturu i opet me nanovo pogodila spoznaja kako jako nalikuje ženi koju sam tako davno vidio prvi put. Gledajući njezine visoke jagodice i pune usne, bio sam zahvalan da naše kćeri više slične njoj nego meni, a sada kad se jedna od njih udaje, očekivao sam da će gotovo blistati.

Kad sam se približio, međutim, zaprepastio sam se kad sam vidio da Jane plače. Zastao sam na rubu terase, pitajući se jesam li pogriješio što joj se želim pridružiti. Prije nego što sam se mogao okrenuti, Jane je, izgleda, osjetila moju prisutnost i pogledala preko ramena. – Oh, hej, – rekla je, šmrcajući. – Jesi u redu? – upitao sam. – Da. – Zastala je, a onda odmahнула glavom. – Hoću reći, nisam. U stvari, ne znam kako se osjećam. – Sjeo sam pokraj nje i stavio čašu vina na ogradu. U tami, vino je izgledalo kao ulje. – Hvala, – rekla je. Nakon što je otpila, duboko je izdahнула prije, nego što je usmjerila pogled preko vode. – To baš sliči Anni, – rekla je napokon. – Pretpostavljam da ne bih trebala biti iznenađena, ali ipak... – Prestala je govoriti, stavljajući vino u stranu. – Mislio sam da ti se Keith sviđa, – rekao sam. – Sviđa mi se. – Kimnula je. – Ali tjedan dana? Nemam pojma otkud joj takve ideje. Ako je namjeravala učiniti tako nešto, ne razumijem zašto jednostavno nisu otišli nekamo i obavili sve na brzinu. – Bi li ti bilo draže da je to učinila? – Ne. Bila bih bijesna na nju. – Nasmiješio sam se. Jane je uvijek bila iskrena.

– Stvar je u tome što treba učiniti toliko toga, – nastavila je, – a ja nemam pojma kako ćemo sve to uspjeti. Ne kažem da vjenčanje treba biti u dvorani Plaze, ali, ipak, čovjek bi mislio da želi fotografa. Ili neke svoje prijatelje. – Zar se nije suglasila sa svim tim? – Jane je oklijevala, pažljivo birajući riječi. – Jednostavno mislim da nije svjesna toga kako će često misliti na dan svoga vjenčanja. Ponašala se kao da to nije ništa. – Uvijek će ga se sjećati, bez obzira na to kako ispadne, – blago sam se usprotivio. Jane je dug trenutak držala oči sklopljene. – Ne razumiješ, – rekla je. Iako nije rekla ništa više, točno sam znao što je mislila. Jednostavno rečeno, Jane nije htjela da Anna učini istu grešku koju je ona bila učinila.

Mojoj je ženi uvijek bilo žao zbog načina na koji smo se mi vjenčali. Imali smo vjenčanje na kakvom sam ja inzistirao i, iako prihvaćam odgovornost za to, u mojoj su odluci značajnu ulogu imali moji roditelji. Moji su roditelji, za razliku od većine ljudi u zemlji, bili ateisti i ja sam odgojen u skladu s tim.

Dok sam rastao, sjećam se da me zanimala crkva i misteriozni rituali. Ponekad sam o tome čitao, ali religija je bila nešto o čemu nismo nikad raspravljali. Nikad se nije spominjala za večerom, i iako je bilo trenutaka kad sam shvaćao da sam drukčiji od djece iz susjedstva, to nije bilo nešto što bi me zaokupljalo. Sad sam drukčiji. Smatram svoju kršćansku vjeru najvećim darom koji sam ikad dobio, ali neću govoriti više o tome osim da bih rekao da, osvrnuvši se unatrag, mislim da sam uvijek znao da mi nešto nedostaje u životu.

Godine koje sam proveo s Jane potvrdile su to. Kao i njezini roditelji, Jane je bila vrlo pobožna i ona je bila ta koja me je počela dovoditi u crkvu. Ona je kupila i Bibliju koju smo uvečer čitali, i ona je bila ta koja je odgovorila na moja inicijalna pitanja. To se, međutim, dogodilo tek nakon našeg vjenčanja. Ako je postojao izvor napetosti u godinama kad smo hodali, to je bilo zbog mog nedostatka vjere, i siguran sam da je bilo trenutaka kad se pitala jesmo li jedno za drugo.

Rekla mi je da se ne bi bila udala za mene da nije bila sigurna da ću s vremenom prihvatiti Isusa Krista kao svog Spasitelja. Znao sam daju je Annin komentar podsjetio na bolnu uspomenu jer je upravo to što ja nisam bio vjernik bio razlog što smo se vjenčali na stepenicama suda. U to sam vrijeme čvrsto vjerovao da bi me vjenčanje u crkvi učinilo licemjerom.

Postojao je još jedan razlog zašto nas je vjenčao matičar umjesto svećenika, razlog kojem je korijen bio u ponosu. Nisam htio da Janeini roditelji plate za tradicionalno crkveno vjenčanje, iako su si oni to mogli dopustiti. Sad kad sam roditelj, gledam na tu obvezu kao na dar, što ona i jest, ali u to sam vrijeme vjerovao da ja sam moram snositi troškove. Ako ne mogu platiti pravo primanje, rezonirao sam, onda ga neću ni imati.

Tada nisam mogao platiti veliku ceremoniju. Bio sam novi u firmi i imao sam dobru plaću, ali sam radio najbolje što sam znao da bih uštedio za depozit za kuću. Iako smo bili u stanju kupiti

našu prvu kuću devet mjeseci nakon vjenčanja, više ne mislim da je to bilo vrijedno te žrtve. Štedljivost, naučio sam, ima svoju vlastitu cijenu, koju ponekad plaćaš zauvijek. Naša je ceremonija trajala manje od deset minuta; nije izgovorena nijedna molitva. Imao sam na sebi tamnosivo odijelo; Jane je bila odjevena u žutu haljinu otkrivenih ramena i leđa, a u kosi je imala pričvršćen cvijet gladiole.

Njezini su nas roditelji promatrali s donjih stepenica i otpratili poljupcem i stiskom ruku. Proveli smo medeni mjesec u slikovitom pansionu u Beaufortu i, iako joj se silno svidio antikni krevet s baldahinom na kojem smo prvi put vodili ljubav, ostali smo manje od jednog vikenda, jer sam u ponedjeljak morao biti u uredu. To nije bilo vjenčanje o kojem je Jane sanjala kao mlada djevojka. Sad to znam. Ono što je željela bilo je, pretpostavljam, to na što je sad nagovarala Annu. Nasmiješena nevjesta koju do oltara prati njezin otac, vjenčanje koje vodi svećenik, u krugu obitelji i prijatelja. Primanje s jelom i tortom, i cvijećem na svakom stolu, za vrijeme kojeg nevjesta i mladoženja primaju čestitke od svojih najdražih. Možda čak i glazba, uz koju nevjesta može zaplesati sa svojim novim mužem i s ocem, koji ju je podigao, dok ih ostali gledaju s radošću u oku.

To je bilo ono što je Jane oduvijek željela.

Četvrta glava

U subotu ujutro, dan nakon Annina priopćenja, bilo je već zagušljivo kad sam se zaustavio na parkiralištu u Creeksideu. Kao u većini južnjačkih gradova, kolovoz uspori ritam života u New Bernu.

Ljudi voze pažljivije, svjetla na semaforu kao da traju duže nego obično, a oni koji hodaju, upotrebljavaju samo toliko energije koliko je neophodno da se njihova tijela miču prema naprijed, kao da sudjeluju u nekom usporenom filmu o natjecanju u polaganom hodanju. Jane i Anna su već bile otišle.

Nakon što se sinoć vratila s terase, Jane je sjela za kuhinjski stol i počela bilježiti sve što mora učiniti. Iako nije imala iluziju da će moći sve obaviti, bilješke su joj ispunile tri stranice, pri čemu je odredila ciljeve za svaki dan sljedećeg tjedna. Jane je uvijek bila dobra kad je riječ o projektima. Bez obzira na to je li u pitanju bilo skupljanje novca za skaute ili organiziranje crkvene lutrije, moja je žena obično bila osoba koju su molili da volontira. Premda ju je to ponekad previše opterećivalo, napokon, imala je troje djece koja su sudjelovala u drugim aktivnostima, nikad nije odbila.

Sjećajući se kako bi često bila iscrpljena, odlučio sam da u tjednu koji dolazi zahtijevam što manje njezina vremena. Dvorište iza Creeksidea bilo je uređeno sa četvrtastom živicom i mnoštvom azaleja. Nakon što sam prošao kroz zgradu, bio sam siguran da Noah nije u svojoj sobi, slijedio sam vijugavi šljunčani puteljak do ribnjaka.

Ugledavši Nou, odmahnuo sam glavom kad sam primijetio da nosi svoj omiljeni plavi džemper usprkos vrućini. Samo je Noi moglo biti svježije po ovakvom danu. Baš je završio s hranjenjem labuda, koji je još uvijek plivao ispred njega u malim krugovima. Dok sam prilazio čuo sam kako mu govori, iako nisam mogao razumjeti riječi. Činilo se da mu labud potpuno vjeruje. Noah mi je jednom rekao da se labud ponekad odmara kraj njegovih nogu, iako to zapravo nikad nisam vidio. – Zdravo, Noah, – rekao sam. Bio mu je napor okrenuti glavu. – Zdravo, Wilson. – Podigao je ruku. – Hvala što si svratio. – Jesi li dobro?

– Moglo bi biti i bolje, – odgovorio je. – A moglo bi biti i gore.

Iako sam često dolazio ovamo, Creekside me je ponekad deprimirao, jer je bio pun ljudi koji su na kraju života ostali sami. Liječnici i sestre su nam rekli da je Noah sretan jer često ima posjetitelje, ali previše drugih ljudi provodilo je dane gledajući televiziju da bi izbjegli samoću svojih posljednjih godina. Noah je još provodio večeri recitirajući poeziju ljudima koji tu žive.

On voli pjesme Walta Whitmana i pokraj njega na klupi bile su Vlati trave. Rijetko je bilo kamo išao bez te knjige, i iako smo je i Jane i ja pročitali, moram priznati da ne razumijem zašto smatra te pjesme tako značajnima.

Proučavajući ga, ponovo sam posao svjestan toga kako je tužno vidjeti čovjeka kakav je Noah kako stari. Veći dio svoga života nisam nikad mislio o njemu na taj način, ali sada, dok sam slušao njegovo disanje, podsjetilo me na zvuk zraka koji prolazi kroz staru harmoniku. Nije micao lijevu ruku, što je bila posljedica udara kojeg je pretrpio u proljeće. Noah je išao prema kraju, i premda sam ja to već dugo znao, čini se da je i on to konačno shvatio.

Promatrao je labuda, i prateći njegov pogled, prepoznao sam pticu po crnoj pjegi na prsima.

Podsjetila me na pjegu ili madež, ili komad ugljena u snijegu, pokušaj prirode da naruši savršenstvo. U neko doba godine, ovdje se moglo naći desetak labudova, ali samo ovaj nije nikad odlazio. Vidio sam ga kako plovi na vodi čak i kad se zimi temperatura spusti nisko i kad su drugi labudovi već davno otišli dalje na jug. Noah mi je jednom ispričao zašto labud nikad ne odlazi i njegovo je objašnjenje bilo jedan od razloga zašto su liječnici smatrali da ima halucinacije.

Sjeo sam pokraj njega i prepričao mu što se sinoć dogodilo s Annom i Jane. Kad sam završio, Noah me je pogledao, smijuljeći se.

– Jane se iznenadila? – upitao je.

– Tko ne bi?

– I želi da sve bude na određen način?

– Da, – rekao sam. Ispričao sam mu o planovima koje je osmislila za kuhinjskim stolom prije nego što sam mu iznio svoju ideju, nešto što mislim da je previdjela.

Svojom zdravom rukom Noah je potapšao moju nogu kao da mi odobrava.

– A Anna? – upitao je. – Kako je ona?

– Ona je dobro. Mislim da je Janeina reakcija nije ni najmanje iznenadila.

– A Keith?

– I on je dobro. Barem je tako Anna rekla.

Noah je kimnuo. – Fini mladi par, njih dvoje. Oboje imaju dobro srce. Podsjećaju me na Allie i mene.

Nasmiješio sam se. – Prenijet ću joj da si to rekao. Bit će presretna.

Sjedili smo u tišini dok Noah konačno nije pokazao prema vodi.

– Znaš li da par labudova ostaje zajedno cijeli život? – upitao je.

– Mislio sam da je to mit.

– Istina je, – potvrdio je. – Allie je uvijek govorila da je to jedna od najromantičnijih stvari koje je ikad čula. Za nju je to bila potvrda da je ljubav najjača sila na zemlji. Prije nego što smo se vjenčali, bila je zaručena za nekog drugog. Znao si to, zar ne?

Kimnuo sam.

– Mislio sam da znaš. U svakom slučaju, došla me je posjetiti ne rekavši zaručniku i ja sam je izvezao u kanuu na mjesto gdje smo vidjeli tisuće labudova kako se pripijaju jedni uz druge.

Izgedalo je kao da je na vodu pao snijeg. Jesam li ti to ikad ispričao?

Ponovo sam kimnuo. Iako nisam bio tamo, ta je slika bila potpuno živa u mojoj glavi, kao i u Janeinoj. Uvijek je s divljenjem govorila o toj priči.

– Nikad poslije nisu se vratili, – promrmljao je. – Uvijek ih je nekoliko bilo u ribnjaku, ali nikad kao taj dan. – Zastao je, izgubljen u uspomenama. – Ali Allie je ipak voljela ići tamo. Voljela je hraniti one koji su bili tamo i običavala me upozoravati na parove. Tamo je jedan, rekla bi, tamo je još jedan. Zar nije divno kako su uvijek zajedno? – Noino se lice namreškalo kad se nasmiješio.

– Mislim da me je na taj način podsjećala da budem vjeran.

– Mislim da se nije trebala za to brinuti.

– Ne? – upitao je.

– Mislim da ste ti i Allie bili stvoreni jedno za drugog.

Zamišljeno se nasmiješio. – Da, – rekao je napokon, – jesmo. Ali morali smo na tome raditi. I mi smo imali svojih loših faza.

Možda je mislio na njezin Alzheimer. I puno vremena prije toga, na smrt jednog njihova djeteta. Bilo je i drugih stvari, ali to su bili događaji o kojima mu je još uvijek bilo teško govoriti.

– Ali činilo se da vam ide tako lako, – protestirao sam.

Noah je odmahnuo glavom. – Nije. Ne uvijek. Sva ta pisma koja sam joj pisao bila su način da je podsjetim ne samo na to što za nju osjećam, njego i na zavjet koji smo nekad dali jedno drugome.

Pitao sam se pokušava li me podsjetiti na trenutak kad mi je predložio da tako nešto učinim za Jane, ali nisam to spomenuo. Umjesto toga, spomenuo sam nešto o čemu sam htio s njim razgovarati.

– Je li tebi i Allie bilo teško kad su se sva djeca odselila?

Noah je trenutak razmišljao o odgovoru. – Ne znam je li prava riječ teško, ali bilo je drukčije.

– Kako?

– Kao prvo, bilo je tiho. Stvarno tiho. Budući da je Allie radila u studiju, samo sam ja većinu vremena provodio u kući. Mislim da sam tada počeo govoriti sam sa sobom, samo radi društva.

– Kako je Allie reagirala kad više nije bilo djece u blizini?

– Kao i ja, – rekao je. – U početku, svakako. Djeca su bila naš život dugo vremena i uvijek se treba prilagoditi kad se to promijeni. Ali kad se prilagodila, mislim daje počela uživati u činjenici da smo opet bili sami.

– Koliko joj je dugo trebalo za to? – upitao sam.

– Ne znam. Možda par tjedana.

Osjećao sam kako su mi se ramena pogurila. Par tjedana? pomislio sam.

Noah je izgleda vidio moj izraz i nakon male stanke pročistio je grlo. – Sad kad o tome mislim, rekao je, – siguran sam da nije bilo ni tako dugo. Mislim da je prošlo samo nekoliko dana dok se vratila u normalu.

Nekoliko dana? Nisam bio u stanju odgovoriti.

Stavio je ruku na bradu. – U stvari, ako se dobro sjećam, – nastavio je, – nije bilo čak ni nekoliko dana. U stvari, otplesali smo ispred kuće jitterbug čim smo natovarili u auto posljednje

Davidove stvari. Ali moram ti reći da su prve minute bile teške. Stvarno teške. Ponekad se pitam kako smo ih uspjeli preživjeti.

Iako mu je izraz ostao ozbiljan dok je govorio, primijetio sam mu u oku nestašnu iskru.

– Jitterbug? upitao sam.

– To je ples.

– Znam.

– Bio je veoma popularan.

– To je bilo davno.

– Molim? Više nema jitterbuga? – To je izgubljena umjetnost, Noah.

Nježno me je gurnuo. – Prešao sam te, zar ne?

– Malo, – priznao sam.

Namignuo je. – Jesam te.

Trenutak je sjedio u tišini, izgledajući zadovoljan sa sobom. Onda se, znajući da nije odgovorio na moje pitanje, pomaknuo na klupi i duboko izdahnuo.

– Bilo nam je oboma teško, Wilsone. Kad su otišli, nisu bili samo naša djeca, nego i naši prijatelji. Bili smo oboje osamljeni i neko vrijeme nismo znali što bismo radili jedno s drugim.

– Nikad mi nisi o tome ništa rekao.

– Nisi nikad pitao, – rekao je. – Nedostajali su mi, ali od nas dvoje mislim da je gore bilo Allie.

Ona je bila slikarica, ali prije svega bila je majka i, kad su djeca otišla, bilo je kao da nije sasvim sigurna tko je uopće. Bar neko vrijeme, u svakom slučaju.

Pokušao sam to zamisliti, ali nisam mogao. To nije bila Allie koju sam vidio niti sam je čak, takvu, mogao zamisliti.

– Zašto se to događa? – upitao sam.

Umjesto odgovora, Noah me je pogledao i šutio trenutak. – Jesam li ti ikad pričao o Gusu? – upitao je napokon. – Koji me je znao posjećivati kad sam uređivao kuću?

Kimnuo sam. Gus je, znao sam, bio u rodu s Harvevjem, crnim svećenikom koga sam ponekad vidao kad sam išao na Noin posjed.

– Dakle, stari je Gus, – objasnio je Noah, – veoma volio nevjerovatne, 'ribičke' priče, što smješnije, to bolje. I nekad smo znali sjediti noću na trijemu pokušavajući se sjetiti naših vlastitih nevjerovatnih priča kako bismo nasmijali jedan drugog. Bilo ih je, kako su godine prolazile, veoma dobrih, ali želiš li znati koja je bila moja omiljena?

Najnevjerovatnija koju je Gus ikad ispričao? Prije nego što ti kažem, moraš imati na umu da je Gus bio oženjen pola stoljeća istom ženom i da su imali osmero djece. Njih su dvoje zajedno prošli gotovo sve.

U svakom slučaju, pričali smo te priče cijelu noć, kad on reče: 'Znam jednu' I tako Gus udahne duboko, pogleda me ravno u oči i kaže: 'Noah, ja razumijem žene' Noah se zahihotao kao da to čuje prvi put. – Poanta je u tome, – nastavio je, – da nema živog muškarca koji može iskreno reći te riječi i to misliti. To jednostavno nije moguće, tako da nema smisla ni pokušavati. Ali to, svakako, ne znači da ih se ne može voljeti. I to ne znači da se smiješ ikad prestati truditi davati im do znanja koliko su ti važne.

Promatrao sam labuda kako leprša na ribnjaku i namješta krila kao da razmišlja o tome što je Noah rekao. Na ovaj je način Noah prošle godine govorio sa mnom o Jane. Nijednom nije ponudio određeni savjet, nijednom mi nije rekao što da učinim. Istovremeno, uvijek je bio svjestan da mi treba podrška. – Mislim da bi Jane željela da sam sličniji tebi, – rekao sam.

Noah je, čuvši moje riječi, zahihotao. – Dobro ti ide, Wilsone, – rekao je. – Sasvim ti dobro ide. – Osim otkucavanja starog sata i neprekidnog šuma klimatizacijskog uređaja, kuća je, kad sam stigao, bila tiha. Dok sam u dnevnoj sobi odlagao ključeve na stol, pogled mi je klizio po policama za knjige s obje strane kamina.

Police su bile pune obiteljskih fotografija koje smo snimali godinama: nas petero u trapericama i plavim košuljama ljeti prije dvije godine, druga na plaži blizu Fort Macona kad su djeca bila tinejdžeri, još jedna kad su bili mlađi.

Onda su tu bile fotografije koje je snimila Jane: Anna u svojoj maturalnoj haljini, Leslie u odjeći sportske navijačice, fotografija Josepha s našim psom, Sandyjem, koji je, na žalost, prije nekoliko godina uginuo. Bilo ih je još više, neke koje su sezale u njihovo rano djetinjstvo, i iako nisu bile poredane kronološki, svjedočile su o tome kako je obitelj tijekom godina rasla i

mijenjala se. Između polica, direktno iznad kamina, bila je crno-bijela fotografija Jane i mene na dan našeg vjenčanja. Allie je na brzinu snimila sliku na stepenicama suda. Čak je i onda bilo očigledno kako je Allie velika umjetnica i, iako je Jane uvijek bila lijepa, leća je bila blagonaklona i prema meni taj dan. Nadao sam se da ću uvijek tako izgledati stojeći kraj nje. Ali, čudno, na policama nije bilo više fotografija Jane i mene kao para.

U albumima ima na desetke snimaka koje su napravila djeca, ali nijedna se nije našla u okviru. Jane je bila nekoliko puta predložila da damo napraviti drugi portret, ali, u stalnoj trci sa životom i radom, nikad nisam tome posvetio pozornost.

Sad se ponekad pitam zašto nismo nikad odvojili vrijeme, ili što to znači za našu budućnost, ili, čak, ima li to uopće ikakvo značenje. Razgovor s Noom potakao me je da razmislim o godinama kad su djeca otišla od kuće. Jesam li cijelo vrijeme mogao biti bolji muž? Nedvojbeno, jesam. Ali, gledajući unazad, mislim da sam najviše razočarao Jane u mjesecima nakon što je Leslie otišla na koledž, ako se tako može okarakterizirati potpuna odsutnost svijesti. Sjećam se da se Jane tih dana činila tiha i, čak, malo ćudljiva, gledajući odsutno kroz staklena vrata ili ravnodušno sređujući stare kutije s dječjim stvarima. Ali te sam godine imao u tvrtki posebno puno posla, stari Ambry doživio je infarkt i morao je drastično smanjiti svoje radne obveze, tako da je mnoge stvari prenio na mene.

Dvostruki teret strašno velikog povećanja posla i organizacijski danak koji je Ambryjeva bolest nametnula tvrtki, često su me jako zaokupljali i iscrpljivali.

Kad je Jane iznenada odlučila preurediti kuću, primio sam to kao dobar znak da se zaposlila novim projektom. Rad će je, smatrao sam, držati podalje od razmišljanja o odsutnosti djece.

I tako su se, umjesto tapeciranih pojavili kožni kauči, stolíci od trešnjeva drveta, lampe od savijenog mesinga.

U blagovaonici su zalijepljene nove tapete, a stol ima dovoljno stolica da se mogu smjestiti sva naša djeca i njihovi budući braćni drugovi. Iako je Jane obavila krasan posao, moram priznati da sam često bio šokiran kad su poštom počeli stizati računi za kreditnu karticu, iako sam naučio da je to najbolje uopće ne komentirati.

U stvari, upravo kad je završila preuređenje oboje smo u našem braku primijetili novu nespretnost, nespretnost koja nije imala veze sa sindromom praznog gnijezda, nego s tipom para koji smo bili postali. Pa ipak, nijedno od nas nije o tome govorilo.

Kao da smo oboje vjerovali da će riječi, budemo li ih izrekli naglas, postati trajne, i mislim da smo se oboje bojali čime bi to moglo rezultirati.

To je također, mogu dodati, razlog zašto nikad nismo bili u bračnom savjetovalištu. Možete to nazvati staromodnim, ali nikad mi nije bila ugodna pomisao da o svojim problemima razgovaram s drugima, a i Jane je isto takva. Osim toga, već znam što bi rekao savjetnik. Ne, to što su djeca otišla nije izazvalo problem, rekao bi savjetnik, niti to što Jane ima više slobodnog vremena. To su samo katalizatori koji su oštrije fokusirali postojeće probleme.

Što nas je onda dovelo do ove točke? Iako me to boli reći, pretpostavljam da je naš stvarni problem bio bezazleno zanemarivanje, uglavnom moje, ako želim biti sasvim pošten. Osim što sam uvijek svoju karijeru stavljao iznad potreba svoje obitelji, uvijek sam uzimao zdravo za gotovo stabilnost našeg braka.

Onako kako sam ja to vidio, naš je odnos bio bez većih problema, a Bog zna da ja nikad nisam bio tip koji trčkara naokolo radeći razne male stvarčice poput onoga što muškarci kao Noah rade za svoje žene.

Kad sam mislio o tome, što, istini za volju, nije bilo često, uvjeravao sam se da je Jane uvijek znala kakva sam ja vrsta muškarca i da će to uvijek biti dovoljno. Ali ljubav je, sad to razumijem,

više nego tri riječi koje promrmljate prije spavanja. Ljubav se čuva aktivnošću, to je vrsta odanosti koja se t ogleda u stvarima koje svaki dan činimo jedno za drugoga.

Sada, kad sam zurio u tu sliku, sve što sam mogao pomisliti bilo je da je trideset godina bezazlenog zanemarivanja rezultiralo time da je moja ljubav izgledala lažno i činilo se daje račun za to konačno stigao. Bili smo vjenčani samo formalno. Nismo vodili ljubav već gotovo pola godine, a ono malo poljubaca koje smo izmijenili nisu imali puno značenja ni za jedno od nas. Umirao sam u sebi, čeznući za svim onim što sam izgubio i, dok sam zurio u našu fotografiju s vjenčanja, bio sam ljut na sebe što sam dopustio da se to dogodi.

Peta glava: Unatoč vrućini, ostatak poslijepodneva sam proveo čisteći korona onda sam se otuširao prije nego što sam otišao u dućan. Bila je, konačno, subota, moj dan za kuhanje, i odlučio sam iskušati novi recept koji je kao prilog predviđao tijesto u obliku masnica i povrće. Iako sam znao da će nam to vjerojatno biti dosta, u posljednjem sam trenutku odlučio napraviti predjelo i cezarsku salatu.

U pet sam bio u kuhinji; do pet i trideset predjelo je već bilo skoro gotovo. Pripremio sam gljive punjene kobasicama i topivim sirom i stavio ih na toplo u pećnicu, pokraj kruha koji sam kupio u pekarnici. Upravo sam završavao s postavljanjem stola i otvarao bocu merlota kad sam čuo kako Jane ulazi na kućna vrata. – Ima li koga? – viknula je. – U blagovaonici sam, – rekao sam. Kad se pojavila iza ugla, zapanjio sam se kako blista. Dok je moja prorijeđena kosa protkana sjedinama, njezina je još tamna i gusta kao na dan vjenčanja. Stavila je par pramenova iza

uha i primijetio sam da oko vrata ima mali privjesak od dijamanta koji sam joj bio kupio prvih godina našeg braka. Bez obzira na to koliko sam za vrijeme našeg braka ponekad bio preokupiran drugim stvarima, pošteno mogu reći da nisam postao imun na njezinu ljepotu. – Opa, – rekla je. – Ovdje divno miriše. Što je za večeru? – Teletina maršala, – objavio sam, točeći joj čašu vina. Prešao sam preko sobe i pružio joj vino. Dok sam proučavao njezino lice, primijetio sam da je sinoćnju uznemirenost zamijenio izraz uzbuđenja koji već dugo nisam vidio.

Odmah sam znao da je između nje i Anne sve bilo u redu i, iako nisam bio svjestan da sam zadržao dah, osjetio sam kako sam odahnuo od olakšanja. – Nećeš vjerovati što se danas dogodilo, – oduševljeno je rekla. – Čak i kad ti ispričam, nećeš vjerovati. – Ispijajući gutljaj vina, uhvatila me je za ruku da bi sačuvala ravnotežu dok je izvlačila jednu pa drugu nogu iz cipele. Osjećao sam toplinu njezina dodira čak i kad mi je pustila ruku. – Sto je bilo? – upitao sam. – Što se dogodilo? – Mahnula je oduševljeno slobodnom rukom. – Hajde, – rekla je. – Dođi sa mnom u kuhinju da ti ispričam. Umirem od gladi. Toliko smo posla imale da nismo imale vremena za ručak.

Kad smo shvatile daje vrijeme jelu, većina je restorana bila zatvorena, a mi smo morale otići još na nekoliko mjesta prije nego što se Anna vrati. Usput, hvala ti što si napravio večeru. Sasvim sam zaboravila da je tvoj dan za kuhanje i pokušavala sam smisliti neku izliku da naručimo nešto izvana. – Nastavljala je govoriti dok je, kroz dvokrilna viseća vrata, ulazila u kuhinju.

Hodajući iza nje, divio sam se jedv a zamjetljivim pokretima njezinih bokova. – U svakom slučaju, mislim da se Anna polako počinje uživljavati u sve to. Izgledala je mnogo oduševljenije nego sinoć. – Jane me pogledala preko ramena, a oči su joj sjajile. – Ali, oh, samo pričekaj. Nećeš moći vjerovati. – Kuhinjske radne površine bile su prenatrpane namirnicama za glavno jelo: bile su tu narezana teletina, različito povrće, daska za rezanje i nož.

Stavio sam rukavicu da izvadim predjelo iz pećnice i položio sam posudu za pečenje na ploču štednjaka. – Izvoli, – rekao sam. Pogledala me iznenađeno. – Već je gotovo? – Dobro pogodeno vrijeme, – slegnuo sam ramenima. Jane je posegnula za gljivom i zagrizla. – Dakle, jutros sam je pokupila... Opa, ovo je stvarno dobro. – Zastala je, iznenada proučavajući gljivu. Uzela je još

jedan zalogaj i polako ga sažvakala prije nego što je nastavila. – U svakom slučaju, prva stvar koju smo učinile, bilo je da se dogovorimo o mogućim fotografima, o nekom tko je mnogo kvalificiraniji od mene. Znam da u centru ima nekoliko studija, ali sam bila sigurna da nećemo moći naći nikoga u posljednjem trenutku. Sinoć sam pomislila da bi možda Clairein sin to mogao napraviti. On pohađa satove fotografije na mjesnom koledžu Carteret i želi biti fotograf kad diplomira. Nazvala sam jutros Claire i rekla da bismo možda svratile, ali Anna nije bila tako sigurna jer nije nikad vidjela nijedan njegov rad.

Druga mi je ideja bila da se angažira netko koga ona zna iz novina, ali mi je Anna rekla da novine ne vole da netko radi kao slobodnjak. U svakom slučaju, da skratim priču, željela je provjeriti nije li slučajno neki studio slobodan. I nikad ne bi mogao pogoditi što se dogodilo. – Kaži, – rekao sam.

Jane je ubacila u usta posljednju gljivu s tanjura, puštajući da napetost raste. Vrhovi su joj se prstiju sjajili dok je posegnula za još jednom gljivom. – Ovo je stvarno dobro, – divila se. – Je li to novi recept? – Da, – rekao sam. – Je li kompliciran? – Ne baš, – rekao sam, sliježući ramenima. Duboko je udahnula. – I, dakle, baš kao što sam i mislila, prva dva mjesta koja smo posjetile bila su rezervirana. Ali onda smo otišle u Studio Cayton. Jesi li ikad vidio slike s vjenčanja koje izrađuje Jim Cayton? – Čuo sam da je najbolji u okolici. – On je divan, – rekla je. – Njegove su fotografije fantastične. Čak je i Anna bila impresionirana, a ti znaš nju. On je snimao vjenčanje Dane Crowe, sjećaš se? Obično je rezerviran šest ili sedam mjeseci unaprijed, a čak ga je i tada teško dobiti. Hoću reći, nije bilo šanse, zar ne? Ali kad sam upitala njegovu ženu, ona vodi studio, rekla mi je da im je netko nedavno otkazao. – Uzela je još jedan zalogaj predjela i polako žvakala. – I tako je on, slučajno, – objavila je, malčice slegnuvši ramenima, – slobodan sljedeće subote. – Podigao sam obrve. – To je prekrasno, – rekao sam. Sad kad je kulminacija prošla, počela je govoriti brže, dopunjujući praznine u dosadašnjoj priči. – Oh, ne možeš vjerovati kako je Anna sretna. Jim Cayton? Čak i da imamo godinu dana za planiranje, ja bih željela njega.

Provele smo valjda nekoliko sati listajući njihove albume, samo da bismo dobile neku ideju. Anna bi mene pitala sviđaju li mi se neke fotografije, a ja bih je pitala koje se sviđaju njoj. Čim bismo pregledale jedan album, tražile smo drugi, žena je bila ljubazna i odgovorila je na svako naše pitanje. Kad smo otišle, mislim da smo se obje morale uštípnuti da bismo povjerovala u to kakvu smo sreću imale. – Vjerujem. – Nakon toga, – nastavila je živahno, – uputile smo se u pekarnice.

Opet smo morale obići nekoliko njih, ali nisam bila previše zabrinuta zbog torte. Nju ne moraju pripremiti mjesecima unaprijed, zar ne? U svakom slučaju, našli smo mjesto gdje je mogu napraviti, ali nisam znala da imaju tako velik izbor. Imaju cijeli katalog posvećen svadbenim tortama. Imaju velike torte, male torte i sve veličine između. Onda, naravno, moraš odlučiti koji okus želiš, koju vrstu preljeva, oblik, koje dodatne ukrase i sve te stvari... – Zvuči uzbudljivo, – rekao sam. Prevrnula je očima prema nebu. – Ne znaš ni polovicu, – rekla je i nasmijala se svojem vlastitom veselju. Zvijezde nam nisu često bile sklone, ali večeras se činilo da jesu.

Bila je sva ushićena, večer je tek počela, i Jane i ja smo se spremali provesti zajedno jednu romantičnu večer. Sve je na svijetu izgledalo dobro i, dok sam stajao pokraj svoje žene s kojom sam proveo trideset godina, iznenada sam znao da dan nije mogao biti bolji čak i da sam ga unaprijed bio isplanirao.

Dok sam završavao pripremanje večere, Jane mi je pričala o ostatku dana, s detaljima o svadbenoj torti (dva sloja, okus vanilije, preljev od kiselog vrhnja) i fotografijama (Cayton sređuje sve nesavršenosti na kompjuteru). Na toplom svjetlu kuhinje, samo sam razaznavao meke nabore oko kutova njezinih očiju, jedva vidljive znakove našeg zajedničkog života.

– Drago mi je da je sve išlo dobro, – rekao sam. – I, ako imaš na umu da je to bio vaš prvi dan, stvarno ste dosta učinile.

Miris otopljenog maslaca ispunio je kuhinju i teletina je počela pomalo cvrčati.

– Znam. I sretna sam, vjeruj mi, – rekla je. – Ali još uvijek ne znamo gdje će se vjenčanje održati i, dok to ne znamo, ne možemo planirati ostale stvari. Rekla sam Anni da bismo ga mogli imati ovdje, ali nije bila oduševljena tom idejom.

– Što ona želi?

– Nije još sigurna. Misli da bi možda htjela neku vrstu vjenčanja u vrtu. Na nekom neformalnom mjestu.

– Ne bi trebalo biti teško pronaći takvo nešto.

– Iznenadio bi se. Jedino mjesto kojeg sam se sjetila bila je Palača Tryon, ali mislim da tamo to ne možemo učiniti u tako kratkom roku. Čak ne znam dozvoljavaju li tamo vjenčanja.

– Mmm... – Dodao sam u tavu sol, papar i češnjak u prahu.

– Plantaža Orton je također lijepa. Sjećaš se? Tamo smo bili prošle godine na vjenčanju Brattonovih.

Sjećao sam se; bila je između Wilmingtona i Southporta, gotovo dva sata vožnje od New Berna. – Malo je daleko, nije li? – upitao sam. – Kad imaš na umu daje većina gostiju odavde?

– Znam. Bila je to samo ideja. U svakom slučaju, sigurno je rezervirana.

– Kako bi bilo na nekom mjestu u centru? U nekom od pansiona?

Odmahnula je glavom. – Mislim da je većina njih premalena, i ne znam koliko ih ima vrt, ali pretpostavljam da bih mogla pogledati. A, ako to ne bude... pa, naći ćemo neko mjesto. Bar se nadamSda hoćemo.

Jane se namrštila, izgubljena u mislima. Nagnula se nad pult i oslonila nogu u čarapi o ormarić iza sebe, ista ona mlada djevojka koja me je nagovorila da je otpratim do auta. Kad sam je drugi put otpratio do auta, pretpostavljao sam da će jednostavno sjesti u auto i odvesti se, kao stoje to učinila prvi put. Umjesto toga, bila je, palo mi je na pamet, zauzela baš tu istu pozu pokraj vozačevih vrata i tu se odvio naš prvi pravi razgovor. Sjećam se da sam se divio njezinim živim crtama lica dok mi je pričala o detaljima svoga života u New Bernu i prvi sam put osjetio kvalitete koje ću uvijek cijeliti: njezinu inteligenciju i strast, njezin šarm, bezbrižnost s kojom je, činilo se, gledala na svijet. Godinama kasnije, pokazivala je iste osobine dok je podizala našu djecu i znam da je to jedan od razloga da su postali dobri i odgovorni odrasli ljudi kakvi su sada.

Prekidajući Janeino odsutno sanjarenje, pročistio sam grlo. – Danas sam bio kod Noe, – rekao sam.

Jane se vratila u stvarnost kad je čula moje riječi. – Kako je on?

– Dobro. Izgledao je umorno, ali bio je dobro raspoložen.

– Je li opet bio kod ribnjaka?

– Da, – rekao sam. Predviđajući njezino sljedeće pitanje, dodao sam: – I labud je bio tamo.

Stisnula je usne, a ja sam, ne želeći joj pokvariti raspoloženje, brzo nastavio.

– Rekao sam mu za vjenčanje, – kazao sam. – Je li se uzbudio?

– Veoma, – kimnuo sam. – Rekao je da se veseli što će sudjelovati.

Jane je sklopila ruke. – Odvest ću sutra Annu do njega. Prošli ga tjedan nije imala prilike vidjeti i znam da mu želi pričati o tome. – Nasmiješila se, kao osoba koja zna cijeliti ono stoje vrijedno. – I, usput, hvala što si ga otišao danas vidjeti. Znam koliko on u tome uživa.

- Znaš da i ja volim biti s njim.
- Znam. Ali, u svakom slučaju, hvala.

Meso je bilo gotovo i dodao sam druge sastojke: vino maršala, limunov sok, gljive, govedu juhu, nasjeckanu ljutiku, nasjeckani mladi luk. Dodao sam još, za svaki slučaj, malo maslaca, nagrađujući se za devet kila koje sam skinuo od prošle godine.

- Jesi li već razgovarala s Josephom i Leslie? – upitao sam.

Dok sam miješao, Jane me je trenutak promatrala. Onda je, izvadiвши iz ladice žlicu, umočila vrh u umak i kušala. – Ovo je dobro, – komentirala je, podižući obrve.

- Izgledaš iznenađeno.
- Ne, stvarno nisam. Ovih si dana vrsni kuhar. Barem u usporedbi s onim odakle si počeo.
- Molim? Zar nisi uvijek voljela moje kuhanje?

Prinjela je prst bradi. – Recimo samo da sam se navikla na zagorjeli pire od krumpira i umak s grudicama.

Nasmiješio sam se, znajući daje ono stoje rekla bila istina. Nekoliko mojih prvih iskustava u kuhinji baš i nije bilo previše uspješno.

Jane je još jednom kušala jelo prije nego što je odložila žlicu na pult.

- Wilson? U vezi s vjenčanjem..đ- – počela je.

Pogledao sam je. – Da?

– Ti si svjestan da će biti skupo dobiti kartu za Josepha u posljednjoj minuti, zar ne? – Da, rekao sam.

- I da fotograf nije jeftin, iako je došlo do otkazivanja.

Kimnuo sam. – Pretpostavljao sam.

- I torta je dosta skupa, također. Za tortu, hoću reći.

- Nema problema. Bit će za puno ljudi, zar ne?

Pogledala me je radoznalo, očito zbunjena mojim odgovorima. – Pa... samo sam te htjela unaprijed upozoriti da se ne uzrujaš.

- Zašto bih se uzrujao?

- Oh, znaš. Ponekad se uzrujaš kad čuješ za cijene. – Stvarno?

Jane je podigla jednu obrvu. – Nemoj se pretvarati. Ne sjećaš se kakav si bio kad se renovirala kuća? Ili kad se stalno kvarila pumpa od centralnog grijanja? Ti i svoje vlastite cipele laštiš...

Podigao sam ruke pokazujući da se predajem. – U redu, uvjerila si me, – rekao sam. – Ali nemoj se brinuti. Ovo je drukčije. – Podigao sam pogled, znajući da me pažljivo sluša. – Čak i ako potrošimo sve što imamo, bit će vrijedno toga.

Gotovo se ugušila vinom, i zabaljila u mene. Onda je, nakon jedne duge minute, učinila korak prema naprijed i piknula me prstom u ruku.

- Čemu to? – upitao sam.

– Samo provjeravam jesi li ti stvarno moj muž ili su te zamijenili s jednim od onih ljudi iz čahura.

- Ljudi iz čahura? – Da. Invazija kradljivaca leševa. Sjećaš se filma, zar ne?

– Naravno. Ali ovo sam stvarno ja, – rekao sam. – Hvala Bogu, – rekla je, pretvarajući se da joj je lakše. Onda mi je, čudo nad čudima, namignula. – Ipak sam te htjela upozoriti. – Nasmiješio sam se, osjećajući kao da mi se srce napuhnulo. Kako dugo se već nismo, pitao sam se, u kuhinji ovako smijali i šalili? Nekoliko mjeseci? Možda godina? Iako sam shvaćao da bi to moglo biti samo prolazno, svejedno se pojačao sitni plamen nade koju sam, skrivećke, počeo gajiti. Moj prvi sastanak s Jane nije izgledao baš onako kako sam bio planirao.

Rezervirao sam u Harper'su, kojeg su smatrali najboljim restoranom u gradu. I najskupljim. Imao sam dovoljno novca da pokrijem troškove večere, ali sam znao da ću ostatak mjeseca morati ekonomizirati da bih platio ostale račune.

Bio sam isplanirao još nešto specijalno za poslije večere. Otišao sam po nju pred njezinu spavaonicu na Meredithu i vožnja do restorana trajala je samo nekoliko minuta. Naš je razgovor bio tipičan za prve sastanke i nije bio pretjerano dubok.

Govorili smo o studiju i kako je hladno, a ja sam primijetio da je dobro da smo oboje ponijeli jakne. Također se sjećam da sam spomenuo da mi se sviđa njezin džemper, a ona je spomenula da ga je kupila prethodni dan. Iako sam se pitao je li to učinila pripremajući se za naš sastanak, znao sam da ne bi bilo mudro da je to direktno upitam.

Zbog kupaca uoči praznika, bilo je teško naći mjesto za parkiranje blizu restorana, tako da smo se parkirali nekoliko blokova dalje. Međutim, ja sam si uzeo dosta vremena i bio sam siguran da ćemo stići na vrijeme. Na putu do restorana, nosovi su nam pocrvenjeli, a dah nam je izlazio u oblačićima.

Neki su izlozi bili okićeni treperavim svjetlima i dok smo prolazili pokraj jedne pizzerije u susjedstvu, čuli smo božićnu glazbu iz džuboksa. Psa smo opazili kad smo se približavali restoranu. Sakrivao se u jednoj sporednoj uličici, bio je srednje veličine, ali mršav i blatan. Drhtao je i dlaka mu je pokazivala da je već dugo odsutan od kuće. Stao sam između Jane i psa za slučaj da je opasan, ali me je Jane obišla i čučnula, pokušavajući privući njegovu pozornost. – U redu je, – šaptala je. – Nećemo ti ništa. – Pas se povukao dublje u sjenu. – Ima ogrlicu, – pokazala mi je Jane. – Kladam se da se izgubio. – Nije skrenula pogled s psa koji ju je, činilo se, s oprezom proučavao.

Provjerivši vrijeme, vidio sam da imamo još nekoliko minuta do vremena dokle nam vrijedi rezervacija.

Iako još uvijek nisam bio siguran je li pas opasan ili nije, čučnuo sam pokraj Jane i počeo mu govoriti istim umirujućim tonom kao i ona. To je trajalo izvjesno vrijeme, ali pas je još uvijek stajao tamo gdje je bio. Jane je načinila mali korak prema njemu, ali je pas zacvilio i odskočio. – Uplašen je, – rekla je zabrinuto. – Što da radimo? Ne želim ga ostaviti ovdje. Noćas će temperatura pasti ispod nule. Ako se izgubio, sigurna sam da se samo želi vratiti kući. – Vjerojatno sam mogao reći bilo što. Mogao sam joj reći da smo pokušali, ili da možemo pozvati živodernicu, ili čak da se možemo vratiti nakon večere i, ako još bude tu, ponovo pokušati. Ali me zaustavio Janein izraz lica.

Lice joj je izražavalo mješavinu zabrinutosti i prkosa, prvi znak Janeine dobrote i brige za one koji imaju manje sreće u životu. Znao sam da nemam izbora nego učiniti ono što ona želi.

– Da ja pokušam, – rekao sam.

Iskreno rečeno, nisam bio sasvim siguran što učiniti. Dok sam rastao, nisam nikad imao psa iz jednostavnog razloga jer je moja majka bila alergična na pse, ali ispružio sam dlan i nastavio mu šaptati, radeći ono što sam vidio da ljudi rade u filmovima.

Pustio sam psa da se navikne na moj glas, i kad sam se polako pomaknuo naprijed, pasje ostao na svojem mjestu. Ne želeći ga preplašiti, zastao sam, ponovo mu na trenutak dopustio da se navikne na mene i opet se malo pomaknuo prema naprijed. Nakon što je, kako se činilo, prošla vječnost, bio sam dovoljno blizu psu da me je, kad sam ispružio dlan, dodirnuo njuškom. Onda mi je, zaključivši da me se nema zašto bojati, liznuo prste. Trenutak kasnije dopustio je da mu pomilujem glavu. Milujući ga, bacio sam preko ramena pogled na Jane.

– Sviđaš mu se, – rekla je, zadivljeno.

Slegnuo sam ramenima. – Čini se da je tako.

Na ogrlici sam pročitao telefonski broj i Jane je otišla u obližnju knjižaru pozvati vlasnika s govornice. Za to vrijeme ja sam čekao s psom, i što sam ga više milovao, činilo se da više čezne za dodiranjem moje ruke. Kad se Jane vratila, čekali smo gotovo dvadeset minuta dok se nije pojavio vlasnik da ga preuzme. Bio je tridesetih godina i praktički je iskočio iz auta. Pas je, mašući repom, odmah pojurio prema njemu. Dopustio je psu da ga obliže, a onda se okrenuo prema nama.

– Puno vam hvala što ste nazvali, – rekao je. – Nema ga već tjedan dana i moj sin svake noći zaspi plačući. Nemate pojma koliko će to njemu značiti. Jedina stvar koju je stavio na božićni popis bila je da dobije natrag svog psa.

Iako nam je ponudio nagradu, ni Jane ni ja je nismo htjeli uzeti, i on nam je oboma ponovo zahvalio, prije nego što je ponovo sjeo u auto. Dok smo ga gledali kako odlazi, vjerujem da smo oboje osjećali da smo učinili nešto vrijedno. Kad je utihnuo zvuk motora, Jane me primila za ruku.

– Hoćemo li stići na vrijeme za našu rezervaciju? – upitala je.

Provjerio sam na svojem satu. – Kasnimo pola sata.

– Ipak bi još trebali imati naš stol, zar ne?

– Ne znam. Bilo ga je teško dobiti. Zamolio sam jednog svog profesora da nazove za mene.

– Možda ćemo imati sreće, – rekla je.

Nismo. Kad smo stigli u restoran, stol je već bio zauzet, a sljedeći slobodni bio je u devet četrdeset pet. Jane me je pogledala.

– Bar smo usrećili jedno dijete, – rekla je.

– Znam. – Duboko sam udahnuo. – I opet bih to učinio.

Pažljivo me pogledavši na trenutak, stisnula mi je ruku. – Drago mi je da smo se zaustavili, čak i ako večeras ovdje ostanemo bez večere.

Obasjana svjetlošću ulične svjetiljke, izgledala je gotovo nestvarno.

– Ima li neko drugo mjesto kamo bi voljela ići? – upitao sam.

Nakrenula je glavu. – Voliš li glazbu?

Deset minuta kasnije sjedili smo za stolom u pizzeriji pokraj koje smo prije prošli. Iako sam bio planirao svjetlost svijeća i vino, završili smo tako da smo naručili pivo s pizzom.

Međutim, Jane nije bila razočarana. S lakoćom mi je pričala o svojim predavanjima iz grčke mitologije i engleske književnosti, godinama na Meredithu, svojim prijateljima i svemu drugom što joj je bilo na pameti. Ja sam uglavnom jednostavno kimao i postavljao dovoljno pitanja kako bi nastavila govoriti sljedeća dva sata, i mogu iskreno reći da nikad nisam toliko uživao u nečijem društvu.

U kuhinji sam primijetio da me Jane radoznalo gleda. Potisnuvši sjećanja, završio sam kuhanje i donio jelo na stol. Sjeli smo na svoja mjesta, pognuli glave i ja sam izmolio molitvu, zahvalivši Bogu na svemu što nam je dao.

– Jesi li ti dobro? Maloprije si izgledao zamišljeno, – komentirala je Jane, poslužujući se salatama iz zdjele.

Natočio sam nam po čašu vina. – U stvari, sjetio sam se našeg prvog sastanka, – rekao sam.

– Stvarno? – Viljuška joj je zastala na pola puta u zraku. – Zašto?

– Ne znam, – rekao sam. Primaknuo sam joj čašu prema njoj. – Sjećaš li ga se ti?

– Naravno da se sjećam, – ukorila me je. – Bilo je to točno prije nego što smo otišli kući za božićne praznike. Trebali smo ići na večeru u Harper's, ali smo našli izgubljenog psa i izgubili smo rezervaciju. Tako da smo umjesto toga večerali u onoj maloj pizzeriji na kraju ulice. A nakon toga...

Zažmirila je, pokušavajući se sjetiti kojim su se točno redom događaji odvijali.

– Ušli smo u auto i odvezli se vidjeti ukrase u ulici Havermill, zar ne? Ti si inzistirao da izađemo iz auta i prošetamo, iako se smrzavalo. U jednoj od kuća bilo je izloženo selo Djeda Božićnjaka, i kad si me doveo do nje, muškarac odjeven u Djeda Božićnjaka dao mi je poklon koji si mi kupio za Božić. Sjećam se da sam bila zadivljena da si se na našem prvom sastanku toliko potrudio.

– Sjećaš li se što sam ti poklonio?

– Kako bih mogla zaboraviti? – Napravila je grimasu. – Kišobran.

– Ako se dobro sjećam, nisi baš bila oduševljena.

– Kako, – podigla je ruke u zrak, – kako bih poslije toga bilo koga upoznala? Do tada mi je modus operandi bio da me netko otprati do auta. Zar si zaboravio da su jedini muškarci na Meredithu bili profesori ili vratari?

– Zato sam i izabrao taj poklon, – rekao sam. – Točno sam znao što radiš.

– Nisi imao pojma, – rekla je, smijuljeći se. – Ja sam bila prva djevojka s kojom si ikad hodao.

– Ne, nisi bila. Hodao sam s djevojkama i prije.

Oči su joj bile nestašne. – U redu, onda prva djevojka koju si ikad poljubio.

To je bila istina, iako sam požalio što sam joj to uopće rekao, jer nikad nije zaboravila i u sličnim situacijama uvijek to spominje. Ipak sam u svoju obranu rekao: – Imao sam previše posla pripremajući se za budućnost. Nisam imao vremena za takve stvari.

– Bio si sramežljiv.

– Bio sam promišljen. To je nešto drugo.

– Zar se ne sjećaš naše prve večere? Ili vožnje? Jedva da si mi išta rekao, osim nešto o svojim predavanjima.

– Pričao sam i o drugim stvarima, – kazao sam. – Rekao sam ti da mi se sviđa tvoj džemper, sjećaš se?

– To se ne računa. – Namignula mi je. – Jednostavno si imao sreće što sam bila tako strpljiva s tobom.

– Da, – složio sam se. – Imao sam.

Rekao sam to onako kako bih to volio čuti od nje i mislim da je uhvatila ton moga glasa.

Nasmiješila se na tren.

– Znaš li čega se ja najviše sjećam od te noći? – nastavio sam.

– Mog džempera?

Moja je žena, moram dodati, uvijek bila veoma duhovita. Nasmijao sam se, ali bio sam očito drukčijeg raspoloženja pa sam nastavio: – Sviđalo mi se kako si se zaustavila zbog psa i nisi htjela otići dok nisi bila sigurna da je zbrinut. Po tome sam vidio da ti je srce na pravom mjestu.

Mogao bih se zakleti da je pocrvenjela kad je čula moju primjedbu, ali brzo je uzela čašu s vinom, tako da nisam bio siguran. Prije nego što je mogla bilo što reći, promijenio sam temu.

– Postaje li Anna nervozna? – upitao sam.

Jane je odmahнула glavom. – Ni najmanje. Uopće ne izgleda zabrinuto. Pretpostavljam da vjeruje da će se sve srediti, kao što se to dogodilo danas sa slikama i tortom. Kad sam joj jutros pokazala popis svega što moramo učiniti, sve što je rekla, bilo je: 'Znači da je najbolje da počnemo, ha?' Kimnuo sam. Mogao sam si predstaviti Annu kako to govori.

– Što je s njezinim prijateljem svećenikom? – upitao sam.

– Rekla je da mu je sinoć telefonirala i da je rekao da će mu biti drago to učiniti.

– To je dobro. Jedna stvar manje, – kazao sam.

– Mmm. – Jane je šutjela. Znao sam da joj se mozak počinje okretati prema aktivnostima sljedećeg tjedna.

– Mislim da će mi trebati tvoja pomoć, – rekla je na koncu.

- Što imaš na umu?
- Pa, trebat će smoking za tebe, Keitha i Josepha, naravno. I tatu, također...
- Nema problema.

Pomaknula se na stolici. – A Anna bi nam trebala dati imena nekih ljudi koje bi voljela pozvati.

Nemamo vremena slati pozivnice, tako da će netko morati telefonirati. A budući da sam ja vani s Annom, a ti si na odmoru...

- Podigao sam ruke. – Bit će mi drago pobrinuti se za to, – rekao sam. – Počet ću sutra.
- Znaš li gdje je adresar?

Ovo je tip pitanja na koje sam se potpuno navikao tijekom svih ovih godina. Jane je uvijek vjerovala da sam prirodno nesposoban naći izvjesne stvari u kući. Također vjeruje da sam ja prenio na nju odgovornost da točno zna gdje su stvari kad ih ja ponekad stavim na krivo mjesto. Ništa od toga, mogu dodati, nije potpuno moja krivnja. Iako je istina da ne znam gdje je smještena svaka stvar u kući, to je više posljedica različitih sustava spremanja nego neke moje posebne nespretnosti. Moja žena, na primjer, vjeruje da džepna svjetiljka logično spada u jednu od kuhinjskih ladica, dok bi po mojoj prosudbi trebala biti u smočnici gdje držimo strojeve za pranje rublja i sušenje.

Zbog toga se svjetiljka seli s jednog mjesta na drugo, a budući da ja radim izvan kuće, ne mogu uhvatiti kerak s tim promjenama. Ako ja odložim ključeve auta na pult, na primjer, instinkt mi kaže da će još biti uvijek tamo kad mi budu trebali, dok Jane automatski vjeruje da ću ih tražiti na priručnoj oglasnoj ploči pokraj vrata. Sto se tiče mjesta gdje bi trebao biti adresar, bilo mi je logično da je u ladici kraj telefona. Tamo sam ga stavio kad sam ga posljednji put koristio i upravo sam to htio reći, kad se javila Jane.

- Na policije kraj kuharica.

Pogledao sam je.

- Naravno, – složio sam se.

Bili smo opušteni sve dok nismo završili s večerom i počeli čistiti stol.

Onda je, polako, u početku gotovo neprimjetno, naše čavrljanje zamijenio malo ukočeniji razgovor, prekidan dugim stankama. Kad smo počeli pospremati kuhinju, već smo se bili vratili na poznati dijalog, u kojem najživlji zvuk nije dolazio od jednog od nas, nego od struganja posuđa u kuhinji.

Ne mogu objasniti zašto se to dogodilo, osim da konstatiram da smo iscrpili teme o kojima bismo imali jedno drugom nešto reći. Još jednom je upitala za Nou i ja sam ponovio ono što sam već prije rekao. Trenutak kasnije, počela je opet govoriti o fotografijama, ali se na pola priče sama zaustavila, znajući da je to već ispričala. S obzirom na to da ni ona ni ja nismo razgovarali s Josephom ili Leslie, na toj fronti nije bilo novosti. A što se tiče posla, nisam bio u uredu pa nisam imao uopće ništa što bih dodao, čak i sasvim nevezano. Mogao sam osjetiti kako ranije raspoloženje počinje nestajati i želio sam spriječiti da se dogodi neizbježno. Počeo sam u mislima tražiti nešto, bilo što, i konačno sam pročistio grlo.

- Jesi li čula za napad morskog psa u Wilmingtonu? – upitao sam.
- Onaj od prošlog tjedna? Na djevojčicu?
- Da, – rekao sam, – taj.
- Ti si mi to ispričao.
- Jesam?
- Prošli tjedan. Pročitao si mi članak.

Oprao sam njezinu čašu, a onda isprao cjedilo. Čuo sam kako po ormaru traži TupperWare.

– Kakav strašan početak praznika, – primijetila je. – Obitelj joj još nije bila ni izvadila stvari iz auta.

Na redu su bili tanjuri i bacio sam otpatke u sudoper. Uključio sam uređaj za otpatke i buka se, činilo se, odbijala od zidova, naglašavajući tišinu između nas. Kad je prestala, stavio sam tanjure u stroj za pranje.

– Počistio sam malo korov u vrtu, – rekao sam. – Mislila sam da si to učinio prije nekoliko dana.

– Jesam.

Napunio sam perilicu posuđem i isprao viljuške za salatu. Otvarao sam i zatvarao vodu, povlačio amo-tamo rešetku perilice suda.

– Nadam se da nisi ostao predugo na suncu, – rekla je.

Napomenula je to stoga stoje moj otac umro od srčanog udara dok je prao auto kad je imao šezdeset jednu godinu. U mojoj je obitelji bilo srčanih oboljenja i znao sam da je to nešto što zabrinjava Jane. Iako smo ovih dana bili više prijatelji nego ljubavnici, znao sam da će se Jane uvijek brinuti za mene. Brižnost je bila dio njezine prirode i uvijek će biti.

Njezina su braća bila isto takva, i ja to pripisujem Noi i Allie. Zagrljaji i smijeh bili su u njihovu domu glavna stvar, tamo se uživalo u šalama na tuđi račun jer nikad nitko nije pomišljao na podlosti. Često sam se pitao kakva bih ja osoba postao da sam bio rođen u toj obitelji.

– Sutra će opet biti vruće, – rekla je Jane, prekidajući mi misli.

– Čuo sam na vijestima da će se temperatura popeti do trideset pet stupnjeva, – suglasio sam se, – a i vlažnost će izgleda biti visoka.

– Trideset pet?

– Tako su rekli.

– To je previše vruće.

Jane je stavila ostatak hrane u hladnjak dok sam ja brisao radni stol. Nakon naše maloprijašnje intimnosti, nedostatak prave konverzacije bio je zaglušujući. Iz izraza na Janeinu licu znao sam da je i ona razočarana ovim povratkom u naše normalno stanje stvari. Izravnala je haljinu kao da traži riječi u džepovima. Napokon je duboko udahnula i usiljeno se nasmiješila.

– Mislim da ću nazvati Leslie, – rekla je.

Trenutak kasnije, stajao sam u kuhinji sam, želeći opet da sam netko drugi i pitajući se hoćemo li nas dvoje uopće moći početi ispočetka.

U dva tjedna nakon našeg prvog sastanka, Jane i ja smo se vidjeli još pet puta prije nego što je otputovala za božićne praznike u New Bern. Dva smo puta zajedno učili, jedanput smo bili u kinu, a dva smo poslijepodneva proveli šetajući po okolici Sveučilišta Duke.

Jedna mi je šetnja ostala zauvijek urezana u sjećanju. Dan je bio tmuran, kiša je padala cijelo jutro i nebom su se proširili sivi oblaci, tako daje izgledalo kao daje sumrak. Bila je nedjelja, dva dana nakon što smo spasili zalutalog psa, i šetali smo između zgrada u okviru sveučilišta.

– Kakvi su tvoji roditelji? – upitala je.

Učinio sam nekoliko koraka prije nego što sam odgovorio. – Dobri su ljudi, – rekao sam konačno.

Čekala je da još nešto kažem i gurnula me ramenom kad nisam.

– To je sve što možeš reći?

Znao sam da me pokušava privoljeti da se otvorim i, iako to nije nešto što mi je ikad bilo ugodno, znao sam da će Jane nastaviti svoja nastojanja, blago i uporno, dok to ne učinim.

Bila je jako pametna na poseban, izniman način, ne samo što se tiče obrazovanja, nego i kqd je riječ o ljudima. Posebno kad sam ja bio u pitanju.

– Ne znam što bih ti još rekao, – kazao sam. – Oni su jednostavno tipični roditelji. Rade za vladu i žive u kući na Dupont Circleu već gotovo dvadeset godina. Mislim da su prije nekoliko godina razmišljali o tome da kupe kuću u predgrađu, ali ni jedno od njih nije htjelo tako daleko putovati, pa smo ostali tamo gdje smo bili.

– Jeste li imali stražnje dvorište?

– Ne. Ali imali smo prednje dvorište i nekad bi između cigli narastao korov.

Nasmijala se. – Gdje su se tvoji roditelji upoznali?

– U Washingtonu. Oboje su tamo odrasli i upoznali su se dok su radili u Ministarstvu prometa.

Mislim da su jedno vrijeme bili u istom uredu, ali to je sve u što sam siguran. Nikad nisu rekli nešto više.

– Imaju li neke hobije?

Razmišljao sam o tom pitanju, dok sam si predočavao oba moja roditelja. – Moja mama voli pisati pisma uredniku The Washington Posta, – rekao sam. – Mislim da želi promijeniti svijet.

Uvijek je na strani potlačenih i, naravno, nikad nije bez ideja kako učiniti svijet boljim. Mora napisati barem jedno pismo tjedno. Ne objave baš svako, ali ona izrezuje ona koja objave i

slaže ih u posebnu knjigu. A moj tata... on je tihe prirode. Voli graditi brodove u boci. Mora da ih je svih ovih godina napravio na stotine i, kad nam je ponestalo mjesta na policama, počeo ih je poklanjati školama da ih izlože u knjižnicama. Klinci ih vole.

– Radiš li ih i ti?

– Ne. To je njegova relaksacija. Nije baš bio zainteresiran da me to nauči, jer je mislio da moram imati svoj vlastiti hobi. Ali mogao sam ga gledati kako radi pod uvjetom da ništa ne diram.

– To je tužno.

– Nije me smetalo, – usprotivio sam se. – Stalno je bilo tako i bilo je zanimljivo. Tiho, ali zanimljivo. Nije puno pričao dok je radio, ali bilo je lijepo provoditi vrijeme s njim.

– Jeste li se loptali? Ili vozili bicikl?

– Ne. Nije baš bio sportski tip. Bavio se samo brodovima. Naučio sam puno o strpljenju.

Spustila je pogled, pazeći gdje korača i znao sam da to uspoređuje sa svojim odrastanjem.

– I ti si jedino dijete? – nastavila je.

Iako o tome nisam nikad ni sa kim razgovarao, shvatio sam da njoj to želim reći. Već sam tada želio da me upozna i da zna sve o meni.

– Moja majka nije više mogla imati djece. Imala je neko krvarenje kad sam se rodio i nakon toga bilo je jednostavno previše opasno.

Namrštila se. – Žao mi je.

– Mislim daje i njoj bilo.

Do tog smo vremena stigli do glavne kapele u krugu sveučilišta i Jane i ja smo zastali na trenutak da bismo se divili arhitekturi.

– To je najviše što si mi odjednom rekao o sebi, – primijetila je.

– Vjerojatno je to više nego što sam rekao ikome.

Krajičkom oka, vidio sam kako je stavila pramen kose iza uha. – Mislim da te sad malo bolje razumijem, – rekla je.

Oklijevao sam. – Je li to dobro?

Umjesto odgovora, Jane se okrenula prema meni i iznenada sam shvatio da već znam odgovor.

Pretpostavljam da bih se morao sjećati točno kako se to dogodilo, ali, iskreno rečeno, sljedeći su mi trenuci prošli u transu. U jednom sam trenutku potražio njezinu ruku, a u drugom sam je nježno privlačio k sebi. Izgledala je malo zaprepašteno, ali kad je vidjela moje lice kako joj se

približava, zatvorila je oči, prihvaćajući ono što sam se spremao učiniti. Nagnula se prema meni i, kad su njezine usne dodirnule moje, znao sam da ću naš prvi poljubac pamtit i zauvijek.

Slušajući kako Jane razgovara preko telefona s Leslie, pomislio sam kako zvuči isto kao djevojka koja je hodala onaj dan pokraj mene po sveučilištu. Glas joj je bio živahan i riječi su slobodno tekle; čuo sam je kako se smije kao daje Leslie u sobi.

Sjeo sam na kauč s druge strane sobe, slušajući jednim uhom. Jane i ja smo običavali satima hodati i pričati, ali sada se činilo da su moje mjesto zauzeli drugi. S djecom Jane nije nikad bila na muci što reći, kao ni sa svojim ocem kad bi ga posjećivala. Njezin je krug prijatelja prilično velik i rado ih posjećuje. Pitao sam se što bi mislili kad bi proveli s nama jednu tipičnu večer.

Jesmo li mi jedini par s takvim problemom? Ili je to uobičajeno u svim dugim brakovima, nešto što se neizbježno događa s protokom vremena?

Logika je nametala da je ovo drugo, pa ipak me je boljela spoznaja da će sva njezina lepršavost nestati onog trenutka kad spusti telefonsku slušalicu.

Umjesto lagodnog čavrljanja, izgovarat ćemo banalnosti i nestat će čarolije, a nisam mogao podnijeti još jedan razgovor o vremenu. Međutim, što da radim? To me je pitanje progonilo. U roku od jednog sata, vidio sam oba naša braka i znao sam koji mi se više sviđa, koji sam mislio da zaslužujemo. U pozadini, čuo sam kako Jane polako završava razgovor s Leslie. Postoji uobičajeni način na koji se razgovor privodi kraju, i znao sam kako to radi Jane, kao i kako to radim ja. Uskoro ću čuti kako kaže našoj kćeri da je voli, zastati da čuje kako Leslie kaže to isto, onda doviđenja. Znajući da se to približava, i iznenada odlučivši riskirati, ustao sam s kauča i krenuo prema njoj.

Prijeći ću preko sobe, rekao sam si, i uhvatiti je za ruku, isto onako kao pred kapelom na Dukeu. Ona će se pitati što se događa, kao što se i onda pitala, ali ja ću njezino tijelo privući k sebi. Dodirnut ću joj lice, onda ću polako zatvoriti oči i čim moje usne dodirnu njezine, znat će da taj poljubac nije sličan nijednom do sada.

Bit će nov, ali poznat; pun priznanja, ali ispunjen žudnjom; i ono što ga je nadahnjivalo, probudit će u njoj iste osjećaje. Bit će to, mislio sam, novi početak našeg života, baš kao što je to tako davno bio naš prvi poljubac. Mogao sam si to jasno predstaviti, i trenutak kasnije čuo sam kako se pozdravlja i pritišće gumb da završi poziv.

Kucnuo je čas, krenuo sam prema njoj. Jane je bila leđima okrenuta prema meni, ruka joj je još uvijek bila na telefonu. Zastala je na trenutak, gledajući kroz prozor dnevne sobe, promatrajući sivo nebo kako postupno postaje tamnije. Ona je najsjajnija osoba koju sam ikad poznao i nakon poljupca ću joj to reći. Nastavio sam se kretati. Sad je bila blizu, dovoljno blizu da osjetim poznati miris njezina parfema.

Osjećao sam kako mi srce ubrzano kuca. Gotovo sam tu, shvatio sam, ali, kad sam bio dovoljno blizu da dodirnem njezinu ruku, iznenada je opet podigla telefon. Pokreti su joj bili brzi i djelotvorni, samo je pritisnula dva gumba. Broj je upisan i točno sam znao što je učinila. Trenutak kasnije, kad je Joseph odgovorio na telefon, izgubio sam odlučnost i sve što sam mogao učiniti bilo je da se vratim natrag na kauč.

Sljedeći sat ili dva sjedio sam pod svjetiljkom, s otvorenom biografijom Theodorea Roosevelta u krilu. Iako me bila zamolila da pozovem goste, nakon što je završila razgovor s Josephom, Jane je obavila nekoliko telefonskih razgovora s ljudima koji su obitelji najbliži. Razumio sam njezinu nestrpljivost, ali tako smo ostali u odvojenim svjetovima do poslije devet i došao sam do zaključka da su neostvarene nade, čak i sasvim male, uvijek bolne.

Kad je Jane završila, pokušao sam joj uhvatiti pogled. Umjesto da mi se pridruži na kauču, otišla je po vrećicu koja je bila na stolu pokraj ulaznih vrata, a nisam bio primijetio da ju je donijela. – Kupila sam ovo za Annu na putu kući, – rekla je, mašući magazinima za nevjeste, –

ali prije nego što ih joj dam, željela bih ih sama najprije pregledati. – Prisilio sam se na smiješak, znajući da će ostatak večeri biti izgubljen. – Dobra ideja, – rekao sam.

U tišini u koju smo utonuli, ja na kauču, Jane u naslonjaču, uhvatio sam se kako mi pogled skrivećke klizi prema njoj. Oči su joj svjetlucale pomičući se sjedne haljine na drugu; vidio sam kako je savinula vrhove na nekoliko stranica. Vid joj, kao i meni, nije više tako dobar kao nekad i primijetio sam da se mora odmaknuti kao da bolje vidi kad gleda niz nos. Tu i tamo čuo sam kako nešto šapće, gotovo nečujni usklik i znao sam da zamišlja Annu kako nosi što god je bilo na toj stranici.

Promatrajući njezino izražajno lice, divio sam se činjenici da sam nekad ljubio svaki njegov dio. Nikad nisam volio nikoga drugog osim tebe, želio sam reći, ali razum je prevladao, podsjećajući me da bi bolje bilo sačuvati te riječi za drugi put, kad budem imao njezinu punu pozornost i kad bi ih mogla uzvratiti.

Kako je večer prolazila, nastavio sam je promatrati praveći se da čitam knjigu. Mogao bih to raditi cijelu noć, mislio sam, ali savladao me umor, a bio sam siguran da će Jane biti budna bar još jedan sat. Zvat će je stranice koje je označila ako ih još jednom ne prouči, a tek je trebala pregledati oba magazina.

– Jane? – rekao sam.

– Mmm... – odgovorila je automatski.

– Imam jednu ideju.

– Kakvu? – I dalje je zurila u stranicu.

– O tome gdje bismo trebali održati vjenčanje.

Konačno je registrirala moje riječi i podigla pogled.

– Možda nije savršeno, ali siguran sam daje dostupno, – rekao sam. – Vani je i ima puno mjesta za parkiranje. Ima i cvijeća. Tisuće cvjetova.

– Gdje?

Oklijevao sam.

– U Noinoj kući, – rekao sam. – Pod sjenicom kraj ruža.

Jane je otvorila i zatvorila usta; brzo je treptala kao da pokušava bolje vidjeti. A onda se, polako, polako, počela smiješiti.

Šesta glava

Ujutro sam učinio sve što je bilo potrebno u vezi sa smokinzima i počeo telefonirati prijateljima i susjedima s Annina popisa gostiju, dobivajući uglavnom odgovore koje sam očekivao.

Naravno da ćemo doći, rekao je jedan par. Ne bismo to propustili ni za cijeli svijet, rekli su drugi. Iako su pozivi bili prijateljski, nisam puno pričao i do podneva sam bio gotov. Jane i Anna otišle su u potragu za cvijećem za bukete; kasnije poslije podne, planirale su svratiti u Noinu kuću. Ostalo mi je još puno vremena do sastanka s njima, pa sam odlučio odvesti se do Creeksidea.

Putem sam u dućanu kupio tri štruce kruha, tipa Wonderbread. Dok sam vozio, misli su mi odlutale do Noine kuće i mog prvog posjeta prije puno godina. Jane i ja hodali smo već šest mjeseci prije nego što me odvela u posjet svojim. U lipnju je diplomirala na Meredithu i, nakon ceremonije, vozila se sa mnom u autu dok smo slijedili njezine roditelje natrag u New Bern. Jane je bila najstarija od djece, razlika između njih

četvero bila je samo sedam godina, i njihova su lica, kad smo stigli, pokazivala da me još procjenjuju. Ako sam na ceremoniji stajao s Janeinom obitelji, i Allie me je u jednom trenutku čak primila pod ruku, nisam mogao izbjeći osjećaj nesigurnosti zbog toga kakav ću na njih ostaviti dojam.

Osjetivši moju uznemirenost, čim smo došli do kuće Jane je predložila da odemo u šetnju. Zavodljiva ljepota ravnice umirujuće je djelovala na moje živce; nebo je bilo boje crvendaćevih jaja, a u zraku nije bilo ni svježine proljeća ni vrućine i vlage ljeta. Noah je tijekom godina posadio tisuće lukovica i duž živice ljiljani su cvjetali u grmovima fantastičnih boja.

Tisuće nijansi zelenog ukrašavale su drveće i zrak je bio ispunjen ćurlikom ptica pjevica. Ali ono na čemu mi se čak i iz daljine zaustavio pogled, bio je ružičnjak. Pet koncentričnih srca, najviši grmovi u sredini, najniži s vanjske strane, plamtjelo je u crvenoj, ružičastoj, narančastoj, bijeloj i žutoj boji. Cvatovi u rasli naizgled nasumično, stoje upućivalo na primirje između čovjeka i prirode koje se činilo gotovo neumjesno usred divlje ljepote krajolika.

Završili smo šetnju pod sjenicom pokraj vrta. Očigledno, do tada sam već veoma volio Jane, ali još uvijek nisam bio siguran hoćemo li imati zajedničku budućnost. Kao što sam spomenuo, smatrao sam neophodnim da imam dobro zaposlenje prije nego što se upustim u ozbiljnu vezu. Još uvijek mi je trebalo godinu dana da diplomiram pravo i činilo se nepravednim daje molim da me čeka.

Tada, naravno, nisam znao da ću poslije raditi u New Bernu. U stvari, za sljedeću godinu već sam imao zakazane pregovore s firmama u Atlanti i Washingtonu, a ona se planirala vratiti kući. Jane mi je, međutim, otežavala izvršavanje planova.

Činilo se da uživa u mojem društvu. Slušala me je sa zanimanjem, nestašno me zadirkivala i kad god smo bili zajedno posezala za mojom rukom. Sjećam se da sam, kad je to prvi put učinila, pomislio kako je to ono pravo.

Iako to zvuči smiješno, kad se par drži za ruke, osjeća je li to ono pravo ili nije. Pretpostavljam da to ima veze s prepletanjem prstiju i time daje palac na pravom mjestu, premda se Jane smijala kad sam joj pokušao objasniti svoje razmišljanje i upitala me zašto je to tako važno analizirati. Taj dan, dan kad je diplomirala, uzela me je za ruku i prvi put ispričala priču o Allie i Noi.

Upoznali su se i zaljubili kao tinejdžeri, ali se Allie odselila i nisu razgovarali sljedećih četrnaest godina. Dok su bili odvojeni, Noah je radio u New Jerseyju, bio u ratu i konačno se vratio u New Bern. Allie se, u međuvremenu, zaručila za drugoga. Međutim, uoči vjenčanja vratila se posjetiti Nou i shvatila da ga još uvijek voli.

Na kraju, Allie je raskinula zaruke i ostala u New Bernu. Iako smo razgovarali o mnogim stvarima, nikad mi to nije bila ispričala. U to vrijeme ta mi priča nije bila tako dirljiva kao sada, ali pretpostavljam da je to bilo zbog mojih godina i zbog toga što sam muškarac. Ipak, shvatio sam kako njoj ta priča puno znači i dirnulo me je da tako jako voli svoje roditelje.

Odmah čim je počela pričati, tamne su joj se oči ispunile suzama koje su klizile niz obraze. Najprije ih je brisala, ali onda je prestala, kao da je zaključila da je svejedno vidim li je kako plače ili ne. Taj osjećaj, koji je podrazumijevao da joj je ugodno sa mnom, duboko me je potresao jer sam znao da mi povjerava nešto što inače čuva za sebe. Ja sam rijetko plakao zbog nečega, i kad je prestala, činilo se da je to razumljivo. – Žao mi je što sam bila tako emocionalna, – rekla je tiho. – Ali već dugo čekam da ti ispričam tu priču. Htjela sam da to bude u pravom trenutku, na pravom mjestu. – Onda mi je stisnula ruku kao da je želi zauvijek držati.

Okrenuo sam pogled, osjećajući u prsima stezanje koje nikad prije nisam iskusio. Pejzaž oko mene bio je intenzivno živ, svaka latica i vlat trave oštro se ocrtavala. Iza Jane, vidio sam njezinu obitelj kako se skuplja na trijemu. Prizme sunčeva svjetla pravile su uzorke na tlu.

– Hvala što si to podijelila sa mnom, – prošaptao sam i, kad sam okrenuo lice prema njoj, znao sam konačno što to znači biti zaljubljen.

Otišao sam u Creekside i našao Nou kako sjedi kraj ribnjaka. – Zdravo, Noah, – rekao sam.

– Zdravo, Wilsons. – Nastavio je gledati preko vode. – Hvala što si svratio.

Stavio sam vrećicu s kruhom na zemlju. – Jesi li dobro?

– Moglo bi biti bolje. A moglo bi biti i gore.

Sjeo sam pokraj njega na klupu. Labud na ribnjaku nije me se plašio i ostao je u plićaku blizu nas.

– Jesi li joj rekao, – upitao je, – da bi se vjenčanje moglo održati u kući?

Kimnuo sam. To je bila ideja koju sam dan prije spomenuo Noi.

– Mislim da se iznenadila što se toga nije sjetila prva.

– Preokupirana je mnogočime.

– Da, točno. Ona i Anna otišle su odmah nakon doručka. – Jedva je čekala da odu?

– Moglo bi se tako reći. Jane je praktički izvukla Annu iz kuće. Nisam se s njom čuo od tada.

– Allie je bila isto takva kad se Kate udavala.

Govorio je o Janeinoj mladoj sestri. Kao i vjenčanje koje će biti ovaj vikend, Kateino je održano u Noinoj kući. Jane je bila kuma.

– Pretpostavljam da već traže vjenčanu haljinu.

Pogledao sam ga, iznenađen.

– Mislim da je to za Allie bio najbolji dio, – nastavio je. – Ona i Kate provele su dva dana u Raleighu tražeći savršenu haljinu. Kate ih je isprobala stotinu, a Allie mi je, kad je stigla kući, opisala svaku. Čipka ovdje, rukavi ondje, svila i taft, uski struk... mora da je pričala satima, ali bila je tako lijepa kad je bila uzbuđena da sam jedva čuo što je govorila.

Stavio sam ruke u krilo. – Mislim da Jane i Anna neće imati vremena za tako nešto.

– Ne, mislim da neće. – Okrenuo se prema meni. – Ali, znaš, bit će prelijepa bez obzira na to što nosila.

Kimnuo sam.

Ovih dana djeca zajednički održavaju Noinu kuću.

Zajednički je posjedujemo; Noah i Allie su to tako sredili prije nego što su se preselili u Creekside. Nisu se mogli jednostavno rastati s kućom jer je tako puno značila i njima i djeci.

Niti su je mogli dati samo jednom djetetu, jer je za sve njih kuća mjesto bezbrojnih uspomena.

Kao što sam rekao, često sam posjećivao kuću, i kad sam prolazio imanjem nakon odlaska iz Creeksidea, nabrojao sam si sve što se mora učiniti. Pazikuća je održavao u dobrom stanju travu i živicu, ali bit će puno posla da se imanje pripremi za goste, a ja to nikako nisam mogao učiniti sam. Bijela je kuća bila prekrivena sivom prašinom tisuća oluja, ali jedno dobro pranje moglo bi to srediti. Međutim, usprkos pazikući-nim naporima, teren je bio u lošem stanju.

Korov je nikao duž stupaca ograde, živicu je trebalo potkresati, a od ljiljana koji rano cvatu ostale su samo suhe stabljike. Hibiskusi, hortenzije i geraniji razbacivali su se bojama, ali ih je također trebalo oblikovati.

Sve se ovo moglo srediti relativno brzo, ali zabrinjavao me je ružičnjak. Podivljao je dok je kuća bila prazna; sva koncentrična srca bila su otprilike iste visine, a svaki je grm, činilo se, urastao u prethodni.

Bezbrojne stabljike izvirivale su pod različitim kutovima i lišće je skrivalo većinu boja. Nisam imao pojma rade li još reflektori. S mjesta gdje sam stajao činilo se da ne postoji način da se ružičnjak spasi, osim da se sve podreže i pričeka druga godina da bi se rascvjetao.

Nadao sam se da će moj pejzažni arhitekt biti u stanju napraviti čudo. Ako je postojao netko tko bi to mogao izvesti, to je bio on.

Tihi čovjek sa strastvenom sklonošću prema perfekciji, Nathan Little radio je na nekim od najslavnijih vrtova u Sjevernoj Karolini, Bilmore Estate, Tryon Place, Botanički vrt na Dukeu, i znao je više o biljkama nego bilo tko koga sam ikad upoznao.

Tijekom godina sprijateljila nas je moja ljubav prema našem vrtu kod kuće, malom ali, unatoč tome, predivnom, i Nathan bi poslije posla često svratio. Imali smo duge razgovore o kiselosti zemlje i ulozi sjene za azaleje, razlikama u gnojivu, čak i o tome koliko vode zahtijevaju mačuhice.

Bilo je to nešto sasvim različito od posla koji sam radio u uredu, što je vjerojatno razlog zašto sam u tome toliko uživao.

Dok sam razgledavao imanje, predočavao sam si kakav izgled želim. Prilikom jednog od prijašnjih posjeta, razgovarao sam s Nathanom i, iako je bila nedjelja, obećao je da će svratiti. Imao je tri ekipe; većina je ljudi govorila samo španjolski, a obujam posla koji je jedna jedina ekipa mogla obaviti u jednom danu, bio je nevjerojatan. Ipak, ovo je bio velik projekt i molio sam se da će ga moći dovršiti na vrijeme.

Posložio sam sve to u svojoj glavi, kad sam, u daljini, ugledao Harveja Wellingtona, pastora.

Bio je na prednjem trijemu i prekrivenih ruku naslonjen na stup. Nije se pomaknuo kad sam ga primijetio. Promatrali smo jedan drugog i, trenutak kasnije, vidio sam kako se nasmiješio.

Mislio sam da je to poziv da dođem k njemu, ali, kad sam se okrenuo pa opet pogledao, nestao je u kući. Iako smo ponekad razgovarali i iako sam se s njim rukovao, iznenada sam shvatio da nikad nisam stupio nogom dalje od njegovih vrata. Nathan je navratio nakon ručka i proveli smo zajedno jedan sat. Dok sam govorio, stalno je kimao glavom, ali je pitanja sveo na minimum. Kad sam završio, pokrio je oči rukom.

Samo će ružičnjak biti problematičan, konačno je rekao. Bit će puno posla da ga se oblikuje kako treba. Ali, može li se to? Proučavao je dugo vremena ružičnjak prije nego što je potvrdio. Srijeda i četvrtak, rekao je konačno. Doći će cijela ekipa, dodao je. Trideset ljudi. Samo dva dana? upitao sam. Čak i za vrt? Znao je svoj posao kao što ja znam svoj, no njegova me je izjava ipak zadivila. Nasmiješio se i stavio mi ruku na rame. – Ne brini, prijatelju, – rekao je. – Bit će veličanstven. – Sredinom poslijepodneva vrućina se dizala iz zemlje u treperavim valovima. Zrak je bio strašno vlažan, tako da je horizont bio nejasan. Osjećajući znoj na čelu, izvukao sam iz džepa rupčić. Nakon što sam obrisao lice, sjeo sam na trijem da pričekam Jane i Annu.

Iako su na kući bile zabijene daske, to nije bilo učinjeno zbog sigurnosti. Daske su stavljene preko prozora više da bi spriječile neki slučajni vandalizam i da bi spriječile da ljudi istražuju sobe. Noah ih je sam dizajnirao prije nego što je otišao u Creekside, dok su njegovi sinovi

napravili najveći dio posla, i one su bile pričvršćene za kuću pomoću šarki i unutarnjih kuka tako da su se iznutra mogle lako otvoriti.

Pazikuća je to radio dva puta godišnje da bi prozračio kuću. Struja je bila isključena, ali straga je bio generator koji je pazikuća ponekad uključivao da bi provjerio da su utičnice i prekidači u redu. Voda nije nikad bila isključena zbog sustava za zalijevanje i pazikuća mi je rekao da s vremena na vrijeme otvara slavine u kuhinji i kupaonici da bi očistio cijevi od prašine koja se nataložila. Siguran sam da će se jednoga dana netko ponovo useliti.

To nećemo biti Jane i ja, niti sam mogao zamisliti bilo koga od njezine braće, ali to se činilo neizbježnim. Bilo je također neizbježno da će se to dogoditi dugo vremena nakon što Noe više ne bude. Poslije nekoliko minuta stigle su Anna i Jane, a iza auta se podigla prašina dok su se zaustavljale na prilazu. Našli smo se u sjeni golemog hrasta. Obje su se ogledavale uokolo i mogao sam vidjeti kako se na Janeinu licu povećava zabrinutost. Anna je žvakala žvakaću gumu i kratko se nasmiješila. – Hej, tata, – rekla je. – Hej, zlato. Kako je bilo danas? – upitao sam. – Zabavno. Mama je bila u panici, ali smo na koncu sve sredile. Buket je naručen, kao i buketići za

djeveruše i cvijeće za zapučke. – Jane kao daje nije čula; grozničavo je gledala unaokolo. Znao sam da misli da nema nikakve šanse da se imanje na vrijeme sredi. S obzirom na to da dolazi ovamo rjeđe nego ja, mislim da je sačuvala sliku kako je ovo mjesto izgledalo nekad, a ne kako izgleda sada. Stavio sam joj ruku na rame. – Ne brini se, bit će veličanstveno, – uvjeravao sam je, ponavljajući obećanje arhitekta.

Poslije smo se Jane i ja prošetali po imanju. Anna je otišla porazgovarati mobitelom s Keithom.

Dok smo šetali, prenio sam joj ideje o kojima sam razgovarao s Nathanom, ali vidio sam da su joj misli negdje drugdje. Kad sam je zamolio da mi kaže o čemu je riječ, počela je odmahivati glavom. – Riječ je o Anni, – priznala je, uzdahnuvši. – Jednu minutu joj se planovi sviđaju, drugu ne. I kao da nijednu odluku ne može donijeti sama. Čak ni u vezi sa cvijećem. Nije znala kakve boje želi u buketu ni kakvo cvijeće. Čim ja kažem da se meni nešto sviđa, kaže da se i njoj sviđa. Poludjet ću. Hoću reći, sve je to moja ideja, ali ipak je to njezino vjenčanje. – Ona je uvijek bila takva, – rekao sam. – Zar se ne sjećaš kakva je bila kad je bila mala? Pričala si mi istu priču kad ste vas dvije išle kupovati uniformu za školu. – Znam, – rekla je, ali ton joj je zvučao kao da je brine nešto drugo. – Što je? – upitao sam. – Željela bih da imamo više vremena. – Jane je uzdahnula. – Znam da smo obavili dosta toga, ali kad bismo imali više vremena, mogla bih prirediti neku vrstu primanja. Ceremonija će biti lijepa, ali što poslije? Nikad više neće imati drugu šansu za takvo iskustvo. – Moja žena, beznadna romantičarka. – Pa zašto onda ne bismo imali primanje? – O čemu govoriš? – Zašto ne bismo imali primanje ovdje? Jednostavno otvorimo kuću.

Gledala me je kao da sam izgubio razum. – Zašto? Nemamo caterera, nemamo stolove, nećemo imati glazbu. Za takve stvari treba vremena. Ne možeš pucnuti prstima i svi koje trebaš dođu trčeći.

– To si rekla i za fotografa.

– Primanja su drukčija, – objasnila je kao daje to nešto konačno.

– Onda ćemo to učiniti na neki drugi način, – bio sam uporan. – Možda bismo mogli zamoliti neke goste da donesu hranu.

Zatreptala je očima. – Da ljudi donose hranu? – Nije pokušala sakriti svoje zaprepaštenje. – Želiš da ljudi donose hranu za primanje?

Osjetio sam kako mi je oduševljenje splasnulo. – To je bila samo ideja, – promumljao sam.

Odmahnula je glavom i zagledala se u daljinu. – U redu, – rekla je. – U svakom slučaju, nije to nešto važno. Važna je ceremonija.

– Dopusti da nazovem neke ljude, – ponudio sam. – Možda mogu nešto učiniti.

– Nema dosta vremena, – ponovila je.

– Ja znam ljude koji rade takve stvari.

To je bilo istina. Kao jedan od samo tri odvjetnika za kupnju i prodaju nekretnina u gradu, u početku moje karijere i jedini, činilo se da poznajem većinu poslovnih ljudi u okrugu.

Oklijevala je. – Znam da znaš, – rekla je, ali riječi su zvučale kao isprika. Iznenađivši samog sebe, primio sam je za ruku.

– Nazvat ću neke ljude, – rekao sam. – Imaj povjerenja u mene.

Dok smo tako stajali, možda zbog ozbiljnosti s kojom sam govorio ili zbog usrdnosti moga pogleda, podigla je glavu i pažljivo me pogledala. Onda je, sasvim polako, stisnula moju ruku u znak povjerenja u mene.

– Hvala, – rekla je i, dok me držala za ruku, imao sam neobičan osjećaj déja vua, kao da su se naše zajedničke godine vratile unazad. I načas sam vidio Jane kako opet stoji pod sjenicom,

upravo sam bio čuo priču o njezinim roditeljima, i bili smo opet mladi, pred nama je bila svijetla budućnost puna obećanja.

Sve je bilo novo, kao što je bilo prije puno godina, i kad sam gledao kako malo poslije odlazi s Annom, najednom sam bio siguran da će ovo vjenčanje biti najbolja stvar koja nam se dogodila u dugo vremena.

Sedma glava

Večera je bila skoro gotova kad je Jane te večeri ušla kroz vrata.

Namjestio sam termostat pećnice na nisku temperaturu, večeras je za objed bilo pile cordon bleu, i obrisao ruke izlazeći iz kuhinje.

– Hej ti, – rekao sam.

– Hej. Kako su prošli telefonski pozivi? – upitala je, stavljajući torbicu na stolić. – Zaboravila sam te prije pitati.

– Za sada, dobro, – rekao sam. – Svi s popisa rekli su da mogu. U svakom slučaju, svi koji su se javili.

– Svi? To je... nevjerovatno. Ljudi su obično na ljetovanju u ovo doba godine.

– Kao mi?

Bezbrizno se nasmijala i bilo mi je drago da je vidim u boljem raspoloženju. – Oh, sigurno, rekla je odmahujući rukom, – mi samo sjedimo i odmaramo se, zar ne?

– Nije tako loše.

Osjetila je miris iz kuhinje i na licu joj se pojavio izraz zbunjenosti. – Zar opet kuhaš večeru?

– Mislio sam da nećeš večeras biti raspoložena za kuhanje.

Nasmiješila se. – To je lijepo. – Oči su joj se susrele s mojima i činilo se da su se zadržale malo duže nego obično. – Smeta li ti da se otuširam prije jela? Sva sam znojna. Cijeli smo dan samo ulazile u auto i izlazile iz njega.

– Uopće ne, – rekao sam, odmahnuvši rukom.

Nakon nekoliko minuta, čuo sam zvuk vode koja prolazi kroz cijevi. Popržio sam povrće, ugrijao sinoćnji kruh i, kad je ušla u kuhinju, postavljao sam stol.

Kao i ona, bio sam se otuširao nakon što sam se vratio iz Noine kuće. Poslije sam obukao nove hlače jer mi većina starih više nije pasala.

– Jesu li to hlače koje sam ti ja kupila? – Jane je upitala, zastajući na pragu.

– Da. Kako izgledaju?

Pogledala je s odobravanjem.

– Dobro ti stoje, – primijetila je. – Iz ovog ugla, stvarno se vidi da si izgubio dosta kila.

– To je dobro, – rekao sam. – Bio bih jadan da sam se godinu dana toliko patio ni za što.

– Nisi patio. Šetao, da, ali ne patio.

– Pokušaj ti ustajati prije sunca, posebno kad pada kiša.

– Oh, jedno dijete, – zadirkivala je. – Mora daje teško biti u tvojoj koži.

– Nemaš pojma.

Zahihotala se. Dok je bila gore, i ona je obukla udobne hlače, ali su joj obojeni nokti na nogama virili ispod rubova. Kosa joj je bila mokra i na bluzi je imala nekoliko mokrih mrlja. Čak i kad nije pokušavala, bila je jedna od najsenzualnijih žena koje sam ikad vidio.

– Čuj sad ovo, – rekla je Jane. – Anna kaže da je Keith oduševljen našim planovima. Uzbuđeniji je od Anne.

- Anna je uzbuđena. Samo je nervozna jer ne zna kako će sve ispasti.
- Ne, nije. Anna nikad nije nervozna. Ona je poput tebe.
- Ja mogu biti nervozan, – protestirao sam.
- Ne, ne možeš.
- Naravno da mogu.
- Navedi jedan primjer.

Razmišljao sam. – U redu, – rekao sam. – Bio sam nervozan kad sam se vratio na posljednju godinu prava.

Razmislila je o tome što sam rekao prije nego što je odmahнула glavom. – Nisi bio nervozan zbog studija. Bio si zvijezda. Radio si za Law Review.

– Nisam bio nervozan u vezi sa studijem, plašio sam se da te ne izgubim. Ti si počela predavati u New Bernu, sjećaš se? Jednostavno sam znao da će neki neodoljivi mladi čovjek dojuriti i ukrasti mi te. To bi mi bilo slomilo srce.

Gledala je radoznalo u mene, pokušavajući shvatiti to što sam upravo rekao. Međutim, umjesto odgovora, stavila je ruke na bokove i nakrenula glavu. – Da znaš, mislim da ti je sve ovo malo udarilo u glavu. – Kako to misliš? – Vjenčanje. Hoću reći, to što si dvaput za redom kuhao večeru, što mi pomažeš u svim planovima, što si sav nostalgičan. Mislim da sve to uzbuđenje djeluje na tebe. – Začuo se alarm na pećnici. – Da znaš, – složio sam se, – mislim da si možda u pravu. – Nisam lagao kad sam rekao Jane da sam bio nervozan zbog straha da ću je izgubiti kad sam se vratio na Duke na posljednju godinu i priznajem da se nisam nosio s tim teškim okolnostima onako dobro kako sam mogao.

Znao sam, upućujući se na moju posljednju godinu prava, da će nam biti nemoguće očuvati onu vrstu veze kakvu smo razvili u posljednjih devet mjeseci i pitao sam se kako će ona reagirati na tu promjenu.

Kako je ljeto odmicalo, razgovarali smo o tome nekoliko puta, ali Jane nikad nije izgledala zabrinuto. Bila je gotovo nonšalantna u uvjerenju da ćemo nekako uspjeti i, iako sam to možda mogao uzeti kao znak ohrabrenja, ponekad mi je padalo na pamet da je meni više stalo do nje nego njoj do mene. Istina, znam da imam dobrih osobina, ali ne smatram svoje dobre osobine naročito posebnima. Niti su moje loše osobine bogzna kako strašne.

U stvari, smatram se prosječnim u većini stvari, pa sam i prije trideset godina znao da nisam predodređen ni za slavu ni za anonimnost. Jane je, s druge strane, mogla postati što god je htjela. Dugo već vjerujem da bi se jednako dobro nosila i sa siromaštvom i s bogatstvom, u kozmopolitskom okružju kao i u seoskom.

Uvijek me je impresionirala njezina sposobnost prilagođavanja. Kad se sve to uzme zajedno, njezina inteligencija i strast, dobrota i šarm, činilo se očitim da bi Jane bila za gotovo svakoga prekrasna žena. Zašto je, onda, izabrala mene? To me je pitanje stalno progonilo za ranih dana naše veze i nisam nalazio nijedan odgovor koji bi imao smisla.

Brinuo sam se da će se Jane jedan dan probuditi i shvatiti da ja nisam ništa posebno i naći nekoga karizmatičnijeg momka. S obzirom na to da sam se osjećao tako nesigurnim, nisam joj rekao kakvi su moji osjećaji prema njoj.

Bilo je trenutaka kad sam to htio, ali oni bi prošli prije nego što bih skupio hrabrost.

To ne znači da sam držao u tajnosti činjenicu da hodam s njom. Dapače, dok sam preko ljeta radio u odvjetničkoj tvrtki, moja veza s Jane bila je jedna od tema koja je redovito dolazila na dnevni red za ručkom s ostalim odvjetnicima zaposlenima tijekom ljeta, i ja sam je svjesno opisivao kao gotovo idealnu.

Nikad nisam otkrio nešto zbog čega bih kasnije požalio, ali sjećam se da sam mislio da su neki od mojih kolega bili ljubomorni što sam ja tako uspješan, ne samo na profesionalnom nego i na osobnom planu.

Jedan od njih, Harold Larson, koji je kao i ja radio za Law Review na Dukeu, pokazivao je poseban interes uvijek kad bih spomenuo Janeino ime i pretpostavljao sam da je to zato što i on ima djevojku.

Hodao je s Gail već preko godinu dana i bez teškoća je govorio o njihovoj vezi. Kao i Jane, Gail više nije stanovala u tom području jer se preselila bliže svojim roditeljima u Fredericksburg u Virginiji. Harold je ne jedanput spomenuo da se planira oženiti s Gail čim diplomira.

Krajem ljeta sjedili smo zajedno kad je netko upitao namjeravamo li dovesti svoje djevojke na oproštajni koktel koji je tvrtka priređivala u našu čast. Činilo se da je pitanje uznemirilo Harolda pa se namrštiio kad su ga počeli salijetati.

– Gail i ja smo prekinuli prošli tjedan, – priznao je. Iako je to bila očigledno bolna tema, činilo se da osjeća potrebu za objašnjenjem. – Mislio sam da je sve između nas sjajno, iako je nisam jako puno viđao. Pretpostavljam da je udaljenost bila za nju previše teška i nije htjela čekati da diplomiram. Našla je nekoga drugog.

Vjerujem da je činjenica da sam zapamtio ovaj razgovor dala ton mojem i Janeinom posljednjem zajedničkom poslijepodnevu. Bila je nedjelja, dva dana nakon što sam bio doveo Jane na koktel, i sjedili smo na ljujčakama na trijemu Noine kuće. Te sam večeri odlazio za Durham i sjećam se da sam zurio preko rijeke i pitao se hoćemo li nas dvoje uspjeti ili će Jane, kao i Gail, naći nekoga drugog koji će me zamijeniti.

– Hej, strance, – rekla je napokon, – zašto si danas tako tih? – Razmišljam o povratku na fakultet. – Nasmiješila se. – To te plaši ili raduje? – I jedno i drugo, pretpostavljam.

– Gledaj na to ovako. Još samo devet mjeseci i diplomirat ćeš, a onda si gotov.

Kimnuo sam, ali nisam ništa rekao.

Pažljivo me promatrala. – Jesi li siguran da je to sve što te brine? Cijeli dan imaš nerasploženo lice.

Pomaknuo sam se na sjedalu. – Sjećaš se Harolda Larsona? – upitao sam. – Upoznao sam te s njim na koktelu.

Škiljila je, pokušavajući ga se sjetiti. – Onaj koji je bio s tobom radio u Law Reviewu? Visok, smeđe kose?

Kimnuo sam.

– Što je s njim? – upitala je.

– Jesi li primijetila da je bio sam?

– Ne baš. Zašto?

– Njegova je djevojka baš prekinula s njim.

– Oh, – rekla je, iako sam vidio da nema pojma kakve to ima veze s njom i zašto o tome razmišljam.

– Ovo će biti teška godina, – počeo sam. – Siguran sam da ću praktički živjeti u biblioteci.

Prijateljski mi je položila ruku na koljeno. – Bio si sjajan prve dvije godine. Sigurna sam da će ti sasvim dobro ići.

– Nadam se, – nastavio sam. – Stvar je u tome da te, uza sve te obveze, vjerojatno neću moći dolaziti vidjeti svaki vikend kao što sam to radio ljetos.

– Već sam o tome razmišljala. Ali ipak ćemo se viđati. Nije moguće da uopće nećeš imati vremena. I sjeti se da ja uvijek mogu sjesti u auto i doći te vidjeti.

Promatrao sam kako je u daljini jato čvoraka izletjelo iz krošnji drveća. – Morat ćeš provjeriti prije nego što dođeš. Hoću reći, da vidiš jesam li slobodan. Kažu da u posljednjoj godini ima najviše posla.

Nagnula je glavu, pokušavajući dešifrirati što mislim. – O čemu je riječ, Wilsone?

– Što hoćeš reći?

– To. To što si baš rekao. Zvučiš kao da već razmišljaš o izlikama da me ne vidiš.

– To nije izlika. Samo hoću da razumiješ da ću biti užasno zaposlen.

Jane se nagnula prema unatrag u stolici, usta su joj bila stisnuta u ravnu crtu. – I? – upitala je.

– I što?

– I što to točno znači? Da me više ne želiš viđati?

– Ne, – protestirao sam, – naravno da ne. Ali činjenica je da ćeš ti biti ovdje, a ja ću biti tamo.

Znaš kakve mogu biti veze na daljinu.

Prekrižila je ruke. – Pa?

– Pa, daljina može upropastiti i najbolje namjere i, iskreno, ne želim da ijedno od nas bude povrijeđeno.

– Povrijeđeno?

– To se dogodilo Haroldu i Gail, – objasnio sam. – Nisu se puno viđali jer je Harold bio jako zaposlen, i zato su prekinuli.

Oklijevala je. – I ti misliš da će se isto dogoditi nama, – rekla je oprezno.

– Moraš priznati da nam šanse nisu povoljne.

– Šanse? – Zažmirila je. – Pokušavaš statistički izmjeriti ono što mi imamo?

– Samo pokušavam biti pošten...

– U vezi čega? U vezi šansi? Kakve to veze ima s nama? I kakve veze ima Harold s bilo čime?

– Jane, ja...

Okrenula se u stranu, nije me mogla gledati. – Ako me više ne želiš viđati, samo reci. Nemoj svoju prezaposlenost uzimati kao izliku. Samo mi reci istinu. Ja sam odrasla. Mogu to podnijeti.

– Govorim ti istinu, – rekao sam brzo. – Želim te viđati. Nisam želio to reći ovako kako je ispalo.

Progutao sam knedlu. – Hoću reći... dakle... ti si veoma posebna osoba i puno mi značiš.

Nije rekla ništa. U tišini koja je nastala, iznenadio sam se kad sam vidio jednu suzu kako joj klizi niz obraz. Obrisala ju je prije nego što je prekrižila ruke. Pogled joj je bio uprt u drveće blizu rijeke.

– Zašto to uvijek moraš raditi? – Glas joj je bio ljut.

– Raditi što?

– To... to što sad radiš. Pričaš o šansama, upotrebljavaš statistiku da objasniš stvari... da objasniš nas. Svijet ne funkcionira uvijek na taj način. Ni ljudi. Mi nismo Harold i Gail.

– Znam...

Okrenula se prema meni i prvi sam put primijetio ljutnju i bol koji sam joj prouzročio. – Pa zašto si onda to rekao? – tražila je odgovor. – Znam da neće biti lako, pa što onda? Moji mama i tata nisu se vidjeli četrnaest godina, a ipak su se vjenčali. A ti govoriš o devet mjeseci? I pritom si udaljen samo nekoliko sati. Možemo si telefonirati, možemo pisati... – Odmahnula je glavom.

– Žao mi je, – rekao sam. – Mislim da se samo jako plašim da te ne izgubim. Nisam te htio uzrujati...

– Zašto? – upitala je. – Jer sam posebna osoba? Jer ti puno značim?

Kimnuo sam glavom. – Da, naravno da mi puno značiš. I jesi posebna.

Duboko je udahnula. – Pa, i meni je drago da smo se upoznali.

Sinulo mi je kad sam to čuo. Dok sam ja mislio da su moje riječi komplimenti, Jane ih je interpretirala drukčije i od pomisli da sam je povrijedio, osušilo mi se grlo.

– Zao mi je, – rekao sam opet. – Nisam htio da to zvuči tako kako je ispalo. Ti si za mene veoma posebna, ali... vidiš, stvar je...

Osjećao sam kako mi se jezik zapleće i moje mucanje konačno je natjeralo Jane da uzdahne.

Znajući da više nemam puno vremena, pročitao sam grlo i pokušao joj reći što mi je na srcu.

– Ono što sam htio reći jest da mislim da te volim, – šapnuo sam.

Bila je tiha, ali sam znao da me je čula kad su joj se usta konačno počela mreškati u osmijeh.

– Pa, – rekla je, – voliš li me ili ne voliš?

Progutao sam knedlu. – Da, – rekao sam. A, onda, u želji da budem potpuno jasan, dodao sam: – Hoću reći, volim te.

Prvi se put za trajanja našeg razgovora nasmijala, jer ju je razveselilo to kako mi je bilo teško.

Onda se, podižući obrve, napokon nasmiješila. – Znaš, Wilsons, – rekla je, otežući riječi na pretjerano južnjački način, – mislim da je to najslade što si mi ikad rekao.

Iznenadivši me, odjednom je ustala sa svoje stolice i sjela mi u krilo. Obgrlila me jednom rukom i nježno poljubila. Iza nje, ostatak svijeta nestao je iz vidokruga i na već blijedom svjetlu čuo sam kako mi se, kao da nemaju veze sa stvarnošću, vraćaju moje vlastite riječi.

– I ja, također, – rekla je. – Hoću reći, volim te.

Prisjećao sam se ovoga kad me prekinuo Janein glas. – Zašto se smiješiš? – upitala je.

Zurila je u mene s druge strane stola. Večera je noćas bila ležerna; napunili smo tanjure u kuhinji i nisam se potrudio zapaliti svijeću.

– Misliš li ikad na noć kad si me došla posjetiti na Duke? – upitao sam. – Kad smo konačno otišli Harper's?

– To je bilo nakon što si dobio posao u New Bernu, zar ne? I rekao si da to želiš proslaviti.

Kimnuo sam. – Imala si crnu haljinu otvorenih ramena...

– Zar se sjećaš toga?

– Kao da je bilo jučer, – rekao sam. – Nismo se vidjeli gotovo mjesec dana i sjećam se da sam gledao kroz prozor kako izlaziš iz auta.

Jane je izgledala kao da joj je drago. Nastavio sam. – Mogu se čak sjetiti i što sam mislio kad sam te vidio.

– Možeš?

– Mislio sam da je ta godina koliko zajedno hodamo najsretnija u mom životu.

Pogled joj se spustio na tanjur, onda me ponovo pogledala u oči, gotovo stidljivo. Ohrabren uspomenama, odlučno sam nastavio.

– Sjećaš se što sam ti poklonio? Za Božić?

Prošao je trenutak prije nego što je odgovorila. – Naušnice, – rekla je, a ruke su joj nesvjesno dodirnule uske. – Kupio si mi dijamantne naušnice. Zнала sam da su skupe i sjećam se da sam bila šokirana da si bio tako rastrošan.

– Kako znaš da su bile skupe?

– Rekao si mi.

– Jesam? – Toga se nisam sjećao.

– Jedanput ili dvaput, – dodala je, smijuljeći se. Kratko vrijeme smo jeli u tišini. Između zalogaja, proučavao sam zavijenu crtu njezine čeljusti i igru večernjeg svjetla na njezinu licu.

– Ne čini se kao da je prošlo trideset godina, zar ne? – rekao sam.

Preko lica joj je prešla sjena one stare poznate tuge.

– Ne, – rekla je. – Ne mogu vjerovati da je Anna već tako odrasla da se udaje. Ne znam kamo ide vrijeme.

– Sto bi promijenila? – upitao sam. – Da možeš?
– U mojem životu, hoćeš reći? – Pogledala je u stranu. – Ne znam. Pretpostavljam da bih bila pokušala više uživati u njemu dok je trajao.
– Ja se osjećam isto tako.
– Stvarno? – Jane je izgledala istinski iznenađeno.
Kimnuo sam. – Naravno.
Jane se, činilo se, oporavila. – Stvar je u tome, molim te nemoj ovo krivo shvatiti, Wilsone, ali ti se obično ne baviš prošlošću. Hoću reći, ti si tako praktičan. Ne žališ puno zbog stvari...
Prestala je govoriti.
– A ti da? – upitao sam blago.
Pogledala je na trenutak svoje ruke. – Ne, zapravo ne.
Gotovo sam posegnuo za njezinom rukom, kad je promijenila temu, rekavši vedro: – Otišle smo danas posjetiti Nou. Nakon što smo izašle iz kuće.
– Oh?
– Spomenuo je da si svratio do njega prije nas.
– Jesam. Htio sam biti siguran da je u redu to što ćemo vjenčanje održati u kući.
– To je i rekao. – Vrtjela je povrće oko viljuške. – On i Anna izgledali su tako lijepo zajedno. Držala ga je za ruku cijelo vrijeme dok mu je govorila o vjenčanju. Voljela bih da si to vidio.
Podsjetila sam se kako su mama i tata običavali sjediti zajedno. – Na trenutak se izgubila u mislima. Onda je podigla pogled. – Voljela bih dajte mama još tu, – rekla je. – Uvijek je voljela vjenčanja.
– Mislim da je to obiteljska karakteristika, – promrmljao sam.
Nasmiješila se sjetno. – Vjerojatno si u pravu. Ne možeš zamisliti kako je to zabavno, čak i u tako kratkom roku. Jedva čekam da se Leslie uda i da imamo dovoljno vremena da se na to dobro koncentriramo.
– Ona čak nema ni ozbiljnog momka, a kamoli nekog tko će je zaprositi.
– Detalji, detalji, – rekla je, zabacivši glavu. – To ne znači da ne možemo početi planirati, zar ne?
Tko sam ja da proturječim? – Pa, kad se to dogodi, – komentirao sam, – nadam se da će, tko god je zaprosi, zatražiti unaprijed moj pristanak.
– Je li Keith to učinio?
– Nije, ali ovo se vjenčanje događa tako na brzinu, nisam to mogao očekivati. Ipak, to je jedno od iskustava koje izgrađuje karakter i mislim da bi svaki mladić trebao kroz to proći.
– Kao ti kad si pitao tatu?
– Oh, jako sam si izgradio karakter taj dan.
– Oh? – Gledala me je radoznalo.
– Mislim da sam to mogao izvesti malo bolje.
– Tata mi nikad nije rekao.
– Vjerojatno zbog toga što se sažalio nada mnom. Nije bio baš najpogodniji trenutak.
– Zašto mi ti nikad nisi ispričao?
– Zato što nisam htio da to ikad saznaš.
– E pa, sad mi moraš reći.
Posegnuo sam za čašom vina, nastojeći ne drammatizirati. – U redu, – rekao sam, – evo te priče.
Svratio sam odmah nakon posla, ali kasnije sam se te večeri ponovo morao sastati s partnerima, tako da nisam imao puno vremena.

Našao sam Nou kako radi u svojoj radionici. Bilo je to prije nego što smo svi otišli na plažu. U svakom slučaju, gradio je kućicu za neke kardinale koji su bili napravili gnijezdo na trijemu i baš je bio usred posla na krovu.

Jako je želio svršiti posao prije vikenda, a ja sam pokušao pronaći način kako uključiti u konverzaciju temu tebe i mene, ali nije bilo prilike. Napokon mi je jednostavno izletjelo. Zamolio me je da mu dodam još jedan čavao, i kad sam mu dodao, rekao sam: – Izvolite. I, oh, usput, to me podsjetilo, jeste li suglasni da se oženim s Jane? – Smijuljila se. – Uvijek si bio uglađena osoba, – primijetila je. – Pretpostavljam da ne bih trebala biti iznenađena, s obzirom na to kako si me zaprosio. To je bilo... – Vrijedno pamćenja? – Malcolm i Linda se nikako ne mogu nasititi te priče, – rekla je, spominjući bračni par s kojim godinama prijateljujemo. – Posebno Linda. Svaki put kad smo s drugim ljudima, moli me da ispričam tu priču. – I, naravno, ti si joj spremna ispuniti želju. – Nevino je podigla ruke. – Ako moji prijatelji uživaju u mojim pričama, tko sam ja da im to uskraćujem? – Kako se lagodno čavrljanje nastavljalo za vrijeme večere, bio sam svjestan svakog detalja u vezi s njom.

Promatrao sam kako reže piletinu u male komadiće prije nego je uzme u usta, i način kako joj kosa hvata svjetlo; osjećao sam gotovo neprimjetni miris gela od jasmína koji je bila prije upotrijebila. Nije bilo objašnjenja za ovu novopronađenu, dugotrajnu neusiljenost između nas i nisam ni pokušavao razumjeti.

Pitao sam se je li Jane to uopće primijetila. Ako i jest, nije to pokazala, ali nisam ni ja, i sjedili smo za večerom sve dok se ostaci jel a nisu ohladili na stolu.

Priča o mojoj prosidbi zaista je vrijedna pamćenja i uvijek izaziva lavine smijeha kod onih koji je čuju. Ovo pričanje o prošlim događajima uobičajeno je u našem društvenom krugu i, kad se družimo s ljudima, moja žena i ja prestajemo biti pojedinačne osobe. Mi smo bračni par, tim, i često sam uživao u tome kako se nadopunjujemo.

Možemo jedno drugome upasti usred priče i bez oklijevanja nastaviti tijekom razmišljanja onoga drugog. Ona, na primjer, može početi priču o tome kako je Leslie predvodila skupinu navijačica na nogometnoj utakmici kad se jedan od braniča u trku poskliznuo blizu postrane crte i počeo se opasno naginjati prema njoj.

Ako Jane zastane, znam da je to signal meni da ih obavijestim da je Jane bila prva koja je skočila sa svog sjedala da bude sigurna da je Leslie u redu, jer sam ja bio paraliziran od straha. Ali kad sam se napokon sabrao i pokrenuo, probio sam se kroz gomilu, gurajući i odgurujući i rušeći ljude, isto kao branič malo prije. Onda, kad uzmem stanku za predah, Jane bez teškoća nastavi gdje sam ja stao.

Zadivljen sam da nijedno od nas ne smatra to nečim neobičnim ili teškim. Ovo nam je obostrano pripovijedanje postalo prirodno i često se pitam kako je to onima koji ne poznaju svoje partnere tako dobro. Leslie, moram dodati, nije taj dan bila povrijeđena.

Dok smo stigli do nje, već je posezala za svojim pomponima. Ali nikad se ne pridružujem priči o mojoj prosidbi. Umjesto toga, sjedim u tišini, znajući da je Jane nalazi mnogo zabavnijom od mene. Napokon, nisam namjeravao da to bude zabavni događaj. Bio sam siguran da će to biti dan kojeg će se uvijek sjećati i nadao sam se da će ga smatrati romantičnim.

Jane i ja nekako smo, uz nesmanjenu ljubav, prebrodili tu godinu. Kasno u proljeće razgovarali smo o zarukama i jedino je iznenađenje bilo kad to obznaniti. Znao sam da ona želi nešto posebno, romansa njezinih roditelja zadala je visoke kriterije.

Kad su Noah i Allie bili zajedno, činilo se kao da je sve uvijek savršeno. Ako je padala kiša dok su zajedno bili vani, što je ne baš ugodno iskustvo, većina će ljudi priznati, Allie i Noah bi to uzeli kao izgovor da zapale vatru i legnu jedno pokraj drugog, sve dublje se zaljubljujući. Ako je Allie bila raspoložena za poeziju, Noah je bio u stanju recitirati po sjećanju gomilu stihova. Ako

je Noah bio uzor, znao sam da moram slijediti njegov put i zato sam planirao zaprositi je na plaži u Ocracokeu, gdje je obitelj ljetovala u srpnju.

Moj je plan, mislio sam, bio nadahnut. Jednostavno, nakon što sam kupio zaručnički prsten, planirao sam ga sakriti u školjku, koju sam bio našao prethodne godine, a namjera mi je bila daje ona nađe kasnije kad budemo pretraživali plažu u potrazi za morskim ježom.

Kad ga nađe, planirao sam pasti na koljeno, uzeti je za ruku i reći joj da bi me učinila naj sretnijim čovjekom na svijetu ako pristane biti mojom ženom.

Na žalost, stvari se nisu odvijale po planu. Taj je vikend bila oluja, s jakom kišom i tako jakim vjetrom da se drveće savijalo gotovo horizontalno. Cijelu sam subotu čekao da se oluja smiri, ali priroda je, izgleda, imala druge planove, i nebo se počelo razvedravati tek negdje u nedjelju prije podne.

Bio sam nervozniji nego što sam mislio da ću biti i stalno sam u mislima ponavljao što točno o želim reći.

Ta mi je vrsta mehaničke pripreme uvijek koristila na studiju, ali nisam shvatio da će me omesti u razgovoru s Jane dok smo šetali plažom.

Ne znam kako smo dugo hodali u tišini, ali bilo je dovoljno dugo da me zaprepasti zvuk Janeina glasa kad je konačno progovorila. – Dolazi plima, zar ne? – Nisam shvatio da bi plima mogla biti problem čak i nakon što je prošla oluja i, iako sam bio dosta uvjeren da je školjka na sigurnom, počeo sam hodati brže, nastojeći otkloniti njezinu sumnjičavost što sam bolje umio. – Čemu žurba? – upitala me. – Zar se žurim? – odgovorio sam. Nije joj se svidio moj odgovor i konačno je usporila.

Kratko sam vrijeme, sve dok nisam ugledao školjku, hodao sam, nekoliko koraka ispred nje.

Kad sam vidio oznake za plimu u pijesku kraj školjke, znao sam da imamo vremena. Ne puno, ali osjetio sam da sam se malo opustio. Okrenuo sam se da nešto kažem Jane, ne znajući da je ona već malo prije zastala. Sagnula se prema pijesku, ispruživši ruku, i točno sam znao što radi. Kad god je bila na plaži, Jane je običavala tražiti male morske ježeve. Najljepši, oni koje je čuvala, bili su tanki kao papir i prozirni, ne veći od nokta na prstu. – Brzo dođi! – povikala je ne podižući pogled. – Ovdje ih je cijela hrpa. – Školjka s prstenom bila je dvadesetak metara ispred mene, a Jane dvadesetak metara iza mene. Shvativši napokon da otkad smo na plaži nismo progovorili više od nekoliko riječi, odlučio sam otići do Jane. Kad sam stigao do nje, pokazala mi je ježa, balansirajući njime kao kontaktnom lećom na vrhu prsta. – Pogledaj ovog.

Bio je to najmanji kojeg smo ikad našli. Nakon što mi ga je predala, opet se sagnula i počela tražiti.

Pridružio sam joj se u potrazi s namjerom daje odvedem do školjke, ali Jane je nastavila tražiti na istom mjestu, bez obzira na to kako daleko ja otišao. Morao sam svaki čas pogledavati prema školjci da budem siguran da je još tamo.

– Što gledaš? – upitala me konačno Jane.

– Ništa, – rekao sam. Ipak, morao sam nakon nekoliko minuta opet pogledati, i kad me je ulovila, Jane je upitno podigla obrvu.

Kako je plima nadolazila, shvatio sam da vrijeme istječe. Jane je, međutim, i dalje bila na istome mjestu. Našla je još dva ježa koji su bili čak manji od prvog i činilo se da se nema namjeru maknuti. Konačno, ne znajući što drugo učiniti, napravio sam se kao da sam u daljini primijetio školjku.

– Je li to školjka?

Podigla je pogled.

– Zašto je ne pokupiš? – rekla je. – Čini se lijepa.

Nisam znao što reći. Konačno, htio sam da ona bude ta koja će je naći. Sad su valovi već bili opasno blizu.

– Da, čini se.

– Hoćeš li je otići uzeti?

– Ne.

– Zašto ne?

– Možda bi je ti trebala otići uzeti. – Ja? – bila je zbunjena. – Ako je hoćeš.

Činilo se da trenutak razmišlja prije nego što je odmahнула glavom. – Imamo ih puno kod kuće.

Nema veze.

– Sigurna si?

– Da.

Ovo nije bilo dobro. Dok sam pokušavao smisliti što učiniti, iznenada sam primijetio kako se obali približava veliki val. Očajan, i ne rekavši joj ni riječi, odskočio sam od nje i pojurio za školjkom.

Nikad nisam bio poznat po svojoj brzini, ali taj sam se dan kretao kao profesionalni trkač.

Potrčavši što sam brže mogao, zgrabio sam školjku kao što igrač na rubu terena hvata bejzbolsku loptu, trenutak prije nego što je val prelio to mjesto. Na nesreću, izgubio sam ravnotežu dok sam za njom skakao i pao sam u pijesak, a zrak mi je izletio iz pluća s glasnim hump. Kad sam ustao, trudio sam se kako sam najbolje znao da izgledam dostojanstveno dok sam s mokre odjeće otresao pijesak i vodu. U daljini, vidio sam Jane kako bulji u mene razrogačenih očiju.

Donio sam školjku i pružio joj je.

– Izvoli, – rekao sam, teško dišući.

Još uvijek me je gledala s radoznalim izrazom lica. – Hvala, – rekla je.

Očekivao sam, pretpostavljam, da će je preokrenuti ili razgledati tako da će čuti zvuk prstena, ali nije. Umjesto toga, jednostavno smo jedno drugog gledali.

– Stvarno si htio tu školjku, zar ne? – rekla je napokon.

– Da.

– Lijepa je. – Da.

– Još jednom hvala. – Nema na čemu.

Još je uvijek nije preokrenula. Postao sam malo nervozan i rekao sam: – Protresi je.

Činilo se da razmatra moje riječi.

– Da je protresem, – upitala je.

– Da.

– Je li s tobom sve u redu, Wilsone?

– Da, – kimnuo sam, nastojeći je ohrabriti da preokrene školjku. – U redu, – rekla je polako.

Kad je to učinila, prsten je pao u pijesak. Odmah sam se spustio na koljeno i počeo ga tražiti.

Zaboravivši sve što sam joj htio reći, prešao sam direktno na prosidbu, pri čemu nisam bio ni dovoljno priseban da je pogledam.

– Hoćeš se udati za mene?

Kad smo završili sa čišćenjem kuhinje, Jane je otišla na terasu, ostavivši vrata pritivorena kao da me poziva da joj se pridružim. Kad sam izašao, vidio sam kako se naslonila na ogradu kao i one večeri kad nam je Anna priopćila vijest o svojem vjenčanju.

Sunce je zašlo i narančasti se mjesec, kao svjetiljka od izdubene bundeve, penjao nebom tik iznad drveća.

– Stvarno misliš da ćeš moći pronaći restoran koji bi nam pripremio hranu? – upitala je.

Nagnuo sam se prema njoj. – Potrudit ću se.

– Oh, – rekla je iznenada. – Podsjeti me da sutra napravim rezervaciju za Josepha. Znam da možemo dobiti kartu do Raleigha, ali nadam se da možemo dobiti i direktnu vezu za New Bern.

– To mogu ja učiniti, – predložio sam. – Ionako ću biti na telefonu.

– Siguran si?

– Nema problema, – rekao sam. Na rijeci sam vidio čamac kako prolazi pokraj nas, crna sjena s blistavim svjetlom sprijeda.

– Što ti i Anna još morate učiniti? – upitao sam.

– Više nego što možeš zamisliti.

– Još uvijek?

– Pa, tu je pitanje haljine, naravno. Leslie želi ići s nama i to će trajati bar dva dana.

– Za haljinu?

– Mora naći pravu, a onda je moramo dati urediti tako da joj sasvim pristaje. Jutros smo razgovarale s jednom krojačicom i ona kaže da je može srediti ako je donesemo do četvrtka.

A, onda, tu je i primanje. Ako ga budemo imali, hoću reći. Naručivanje hrane je jedno, ali ako ti to možeš srediti, još uvijek će nam trebati neka glazba. I morat ćemo sve ukrasiti, tako da trebaš nazvati kompaniju...

Dok je govorila, tiho sam uzdahnuo. Znao sam da ne bih trebao biti iznenađen, ali ipak...

– Znači, dok ja sutra budem telefonirao, vi ćete kupovati haljinu, zar ne?

– Jedva čekam. – Zadrhtala je. – Gledati je kako isprobava, vidjeti što joj se sviđa. Čekam ovaj trenutak otkad je bila djevojčica. Uzbudljivo je.

– Siguran sam, – rekao sam.

Podigla je palac i kažiprst kao da se želi uštignuti. – A kad pomislim da mi Anna gotovo nije htjela dopustiti da to sve učinim.

– Nevjerojatno je kako djeca mogu biti nezahvalna, zar ne.

Nasmijala se, opet okrećući pogled prema vodi. U pozadini, čuo sam cvrčke i žabe kako počinju svoju večernju pjesmu, zvuk koji kao da se nikad ne mijenja.

– Bi li htjela prošetati? – upitao sam iznenada.

Oklijevala je. – Sada?

– Zašto ne?

– Kamo bi htio ići?

– Zar je to važno?

Iako je izgledala iznenađeno, odgovorila je. – U stvari, ne.

Nakon nekoliko minuta već smo šetali oko bloka. Ulice su bile prazne. U kućama s obje strane vidjela su se upaljena svjetla iza zavjesa i kako se miču sjene. Jane i ja hodali smo uz rub ceste, a kamenje i šljunak su nam škripali pod nogama. Iznad nas, nebom su se prostirali oblaci, stvorivši srebrnu vrpču.

– Je li ujutro tako tiho? – upitala je Jane. – Kad ti šetaš?

Ja obično izlazim iz kuće prije šest, puno prije nego što se ona budi.

– Ponekad. Obično vani ima nekoliko džogera. I pasa. Vole ti se prikrasti iza leđa i iznenada zalajati.

– Što je dobro za srce, kladim se.

– To je kao posebna vježba, – složio sam se. – Ali drži me na oprezu. – Morala bih ponovo početi šetati. Nekad sam voljela šetati. – Uvijek mi se možeš pridružiti. – U pet i trideset? Ne baš.

Ton joj je odražavao mješavinu nestašnosti i nevjerice. Iako je moja žena nekad ustajala rano, nije to radila otkad se Leslie odselila.

– Ovo je bila dobra ideja, – rekla je. – Večeras je krasno.

– Da, jest, – rekao sam, gledajući je. Šetali smo nekoliko minuta u tišini prije nego što sam vidio kako Jane gleda prema kući na uglu.

– Jesi li čuo za Glendinu kap?

Glenda i njezin muž bili su naši susjedi, i iako se nismo kretali u istim krugovima, ipak smo bili prijatelji. U New Bernu, činilo se da svatko zna sve o svakom.

– Da. To je tužno.

– Nije puno starija od mene.

– Znam, – rekao sam. – Ipak, čuo sam daje bolje.

Opet smo utonuli u šutnju, dok Jane nije iznenada zapitala: – Misliš li ikad na svoju majku?

Nisam bio siguran kako odgovoriti. Moja je majka poginula u automobilskoj nesreći u drugoj godini našeg braka. Iako nisam bio tako blizak sa svojim roditeljima kao stoje Jane bila sa svojim, njezina smrt bila mi je strašan udarac. Još i danas se sjećam kako sam vozio šest sati do Washingtona da bih bio s ocem.

– Ponekad.

– Kad misliš, čega se sjećaš?

– Sjećaš li se kad smo ih posljednji put posjetili? – rekao sam. – Kad smo ušli u kuću, a mama je izašla iz kuhinje? Nosila je bluzu s ljubičastim cvjetovima i izgledala je tako sretna što nas vidi.

Raširila je ruke da nas oboje zagrli. Tako je se uvijek sjećam. To je predodžba koja se nikad ne mijenja, kao slika. Uvijek izgleda jednako.

Jane je kimnula. – Ja se uvijek sjećam svoje mame u njezinu studiju, s bojom na prstima.

Slikala je naš obiteljski portret, nešto što nikad nije završila i sjećam se kako je bila uzbuđena jer ga je namjeravala pokloniti tati za rođendan. – Zastala je. – Ne sjećam se kako je zapravo izgledala nakon što je oboljela. Mama je uvijek bila tako izražajna. Hoću reći, mahala je rukama kad je govorila i lice joj je uvijek bilo tako živahno kad bi pričala... ali nakon što je nastupio Alzheimer, promijenila se. – Pogledala me je. – Jednostavno više nije bilo isto.

– Znam, – rekao sam.

– Ponekad se brinem, – rekla je tiho. – Mislim, da ću oboliti od Alzheimerove bolesti.

Iako sam i ja razmišljao o tome, nisam ništa rekao.

– Ne mogu zamisliti kako bi to bilo, – nastavila je Anna. – Da ne prepoznajem Annu ili Josepha ili Leslie? Da moram pitati za njihova imena kad me dođu posjetiti kao što je mama pitala mene?

Srce mi se para čak i pri pomisli na to.

– Pitam se je li mama znala kako će to biti strašno, – razmišljala je. – Hoću reći, rekla je da zna, ali je li stvarno u dubini duše znala da neće prepoznavati svoju djecu. Ili čak tatu.

– Mislim daje znala, – rekao sam. – Zato su se preselili u Creekside.

Vidio sam kako je na trenutak sklopila oči. Kad je opet progovorila, glas joj je odavao razočarenje. – Krivo mi je što tata nije želio doći živjeti s nama kad je mama umrla. Imamo puno mjesta.

Nisam rekao ništa. Iako sam mogao objasniti Noine razloge zašto je ostao u Creeksideu, nije ih željela čuti. Znala ih je isto kao i ja, ali, za razliku od mene, nije ih prihvaćala i znao sam da bi pokušaj obrane Noe samo izazvao prepirku.

– Mrzim onog labuda, – dodala je.

Postoji priča o labudu, ali, opet, nisam ništa rekao.

Prošetali smo oko jednog bloka, pa oko drugog. Neki naši susjedi već su bili ugasili svjetlo, a Jane i ja smo i dalje hodali, ni žureći se ni vukući noge. S vremenom sam ugledao našu kuću i, znajući da se šetnja završava, zastao sam i pogledao zvijezde.

– Što je? – upitala je, prateći moj pogled.

– Jesi li sretna, Jane?

Pogled joj se usredotočio na mene. – Odakle to? – Samo me zanima.

Dok sam čekao njezin odgovor, pitao sam se je li prepoznala razlog pitanja. Nisam se baš toliko pitao je li sretna općenito nego je li sretna sa mnom.

Dugo me je gledala kao da pokušava pročitati moje misli.

– Pa, postoji jedna stvar.

– Da?

– Jako je važna.

Čekao sam dok je Jane duboko udahнула.

– Bit ću stvarno sretna ako budeš mogao pronaći restoran koji će nam isporučiti hranu, priznala je.

Morao sam se nasmijati njezinim riječima.

Iako sam ponudio da napravim šalicu kave bez kofeina, Jane je umorno odmahнула glavom.

Dva su je duga dana iscrpila i, nakon što je drugi put zijevnula, rekla mi je da ide u krevet.

Pretpostavljam da sam mogao krenuti za njom, ali nisam. Umjesto toga, gledao sam je kako se penje stepenicama, ponovo proživljavajući našu večer.

Kasnije, kad sam se konačno ušuljao u krevet, pokrio sam se i okrenuo licem prema svojoj ženi.

Disanje joj je bilo pravilno i duboko, i mogao sam vidjeti kako joj trepavice drhte, pa sam znao da sanja. Što sanja, nisam znao, ali lice joj je bilo spokojno, kao u djeteta. Netremice sam gledao u nju, želeći i ne želeći je probuditi, voleći je više nego sam život. Usprkos mraku, vidio sam kako joj kovrča kose leži preko lica i ispružio sam prema njoj prste. Koža joj je bila mekana kao sitan prah, bezvremena u svojoj ljepoti.

Stavivši joj pramen kose iza uha, zažmirio sam da bih otjerao suze koje su mi iz nekog tajanstvenog razloga navrle na oči.

Osma glava

Jane je sljedeće večeri gledala u mene otvorenih usta, a torbica joj se ljuljala na ruci. – Uspio si? – Reklo bi se da jesam, – rekao sam ležerno, trudeći se maksimalno ostaviti dojam da je bilo jednostavno naći restoran koji će pripremiti hranu za primanje. U međuvremenu sam bio hodao uzbuđeno gore-dolje po sobi, čekajući da se vrati kući. – Koga si dobio? – The Chelsea, – rekao sam.

Smješten u centru New Berna, preko puta mog ureda, restoran se nalazi u zgradi u kojoj je jednom imao ureda Caleb Bradham, kad je smislio piće koje je danas poznato kao Pepsi--Cola. Restoran, koji je preuređen prije deset godina, bio je jedno od Janeinih omiljenih mjesta za izlazak na večeru. Jelovnik je bio bogat, a glavni kuhar se specijalizirao za egzotične originalne umake i marinade, koje su išle uz tipična južnjačka jela.

Petkom i subotom bez rezervacije je bilo nemoguće dobiti mjesto, a gosti su se natjecali u pokušajima da pogode koji su sastojci bili potrebni za tako jedinstvene okuse. The Chelsea je također bio poznat po zabavnom programu.

U kutu je stajao veliki glasovir i John Peterson, koji je godinama podučavao Annu, ponekad bi svirao i pjevao za goste. Sa sklonošću prema suvremenim melodijama i glasom koji je podsjećao na Nat King Colea, Peterson je bio u stanju izvesti svaku pjesmu koju bi netko tražio i bio je tako

dobar da je svirao u restoranima u udaljenim mjestima, kao što su Atlanta, Charlotte i Washington. Jane je mogla provesti sate slušajući ga, i znam da je Peterson bio dirnut time što se ona gotovo majčinski ponosila njime. Napokon, Jane je bila prva u gradu koja ga je angažirala kao učitelja.

Jane je bila previše iznenađena da bi nešto rekla. U tišini, čuo sam kucanje sata na zidu, dok je razmišljala je li me dobro razumjela ili nije. Zatreptala je. – Ali... kako? – Razgovarao sam s Henryjem, objasnio situaciju i što trebamo, i on je rekao da će se pobrinuti za to. – Ne razumijem. Kako Henry može preuzeti tako nešto u posljednjoj minuti? Zar nije imao ništa drugo u planu? – Nemam pojma. – Ti si, dakle, samo podigao telefon i nazvao, i to je to? – Pa, nije bilo baš tako lako, ali se, na kraju, složio. – Što je s jelovnikom? Zar nije trebao znati koliko ljudi dolazi?

– Rekao sam mu oko stotinu, čini mi se da je to otprilike točan broj. A što se tiče jelovnika, razgovarali smo o tome i on je rekao da će izmisliti nešto posebno. Pretpostavljam da ga mogu nazvati i zatražiti nešto posebno. – Ne, ne, – rekla je brzo, pribavši se. – To je dobro. Znaš da volim sve što kuhaju. Samo ne mogu vjerovati. – Gledala me je s divljenjem. – Uspio si. – Da, – kimnuo sam. Lice joj se razvuklo u osmijeh, a onda je iznenada skrenula pogled s mene na telefon. – Moram nazvati Annu, – uzviknula je. – Neće vjerovati. – Henry MacDonald, vlasnik restorana, moj je stari prijatelj. Iako je New Bern mjesto gdje je privatnost gotovo nemoguća, ipak ima neke prednosti.

Zbog toga što se isti ljudi redovito susreću, dok kupuju, voze se, idu u crkvu, sudjeluju na primanjima, u gradu se pod površinom ukorijenila izvjesna susretljivost i često je moguće učiniti ono što drugdje izgleda nemoguće.

Ljudi čine jedni drugima usluge jer nikad ne znaju kad će im nešto trebati zauzvrat, i to je jedan od razloga zašto je New Bern tako različit od drugih mjesta. To ne znači da nisam bio zadovoljan s onim što sam učinio.

Dok sam išao u kuhinju, čuo sam Janein glas na telefonu. Pretpostavljam da sam mogao krenuti za njom, ali nisam. Umjesto toga, gledao sam je kako se penje stepenicama, ponovo proživljavajući našu večer.

Kasnije, kad sam se konačno ušuljao u krevet, pokrio sam se i okrenuo licem prema svojoj ženi.

Disanje joj je bilo pravilno i duboko, i mogao sam vidjeti kako joj trepavice drhte, pa sam znao da sanja. Što sanja, nisam znao, ali lice joj je bilo spokojno, kao u djeteta.

Netremice sam gledao u nju, želeći i ne želeći je probuditi, voleći je više nego sam život.

Usprkos mraku, vidio sam kako joj kovrča kose leži preko lica i ispružio sam prema njoj prste. Koža joj je bila mekana kao sitan prah, bezvremena u svojoj ljepoti.

Stavivši joj pramen kose iza uha, zažmirio sam da bih otjerao suze koje su mi iz nekog tajanstvenog razloga navrle na oči. Osmu glavu Jane je sljedeće večeri gledala u mene otvorenih usta, a torbica joj se ljuljala na ruci. – Uspio si? – Reklo bi se da jesam, – rekao sam ležerno, trudeći se maksimalno ostaviti dojam da je bilo jednostavno naći restoran koji će pripremiti hranu za primanje. U međuvremenu sam bio hodao uzbuđeno gore-dolje po sobi, čekajući da se vrati kući. – Koga si dobio? – The Chelsea, – rekao sam. Smješten u centru New Berna, preko puta mog ureda, restoran se nalazi u zgradi u kojoj je jednom imao ureda Caleb Bradham, kad je smislio piće koje je danas poznato kao Pepsi-Cola. Restoran, koji je preuređen prije deset godina, bio je jedno od Janeinih omiljenih mjesta za izlazak na večeru.

Jelovnik je bio bogat, a glavni kuhar se specijalizirao za egzotične originalne umake i marinade, koje su išle uz tipična južnjačka jela. Petkom i subotom bez rezervacije je bilo nemoguće dobiti mjesto, a gosti su se natjecali u pokušajima da pogode koji su sastojci bili potrebni za tako jedinstvene okuse.

The Chelsea je također bio poznat po zabavnom programu. U kutu je stajao veliki glasovir i John Peterson, koji je godinama podučavao Annu, ponekad bi svirao i pjevao za goste. Sa sklonošću prema suvremenim melodijama i glasom koji je podsjećao na Nat King Colea, Peterson je bio u stanju izvesti svaku pjesmu koju bi netko tražio i bio

je tako dobar da je svirao u restoranima u udaljenim mjestima, kao što su Atlanta, Charlotte i Washington. Jane je mogla provesti sate slušajući ga, i znam da je Peterson bio dirnut time što se ona gotovo majčinski ponosila njime. Napokon, Jane je bila prva u gradu koja ga je angažirala kao učitelja.

Jane je bila previše iznenađena da bi nešto rekla. U tišini, čuo sam kucanje sata na zidu, dok je razmišljala je li me dobro razumjela ili nije. Zatreptala je. – Ali... kako?

– Razgovarao sam s Henryjem, objasnio situaciju i što trebamo, i on je rekao da će se pobrinuti za to.

– Ne razumijem. Kako Henry može preuzeti tako nešto u posljednjoj minuti? Zar nije imao ništa drugo u planu?

– Nemam pojma.

– Ti si, dakle, samo podigao telefon i nazvao, i to je to?

– Pa, nije bilo baš tako lako, ali se, na kraju, složio.

– Što je s jelovnikom? Zar nije trebao znati koliko ljudi dolazi?

– Rekao sam mu oko stotinu, čini mi se da je to otprilike točan broj. A što se tiče jelovnika, razgovarali smo o tome i on je rekao da će izmisliti nešto posebno. Pretpostavljam da ga mogu nazvati i zatražiti nešto posebno.

– Ne, ne, – rekla je brzo, pribivši se. – To je dobro. Znaš da volim sve što kuhaju. Samo ne mogu vjerovati. – Gledala me je s divljenjem. – Uspio si.

– Da, – kimnuo sam.

Lice joj se razvuklo u osmijeh, a onda je iznenada skrenula pogled s mene na telefon. – Moram nazvati Annu, – uzviknula je. – Neće vjerovati.

Henry MacDonald, vlasnik restorana, moj je stari prijatelj. Iako je New Bern mjesto gdje je privatnost gotovo nemoguća, ipak ima neke prednosti. Zbog toga što se isti ljudi redovito susreću, dok kupuju, voze se, idu u crkvu, sudjeluju na primanjima, u gradu se pod površinom ukorijenila izvjesna susretljivost i često je moguće učiniti ono što drugdje izgleda nemoguće. Ljudi čine jedni drugima usluge jer nikad ne znaju kad će im nešto trebati zauzvrat, i to je jedan od razloga zašto je New Bern tako različit od drugih mjesta.

To ne znači da nisam bio zadovoljan s onim što sam učinio. Dok sam išao u kuhinju, čuo sam Janein glas na telefonu.

– Tvoj tata je uspio! – čuo sam je kako kliče. – Nemam pojma kako, ali uspio je! – Srce mi je zakucalo jače od ponosa u njezinu glasu.

Za kuhinjskim stolom, počeo sam pregledavati poštu koju sam bio ranije donio. Računi, katalozi, magazin Time. S obzirom na to daje Jane razgovarala s Annom, uzeo sam u ruke magazin. Mislio sam da će biti malo duže na telefonu, ali, na moje iznenađenje, spustila je slušalicu prije nego što sam počeo čitati prvi članak.

– Čekaj, – rekla je, – prije nego što počneš, želim čuti sve o tome. – Približila se. – Dobro, – počela je, – znam da će Henry biti tamo i da će imati hranu za svakog. A imat će i ljude koji će pomagati, zar ne?

– Siguran sam, – rekao sam. – Ne može sam servirati.

– Što još? Hoće li to biti švedski stol?

– Mislio sam da će to biti najbolje, imajući na umu veličinu Noine kuhinje.

– I ja to mislim, – složila se. – Stoje sa stolovima i stolnjacima? Hoće li sve to donijeti?

– Pretpostavljam. Iskreno, nisam ga pitao, ali mislim da nije nikakav problem čak i ako ne donesu. Možemo vjerojatno unajmiti ono što trebamo ako budemo morali.

Brzo je kimnula. Planirajući, ažurirajući svoj popis. – Dobro, – rekla je, ali prije nego što je mogla opet progovoriti, podigao sam ruke u zrak.

– Nemoj se brinuti. Nazvat ću ga odmah ujutro da se uvjerim da je sve upravo onako kako treba biti. – Onda sam namignuo i dodao: – Imaj povjerenja u mene.

Prepoznala je moje riječi od prethodnog dana kad smo bili u Noinoj kući i nasmiješila mi se gotovo stidljivo. Očekivao sam da će taj trenutak brzo proći, ali nije. Umjesto toga, gledali smo jedno drugog dok se nije, gotovo oklijevajući, nagnula prema meni i poljubila me u obraz.

– Hvala ti što si našao restoran koji će nam prirediti hranu, – rekla je.

Jedva sam progutao knedlu.

– Nema na čemu.

Četiri tjedna nakon moje prosidbe, Jane i ja smo se vjenčali; pet dana nakon vjenčanja kad sam se vratio s posla, Jane me je čekala u dnevnoj sobi malog stana koji smo iznajmili.

– Moramo razgovarati, – rekla je, potapšavši dlanom kauč.

Stavio sam aktovku u stranu i sjeo pokraj nje. Uzela me je za ruku.

– Je li sve u redu? – upitao sam. – Sve je dobro. – Onda što je? – Voliš li me?

– Da, – rekao sam. – Naravno da te volim.

– Hoćeš li onda učiniti nešto za mene?

– Ako mogu. Znaš da bih učinio sve za tebe.

– Čak i ako je teško? Čak i ako ne želiš?

– Naravno, – ponovio sam. Zastao sam. – Jane, što se događa?

Duboko je udahnula prije nego što je odgovorila. – Želim da ovu nedjelju pođeš sa mnom u crkvu.

Njezine su me riječi zatekle i prije nego što sam progovorio, ona je nastavila. – Znam da si mi rekao da nemaš želje ići i da si odgojen kao ateist, ali želim da to učiniš za mene. To mi je veoma važno, čak i ako misliš da tamo ne spadaš.

– Jane... ja – počeo sam.

– Ja te trebam tamo –, rekla je.

– Razgovarali smo tome, – protestirao sam, ali Jane me opet prekinula, ovaj put odmahujući glavom.

– Znam da jesmo. I razumijem da nisi odgojen na način na koji sam ja odgojena. Ali nema ničeg što bi mogao učiniti što bi mi više značilo od ove jedne jedine stvari.

– Čak i ako ne vjerujem?

– Čak i ako ne vjeruješ, – rekla je.

– Ali – Nema nikakvih ali, – rekla je. – Ne u vezi s ovim. Ne u vezi sa mnom. Ja te volim, Wilson, i znam da ti voliš mene. I ako želimo da naš brak uspije, morat ćemo oboje malo popustiti. Ne tražim od tebe da vjeruješ. Tražim od tebe da dođeš sa mnom u crkvu. Brak je pitanje kompromisa; kad radiš nešto za drugu osobu čak i kad to ne želiš. Kao što sam ja učinila s vjenčanjem.

Skupio sam usne, znajući dobro kakvi su bili njezini osjećaji u vezi s našim vjenčanjem kod matičara.

– Dobro, – rekao sam. – Ići ću. – I, kad sam to rekao, Jane me poljubila, poljupcem eteričnim poput samog raja.

Kad me Jane poljubila u kuhinji, vratile su mi se uspomene na taj davni poljubac.

Pretpostavljam zato što me podsjetio na nježne pomirbe koje su tako dobro funkcionirale u prošlosti kad smo trebali prebroditi teškoće: ako to već nije bila plamteća strast, onda barem primirje s obvezom da izgladimo stvari.

Po mom mišljenju, ta obveza jednog prema drugom je razlog zašto smo u braku tako dugo.

Shvatio sam da je upravo taj element našeg braka bio ono što me je toliko zabrinjavalo cijelu prošlu godinu. Ne samo da sam se počeo pitati voli li me Jane još uvijek, nego sam se pitao želi li me voljeti.

Napokon, mora da je bilo toliko puno razočaranja, godine kad sam se vraćao kući dugo nakon što su djeca već bila u krevetu; večeri kad nisam mogao govoriti ni o čemu drugome nego o poslu; sportske priredbe, domjenci, obiteljski praznici koje sam propustio; vikendi koje sam proveo s partnerima i klijentima na golfskom igralištu. Kad dobro razmislim, mislim da sam zapravo bio nešto poput odsutnog supruga, sjena gorljivog mladića za koga se udala. Pa ipak, svojim poljupcem kao da je rekla: Ja sam još uvijek spremna pokušati ako si i ti.

– Wilsone? Jesi li dobro?

Usiljeno sam se nasmiješio. Duboko sam udahnuo, jedva čekajući da promijenimo temu. – A kako je tebi prošao dan? Jeste li ti i Anna pronašle haljinu?

– Ne. Bile smo u par dućana, ali Anna nije našla ništa u svojoj veličini što bi joj se sviđalo.

Nisam znala koliko vremena treba za to, hoću reći, Anna je tako tanka da sve trebaju pričvrstiti pribadačama samo da bismo dobile ideju kako će izgledati. Ali sutra ćemo obići još par mjesta i vidjeti što ćemo pronaći. Plus je što je Keith rekao da će sve srediti što se tiče njegove strane obitelji, tako da mi to ne moramo. Što me podsjeća, jesi se sjetio rezervirati Josephov let?

– Jesam, – rekao sam. – Doći će u petak navečer.

– New Bern ili Raleigh?

– New Bern. Treba stići u osam i trideset. Je li vam se Leslie uspjela danas pridružiti?

– Ne, danas nije. Nazvala je dok smo se vozile u autu. Morala je napraviti neko dodatno istraživanje za svoj laboratorijski projekt, ali doći će sutra. Rekla je da ima nekih dućana i u Greensborou, ako hoćemo ići tamo.

– Hoćete?

– Ima tri i pol sata vožnje, – zastenjela je. – Stvarno ne želim biti u autu sedam sati.

– Zašto ne ostanete preko noći? – predložio sam. – Tako biste mogle posjetiti oba mjesta.

Uzdahnula je. – To je Anna predložila. Rekla je da bismo trebale opet otići u Raleigh, pa onda u srijedu u Greensboro. Ali ne želim te ostaviti na cjedilu. Ovdje još ima puno posla.

– Samo idite, – navaljivao sam. – Sad kad imamo restoran koji će isporučiti hranu, sve će se srediti. Ja se mogu nositi s bilo čime što se ovdje mora napraviti. Ali ne možemo imati vjenčanje ako nema haljinu.

Pogledala me je skeptično. – Jesi siguran?

– Apsolutno. U stvari, mislio sam da bih čak mogao imati vremena da uguram par rundi golfa.

Otpuhнула je s nevjericom. – Pusta želja.

– Ali što je s mojim hendikepom? – rekao sam, praveći se da protestiram.

– Nakon trideset godina, moj osjećaj je da ako ga nisi dosad popravio, vjerojatno ti nije suđeno.

– Je li to uvreda?

– Ne. Samo činjenica. Vidjela sam te kako igraš, sjećaš se?

Kimnuo sam, priznajući da je u pravu. Usprkos godinama koje sam proveo vježbajući svoj zamah, daleko sam od toga da nemam penala. Pogledao sam na sat.

– Želiš li da izađemo nešto pojesti?

– Molim? Večeras nema kuhanja?

– Ne, osim ako ne želiš jesti ostatke. Nisam imao vremena otići u dućan.

– Šalim se, – rekla je, odmahnuvši rukom. – Ne očekujem da sada stalno kuhaš, iako moram priznati daje bilo lijepo. – Nasmiješila se. – Da, rado bih izašla. Već sam gladna. Daj mi samo minutu da se spremim.

– Izgledaš dobro, – protestirao sam.

– Treba mi samo minuta, – doviknula je, idući prema stepenicama.

Neće biti samo minuta. Poznavajući Jane, tijekom godina shvatio sam da su te – dvije minute koje su nužne za spremanje obično bliže brojci dvadeset. Naučio sam se provoditi to vrijeme čekanja tako da radim nešto što me zabavlja, ali što ne zahtijeva neko razmišljanje. Na primjer, otišao bih u radnu sobu i sredio papire na stolu ili namjestio pojačalo na stereu nakon što bi ga djeca koristila.

Otkrio sam da ove bezazlene stvari pomažu da vrijeme prođe neprimjetno. Često bih završavao što god sam radio, a onda bih primijetio kako mi žena stoji iza leđa s rukama na bokovima.

– Jesi spremna? – upitao bih.

– Već sam davno spremna, – rekla bi uvrijeđeno. – Čekam već deset minuta da završiš što god to radiš.

– Oh, – odgovorio bih, – žao mi je. Samo da pogledam imam li ključeve pa idemo.

– Nemoj mi reći da si ih izgubio.

– Ne, naravno da ne, – rekao bih, pipajući po džepovima, zbunjen što ih ne mogu naći. Onda bih brzo dodao, gledajući uokolo: – Siguran sam da su tu negdje. Imao sam ih malo prije.

Moja bi žena na to prevrnula očima.

Večeras sam, međutim, zgrabio magazin Time i sjeo na kauč. Pročitao sam nekoliko članaka kad sam čuo Jane kako gore korača i odložio sam magazin. Pitao sam se za kakvo je jelo raspoložena, kad je zazvonio telefon.

Slušajući drhtavi glas s druge strane slušalice, osjetio sam kako nestaje moj osjećaj iščekivanja i kako ga zamjenjuje duboki osjećaj straha. Jane je sišla kad sam spustio slušalicu.

Spazivši izraz na mom licu, ukočila se.

– Što se dogodilo? – upitala je. – Tko je to bio?

– To je bila Kate, – rekao sam tiho. – Sad ide u bolnicu.

Janeina je ruka poletjela prema ustima.

– Riječ je o Noi, – rekao sam.

Deveta glava

Janeine su se oči napunile suzama dok smo se vozili u bolnicu. Iako sam obično oprezan vozač, često sam išao iz traka u trak i pritiskao papučicu gasa kad su se svjetla mijenjala u žuto, osjećajući težinu svake minute koja prolazi.

Kad smo stigli, prizor u hitnoj pomoći je podsjećao na ovo proljeće, nakon Noinog srčanog udara, kao da se u prethodna četiri mjeseca ništa nije promijenilo. Zrak je mirisao na amonijak i antiseptike, fluorescentne lampe jednolično su blještavo osvijetljavale pretrpanu čekaonicu.

Metalne i plastične stolice bile su postavljene uza zidove i u redove posred sobe. Većinu sjedala zauzimale su skupine od po dvoje ili troje ljudi koji su govorili prigušenim glasom, a red ljudi koji su čekali da ispune formulare vijugao je pokraj prijamnog pulta.

Janeina se obitelj okupila blizu vrata. Kate je, blijeda i nervozna, stajala kraj Graysona, svoga muža, koji je, u radničkim hlačama i prašnjavim čizmama, izgledao baš kao tipični uzgajivač pamuka. Njegovo četvrtasto lice bilo je izbrazdano borama. David, Janein najmlađi brat, stajao je pokraj njih, obgrlivši rukom svoju ženu, Lynn.

Kad nas je vidjela, Kate je potrčala, a suze su joj već počele teći niz obraze. Ona i Jane odmah su pale jedna drugoj u zagrljaj.

– Što se dogodilo? – upitala je Jane, a lice joj se zategnulo od straha.

Kate je govorila napuklim glasom. – Pao je kraj ribnjaka. Nitko nije vidio kad se to dogodilo, ali bio je jedva pri svijesti kad ga je bolničarka našla. Rekla je da se udario u glavu. Hitna ga je pomoć dovezla prije otprilike dvadeset minuta i doktor Barnwell je sad kod njega. To je sve što znamo.

Jane je izgledala kao da visi u sestrinu naručju. Ni David ni Grayson nisu ih mogli gledati: ijedan i drugi stisnuli su čvrsto usta. Lynn je stajala prekrštenih ruku, ljuljajući se amo-tamo na potpeticama.

– Kad ćemo ga moći vidjeti?

Kate je odmahнула glavom. – Ne znam. Sestre nam ovdje stalno govore da čekamo doktora Barnwella ili jednu drugu sestru. Pretpostavljam da će nam reći.

– Ali bit će u redu, zar ne?

Kad Kate nije odmah odgovorila, Jane je oštro udahnula. – Bit će u redu, – rekla je.

– Oh, Jane, – Kate je zatvorila oči. – Ne znam. Nitko ništa ne zna.

Za trenutak su samo čvrsto držale jedna drugu.

– Gdje je Jeff? – upitala je Jane, misleći na odsutnog brata. – Dolazi, zar ne?

– Konačno sam ga uhvatio, – obavijestio ju je David. – Svratio je do kuće da poveze Debbie i onda će doći ravno ovamo.

David se pridružio sestrama, njih su se troje privinuli jedno uz drugo kao da pokušavaju skupiti snagu za koju su znali da će im možda trebati.

Trenutak kasnije stigli su Jeff i Debbie. Jeff se pridružio bratu i sestrama, koji su ga brzo informirali o situaciji, zbog čega mu se lice, poput njihovih, oteglo, izražavajući isti strah.

Dok su se minute vukle, podijelili smo se u dvije skupine: Noina djeca i njihovi bračni drugovi.

Iako ja volim Nou i Jane mi je žena, naučio sam da ima trenutaka kad Jane više treba svoju sestru i braću nego mene. Jane će me kasnije trebati, ali sad nije bilo to vrijeme.

Lynn, Grayson, Debbie i ja prošli smo već kroz ovo, u proljeće kad je Noah pretrpio moždani udar, kad je Allie umrla i kad je, prije šest godina, Noah imao infarkt. Dok je njihova skupina imala svoje rituale, uključujući zagrljaje i molitve i zdvojna pitanja koja se stalno ponavljaju, naša je bila više samozatajna. Grayson je, kao i ja, uvijek tih. Kad je nervozan, stavlja ruke u džepove i vrti svoje ključeve. Lynn i Debbie, koje su prihvaćale da David i Jeff u takvim trenucima više trebaju svoje sestre, izgledale su u krizama izgubljeno, nesigurne što bi učinile osim da se maknu s puta i spuste glas. S druge strane, ja uvijek tražim praktične načine kako bih pomogao, tako efikasno kontroliram svoje emocije.

Primijetivši da je nestao red ispred prijamnog pulta, krenuo sam tamo. Trenutak kasnije, bolničarka je podigla pogled s visoke gomile formulara. Izgledala je iscjeljeno.

– Mogu li vam pomoći?

– Da, – rekao sam. – Zanima me imate li neke informacije o Noi Calhounu. Dovezli su ga prije otprilike pola sata.

– Je li doktor razgovarao s vama?

– Ne. Ali sad je cijela obitelj ovdje i prilično su uznemireni.

Kimnuo sam glavom u njihovu smjeru i vidio da bolničarkin pogled slijedi moj.

– Sigurno će doktor ili jedna od sestara brzo doći.

– Znam. Ali biste li nekako mogli doznati kad bismo mogli vidjeti oca? I hoće li biti u redu?

Na trenutak, nisam bio siguran da će mi pomoći, ali kad je ponovo okrenula pogled prema obitelji, čuo sam kako je uzdahnula.

– Dajte mi samo par minuta da dovršim ove formulare. Onda ću pogledati što mogu učiniti, u redu?

Grayson mi se priključio za pultom, s rukama u džepovima. – Ti se držiš?

– Pokušavam, – rekao sam.

Ponovo je kimnuo, zveckajući ključevima.

– Ja idem sjesti, – rekao je nakon nekoliko sekundi. – Tko zna kako ćemo dugo biti ovdje.

Obojica smo sjeli u stolice iza braće i sestara. Malo kasnije stigli su Anna i Keith. Anna se pridružila skupini, a Keith je sjeo kraj mene. Odjevena u crno, Anna je već izgledala kao da je došla sa sprovoda.

Čekanje je uvijek najteži dio ovakve krize i zbog samog tog razloga zamrzio sam bolnice.

Ništa se ne događa, samo mislima kovitlaju sve mračnije slike, u podsvjesnim pripremama za najgore. U napetoj sam tišini mogao čuti kucanje svog vlastitog srca, a grlo mi je bilo neobično suho.

Primijetio sam da bolničarka na prijamnom pultu više nije za svojim stolom i nadao sam se da je otišla provjeriti kako je Noah. Krajičkom oka spazio sam kako mi se približava Jane. Ustavši sa stolice, podigao sam ruku kako bi se mogla osloniti na mene.

– Mrzim ovo, – rekla je.

– Znam da mrziš. I ja također.

Iza nas, u čekaonicu je ušao mladi par s troje zaplakane djece. Premjestili smo se kako bismo im napravili prostor da mogu proći i, kad su stigli do stola, vidio sam da se bolničarka pojavila odostraga. Podigla je prst, pokazujući paru da pričekaju i krenula prema nama.

– Sad je pri svijesti, – priopćila je, – ali je još uvijek malo omamljen. Njegovi vitalni znakovi su dobri. Vjerojatno ćemo ga za sat ili dva premjestiti u sobu.

– Znači, bit će u redu?

– Ne planiraju ga premjestiti u intenzivnu njegu, ako to pitate, – bila je oprezna. – Vjerojatno će morati ostati nekoliko dana na promatranju u bolnici.

Njezine su riječi izazvale kolektivni uzdah olakšanja.

– Možemo li ga sad vidjeti? – bila je uporna Jane.

– Ne možemo vas sve odjednom pustiti tamo. Nema dovoljno mjesta za sve i doktor misli da je najbolje da ga pustite da se malo odmori. Doktor je rekao da jedan od vas može doći, pod uvjetom da se ne zadrži dugo.

Bilo je očito da će ići Kate ili Jane, ali prije nego što je itko od nas mogao progovoriti, bolničarka je nastavila.

– Tko je od vas Wilson Lewis? – upitala je.

– Ja, – rekao sam.

– Zašto ne biste vi krenuli sa mnom? Spremaju se dati mu infuziju i trebali biste ga vidjeti prije nego što postane pospan.

Osjetio sam na sebi oči obitelji. Mislio sam da znam zašto me želi vidjeti, ali sam podigao ruke da bih otklonio tu mogućnost.

– Znam da sam ja razgovarao s vama, ali možda bi trebala ići Jane ili Kate, – predložio sam.

– One su mu kćeri. Ili, možda, David ili Jeff.

Bolničarka je odmahnula glavom.

– On je tražio vas. Bio je sasvim jasan u tome da najprije želi vidjeti vas.

Iako se Jane malo nasmiješila, vidio sam u njezinu osmijehu isto što sam osjećao u drugih.

Naravno, radoznalost. I također iznenađenje. Ali što se tiče Jane, ono što sam, pretpostavljam, najviše osjećao bila je neka vrsta neprimjetne izdaje, kao daje točno znala zastoje izabrao mene.

Noah je ležao na krevetu s dvjema cjevčicama u venama, priključen na uređaj koji je otkucavao jednolični ritam njegova srca. Oči su mu bile napola zatvorene, ali je okrenuo glavu na jastuku kad je bolničarka zatvorila zastor iza nas. Čuo sam kako se njezini koraci udaljuju, ostavljajući nas nasamo.

Izgledao je previše maleno za krevet, a lice mu je bilo bijelo kao papir. Sjeo sam na stolicu pokraj njega.

– Zdravo, Noah.

– Zdravo, Wilson, – rekao je drhtavo. – Hvala što si svratio. – Jesi u redu?

– Moglo bi biti bolje, – rekao je. Nasmiješio se kao duh. – A moglo bi biti i gore.

Primio sam ga za ruku. – Što se dogodilo?

– Korijen, – rekao je. – Prošao sam kraj njega tisuću puta, ali ovaj put je odskočio i zakvačio mi nogu.

– I lupio si se u glavu?

– U glavu, tijelo. Sve. Pao sam kao vreća krumpira, ali ništa se nije slomilo, hvala Bogu. Samo mi se malo vrti. Doktor je rekao da ću za dva dana biti na nogama. Rekao sam dobro, jer ovaj vikend je vjenčanje na koje moram ići.

– Ne brini za to. Samo se pobrini da ozdraviš.

– Bit ću dobro. Još imam malo vremena.

– I bolje ti je.

– Kako su Kate i Jane? Kladim se da umiru od zabrinutosti. – Svi smo zabrinuti. I ja.

– Aha, ali ti me ne gledaš onim tužnim očima i ne rasplačeš se svaki put kad nešto promrmljam.

– Radim to kad ti ne gledaš.

Nasmiješio se. – Ne kao one. Šanse su stopostotne da će jedna od njih nekoliko sljedećih dana cijelo vrijeme biti pokraj mene, popravljajući pokrivače i krevet i tresući jastuke. One su kao koke. Znam da misle dobro, ali sve mi je to oblijetanje dovoljno da poludim. Kad sam posljednji put bio u bolnici mislim da nisam bio sam više od jedne minute. Nisam čak mogao ići u kupaonicu da jedna od njih nije išla ispred, i onda čekala ispred vrata da budem gotov.

– Trebao si pomoć. Nisi mogao sam hodati, sjećaš se?

– Čovjek ipak treba svoje dostojanstvo.

Stisnuo sam mu ruku. – Ti ćeš uvijek biti najdostojanstveniji čovjek koga sam ikad poznao.

Noah me gledao u oči, dok mu se izraz omeškao. – Ustrčat će se oko mene čim me vide, znaš.

Oblijetat će oko mene i praviti dramu kao i uvijek. – Nestašno se nasmiješio. – Možda bih se trebao malo našaliti s njima.

– Polako, Noah. One to rade samo zato što te vole. – Znam. Ali ne moraju sa mnom postupati kao s djetetom. – Neće.

– Hoće. Kad počnu, zašto im ne bi rekao da misliš da se moram malo odmarati, hoćeš? Ako ja kažem da se umaram, samo će se opet početi brinuti.

Nasmiješio sam se. – Dogovoreno.

Trenutak smo sjedili bez riječi. Uređaj za srce jednolično je otkucavao, a njegova je monotonija bila smirujuća.

– Znaš li zašto sam tražio da ti dođeš ovamo umjesto djece? – upitao je.

Usprkos samome sebi, kimnuo sam. – Želiš da odem u Creekside, zar ne? Da nahranim labuda kao što sam to radio prošlo proljeće?

– Hoće li ti biti teško?

– Uopće ne. Bit će mi drago pomoći.

Zastao je, a umorno mu je lice izgledalo kao da me preklinje. – Znaš da te to ne bih mogao zamoliti dok su drugi u sobi. Oni se uzrujaju na samu tu pomisao. Misle da gubim razum.

– Znam.

– Ali ti to bolje razumiješ, zar ne, Wilsone?

– Da.

– Jer i ti u to vjeruješ. Ona je bila tamo kad sam se probudio, znaš. Stajala je iznad mene, da bude sigurna da sam dobro i bolničarka ju je morala otjerati. Cijelo je vrijeme bila sa mnom.

Znao sam što želi da kažem, ali nisam mogao naći riječi koje je htio čuti. Umjesto toga sam se nasmiješio. – Wonderbread, – rekao sam. – Četiri komada ujutro i tri komada poslije podne, je li tako?

Noah mi je stisnuo ruku, natjeravši me da ga ponovo pogledam.

– Ti mi vjeruješ, zar ne, Wilsone?

Šutio sam. Kako me je Noah razumio bolje od ikoga, znao sam da ne mogu sakriti istinu. – Ne znam, – rekao sam napokon.

U očima mu se vidjelo razočaranje kad je čuo moj odgovor.

Sat kasnije Nou su premjestili u sobu na drugom katu, gdje mu se obitelj napokon pridružila.

Jane i Kate ušle su u sobu, mrmljajući: – Oh, tata, – kao u zboru. Onda su išle Lynn i Debbie, a David i Jeff su se pomakli dalje od kreveta. Grayson je stajao u dnu kreveta, a ja sam ostao u pozadini.

Kao što je Noah i predvidio, svi su ga oblijetali. Držali su ga za ruku, popravljali pokrivače, podigli gornji dio kreveta. Pomno su ga promatrali, dodirivali, tetošili, grlili i ljubili. Svi, obasipajući ga pitanjima i praveći gužvu.

Jeff je prvi progovorio. – Jesi sigurno u redu? Doktor je rekao da si gadno pao.

– Dobro sam. Imam na glavi čvorugu, ali, osim toga, samo sam malo umoran.

– Umrla sam od straha, – objavila je Jane. – Ali tako mi je drago da si dobro.

– I meni, – pridružio se David.

– Nisi trebao biti tamo sam ako si imao vrtoglavicu, – spočitnula mu je Kate. – Drugi put, samo čekaj dok netko od nas ne dođe da te odvede. Doći će i naći će te.

– Jesu ionako, – rekao je Noah.

Jane je posegnula iza njegove glave i potapšala rukom jastuke. – Nisi bio tamo vani dugo, zar ne? Ne mogu podnijeti pomisao da te nitko nije odmah našao.

Noah je odmahnuo glavom. – Ne više od nekoliko sati, mislim.

– Nekoliko sati! – uzviknule su Jane i Kate. Ukočile su se, izmjenjujući užasnite poglede.

– Možda malo duže. Teško je reći jer su oblaci zakrili sunce.

– Duže? – upitala je Jane. Ruke su joj se stisnule u pesnice.

– I bio sam mokar, također. Vjerojatno je padala kiša na mene. Ili su možda uključili uređaj za zalijevanje trave.

– Pa mogao si tamo umrijeti! – plakala je Kate.

– Oh, nije bilo tako loše. Malo vode čovjeku ne škodi. Najgori je bio rakun, kad sam se konačno osvijestio. Kako je zurio u mene, pomislio sam da je možda bijesan. Onda je skočio na mene.

– Napao te je rakun? – Jane je izgledala kao da bi se mogla onesvijestiti.

– Ne baš napao. Obranio sam se prije nego što me je mogao ugristi.

– Pokušao te ugristi! – povikala je Kate.

– Oh, nije to ništa. I prije sam se branio od rakuna.

Kate i Jane osupnuto su gledale jedna u drugu, a onda su se okrenule braći. Zavladao je zaprepašujuća tišina prije nego što se Noah napokon nasmiješio. Uperio je prstom u njih i namignuo. – Jesam vas.

Prinio sam dlan ustima, pokušavajući prigušiti hihotanje. Sa strane, Anna je najbolje što je mogla pokušavala zadržati ozbiljno lice.

– Nemoj se tako šaliti s nama! – oštro je rekla Kate, blago lupnuvši rukom o krevet.

– Da, tata, to nije lijepo, – dodala je Jane.

Noah je zažmirio, zabavljajući se. – Morao sam. Sami ste si krivi. Ali samo da znate, našli su me u roku od nekoliko minuta. I dobro sam. Ponudio sam da se odvezem u bolnicu, ali su me natjerali da idem u autu hitne pomoći.

– Ti ne možeš voziti. Nemaš čak više ni važeću vozačku dozvolu.

– To ne znači da sam zaboravio voziti. A auto je još uvijek na parkiralištu.

Iako nisu ništa rekle, vidio sam kako Jane i Kate već u mislima planiraju da mu uzmu ključeve.

Jeff je pročistio grlo. – Mislio sam da bismo ti možda trebali nabaviti jedan od onih ručnih alarma. Tako da, u slučaju da se tako nešto ponovo dogodi, možeš odmah dobiti pomoć.

– Ne treba mi. Samo sam se spotakao preko korijena. Ionako ne bih bio imao vremena pritisnuti gumb dok sam padao. A kad sam se osvijestio, bolničarka je već bila tamo.

– Porazgovarat ću s ravnateljem, – rekao je David. – I ako se on ne pobrine za taj korijen, ja ću.

Osobno ću ga izvaditi.

– Ja ću ti pomoći, – pridružio se Grayson.

– Nije to njegova krivnja. U svojoj staroj dobi postajem nespretni. Bit ću za dan-dva na nogama i kao nov do vikenda.

– Nemoj se brinuti za to, – rekla je Anna. – Samo neka ti bude bolje, u redu?

– I ne zamaraj se, – nagovarala ga je Kate. – Brinemo se za tebe. – Umrla sam skoro od straha, ponovila je Jane. Kvoc, kvoc, kvoc. Nasmijao sam se u sebi. Noah je bio u pravu, bile su poput koka.

– Bit ću dobro, – inzistirao je Noah. – I nemojte zbog mene otkazati vjenčanje. Radujem se što ću prisustvovati i ne želim da mislite da me kvrga na glavi može spriječiti da dođem.

– To sad nije važno, – rekao je Jeff.

– Ima pravo, djede, – rekla je Anna.

– I nemojte ga ni odgoditi, – dodao je Noah.

– Nemoj tako govoriti, tata, – rekla je Kate. – Ostat ćeš ovdje tako dugo koliko ti bude trebalo da se oporaviš.

– Bit ću dobro. Hoću samo da mi obećate da će se vjenčanje održati. Radovao sam se tome.

– Nemoj biti tvrdoglav, – molila je Jane.

– Koliko vam puta moram reći? To mi je važno. Ne događa se vjenčanje svaki dan. – Shvativši da neće nikud doći sa svojim kćerima, obratio se Anni. – Ti razumiješ što hoću reći, zar ne, Anna?

Anna je oklijevala. U tišini, oči su joj skrenule prema meni prije nego što su se opet vratile Noi.

– Naravno, djede. – Onda ćeš nastaviti s pripremama, zar ne? – Instinktivno je primila Keitha za ruku. – Ako je to ono što ti želiš, – rekla je jednostavno. Noah se nasmiješio, s očiglednim olakšanjem. – Hvala ti, – šapnuo je.

Jane mu je popravila pokrivač. – E pa, onda ćeš se morati ovaj tjedan dobro brinuti za sebe, rekla je. – I biti pažljiviji ubuduće.

– Ne brini se, tata, – obećao je David. – Dok se ti vratiš, pobrinut ću se da taj korijen više ne bude tamo.

Rasprava se vratila na to kako je Noah pao, i najednom sam shvatio o čemu do sada nismo razgovarali. Primijetio sam da nitko od njih nije htio spomenuti razlog zašto je, u prvom redu, Noah uopće bio na ribnjaku.

Zapravo, nitko od njih nije nikad želio razgovarati o labudu.

Noah mi je ispričao priču o labudu prije gotovo pet godina. Allie je bila umrla mjesec dana prije toga i Noah je izgledao kao da počinje ubrzano starjeti. Rijetko je izlazio iz sobe, čak i da bi čitao drugima poeziju. Umjesto toga, sjedio je za svojim stolom, čitajući pisma koja su si on i Allie bili godinama pisali ili listajući svoju kopiju zbirke Vlati trave.

Davali smo sve od sebe da ga izvučemo iz sobe, naravno, i pretpostavljam da je ironično da sam ja bio taj koji ga je odveo do klupe kraj ribnjaka. To smo jutro prvi put vidjeli labuda.

Ne mogu reći da sam znao što Noah misli, a on sigurno u to vrijeme nije ničim pokazao da vidi u tome uopće nešto značajno. Sjećam se da je labud plovio prema nama kao da je tražio nešto za jelo.

– Trebali smo donijeti malo kruha, – primijetio je Noah.

– Drugi put hoćemo, – složio sam se mehanički.

Kad sam dva dana poslije toga došao, iznenadio sam se da nisam našao Nou u sobi.

Bolničarka mi je rekla gdje je. Našao sam ga kraj ribnjaka kako sjedi na klupi. Pokraj njega je bio jedan jedini komad Wonderbreada. Kad sam se približio, izgledalo je kao da me labud gleda, ali čak ni tada nije pokazivao nikakav strah.

– Izgleda da si našao prijatelja, – komentirao sam.

– Izgleda da je tako, – rekao je.

– WonderbreadT' upitao sam.

– Čini se da ga ona najviše voli.

– Kako znaš da je to ona?

Noah se nasmiješio. – Jednostavno znam, – rekao je, i tako je to počelo.

Otada je redovito hranio labuda, posjećujući ribnjak bez obzira na to kakvo je vrijeme. Sjedio je za kišnih dana i za strašnih vrućina, i kako su godine prolazile, počeo je provoditi sve više i više vremena na klupi, promatrajući i šapćući labudu. Sad već može proći cijeli dan da se uopće ne digne s klupe.

Nekoliko mjeseci nakon njegova prvog susreta s labudom, upitao sam ga zašto provodi tako puno vremena kraj ribnjaka. Mislio sam da mu je tamo mirno ili da uživa razgovarati s nekim, ili nečim, ne očekujući odgovor.

– Dolazim ovamo jer ona to želi. – Labud? – upitao sam. – Ne, – rekao je. – Allie.

Sav sam se ukočio na spomen njezina imena, ali nisam znao što je htio reći. – Allie želi da hraniš labuda?

– Da.

– Kako znaš?

Uzdahnuvši, pogledao me je. – To je ona, – rekao je. – Tko?

– Labudica, – rekao je.

Nesigurno sam odmahnuo glavom. – Nisam siguran što želiš reći.

– Allie, – ponovio je. – Našla je način da mi se vrati, baš kao što je obećala. Trebao sam je samo naći.

Zapravo, na to misle liječnici kad kažu da Noah ima halucinacije.

Ostali smo u bolnici još trideset minuta. Doktor Barnwell je obećao da će nas nazvati s novim vijestima nakon što obavi jutarnje vizite. Bio je blizak našoj obitelji, brinući se za Nou kao što bi se brinuo za svog vlastitog oca. Imali smo u njega potpuno povjerenje. Kao što sam obećao, sugerirao sam obitelji da se čini da se Noah umorio i da bi možda bilo najbolje da se odmori.

Na izlasku, dogovorili smo se da ga posjećujemo u smjenama, a onda smo se na parkiralištu izgrlili i izljubili. Trenutak kasnije, Jane i ja smo bili sami, gledajući ostale kako odlaze.

Mogao sam vidjeti iscrpljenost u Janeinu odsutnom pogledu i klonulom držanju, a osjećao sam je i sam.

– Jesi li dobro? – upitao sam.

– Mislim da jesam. – Uzdahnula je. – Znam da se čini daje dobro, ali izgleda da ne shvaća da mu je skoro devedeset. Neće biti tako brzo na nogama kao što misli. – Zatvorila je na trenutak oči i pretpostavio sam da se brine i zbog planova o vjenčanju.

– Ne razmišljaš o tome da zamoliš Annu da odgodi vjenčanje, je li? Nakon onoga što je Noah rekao?

Jane je odmahnuo glavom. – Htjela sam pokušati, ali on je bio tako odlučan. Samo se nadam da ne inzistira toliko na tome zato što zna...

Prestala je govoriti. Točno sam znao što je htjela reći.

– Zato što zna da neće još dugo, – nastavila je. – I da će mu to biti posljednji veliki događaj, znaš?

– On ne misli tako. Još će on poživjeti. – Zvučiš tako sigurno.

– Siguran sam. Za njegovu dob, drži se dobro. Posebno u usporedbi s ostalima njegove dobi u Creeksideu. Oni jedva izlaze iz soba i samo gledaju televiziju.

– Da, a on samo ide na ribnjak vidjeti onog glupog labuda. Kao da je to nešto bolje.

– Čini ga sretnim, – istaknuo sam.

– Ali to je loše, – rekla je odlučno. – Zar to ne vidiš? Mama je umrla. Labud nema nikakve veze s njom.

Nisam znao kako bih reagirao, pa sam šutio.

– Hoću reći, to je ludo, – nastavila je. – Jedna je stvar hraniti ga. Ali misliti da se majčin duh nekako vratio nema nikakvog smisla. – Prekrižila je ruke. – Čula sam ga kako s njim razgovara, znaš. Kad ga posjećujem. Sasvim normalno razgovara kao da istinski vjeruje da ga labud razumije. Kate i David su ga isto uhvatili u tome. A znam i da si ga i ti čuo.

Uputila mi je optužujući pogled.

– Da, – priznao sam. – I ja sam ga čuo.

– I to te ne zabrinjava?

Premjestio sam težinu s jedne noge na drugu. – Ja mislim, – rekao sam oprezno, – da je u ovom trenutku Noi neophodno da vjeruje da je to moguće.

– Ali zašto?

– Zato što je voli. Nedostaje mu.

Kad je čula moje riječi, čeljust joj je zadrhtala. – I meni također, – rekla je.

Čak i dok je izgovarala te riječi, oboje smo znali da to nije isto.

Usprkos iscrpljenosti, ni ja ni ona nismo imali želju otići kući odmah nakon muke u bolnici. Kad je Jane iznenada rekla da – umire od gladi, – odlučili smo svratiti u Chelsea na kasnu večeru.

Čak i prije nego što smo ušli, čuo sam zvuke Johna Petersona na glasoviru. Opet je bio u gradu na nekoliko tjedana, i svirao je svaki vikend; John bi se čak i radnim danom ponekad neočekivano pojavio. Večeras je bila takva noć, stolovi oko glasovira i bar bili su prepuni ljudi.

Posjeli su nas, dalje od glazbe i gomile, na katu, gdje je samo nekoliko stolova bilo zauzeto.

Jane me iznenadila kad je uz predjelo naručila drugu čašu vina, i čini se daje to ponešto smanjilo napetost posljednjih nekoliko sati.

– Što ti je tata rekao kad ste bili sami? – upitala je Jane, pažljivo vadeći kost iz ribe.

– Ne puno, – odgovorio sam. – Pitao sam ga kako je, što se dogodilo. Govorio je uglavnom ono što si poslije i sama čula.

Podigla je obrvu. – Uglavnom? Što je još rekao?

– Stvarno želiš znati?

Spustila je srebrni pribor. – Zamolio te da opet hraniš labuda, zar ne? – Da.

– I, hoćeš li?

– Da, – rekao sam, ali, kad sam vidio izraz njezina lica, brzo sam nastavio, – ali prije nego što se uzrujaš, sjeti se da ja to ne radim zato što mislim da je to Allie. Ja to radim jer me je zamolio i jer ne želim da labud ugine od gladi. Vjerojatno je zaboravio da može sam naći hranu.

Gledala me je sumnjičavo.

– Mama je mrzila taj kruh, znaš. Nikad ga ne bijela. Voljela je praviti svoj vlastiti.

Na sreću, pristupio nam je konobar i to me spasilo od daljnje rasprave o ovoj temi. Kad nas je upitao kako nam se sviđaju predjela, Jane je iznenada upitala jesu li ta jela na jelovniku kad pripremaju primanja.

Čuvši njezino pitanje, preko lica mu je prešao izraz prepoznavanja.

– Vi ste oni koji priređuju vjenčanje? – upitao je. – Ovaj vikend u staroj kući Calhounovih?

– Da, to smo mi, – rekla je Jane, blistajući.

– I mislio sam. Mislim da pola osoblja radi na tome. – Konobar se nasmiješio. – Pa, bilo mijе drago što smo se upoznali. Dopustite da vam natočim, a kad se vratim, donijet ću vam cijeli jelovnik za primanja.

Čim je otišao, Jane se nagnula preko stola.

– Mislim da je to odgovor na jedno od mojih pitanja. U vezi s poslugom, hoću reći.

– Rekao sam ti da se ne brineš.

Ispila je ostatak vina. – Dakle, hoće li postaviti šator? S obzirom na to da ćemo jesti vani?

– Zašto ne bismo iskoristili kuću? – predložio sam. – Ja ću ionako biti tamo kad dođu arhitekti, pa zašto ne bih pozvao osoblje za čišćenje da je uredi? Imamo par dana, siguran sam da mogu nekog naći.

– Pretpostavljam da možemo pokušati, – rekla je polako, i znao sam da misli na to kad smo posljednji put bili u kući. – Ipak, moraš znati da će biti prilično prašnjavo. Ne vjerujem da ju je itko čistio godinama.

– Istina, ali u pitanju je samo čišćenje. Nazvat ću neke ljude. Dopusti da vidim što mogu učiniti, zamolio sam je.

– Stalno to govoriš.

– Stalno moram raditi neke stvari, – usprotivio sam se, a ona se dobroćudno nasmijala. Kroz prozor, iza njezinih leđa, vidio sam svoj ured i primijetio sam da u Saxonovu prozoru još uvijek gori svjetlo. Sigurno je tamo zbog nekog hitnog posla, jer je Saxon rijetko ostajao dugo. Jane me uhvatila kako gledam.

– Već ti nedostaje posao? – upitala je.

– Ne, – rekao sam. – Lijepo je biti neko vrijeme izvan toga.

Pažljivo me pogledala. – Stvarno to misliš? – Naravno. – Povukao sam svoju polo majicu. – Lijepo je kad ne moraš cijeli tjedan stalno nositi odijelo. – Kladim se da si zaboravio kako je to, zar ne. Nisi imao duge praznike... kako dugo? Osam godina? – Nije tako dugo. – Nakon jednog trenutka kimnula je. – Uzeo bi par dana s vremena na vrijeme, ali posljednji put si stvarno uzeo cijeli tjedan 1995. Zar se ne sjećaš? Kad smo povelu svu djecu na Floridu? Upravo nakon što je Joseph maturirao. – Bila je u pravu, shvatio sam, ali ono na što sam nekad gledao kao na vrlinu, sada sam smatrao manom. – Zao mi je, – rekao sam. – Zbog čega? – Sto nisam uzimao više odmora. Nije bilo pravedno prema tebi i obitelji. Trebao sam više biti s tobom i djecom nego što sam bio. – To je u redu, – rekla je odmahnuvši viljuškom, – nije problem. – Jest, jest, – rekao sam.

Iako se ona davno bila navikla na moju odanost uredu i sada ju je prihvaćala kao dio moje prirode, znao sam da je to za nju uvijek bila bolna točka. Znajući da me sluša, produžio sam. – Uvijek je bio problem, – nastavio sam. – Ali nije mi žao samo zbog toga. Žao mi je zbog svega. Žao mi je što sam dopustio da mi se posao umiješa u sve druge događaje koje sam propustio kad su djeca rasla. Kao, na primjer, neke njihove proslave rođendana. Ne mogu se ni sjetiti koliko sam ih propustio jer sam imao kasne sastanke koje nisam htio odgoditi. I sve drugo što sam propustio, odbojkaške utakmice i atletska natjecanja, glasovirske koncerte, školske priredbe... Čudo je da su mi djeca to oprostila, a da i ne govorim o tome da me izgleda vole. – Kimnula je u znak potvrde, ali nije ništa rekla. Napokon, nije bilo ničeg što bi mogla reći. Duboko sam udahnuo i nastavio. – Znam da nisam uvijek bio ni najbolji muž, – rekao sam tiho. – Ponekad se pitam zašto si me podnosila tako dugo. – Na ovo joj se podigoše obrve. – Znam da si provela previše večeri i vikenda sama i da sam na tebe prenio svu odgovornost za podizanje djece. To nije bilo pravedno prema tebi. Pa čak i onda kad si mi rekla da više od svega želiš provesti vrijeme sa mnom, nisam slušao. Kao za tvoj trideseti rođendan. – Zastao sam, da bih joj dao vremena da se sjeti.

Preko stola, promatrao sam kako su Janeine oči sijevnule kad se toga sjetila.

Bila je to jedna od mnogih pogrešaka koje sam počinio u prošlosti i koje sam pokušao zaboraviti. Ono što je tada tražila bilo je sasvim jednostavno: preopterećena novim teretom majčinstva, željela se opet, bar jednu večer, osjećati kao žena, i unaprijed je nekoliko puta aludirala što bi takva romantična večer mogla sadržavati, rasprostrta odjeća na krevetu, cvijeće, limuzina da nas odveze u neki tihi restoran, stol s lijepim pogledom, tihi razgovor bez brige da se mora žuriti kući. Čak i tada, znao sam da joj je to važno.

Ipak, tako sam se zaokupio nekom kompliciranom procedurom u vezi s jednim velikim imanjem, da je rođendan stigao prije nego što sam mogao to sve organizirati. Umjesto toga, u posljednjoj sam minuti zamolio svoju tajnicu da izabere lijepu tenisku narukvicu i na putu kući uvjerio sam samog sebe da će je smatrati jednako posebnom zato što je bila skupa.

Kad ju je odmotala, obećao sam da ću napraviti sve neophodne planove za krasnu zajedničku večer, večer čak bolju od one koju je bila opisala. Na kraju, to je bilo jedno u dugoj seriji obećanja koje nisam održao i, u retrospektivi, mislim da je to Jane shvatila čim sam ga dao.

Osjećajući težinu izgubljene prilike, nisam nastavio. U tišini sam trljao čelo. Odgurnuo sam tanjur na stranu i, dok mi je prošlost prolazila kroz misli u nizu obeshrabrujućih sjećanja, osjećao sam na sebi Janein pogled. Međutim, iznenadila me je pruživši ruku preko stola i dodirnuvši moju.

– Wilsons? Jesi li dobro? – U glasu joj je bila nota nježne zabrinutosti koju nisam sasvim shvatio.

Kimnuo sam. – Da.

– Mogu li te nešto pitati?

– Naravno.

– Zašto sve to žaljenje noćas? Je li u pitanju nešto što je tata rekao? – Ne.

– Što te onda potaklo da to govoriš?

– Ne znam... možda vjenčanje. – Malodušno sam se nasmiješio. – Ovih dana puno razmišljam o tim stvarima.

– Ne zvuči kao nešto što bi ti radio.

– Ne, zaista, – priznao sam. – Ali ipak je istina.

Jane je nakrivila glavu. – Ni ja nisam bila savršena, znaš.

– Ti si bila mnogo bliže tome nego ja.

– To je istina, – rekla je, slegnuvši ramenima.

Nasmijao sam se, osjećajući kako je napetost malo popustila.

– I, točno, ti si puno radio, – nastavila je. – Vjerojatno previše. Ali uvijek sam znala da si to radio zato što si htio zbrinuti našu obitelj. To znači jako puno, a ja sam zato mogla ostati kod kuće i podizati djecu. To mi je uvijek bilo važno.

Nasmiješio sam se, misleći o njezinim riječima i oprostima koji sam čuo u njima.

Baš sam sretan čovjek, pomislio sam i nagnuo se preko stola. – Znaš o čemu sam još mislio? – upitao sam. – Ima još toga?

– Pokušavao sam shvatiti zašto si se, u prvom redu, udala za mene.

Izraz joj je postao mekši. – Nemoj biti tako strog prema sebi. Ne bih se bila udala za tebe da to nisam željela.

– Zašto si se udala za mene?

– Jer sam te voljela.

– Ali zašto?

– Bilo je puno razloga.

– Na primjer?

– Hoćeš nešto posebno?

– Učini to za mene. Ja sam ti upravo rekao sve svoje tajne. – Nasmiješila se, čuvši moje inzistiranje.

– U redu. Zašto sam se udala za tebe... Pa, bio si iskren, i vrijedan, i dobar. Bio si uljudan i strpljiv i zreliji od bilo kojega momka s kojim sam prije toga hodala. I, kad smo bili zajedno, slušao si me tako da sam imala osjećaj da sam jedina žena na svijetu. Davao si mi osjećaj potpunosti i biti s tobom jednostavno se činilo onim pravim. – Oklijevala je trenutak. – Ali nisu bili u pitanju samo moji osjećaji. Što sam te bolje poznavala, bila sam sigurnija da ćeš učiniti sve što god bude trebalo da se pobrineš za svoju obitelj. To mi je bilo važno. Moraš razumjeti da je u to vrijeme mnogo ljudi naše dobi željelo promijeniti svijet.

Iako je to bila plemenita ideja, znala sam da želim nešto tradicionalnije. Željela sam obitelj kakvu su imali moji roditelji i željela sam se koncentrirati na svoj kutak svijeta. Željela sam nekog tko je želio suprugu i majku i nekog tko će poštovati moj izbor. – I jesam li? – Najvećim dijelom. – Nasmijao sam se. – Primjećujem da nisi spomenula moj dobar izgled ili sjajnu osobnost. – Htio si istinu, zar ne? – zadirivala je. Opet sam se nasmijao, a ona mi je stisnula ruku. – Šalim se. Onda davno, sviđalo mi se kako izgledaš ujutro, kad bi obukao odijelo. Bio si visok i vitak, sposoban mladi čovjek koji nam osigurava dobar život. Bio si veoma privlačan. – Od njezinih mi je riječi postalo toplo u srcu.

Sljedeći sam sat, dok smo uz kavu pregledavali jelovnik za primanja i slušali glazbu što je dolazila iz prizemlja, povremeno primjećivao kako me gleda na način koji mi gotovo nije bio poznat. Učinak je bio blago omamljujući.

Možda se prisjećala razloga zbog kojih se udala za mene baš onako kako mi je ispričala. I, iako nisam mogao biti posve siguran, zbog izraza u njezinu pogledu počeo sam vjerovati da je, s vremena na vrijeme, još uvijek sretna što je to učinila.

Deseta glava

U utorak ujutro probudio sam se prije zore i izvukao se iz kreveta, nastojeći ne probuditi Jane. Nakon što sam se obukao, tiho sam izašao kroz prednja vrata. Nebo je bilo crno; ni ptice se još nisu uskomešale, ali vrijeme je bilo blago i asfalt je bio sklizak od pljuska koji je pao prošle noći. Već sam mogao osjetiti prvi znak vlage koja će doći i bio sam sretan što sam rano vani.

Počeo sam hodati polako, a onda sam postupno ubrzavao, kako mi se tijelo zagrijavalo. Prošle sam godine naučio uživati u ovim šetnjama više nego što sam pretpostavljao da je to moguće. U početku sam mislio da ću ih skratiti jednom kad smanjim težinu koliko sam želio, ali, umjesto toga, povećao sam daljinu i počeo bilježiti vrijeme polaska i povratka. Počeo sam čeznuti za jutarnjom tišinom. U ove sate vani je bilo malo automobila i svi su mi osjećaji bili izoštrani.

Mogao sam čuti svoje disanje, osjećati pritisak stopala na asfalt, gledati zoru kako sviće, najprije slaba svjetlost na horizontu, narančasti sjaj iznad krošnji, onda pravilno zamjenjivanje crnog sivim. Čak i za turobnih jutara, radovao sam se šetnjama i pitao se zašto nikad prije nisam ovako vježbao. Šetnja bi mi obično trajala četrdeset pet minuta i prema kraju bih usporavao tempo da dođem do daha.

Na čelu mi je bio tanki sloj znoja, ali to je bilo dobro. Primijetivši da je u kuhinji već upaljeno svjetlo, skrenuo sam na prilaz, željno se osmjehujući.

Čim sam prošao kroz prednja vrata, osjetio sam miris slanine iz kuhinje, miris koji me je podsjetio na naš raniji život. Kad su djeca bila kod kuće, Jane bi obično pripremala obiteljski doručak, ali su ih naši različiti programi posljednjih godina prekinuli. To je bila još jedna promjena koja je nekako utjecala na naše odnose.

Jane je provirila iza ugla dok sam prolazio dnevnom sobom. Već je bila obučena i imala je pregaču.

– Kako ti je bilo u šetnji? – upitala je.

– Bilo je sasvim dobro, – rekao sam, – za starog tipa, kakav sam ja. – Pridružio sam joj se u kuhinji. – Ti si rano ustala.

– Čula sam kad si izašao iz spavaće sobe, – rekla je, – i budući da sam znala da neću ponovo moći zaspati, odlučila sam ustati. Jesi za kavu?

– Mislim da najprije trebam malo vode, – rekao sam. – Što je za doručak?

– Slanina s jajima, – rekla je, posežući za čašom. – Nadam se da si gladan. Iako smo sinoć jeli kasno, bila sam gladna kad sam ustala. – Napunila je čašu vodom iz slavine i pružila mi je.

– Vjerojatno živci, – rekla je, s grimasom na licu.

Kad sam primio čašu, osjetio sam kako su joj prsti očešali moje. Možda je to bila samo moja mašta, ali njezin pogled kao da se zadržao na meni duže nego obično. – Samo da se otuširam i obučem čistu odjeću, – rekao sam. – Koliko još treba da doručak bude gotov?

– Imaš par minuta, – rekla je. – Napraviti ću tost.

Kad sam se vratio u prizemlje, Jane je već postavila stol. Sjeo sam kraj nje.

– Razmišljam o tome da li da ostanemo preko noći ili ne, – rekla je. – I?

– Ovisi o tome što će reći doktor Barnwell kad se javi. Ako misli da je tata dobro, možda ću produžiti u Greensboro. To jest, ako ne nađemo haljinu. Inače ću u svakom slučaju morati ponovo ići sutra. Ali imam ću mobitel u slučaju da se bilo što dogodi.

Hrskao sam komad slanine. – Mislim da ga nećeš trebati. Da mu se stanje pogoršalo, doktor Barnwell bi nas već nazvao. Znaš koliko mu je stalo do Noe.

– Ipak ću pričekati dok s njim ne porazgovaram.

– Naravno. A, čim počne vrijeme posjeta, ja ću ga otići vidjeti.

– Bit će čangrizav, znaš. On mrzi bolnice.

– A tko ne? Osim ako ne očekuješ dijete, ne mogu zamisliti da ih netko voli.

Namazala je prepečenac maslacem. – Što misliš napraviti s kućom? Stvarno misliš da će tamo biti dovoljno mjesta za sve?

Kimnuo sam. – Ako maknemo namještaj, bit će puno mjesta. Mislio sam da ga samo sklonimo u sušu na par dana.

– I unajmit ćeš nekog da sve to preseli?

– Ako budem morao. Ali mislim da neću. Arhitekt ima prilično veliku skupinu ljudi. Siguran sam da mu neće smetati ako mi pomognu na par minuta.

– Bit će dosta prazno, zar ne?

– Kad stolovi budu unutra, neće. Mislio sam da stavimo švedski stol blizu prozora, tako da za ples ostane slobodan prostor ispred kamina.

– Kakav ples? Nismo organizirali nikakvu glazbu.

– U stvari, to mi je na programu danas. Naravno, zajedno s organizacijom čišćenja i odnošenjem jelovnika u Chelsea.

Nagnula je glavu, pažljivo me proučavajući. – Zvučiš kao da si puno o tome razmišljao.

– Što misliš da sam radio jutros dok sam hodao?

– Dahtao. Hripao. Uobičajeno.

Nasmijao sam se. – Hej, ja zapravo dolazim u prilično dobru formu. Danas sam nekog pretekao.

– Opet starca s hodalicom?

– Ha, ha, – rekao sam, ali sam uživao u njezinu dobrom raspoloženju. Pitao sam se ima li to nekakve veze s načinom na koji me je sinoć gledala. Bez obzira na razlog, znao sam da to ne umišljam. – Usput, hvala što si napravila doručak.

– To je najmanje što sam mogla učiniti. Imajući na umu koliko pomažeš ovaj tjedan. I dvaput si skuhao večeru.

– Da, – složio sam se, – pravi sam svetac.

Nasmijala se. – Ne bih išla tako daleko.

– Ne?

– Ne. Ali bez tvoje pomoći dosad bih već bila luda. – I gladna.

Nasmiješila se. – Treba mi tvoje mišljenje, – rekla je. – Što misliš o nečem bez rukava za ovaj vikend? I s posebno uskim strukom i srednje dugim velom?

Prinio sam ruku bradi i razmišljao. – Zvuči u redu, – rekao sam. – Ali mislim da bih bolje izgledao u smokingu.

Dobacila mi je prijekoran pogled, i ja sam podigao ruke u zrak u znak tobožnje nevinosti.

– Oh, za Annu, – rekao sam. A onda sam nastavio, ponavljajući ono što je rekao Noah: – Siguran sam da će biti prekrasna bez obzira na to što će imati na sebi.

– Zar nemaš o tome neko mišljenje?

– Ja čak ne znam ni što je posebno uski struk na haljini.

Uzdahnula je. – Muškarci.

– Znam, – rekao sam, oponašajući njezin uzdah. – Čudo je kako uopće funkcioniramo u društvu.

Doktor Barnwell nas je nazvao odmah iza osam. Noah je dobro i očekuju da će ga otpustiti tijekom dana ili, najkasnije, sljedeći dan. Odahnuo sam od olakšanja i predao telefon Jane.

Slušala je dok je on ponovio istu informaciju. Nakon što je spustila slušalicu, nazvala je bolnicu i razgovarala s Noom, koji ju je nagovarao da ide s Annom.

– Izgleda da bih se baš mogla i spakirati, – rekla je kad je spustila slušalicu.

– Upravo tako.

– Nadam se da ćemo danas nešto naći.

– Ako ne, jednostavno uživaj s djevojkama. To se događa samo jednom.

– Imamo još dvoje djece koji se trebaju oženiti, – rekla je sretno. – Ovo je samo početak!

Nasmiješio sam se. – Nadam se.

Jedan sat kasnije Keith je dovezao Annu, s malim kovčegom u ruci. Jane je još uvijek bila na katu i pakirala svoje stvari, i ja sam otvorio vrata dok je Anna dolazila stazom. Kojeg li iznenađenja, bila je odjevena u crno.

– Bog, tata, – rekla je.

Izašao sam na trijem. – Bog, zlato. Kako si? – Spustivši kovčeg, nagnula se i zagrlila me.

– Dobro sam, – rekla je. – U stvari, ovo je zabavno. Nisam bila tako sigurna u početku, ali zasad je sjajno. I mama se sva usplahirila. Trebao bi je vidjeti. Nisam je vidjela tako uzbuđenu dugo vremena.

– Drago mi je, – rekao sam.

Kad se nasmiješila, zapazio sam ponovo kako odraslo izgleda. Činilo se da je prije samo nekoliko trenutaka bila mala djevojčica. Kamo je otišlo sve to vrijeme?

– Jedva čekam vikend, – šapnula je. – I ja.

– Hoćeš uspjati sve srediti u kući? – Kimnuo sam.

Okrenula se oko sebe. Vidjevši njezino lice, već sam znao što će pitati. – Kako ste ti i mama?

Prvi put me je to upitala nekoliko mjeseci nakon što se Leslie odselila; prošle godine činila je to češće, iako nikad kad je Jane bila u blizini. Najprije sam bio zbunjen; odnedavno sam očekivao da će me to pitati.

– Dobro, – rekao sam.

To je, usput rečeno, bio odgovor koji sam uvijek davao, iako sam znao da mi Anna nije uvijek povjerovala.

Ovaj je put, međutim, pažljivo pogledala moje lice i onda se, na moje iznenađenje, ponovo nagnula prema meni i ponovo me zagrlila. Čvrsto me držala. – Volim te, tata, – šapnula je. – Ja mislim da si ti sjajan.

– I ja tebe volim, zlato.

– Mama je sretna žena, – rekla je. – Nemoj to nikad zaboraviti.

– U redu, – rekla je Jane dok smo stajali na kolniku. – To je to. – Anna je čekala u autu.

– Nazvat ćeš, zar ne? Hoću reći, ako se dogodi bilo što.

– Obećavam, – rekao sam. – I pozdravi Leslie.

Dok sam joj otvarao vrata auta, već sam mogao osjetiti kako me pritišće vrućina dana. Zrak je bio vlažan i težak, tako da su kuće uz ulicu izgledale mutne. Još jedan jako vruć dan, pomislio sam.

– Uživaj danas, – rekao sam, i već mi je nedostajala.

Jane je kimnula i koraknula prema otvorenim vratima. Promatrajući je, znao sam da bi se još uvijek svaki muškarac okrenuo za njom. Kako sam to ja postao sredovječan, dok je nju mimoišao zub vremena? Nisam znao i nije me bilo briga, ali, prije nego što sam ih mogao zaustaviti, riječi su mi već pobjegle.

– Prelijepa si, – promrmljao sam.

Jane se okrenula, blago iznenađena. Po njezinu sam licu znao da pokušava shvatiti je li me dobro čula. Pretpostavljam da sam mogao pričekati na njezin odgovor, ali, umjesto toga, učinio sam ono što mi je nekad bilo jednako prirodno kao disanje. Primaknuvši se bliže prije nego što se mogla okrenuti, nježno sam je poljubio; njezine mekane usne uz moje.

To nije bio poljubac poput ostalih poljubaca koje smo u posljednje vrijeme izmjenjivali, brz i površan, kao što poznanici pozdravljaju jedan drugog. Ja se nisam odmaknuo, a ni ona, i poljubac je počeo svoj vlastiti život. Kad smo se napokon razdvojili i kad sam vidio njezin izraz lica, znao sam sa sigurnošću da sam učinio točno ono što je trebalo.

Jedanaesta glava

Dok sam ulazio u auto da bih počeo svoj dan, u mislima sam ponovo proživljavao poljubac na kolniku. Svrativši u dućan, odveo sam se u Creekside. Međutim, umjesto da odem ravno do ribnjaka, ušao sam u zgradu i odšetao do Noine sobe.

Kao i uvijek, zrak je ispunjavao miris antiseptika. Višebojne pločice i široki hodnici podsjećali su me na bolnicu i, kad sam prolazio pokraj sobe za zabavu, zapazio sam daje samo nekoliko stolova i stolica zauzeto.

U kutu su dva muškarca igrala dame, nekolicina je gledala televiziju koja je bila postavljena na zid. Iza glavnog stola sjedila je bolničarka, spuštene glave, ne osvrćući se na mene.

Zvuci televizije pratili su me na putu niz hodnik i bilo je olakšanje ući u Noinu sobu. Za razliku od mnogih ovdasnjih gostiju čije su sobe izgledale uglavnom prazno, bez ičeg osobnog, Noah je od svoje sobe napravio nešto što je gotovo mogao zvati svojim domom. Slika koju je naslikala Allie, slika vrta i ribnjaka punog cvijeća koja je podsjećala na Moneta, visjela je na zidu iznad njegove stolice za ljuljanje.

Na policama su stajale brojne fotografije djece i Allie; druge su bile pričvršćene na zid. Njegov je džemper visio preko ruba kreveta, a u kutu je stajao pohabani pisaći stol s pomičnim rebrastim poklopcem, koji je nekad zauzimaio najdalji zid obiteljske sobe u njihovoj kući. Stol je prvobitno pripadao Noinu ocu i njegova se starost odražavala u urezima i udubinama i mrljama od tinte jer je Noah uvijek preferirao naliopera.

Znao sam da uvečer Noah često ovdje sjedi jer su u ladicama bile stvari koje su mu bile najdragocjenije: bilježnica u kojoj je rukom zapisao svoju i Allienu ljubavnu priču, njegovi dnevni uvezani u kožu čije su stranice već požutjele od vremena, stotine pisama koje je godinama pisao Allie i posljednje pismo koje je ona napisala njemu. Tu su bile i druge stvari, suho cvijeće i novinski izvaci o izložbama koje je Allie imala, specijalni pokloni od djece, knjiga Vlati trave Walta Whitmana koja ga je pratila kroz cijeli Drugi svjetski rat.

Možda su proradili moji instinkti odvjetnika za nekretnine, ali pitao sam se što će biti s tim predmetima kad Noe više ne bude. Je li uopće moguće razdijeliti te stvari među djecom? Najlakše rješenje bilo bi da se sve podijeli na jednake dijelove, ali to je predstavljalo drugi problem. Tko bi, na primjer, držao kod kuće bilježnicu? U čijoj bi ladici bila pisma ili njegovi dnevni? Jedna je stvar podijeliti imovinu, ali kako je moguće podijeliti srce?

Ladice su bile otvorene. Iako će Noah biti u svojoj sobi za dan ili dva, potražio sam stvari koje bi želio imati sa sobom u bolnici i stavio ih pod ruku. U usporedbi s klimatiziranom zgradom, vani je zrak bio zagušljiv i odmah sam se počeo znojiti.

Kao i obično, dvorište je bilo prazno. Hodajući pošljunčanim puteljkom, gledao sam ne bih li vidio korijen preko kojeg je Noah pao. Trebao mi je samo trenutak da ga nađem, u podnožju goleme magnolije; izbočio se preko puteljka kao mala zmija ispružena na suncu.

Boćati ribnjak održavao je nebo kao ogledalo i trenutak sam promatrao oblake kako se polako povlače preko vode. Kad sam sjeo, osjetio sam slab miris slane vode. Iz pličine na drugom kraju ribnjaka pojavio se labud i krenuo prema meni. Izvadio sam štrucu kruha i raskomadao ga u male komadiće, onako kako je to radio Noah.

Bacivši u vodu prvi komad, pitao sam se je li u bolnici govorio istinu. Je li labud bio s njim cijelo vrijeme dok se mučio? Nisam sumnjao da je vidio labuda kad mu se povratila svijest, bolničarka koja ga je našla potvrdila je to, ali je li labud pazio na njega cijelo vrijeme? Bilo je nemoguće znati to sigurno, ali u srcu sam vjerovao da je bilo tako.

Nisam, međutim, bio raspoložen ići tako daleko kako je otišao Noah. Labud je ostao, rekao sam si, zato što ga je Noah hranio i brinuo se za njega; bio je više domaći ljubimac nego divlje biće. Nije imao nikakve veze s Allie ili s njezinim duhom. Jednostavno se nisam mogao prisiliti da povjerujem da se takvo što može dogoditi.

Labud je ignorirao komadić kruha koji sam mu bio bacio; umjesto toga, jednostavno me je gledao. Čudno. Kad sam mu bacio još jedan komadić, labud ga je pogledao prije nego što je opet okrenuo glavu u mom smjeru.

– Jedi, – rekao sam. – Imam puno posla.

Ispod površine, vidio sam kako se labudove noge polako miču, samo toliko koliko je bilo dovoljno da se održava na mjestu.

– Hajde, – nagovarao sam ga tiho, – i prije si jeo kad sam te ja hranio.

Bacio sam u vodu treći komadić, samo nekoliko centimetara od mjesta gdje je plutao. Čuo sam kako je meko pao u vodu. Ni ovaj put labud nije napravio nikakav pokret prema njemu.

– Zar nisi gladan? – upitao sam.

Čuo sam kako se iza mene pokrenuo uređaj za navodnjavanje trave, izbacujući jednoličnim ritmom mlazove zraka i vode. Preko ramena sam bacio pogled prema Noinoj sobi, ali u prozoru se samo odražavala sunčeva zasljepljujuća svjetlost. Pitajući se što bih drugo učinio, bacio sam, bez uspjeha, četvrti komadić.

– On me zamolio da dođem ovamo, – rekao sam.

Labud je ispružio vrat i raširio krila. Iznenada sam shvatio da radim istu stvar koja je kod drugih izazvala zabrinutost za Nou: razgovarao sam s labudom i pravio se da me on razumije.

Pravio sam se da je to Allie?

Naravno da ne, mislio sam, otklanjajući tu misao. Ljudi razgovaraju sa psima i mačkama, razgovaraju s biljkama, ponekad za vrijeme sportskih događaja viču na televizor. Jane i Kate ne bi trebale biti tako zabrinute, zaključio sam. Noah je ovdje svaki dan provodio sate; zapravo, trebale bi se zabrinuti kad ne bi razgovarao s labudom.

Ali opet, razgovaranje je jedna stvar. Vjerovanje da je to Allie je druga. A Noah je to istinski vjerovao.

Komadići kruha koje sam bacio bili su već nestali. Namočeni, raspali su se i potonuli ispod površine, a labud me je i dalje promatrao. Bacio sam još jedan komadić, i kad labud nije načinio nikakav pokret prema njemu, okrenuo sam se uokrug da budem siguran da me nitko ne gleda. Zašto ne? Odlučio sam napokon i nagnuo se naprijed.

– On je dobro, – rekao sam. – Jučer sam ga vidio, a jutros sam razgovarao s liječnikom. Bit će tu sutra.

Labud kao daje razmislio o mojim riječima i, trenutak kasnije, osjetio sam kako mi niz kralježnicu prolaze trnci kad je počeo jesti.

U bolnici, pomislio sam da sam ušao u pogrešnu sobu.

Sve ove godine koliko poznajem Nou, nikad ga nisam vidio da gleda televiziju. Iako je u kući imao televizor, prvenstveno je bio za djecu kad su bila mala, a kad sam ja ušao u njihov život, rijetko su ga palili. Umjesto toga, većinu su večeri provodili na trijemu, pričajući priče. Katkad bi obitelj pjevala dok bi Noah svirao gitaru; drugi put bi jednostavno razgovarali, nadglasavajući cvrčanje cvrčaka. Za hladnijih večeri, Noah bi zapalio vatru i obitelj je radila iste stvari u dnevnoj sobi.

Ponekad bi se svi jednostavno sklopčali na kauču ili u stolici za ljuljanje i čitali. Satima bi jedini zvuk bio okretanje stranica jer bi svatko od njih nestao u nekom svojem svijetu, iako blizu jedno drugom.

Bio je to ostatak nekog prošlog doba, onog koje je više od svega cijenilo obitelj, i ja sam se uvijek radovao tim večerima. Podsjećale su me na one noći s ocem kad je gradio svoje brodove i naučio me da televizija ne nudi ni mir ni spokoj, iako se ona smatra oblikom bijega.

Noah ju je uvijek uspijevao izbjeći. Do jutros.

Dok sam otvarao vrata, buka iz televizora udarila me je kao malj. Noah je sjedio u krevetu i zurio u ekran. U ruci sam imao predmete iz njegova stola koje sam donio sa sobom.

– Zdravo, Noah, – rekao sam, ali, umjesto njegova uobičajena pozdrava, okrenuo se prema meni s nevjericom na licu.

– Dođi, – rekao je, mašući prema meni, – nećeš vjerovati što upravo prikazuju.

Ušao sam u sobu. – Što gledaš?

– Ne znam, – rekao je, još uvijek usredotočen na ekran. – Neku vrsta razgovora. Mislio sam da će biti nešto poput Johnnija Carsona, ali nije. Ne možeš zamisliti o čemu razgovaraju.

Kroz misli mi je odmah prošla serija vulgarnih programa, onih zbog kojih sam se uvijek pitao kako njihovi producenti mogu noću spavati. Jasno, program je bio namješten na jednu od tih stanica. Nisam trebao znati temu da bih znao što je vidio; najvećim dijelom, sve su se one bavile istim gnusnim temama, ispričanim što je živopisnije moguće od strane gostiju kojima je jedini cilj bio, činilo se, da budu na televiziji, bez obzira na to koliko ih je to degradiralo.

– Zašto si izabrao taj program?

– Nisam ni znao za njega, – objasnio je. – Tražio sam vijesti, onda je bila reklama, i onda je ovo počelo. I kad sam vidio o čemu je riječ, nisam mogao skrenuti pogled. Kao da čovjek gleda nesreću na autocesti.

Sjeo sam kraj njega na krevet. – Tako je strašno?

– Recimo samo da ne bih volio biti mlad ovih dana. Društvo ide brzo nizbrdo i drago mi je što neću biti tu da ga vidim kako se strovaljuje.

Nasmiješio sam se. – Iz tebe govore tvoje godine, Noah.

– Možda, ali to ne znači da nemam pravo. – Odmahnuo je glavom i uzeo daljinski upravljač.

Trenutak kasnije, soba je utihnula.

Spustio sam stvari koje sam donio iz njegove sobe.

– Mislio sam da bi možda volio imati ove stvarčice da ti brže prođe vrijeme. Osim ako ne bi radije gledao televiziju, naravno.

Lice mu se omekšalo kad je vidio svežanj pisama i Whitmanove Vlati trave. Stranice knjige, kroz koju su prsti prošli tisuće puta, izgledale su gotovo nabubreno. Prešao je prstom po poderanom omotu. – Ti si dobar čovjek, Wilsons, – rekao je. – Pretpostavljam da si upravo bio na ribnjaku.

– Četiri komadića ujutro, – obavijestio sam ga. – Kako je ona danas?

Pomaknuo sam se na krevetu, ne znajući kako odgovoriti.

– Mislim da joj nedostaješ, – rekao sam na koncu.

Kimnuo je, zadovoljan. Uspravljujući se malo bolje u krevetu, upitao je: – Znači, Jane je otišla s Annom?

– Vjerojatno se još voze. Otišle su prije jedan sat.

– A Leslie?

– Čekat će ih u Raleighu.

– To će stvarno biti nešto, – rekao je. – Mislim, vikend. Kako ide tvoj dio? Posao oko kuće?

– Zasada, dobro, – počeo sam. – Nadam se da će biti spremna do četvrtka i dosta sam siguran da će biti.

– Što danas imaš u planu?

Ispričao sam mu što planiram, a kad sam završio, zazviždao je, odajući mi priznanje. – Čini se da imaš stvarno puno toga obaviti, – rekao je.

– Pretpostavljam, – rekao sam. – Ali do sada sam imao sreću.

– Rekao bih, – kazao je. – Osim što se tiče mene, naravno. Moj je pad mogao sve upropastiti.

– Rekao sam ti da sam imao sreću.

Malo je podigao bradu. – Što je s vašom godišnjicom? – upitao je.

Misli su mi odlutale na one duge sate koje sam proveo pripremajući se za godišnjicu, svi oni telefonski pozivi, svi odlasci u poštu i različite dućane. Radio sam na poklonu u slobodno vrijeme u uredu i za vrijeme ručka, i razmišljao sam dugo i naporno o tome koji je najbolji način da ga predam. Svi su u uredu znali što planiram, ali su mi se morali zakleti na šutnju.

Još više od toga, pružali su mi nevjerojatnu podršku; poklon nije bio nešto što bih mogao sam učiniti.

– Četvrtak uvečer, – rekao sam. – Čini se da će nam to biti jedina šansa. Večeras je nema, sutra će vjerojatno htjeti vidjeti tebe, a u petak će ovdje biti Joseph i Leslie. Naravno, subota otpada zbog očitih razloga. – Zastao sam. – Samo se nadam da će joj se sviđati.

Nasmiješio se. – Ne bih se brinuo zbog toga, Wilsons. Nisi mogao izabrati bolji poklon čak i da si najbogatiji na svijetu.

– Nadam se da si u pravu.

– Jesam. I ne mogu zamisliti bolji početak vikenda.

Bilo mi je toplo oko srca zbog iskrenosti u njegovu glasu i bio sam dirnut da sam mu, činilo se, drag, usprkos tome koliko smo različiti.

– Ti si onaj koji mi je dao ideju, – podsjetio sam ga.

Noah je odmahnuo glavom. – Ne, – rekao je, – sve si to ti smislio. Pokloni od srca ne pripadaju nikome osim onome tko ih daje. – Potapšao se po prsima da bi naglasio to što je rekao. – Allie bi se sviđalo to što si učinio, – primijetio je. – Uvijek je bila sentimentalna kad se radilo o takvim stvarima.

Sklopio sam ruke u krilu. – Zao mi je što neće biti s nama ovaj vikend.

Noah je bacio pogled na svežanj pisama. Znao sam da zamišlja Allie i, na tren je, izgledao neobično mlado.

– I meni, – rekao je.

Vrućina mije palila tabane dok sam hodao preko parkirališta. U daljini, zgrade su izgledale kao da se tope, i osjećao sam da mi se košulja zalijepila za leđa.

Kad sam sjeo u auto, krenuo sam prema zavojitim seoskim cestama koje su mi bile isto tako poznate kao i ulice u mom susjedstvu. Ravnica uz obalu odlikovala se nekom asketskom

ljepotom; skretao sam pokraj farmi i brvnara s duhanom koje su se činile gotovo napušteno. Nizovi pinija dijelili su jednu farmu od druge i u daljini sam ugledao traktor iza kojeg se dizao oblak blata i prašine. S nekih se točaka na cesti mogla vidjeti rijeka Trent, spora voda kako se mreška na sunčevoj svjetlosti.

Hrastovi i čempresi nizali su se uz obalu, njihova bijela stabla i čvornato korijenje bacali su kvrgave sjene.

S grana je visjela španjolska mahovina, i kako su farme postupno ustupale mjesto šumama, zamišljao sam da je nepravilno drveće koje sam vidio straga u retrovizoru ono isto drveće koje su vidjeli vojnici Unije i Konfederacije kad su marširali kroz ovo područje. U daljini sam vidio limeni krov koji je reflektirao sunce; nakon toga, samu kuću, i za nekoliko trenutaka bio sam pred Noinom kućom.

Dok sam promatrao kuću s prilaza omeđenog drvećem, pomislio sam da izgleda napušteno. Sa strane je bila izbljedad crvena brvnara gdje je Noah držao građevno drvo i opremu; zidovi brvnare bili su prepuni bezbrojnih rupa, a metalni je krov pokrila rđa. Njegova radionica, u kojoj je provodio najveći dio dana, bila je neposredno iza kuće. Dvokrilna viseća vrata bila su nakrivljena, a prozori puni prljavštine. Iza kuće bio je ružičnjak koji je bio jednako obrastao kao i obala rijeke. Primijetio sam da pazikuća u posljednje vrijeme nije kosio travu pa je nekadašnja tratina sličila divljoj livadi.

Parkirao sam blizu kuće, zastavši trenutak da je pažljivo pogledam. Zatim sam iz džepa izvadio ključ i, nakon što sam otključao vrata, gurnuo sam ih i ušao. Sunčeva svjetlost odmah je prešla preko poda. Unutra je bilo tamno jer su prozori bili prekriveni daskama pa sam zaključio da moram uključiti generator prije nego što odem.

Nakon što su mi se oči prilagodile na prigušenu svjetlost, uspio sam razaznati dijelove kuće.

Točno preda mnom bile su stepenice koje su vodile u spavaće sobe; lijevo od mene bila je duga, široka dnevna soba, koja se protezala od prednjeg dijela kuće do stražnjeg trijema. Ovdje ćemo, pomislio sam, staviti stolove za primanje, jer je soba bila dovoljno velika za sve.

Kuća je vonjala i bila puna prašine, koju sam vidio na plahnama što su prekrivale namještaj. Kad ga budemo selili, morat ću podsjetiti radnike da je svaki komad antikni i datira iz vremena kad je kuća originalno građena.

Kamin je iznutra bio obložen ručno obojenim keramičkim pločicama; sjetio sam se da mi je Noah pričao da mu je pao kamen sa srca kad je pri zamjenjivanju napuknutih pločica otkrio da njihov proizvođač još posluje.

U kutu sobe bio je glasovir, također pokriven plahmom, na kojem su svirala ne samo Noina djeca, nego i unučad. Sa svake strane kamina bila su tri prozora. Pokušao sam zamisliti kako će soba izgledati kad se sredi, ali stojeći u zamračenoj kući nisam to bio u stanju. Iako sam si predstavio kako bih želio da izgleda, i čak sam svoje ideje opisao Jane, činjenica da sam se nalazio u kući budila je sjećanja zbog kojih se činilo da neće biti moguće promijeniti njezin izgled. Koliko smo večeri Jane i ja proveli ovdje s Noom i Allie? Bilo ih je bezbroj i, kad bih se usredotočio, gotovo sam mogao čuti zvuk smijeha i dizanje i spuštanje ležernih glasova. Došao sam ovamo, vjerojatno stoga što su jutrošnji događaji samo produbili moj mučni osjećaj nostalgije i čežnje. Čak i sada, mogao sam osjetiti mekoću Janeinih usana na mojima i okus njezina ruža. Mijenjaju li se doista naši odnosi?

Očajnički sam želio vjerovati u to, ali sam se pitao ne projiciram li ja to samo svoje vlastite osjećaje na Jane? Jedino što sam sigurno znao bilo je to da je Jane, prvi put nakon dugo vremena, u jednom trenutku, samo jednom trenutku, izgledala jednako sretna sa mnom kao što sam ja bio sretan s njom.

Dvanaesta glava

Ostatak dana proveo sam u svojoj radnoj sobi na telefonu. Razgovarao sam s tvrtkom za čišćenje koja je čistila našu kuću i dogovorili smo se da u četvrtak očiste Noinu; razgovarao sam s čovjekom koji je parom očistio našu terasu i on će oko podne doći osvježiti veličanstvenu staru kuću. Električar će doći provjeriti je li sve u redu s generatorom, utičnicama u kući i reflektorima u ružičnjaku.

Nazvao sam kompaniju koja je lani oličila naše urede i obećali su da će poslati ekipu da dotjera unutarne zidove kao i ogradu koja je okruživala ružičnjak.

Kompanija koja je iznajmljivala namještaj donijet će za ceremoniju šatore i stolove, stolice, stolnjake, čaše i srebrninu, i sve će biti isporučeno u četvrtak ujutro. Nekoliko ljudi iz restorana doći će sve namjestiti kasnije, ali dovoljno prije subote. Nathan Little jedva je čekao da počne raditi na svojem projektu, i kad sam ga nazvao, obavijestio me je da su biljke koje sam bio naručio iz rasadnika početkom tjedna već natovarene na kamion.

Napokon, sredio sam sve što je bilo potrebno u vezi s glazbom i za vjenčanje i za primanje; glasovir će ugoditi u četvrtak. Nije bilo tako teško dogovoriti da se sve brzo obavi kao što bi čovjek mogao pretpostaviti.

Ne samo da sam poznavao većinu ljudi koje sam nazivao, nego je to bilo nešto što sam već jednom radio. Po mnogo čemu, ova navala ubrzane aktivnosti sličila je poslu koji smo učinili u vezi s prvom kućom koju smo Jane i ja kupili nakon što smo se vjenčali. Bila je to jedna stara kuća u nizu kojoj su došla teška vremena; bila joj je potrebna cjelovita obnova... zato smo si je i mogli priuštiti. Sami smo očistili najveći dio unutrašnjosti građevine, ali uskoro smo stigli do točke kad je bila nužna vještina stolara, vodoinstalatera i električara.

U međuvremenu nismo gubili vrijeme i nastojali smo postati prava obitelj. Oboje smo bili nevini kad smo se zavjetovali; ja sam imao dvadeset šest godina, a Jane dvadeset tri.

Učili smo jedno drugog vođenju ljubavi na način koji je bio i nevin i pun strasti, postupno učeći kako da zadovoljimo jedno drugog.

Činilo se da smo svaku večer, bez obzira na to kako umorni bili, provodili u zagrljaju. Nikad nismo poduzimali ništa da bismo spriječili trudnoću. Sjećam se da sam vjerovao kako će Jane odmah zatrudnjeti i čak sam počeo više štedjeti, anticipirajući taj događaj. Nije, međutim, ostala trudna prvi mjesec našeg braka, ni drugi, ni treći.

Negdje oko šestog mjeseca, posavjetovala se s Allie i, kasnije te noći, kad sam se vratio iz ureda, obavijestila me je da moramo razgovarati. Opet sam sjeo kraj nje na kauč kao onda kad mi je rekla da postoji nešto što želi da načinim. Ovaj put, umjesto da me zamoli da idem u crkvu, zamolila me je da se pomolim s njom, i učinio sam to. Nekako sam znao da je to ono što treba učiniti. Nakon te noći redovito smo se zajedno molili i, što smo više to radili, to sam se više tome radovao. Pa, ipak, prošlo je još nekoliko mjeseci i Jane još uvijek nije zatrudnjela.

Ne znam je li se ikad istinski zabrinjavala oko toga može li zanijeti, ali znam da joj je to uvijek bilo na pameti i da sam se čak i ja počeo to pitati. Tada je već preostalo još samo mjesec dana do naše prve godišnjice. Iako sam prvobitno bio planirao tražiti od izvođača da podnesu ponude i

zatim obaviti razgovore u vezi sa završnim radovima na kući, znao sam da je taj cijeli proces počeo zamarati Jane.

Naš je mali stan bio skučen i uzbuđenje oko obnavljanja kuće već je splasnulo. Postavio sam si tajni cilj da preselim s Jane u našu kuću prije naše prve godišnjice. S tim na umu, učinio sam istu stvar koju ću, ironije li sudbine, raditi otprilike tri desetljeća poslije: bio sam stalno na telefonu, molio sam usluge i učinio sve što je bilo potrebno da osiguram da se posao završi na vrijeme. Unajmio sam radnike, svraćao u kuću za vrijeme ručka i poslije posla nadzirući napredak, i na kraju sam platio puno više nego što sam u početku predvidio.

Bez obzira na to, divio sam se brzini kojom je kuća počela dobivati svoj oblik. Radnici su dolazili i odlazili; postavljeni su podovi, ormari, instalirani su sudoperi i kućanski aparati. Promijenjene su svjetiljke i stavljene tapete, dok sam, dan za danom, gledao na kalendaru kako se primiče naša godišnjica.

Tjedan dana prije naše godišnjice izmišljao sam izlike da bih zadržao Jane dalje od kuće jer upravo posljednji tjedan renoviranja kuća prestaje biti ljuskom i postaje dom. Želio sam da to bude iznenađenje koje će uvijek pamtiti. – Nema razloga da noćas idemo u kuću, – rekao bih. – Kad sam svratio malo prije, izvođač čak nije bio tamo. – Ili: – Imam kasnije puno posla i radije bih se ovdje odmorio s tobom. – Ne znam je li povjerovala mojim izlikama, iz ove perspektive, siguran sam da je morala nešto posumnjati, ali nije inzistirala da je odvedem tamo. A na našu godišnjicu, nakon što smo zajedno proveli romantičnu večer u centru grada, odvezao sam je do kuće umjesto u naš stan. Bilo je kasno. Mjesec je bio pun i posut kraterima; cvrčci su počeli svoju večernju pjesmu, njihove su treperave note ispunjavale zrak. Izvana je kuća izgledala nepromijenjeno.

Gomile otpadaka još su uvijek ležale u dvorištu, kantice od boja bile su naslagane kraj vrata, a trijem je bio siv od prašine. Jane je pogledala prema kući, a onda se upitno zagledala u mene. – Samo hoću provjeriti što su radili, – objasnio sam. – Noćas? – upitala je. – Zašto ne? – Pa, u prvom redu, unutra je mrak. Nećemo moći ništa vidjeti. – Dođi, – rekao sam, posežući za baterijskom svjetiljkom koju sam bio stavio pod sjedalo. – Ne moramo dugo ostati ako ne želiš. – Izašao sam iz auta i otvorio joj vrata. Nakon što sam je pažljivo preveo preko krhotina i doveo na trijem, otključao sam vrata.

U mraku se mogao osjetiti miris novog tepiha i, trenutak kasnije, kad sam upalio svjetiljku i prošao njome kroz dnevnu sobu i kuhinju, vidio sam kako su se Janeine oči raširile. Nije još bilo potpuno gotovo, ali čak i dok smo stajali na pragu, bilo je jasno da je dovoljno dobro da se uselimo. Jane je ukočeno stajala na istom mjestu. Posegnuo sam za njezinom rukom. – Dobro došla kući, – rekao sam. – Oh, Wilsone, – tiho je rekla. – Sretna godišnjica, – šapnuo sam. Kad se okrenula prema meni, lice joj je izražavalo mješavinu nade i zbuđenosti. – Ali kako... hoću reći, prošli tjedan, nije bilo čak ni blizu...

– Želio sam da to bude iznenađenje. Ali, dođi, ima još jedna stvar koju ti moram pokazati. – Poveo sam je uza stepenice prema našoj spavaćoj sobi. Kad sam otvorio vrata, usmjerio sam svjetiljku prema unutrašnjosti i stao u stranu tako da Jane može vidjeti.

U sobi je bio jedini komad namještaja koji sam ikad sam kupio: antikni krevet s baldahinom. Sličio je onome u konačištu u Beaufortu gdje smo prvi put vodili ljubav na našem medenom mjesecu. Jane je šutjela i iznenađa mi je pala na pamet misao da sam možda učinio nešto krivo. – Ne mogu vjerovati da si to učinio, – rekla je napokon. – Je li to bila tvoja ideja? – Zar ti se ne sviđa? – Nasmiješila se. – Prekrasan je, – rekla je tiho. – Ali ne mogu vjerovati da si mislio na to. To je gotovo... romantičnođ' – Iskreno rečeno, nisam o tome razmišljao na taj način.

Jednostavno, bila je činjenica da trebamo pristojan krevet i da je ovo bio jedini stil za koji sam bio siguran da se sviđa Jane.

Međutim, znajući da je to rekla kao kompliment, podigao sam obrvu kao da pitam: Sto bi drugo mogla i očekivati? Prišla je krevetu i prošla prstom po baldahinu. Trenutak kasnije, sjela je na rub i potapšala madrac pozivajući me da sjednem. – Moramo razgovarati, – rekla je. Dok sam prilazio da joj se pridružim, prisjetio sam se prijašnjih trenutaka kad je rekla to isto. Očekivao sam da će me zamoliti da još nešto učinim za nju, ali kad sam sjeo, naslonila se na mene i poljubila me. – I ja imam iznenađenje, – rekla je. – I čekala sam pravi trenutak da ti kažem. – Što je? – upitao sam. Zastala je samo djelić sekunde. – Trudna sam. – U prvom trenutku nisam shvatio njezine riječi, ali sam sa sigurnošću znao da mi je priredila iznenađenje još bolje od moga.

Rano navečer, kad je sunce već bilo nisko a silina vrućine popuštala, nazvala je Jane. Nakon što me upitala za Nou, obavijestila me je da se Anna još uvijek ne može odlučiti u vezi s haljinom i da se noćas neće moći vratiti kući

Iako sam je uvjeravao da sam tako nešto i očekivao, nisam mogao ne osjetiti tračak nelagode u njezinu glasu. Nije bila toliko ljuta koliko iscrpljena i ja sam se nasmiješio, čudeći se kako, zaboga, Jane može još uvijek biti iznenađena ponašanjem naše kćeri. Nakon što sam spustio slušalicu, odveo sam se u Creekside nahraniti labuda s tri komada Wonderbreada, a onda sam, na putu kući, svratio u ured.

Parkiravši na svojem uobičajenom mjestu ispred zgrade, malo dalje niz ulicu vidio sam restoran Chelsea; preko puta je bio mali travnati park, gdje su svaku zimu gradili selo Djeda Božićnjaka. Bez obzira na to što sam u toj zgradi radio trideset godina, uvijek me je ponovo zadivljavala spoznaja da se, kamo god pogledao, može naći povijest Sjeverne Karoline.

Za mene je prošlost uvijek imala posebno značenje i bilo mi je drago da, unutar nekoliko blokova, mogu ući u prvu katoličku crkvu koja je sagrađena u državi, ili obići prvu javnu školu i naučiti kako su se obrazovali doseljenici, ili prošetati okolicom Palače Tryon, nekadašnjim domom kolonijalnog guvernera, koja se sad može pohvaliti jednim od najljepših formalnih vrtova na Jugu. Ja nisam jedini koji se ponosi ovim gradom; Povijesno društvo New Berna jedno je od najaktivnijih u zemlji i na gotovo svakom uglu spomen-ploče obilježavaju važnu ulogu koju je New Bern igrao u prvim godinama naše zemlje.

Moji partneri i ja posjedujemo zgradu u kojoj su naši odvjetnički uredi i, iako bih volio da je ona vezana za neku zanimljivu anegdotu iz povijesti, to nije slučaj. Podignuta kasnih 1950-ih, kad je funkcionalnost bila jedini kriterij koji su arhitekti cijenili u oblikovanju, bila je, u stvari, sasvim bezlična. U toj su jednokatnoj zgradi od cigle, pravokutnog oblika, uredi za četiri partnera i četiri niže rangirana odvjetnika, tri konferencijske sobe, arhiv i čekaonica za klijente.

Otključao sam ulazna vrata, čuo upozorenje da će se alarm uključiti za manje od jedne minute i onda utipkao šifru da ga isključim. Upalivši lampu u čekaonici, uputio sam se u svoj ured. Kao i uredi mojih partnera, moj ured ima izvjesnu notu formalnosti koju, čini se, klijenti očekuju: tamni stol od trešnjeva drveta s mesinga-nom lampom, stručne knjige iz prava na policama uza zid i set udobnih kožnih stolica s druge strane stola.

Kao odvjetnik koji se bavi nekretninama ponekad osjećam da sam upoznao svaki tip bračnog para na svijetu. Iako mi se većina čini normalnima, gledao sam kako se neki parovi počinju svađati kao uličari, a jednom sam bio svjedok kad je žena izlila vruću kavu mužu u krilo.

Češće nego što bih ikad vjerovao da je moguće, muž bi me povukao u stranu da me upita je li pravno obvezan ostaviti nešto svojoj ženi ili bi je mogao potpuno izostaviti u korist svoje ljubavnice. Ti su bračni parovi, moram dodati, često lijepo odjeveni i izgledaju savršeno obično dok sjede preda mnom, ali kad konačno odu iz mog ureda, često se pitam što se događa iza zatvorenih vrata njihov a doma.

Stojeći iza svoga stola, našao sam na lančiću odgovarajući ključ i otključao ladicu. Stavio sam Janein poklon na stol i zagledao se u njega, pitajući se kako će ona reagirati kad joj ga predam. Mislio sam da će joj se sviđati, ali više od toga, želio sam da u njemu vidi iskreni, iako zakašnjeli, pokušaj isprike čovjeka kakav sam bio najveći dio našeg braka. Ipak, baš zbog toga što sam je bezbroj puta iznevjerio morao sam se zapitati što je značio izraz njezina lica dok smo jutros stajali na kolniku kuće.

Nije li bio gotovo... pa, sanjarski? Ili sam si to samo umišljao? Dok sam gledao prema prozoru u trenutku sam spoznao odgovor, i najedanput sam znao da si to nisam umišljao. Ne, nekako, čak slučajno, naišao sam na ključ svoga uspjeha kad sam joj se davno udvarao.

Iako sam bio isti čovjek kao i prošle godine, čovjek duboko zaljubljen u svoju ženu, koji daje sve od sebe da je zadrži, učinio sam jednu malu, ali važnu promjenu. Ovaj se tjedan nisam usredotočio na svoje greške i na trud da ih ispravim.

Ovaj sam tjedan mislio o njoj, posvetio sam se tome da joj pomognem s obiteljskim obvezama, slušao sam pažljivo sve što je govorila i sve o čemu smo razgovarali činilo se novim. Smijao sam se njezinim šalama i držao je u naručju kad je plakala, ispričao sam se za svoje propuste i pokazao joj ljubav koju je trebala i zasluživala.

Drugim riječima, bio sam muškarac koga je uvijek željela, muškarac kakav sam nekad bio i, kao kad ponovo otkrijemo staru naviku, sada sam razumio da je to sve što za nas moram učiniti da bismo oboje ponovo počeli uživati u zajedničkim trenucima.

Trinaesta glava

Kad sam sljedeće jutro stigao u Noinu kuću, obrve su mi se podigle u čudu jer su na prilazu već bili parkirani kamioni iz rasadnika. Bila su tu tri velika kamiona s platformama bez ograde, natovarena malim drvećem i grmljem, dok je još jedan bio pun bala borove slame koju je trebalo staviti na gredice cvijeća, oko drveća i duž ograde.

U kamionu i prikolici bilo je različito oruđe i oprema, a tri kamioneta bila su napunjena niskim rascvjetanim biljkama. Ispred kamiona skupljali su se radnici u skupinama od pet ili šest.

Na brzinu sam izbrojio da je došlo blizu četrdeset ljudi, ne trideset kao što je Little obećao, i svi su nosili traperice i bejzbolske kape usprkos vrućini. Kad sam izašao iz auta, Little mi je prišao s osmijehom. – Dobro, vi ste tu, – rekao je, stavivši mi ruku na rame. – Čekali smo vas. Sad, dakle, možemo početi, zar ne? – U roku od nekoliko minuta istovarili su kosilice i alat i zrak su uskoro ispunili zvuči strojeva koji su se pojačavali i utišavali kako su radnici išli uzduž i poprijeko imanja.

Neki su radnici počeli istovarivati biljke, grmlje i drveće, slažući ih u tačke i odvozeći ih na njihova mjesta. Najviše je pozornosti privukao ružičnjak, pa sam pošao za Littleom koji je zgrabio škare za kresanje grana i uputio se u tom smjeru, pridružujući se radnicima, bilo ih je desetak, koji su ga već čekali.

Mislio sam da je uljepšavanje vrta ona vrsta posla pri kojem je nemoguće znati gdje početi, ali Little je jednostavno počeo s podrezivanjem grma, pri čemu je objašnjavao što radi.

Radnici su se okupili oko njega, gledajući i šapćući jedan drugom na španjolskom, da bi se na koncu razišli kad su shvatili što želi. Iz sata u sat, kako bi razrijedili i podrezali svaki grm, zahvaljujući njihovoj vještini, dolazile su do izražaj a prirodne boje ruža.

Little je bio odlučan u tome da se izgubi što manje cvjetova, tako da je bilo potrebno dosta konca kako bi se stabljike izvukle, pričvrstile, savinule i zaokrenule na pravo mjesto. Sljedeća je

na redu bila sjenica. Kad se Little smjestio, počeo je oblikovati ruže koje su je obavijale. Dok je radio, pokazao je gdje će ići stolice za goste i namignuo mi. – Željeli ste prolaz između stolica ukrasiti balzaminama, zar ne? – Kad sam kimnuo, prinio je dva prsta ustima i zazviždao. Trenutak kasnije, dovezli su tačke pune cvijeća.

Dva sata poslije, divio sam se prolazu koji je bio tako prekrasan da bi svaki časopis sigurno poželio njegovu fotografiju. Tijekom prijepodneva ostatak je imanja počeo dobivati svoj oblik. Nakon što su pokosili travu u dvorištu, podrezana je živica, a onda su radnici počeli uređivati dijelove oko stupova ograde, staza i same kuće. Stigao je električar da uključi generator, provjeri utičnice i reflektore u vrtu.

Sat kasnije, stigli su ličioc; šest muškaraca u pošpricanim radnim odijelima izišli su iz derutnog kombija i pomogli radnicima preseliti namještaj u sušu.

Čovjek koji je vodom pod tlakom došao oprati kuću dovezao se kolnikom i parkirao pokraj mog auta. Nije prošlo ni nekoliko minuta otkako je istovario svoju opremu kad je prvi intenzivni mlaz vode udario o zid, i polako ali sigurno, svaka daska prešla je iz sive boje u bijelu.

Dok su sve pojedinačne ekipe marljivo radile, ja sam otišao u radionicu i uzeo ljestve. Trebalo je skinuti daske s prozora i dao sam se na posao.

U poslu je poslijepodne brzo prošlo. Do četiri sata arhitektova ekipa je već natovarila kamione i spremala se otići; čistač zidova i ličioc također su završavali posao. Ja sam uspio skinuti većinu dasaka; ostalo ih je nekoliko na prvom katu, ali znao sam da to mogu učiniti ujutro.

Kad sam završio sa spremanjem dasaka, imanje se činilo neobično tihim, i krenuo sam razgledati sve što je učinjeno. Kao i uvijek kad je projekt samo napola završen, izgledalo je gore nego što je bilo kad smo jutros počeli.

Dijelovi opreme za pejzažno uređenje bili su razbacani po imanju; prazne tegle za cvijeće bile su nasumce složene. I iznutra i izvana samo je pola zidova bilo očišćeno i to me podsjetilo na reklame za deterdžent, u kojoj jedna vrsta obećava da će majicu očistiti bolje od druge vrste. Blizu ograde je bila gomila otpadaka iz dvorišta i, dok su vanjska srca ružičnjaka bila uređena, unutarnja srca izgledala su zaraslo i divlje.

Usprkos tome, osjećao sam neobično olakšanje. Puno se učinilo u jednom danu i to nije ostavljalo mjesta sumnji da će sve biti na vrijeme gotovo. Jane će biti zadivljena.

Znajući da je na putu kući, krenuo sam prema kolima kad sam ugledao Harvevja Wellingtona, svećenika, kako se naslanja na ogradu koja je dijelila Noino imanje od njegova. Usporivši, malo sam zastao prije nego što sam prešao preko dvorišta da mu se pridružim.

Čelo mu se sjajilo kao ulašteni mahagonij, a naočale su mu bile spuštene gotovo do vrha nosa. Poput mene, bio je odjeven tako kao da je veći dio dana proveo radeći vani. Dok sam se približavao, pokazao je glavom prema kući. – Vidim da je pripremate za vikend, – rekao je. – Pokušavam, – rekao sam. – Imate dovoljno ljudi koji na tom rade, to je sigurno. Danas je ovo izgledalo kao parkiralište. Koliko ste ih imali? Ukupno pedeset? – Tako nekako. – Zazviždao je ispod glasa dok smo se rukovali. – To će vas prilično udariti po džepu, zar ne? – Gotovo me je strah pitati, – rekao sam. Nasmijao se. – Onda, koliko ljudi očekujete ovaj vikend? – Mislim otprilike stotinu. – To će biti prava zabava, to je sigurno, – rekao je. – Znam da se Alma tome veseli. Odnedavno samo o tome i priča. Oboje mislimo da je krasno da ste si dali toliko truda. – To je najmanje što mogu učiniti. – Gledao me je u oči, dugo ne odgovarajući.

Dok me je promatrao, imao sam neobičan dojam da me veoma dobro razumije usprkos našem ograničenom poznanstvu. Bilo je to pomalo jezovito, ali pretpostavljam da se nisam trebao iznenaditi. Kao pastora često su ga tražili za savjet i mišljenje, i osjetio sam dobrotu nekog tko je navikao pažljivo slušati i suosjećati s tuđom nevoljom.

On je, pomislio sam, čovjek koga stotine ljudi vjerojatno smatra jednim od svojih najbližijih prijatelja. Kao daje znao što sam pomislio, nasmiješio se. – Dakle, osam sati? – Mislim da bi ranije bilo prevruće. – U svakom slučaju bit će vruće. Ali mislim da se ionako nitko neće time opterećivati. – Pokazao je rukom prema kući. – Drago mi je da konačno nešto radite s njom. To je prekrasno mjesto. Uvijek je bilo. – Znam. – Skinuo je naočale i počeo čistiti stakla rubom košulje. – Da, reći ću vam, bilo je sramota gledati što se s njom dogodilo ovih posljednjih godina. Sve što joj treba jest da se netko opet počne brinuti o njoj. – Vratio je naočale na oči, blago se smiješeći. – Čudno je, ali jeste li ikad primijetili da što je nešto više posebno, ljudi to više uzimaju zdravo za gotovo? Kao da misle da se to nikad neće promijeniti. Upravo kao ova kuća. Sve što joj je trebalo, bilo je malo pozornosti i nikad ne bi bila završila na ovaj način.

Kad sam stigao kući, na telefonskoj sekretarici bile su dvije poruke: jedna od doktora BarnWella, koji me obavijestio da se Noah vratio u Creekside, i druga od Jane da ćemo se tamo naći oko sedam.

Kad sam ja stigao u Creekside, najveći dio obitelji već je došao i otišao. Samo je Kate ostala kraj Noe kad sam došao do njegove sobe i prinijela je prst usnama dok sam ulazio. Ustala je sa stolice i zagrlili smo se.

– Upravo je zaspao, – šapnula je. – Mora da je iscrpljen.

Pogledao sam ga iznenađeno. Sve ove godine koliko sam ga poznavao, nikad nije drijemao danju. – Je li dobro?

– Bio je malo čangrizav dok smo ga pokušavali ponovo udobno smjestiti, ali, izuzevši to, činilo se dobro. – Povukla me je za rukav. – Reci mi, kako je bilo danas u kući? Želim čuti sve o tome.

Ispričao sam joj o napretku, promatrajući njezino ushićeno lice dok je pokušavala zamisliti kako to izgleda. – Jane će se to silno svidjeti, – rekla je. – Oh, sad sam se sjetila, razgovarala sam s njom malo prije. Nazvala je da vidi kako je tata.

– Je li im se posrećilo s haljinama?

– Pustit ću da ti ona to ispriča. Ali na telefonu je zvučala jako uzbuđeno. – Posegnula je za torbicom koja je bila obješena o stolicu. – Čuj, ja moram ići. Tu sam cijelo poslijepodne, a znam da me Grayson čeka. – Poljubila me u obraz. – Pazi na tatu, ali ga nemoj probuditi, u redu?

Treba mu sna.

– Bit ću tih, – obećao sam.

Otišao sam do stolice kraj prozora i baš sam htio sjesti kad sam čuo isprekidan šapat.

– Zdravo, Wilsone. Hvala što si svratio.

Kad sam se okrenuo prema njemu, namignuo mi je.

– Mislio sam da spavaš.

– Nee, – rekao je. Počeo se uspravljati u krevetu. – Morao sam se pretvarati. Cijeli se dan brine oko mene kao oko djeteta. Čak me je opet pratila u kupaonicu.

Nasmijao sam se. – Baš ono što si želio, zar ne? Da te kći malo tetoši?

– Oh, da, to je baš ono što mi treba. U bolnici su se upola manje brinuli o meni. Prema onome kako se ona ponašala, pomislio bih da imam jednu nogu u grobu, a drugu na kori od banane.

– Pa, danas si u rijetko dobroj formi. Pretpostavljam da se osjećaš kao nov?

– Moglo bi biti i bolje, – rekao je, sliježući ramenima. – Ali moglo bi biti i gore. Ali glava mi je dobro, ako je to ono što pitaš.

– Nemaš vrtoglavicu? Ili glavobolju? Možda bi se ipak trebao odmoriti. Ako hoćeš da ti pomognem pojesti jogurt, samo reci.

Priprijetio mi je prstom. – E pa, nemoj sad i ti početi. Ja sam strpljiv čovjek, ali nisam svetac. I nisam raspoložen. Danima sam bio zatvoren u tijesnom prostoru i nisam ni pomirisao dašak

svježeg zraka. Pokazao je rukom prema garderobnom ormaru. – Hoćeš biti dobar i dodati mi moj džemper?

Već sam znao kamo želi ići.

– Još uvijek je dosta toplo, – kazao sam. – Samo mi dodaj džemper, – rekao je. – I ako se ponudiš da mi ga pomog-neš obući, moram te upozoriti da bih te mogao bubnuti u nos. – Poslije nekoliko minuta izašli smo iz sobe, s uobičajenim kruhom pod rukom. Dok je polako vukao noge, vidio sam kako se počinje opuštati. Iako će Creekside nama uvijek biti strano mjesto, Noi je to postao dom i očito se ovdje osjećao ugodno.

Bilo je jasno i koliko je nedostajao drugima, kod svakih otvorenih vrata, mahnuo je i pozdravio i rekao nekoliko riječi svojim prijateljima, obećavajući većini njih da će se uskoro vratiti i čitati im. Odbio je da ga primim za ruku, tako da sam hodao tik uz njega.

Izgledao je malo nesigurnije nego obično i tek kad smo izašli iz zgrade, uvjerio sam se da može hodati sam. Ipak, brzinom kojom smo išli, trebalo nam je izvjesno vrijeme da stignemo do ribnjaka i imao sam dosta vremena da vidim da su izvadili korijen.

Pitao sam se je li Kate podsjetila jednog od svoje braće da se pobrine za to, ili su se sami sjetili.

Sjeli smo na svoja uobičajena mjesta i gledali preko vode, iako ja nisam vidio labuda. Pretpostavljajući da se sakriva u pličini s jedne ili druge naše strane, zavalio sam se na sjedalu. Noah je počeo kidati kruh na male komadiće. – Čuo sam što si rekao Kate o kući, – rekao je. – Kako su moje ruže? – Nisu još gotove, ali svidjet će ti se to što je ekipa dosad učinila. – Skupio je komadiće kruha u krilu. – Taj mi vrt puno znači. Star je gotovo kao ti. – Je li? – Prvo grmlje posađeno je u travnju 1951đ, – rekao je kimajući. – Naravno, morao sam kroz sve te godine većinu promijeniti, ali tada sam ga oblikovao i počeo raditi na njemu. – Jane nije rekla da si njime iznenadio Allie... da bi joj pokazao koliko je voliš. – Otpuhnuo je prezirno. – To je samo pola priče, – rekao je. – Ali me ne iznenađuje da ona to misli. Ponekad mislim da Jane i Kate vjeruju da sarh svaki budni trenutak bio ludo zaljubljen u Allie. – Hoćeš reći da nisi? – upitao sam, praveći se da sam šokiran. Nasmijao se. – Ne baš. Svađali smo se povremeno, kao i svi drugi.

Mi smo bili samo dobri u pomirivanju. Ali, mislim da su bar djelomično u pravu u pogledu vrta. Bar kad je riječ o početku. – Stavio je komadiće kruha u stranu. – Posadio sam ga kad je Allie bila trudna s Jane. Bilo je to u prvim mjesecima trudnoće i stalno je imala mučnine. Mislio sam da će to nakon nekoliko tjedana proći, ali nije.

Bilo je dana kad je jedva bila u stanju izaći iz kreveta i znao sam da će biti još jasnija kako se približavalo ljeto. Zato sam joj htio dati nešto lijepo što bi mogla vidjeti kroz prozor. – Zaškiljio je prema suncu. – Jesi li znao da je u početku bilo samo jedno srce, ne pet? – Podigao sam obrve u čudu. – Ne, nisam. – Nisam tako planirao, naravno, ali kad se Jane rodila, nekako mi se činilo da prvo srce izgleda veoma oskudno i da moram posaditi još nekoliko grmova da ga malo popunim. Ali stalno sam to odlagao jer je s prvim bilo tako puno posla, i kad sam konačno počeo raditi na tome, bila je opet trudna.

Kad je vidjela što radim, jednostavno je pretpostavila da to radim jer je drugo dijete na putu i rekla mi je da je to najljepše što sam ikad za nju učinio. Nakon toga, nisam baš mogao prestati. To je ono što mislim kad kažem da je samo djelomično točno.

Prvo je možda bilo romantična gesta, ali posljednje se više činilo kao posao koji se mora učiniti. Ne samo sadnja, nego održavanje. Ruže su teške. Kad su mlade, niču kao drvo, pa ih moraš stalno

podrezivati tako da se lijepo oblikuju. Svaki put kad su cvjetale, morao sam uzeti škare u ruke da ih ponovo sredim i dugo se vremena činilo da vrt nikad neće dobro izgledati. A i boljelo je.

Trnje je oštro. Proveo sam puno godina sa zavijenim rukama kao mumija. – Nasmiješio sam se. – Kladam se daje ipak jako cijenila to što si radio. – Oh, jest. Barem, neko vrijeme. Dok me nije zamolila da sve to zaorem. – Najprije sam mislio da ga nisam dobro čuo, ali izraz na njegovu licu mi je pokazivao da jesam.

Sjetio sam se melankolije koju sam ponekad osjećao gledajući slike vrta koje je Allie naslikala. – Zašto? – Noah je zažmirio prema suncu prije nego što je uzdahnuo. – Bez obzira na to koliko ga je voljela, govorila je da joj je previše bolno gledati vrt.

Kad god bi pogledala kroz prozor, počela bi plakati i nekad se činilo da neće nikad prestati. – Trebalo mi je trenutak da shvatim zašto. – Zbog Johna, – rekao je tiho, misleći na dijete koje je umrlo od meningitisa kad su mu bile četiri godine. Kao i Noah, Jane gaje rijetko spominjala. – Gotovo ju je ubilo to što smo ga izgubili. – Zastao je. – I mene je gotovo ubilo.

Bio je tako sladak dječaćić, baš u dobi kad je počeo otkrivati svijet, kad je sve novo i uzbudljivo. Kao beba, pokušavao je uhvatiti korak s većom djecom. Uvijek je u dvorištu trčao za njima. I bio je veoma zdrav. Nikad nije imao čak ni upalu uha ili ozbiljniju prehladu prije nego što se razbolio. Zato je to bio takav šok. Jedan se tjedan igrao u dvorištu, a drugi smo tjedan bili na pogrebu.

Nakon toga Allie gotovo uopće nije jela ni spavala i, kad nije plakala, samo je omamljeno lutala naokolo. Nisam bio siguran da će to ikad prevladati. Tada m i je rekla da zaorem vrt. – Misli su mu odlutale. Nisam ništa rekao, znajući da je nemoguće zamisliti bol zbog gubitka djeteta. – Zašto nisi? – upitao sam malo poslije. – Mislio sam da iz nje samo progovara njezina tuga, – rekao je tiho, – i nisam bio sasvim siguran da stvarno želi da to učinim, ili je to rekla samo jer je njezina bol taj dan bila tako strašna.

Zato sam čekao.

Odlučio sam da ću to učiniti ako me zatraži još jednom. Ili ću predložiti da maknem samo vanjsko srce, ako želi sačuvati ostatak. Ali, na koncu, nije zatražila. A nakon toga? Iako gaje iskoristila kao motiv na mnogim svojim slikama, nikad više njezini osjećaji u vezi s vrtom nisu bili isti.

Kad smo izgubili Johna, vrt je za nju prestao biti sretno mjesto. Čak i kad se Kate tamo vjenčala, imala je o tome ambivalentne osjećaje. – Da li djeca znaju zašto je pet prstenova? – Možda negdje u dubini mozga, ali morali su do toga doći sami. To nije bilo nešto o čemu smo Allie i ja željeli govoriti. Nakon što je John umro, bilo je lakše razmišljati o vrtu kao o jednom jedinom poklonu, nego kao o pet poklona. I tako je to i postao. A kad su djeca bila starija i počela konačno pitati o tome, Allie im je jednostavno rekla da sam ga ja posadio za nju.

Tako je za njih vrt uvijek bio romantična gesta. – Krajičkom oka vidio sam kako se pojavljuje labud i klizi prema nama. Bilo je čudno da se nije pojavio prije i pitao sam se gdje je bio. Mislio sam da će Noah odmah baciti komadić kruha, ali nije. Umjesto toga, samo ga je gledao kako se približava. Kad je bio na otprilike metar udaljenosti, činilo se da se nakratko zaustavio, ali je onda, na moje iznenađenje, doplivao do obale.

Trenutak kasnije dogegao se do nas i Noah je ispružio ruku. Labud ju je dotakao, i dok mu je Noah tiho govorio, iznenada mi je pala na pamet misao da je i labudu nedostajao Noah.

Noah je nahranio labuda i nakon toga sam u čudu gledao kako se labud smjestio, baš kao što mi je Noah jednom povjerio, kraj njegovih nogu.

Sat kasnije počeli su se gomilati oblaci. Gusti i nabrekli, nagovještavali su onaj tip ljetne oluje kakva je uobičajena na jugu, dvadeset minuta intenzivne kiše, a onda polagano razvedranje. Labud je odgegao natrag u ribnjak i baš sam namjeravao predložiti da se vratimo kad sam iza nas čuo Annin glas.

– Hej, djede! Hej, tata! – doviknula je. – Kad niste bili u sobi, mislile smo da ćemo vas naći ovdje.

Okrenuo sam se i vidio vedru Annu kako nam prilazi. Jane je iscrpljena išla par koraka iza nje.

Osmijeh joj je bio nategnut, ovo je, znao sam, bilo mjesto na kojem se užasavala naći oca.

– Hej, zlato, – rekao sam, ustajući. Anna mi se bacila u zagrljaj, čvrsto obavijajući ruke oko moga vrata.

– Kako je bilo danas? – upitao sam. – Jeste li našle haljinu?

Kad me je pustila, nije mogla sakriti uzbuđenje. – Svidat će ti se, – obećala je, stižući mi ruke.

– Savršena je.

Sad je već i Jane stigla i, puštajući Annu, zagrlio sam Jane kao da je takvo što opet postalo prirodno. Bila je meka i topla, davala mi je sigurnost.

– Dođi, – rekao je Noah Ani. Potapšao je rukom klupu. – Pričaj mi kako se pripremaš za vikend.

Anna je sjela i primila ga za ruku. – Fantastično je, – rekla je. – Nisam nikad zamišljala da će biti tako zabavno.

Mora da smo obišle desetke dućana. A trebao si vidjeti Leslie! I za nju smo našli haljinu koja je užasno lijepa.

Jane i ja smo stajali po strani dok je Anna prepričavala aktivnosti proteklih nekoliko dana.

Redajući jednu priču za drugom, naizmjenice je nestašno gurala Nou ili mu stiskala ruku.

Usprkos šezdeset godina razlike među njima, bilo je očito koliko im je ugodno zajedno. Iako baka i djed često imaju posebne odnose s unučadi, vidjelo se da su Noah i Anna prijatelji i osjetio sam navalu roditeljskog ponosa zbog toga što je Anna postala takva prekrasna mlada žena. U mekoći Janeina izraza lica prepoznao sam točno isti osjećaj i, iako nisam takvo nešto učinio godinama, polako sam je obgrlio.

Nisam bio siguran što mogu očekivati, jednu je sekundu izgledala gotovo zaprepašteno, ali kad se opustila ispod moje ruke, bio je to trenutak kad je sve na svijetu izgledalo u redu. U prošlosti su mi uvijek nedostajale riječi u takvim trenucima. Možda sam se podsvjesno bojao da će se moji osjećaji, budem li govorio glasno o njima, nekako umanjiti.

Shvatio sam kako sam bio u krivu kad sam zadržavao svoje misli za sebe i, približivši svoje usne njezinu uhu, šapnuo sam riječi koje nikad nisam trebao držati u sebi: – Volim te, Jane, i naj sretniji sam čovjek na svijetu što te imam.

Iako nije rekla ni riječi, način na koji se još više naslonila na mene, bio je jedini odgovor koji mi je trebao.

Polu sata kasnije počela je grmljavina, glasna jeka koja se kao val prenosila nebom. Nakon što smo otpratili Nou u njegovu sobu, Jane i ja smo se uputili kući, rastavši se s Annom na parkiralištu.

Vozeći kroz centar, gledao sam kroz staklo kako se sunce probija kroz guste oblake, bacajući sjenu i pretvarajući rijeku u zlatno blještavilo.

Jane je bila iznenađujuće tiha i gledala je kroz prozor, a ja sam je promatrao krajičkom oka. Kosa joj je bila uredno zataknuta iza ušiju, a ružičasta bluza koju je imala na sebi činila je da joj se koža sjaji kao u malog djeteta.

Na ruci joj je blistao prsten koji je nosila gotovo trideset godina, dijamantni zaručnički prsten zajedno s uskom zlatnom burmom.

Stigli smo u našu ulicu; trenutak kasnije skrenuo sam na naš prilaz i Jane se digla s umornim smiješkom na licu. – Žao mi je što sam bila tako tiha. Mislim da sam dosta umorna. – To je u redu. Ovo je važan tjedan. – Unio sam u kuću njezin kovčeg, gledajući kako odlaže torbicu na stol blizu vrata. – Hoćeš malo vina? – upitao sam. Jane je zijevnula i odmahnula glavom. – Ne, ne večeras. Ako popijem čašu, mislim da ću odmah zaspati. Ali rado bih popila čašu vode. – U kuhinji sam napunio dvije čaše s ledom i vodom iz hladnjaka.

Otpila je dug gutljaj, a onda se nagnula na pult i naslonila jednu nogu na ormar iza sebe u svojoj uobičajenoj pozi. – Umirem od bolova u nogama. Cijeli dan jedva da smo minutu stale. Anna je razgledala nekoliko stotina haljina prije nego stoje našla pravu. A, zapravo, Leslie je bila ta koja ju je skinula s vješalice. Mislim da je već bila očajna, Anna je vjerojatno jedna od najneodlučnijih osoba koje znam. – Kako izgleda? – Oh, moraš je vidjeti u njoj. Ima oblik morske vile i stvarno ističe njezinu figuru. Mora se još srediti, al i Keithu će se strašno sviđati. – Kladim se da Anna izgleda krasno u njoj. – Da. – Sudeći po njezinu sanjarskom licu, znao sam da je u mislima ponovo vidi. – Pokazala bih ti je, ali Anna ne želi da je vidiš do vikenda. Želi da to bude iznenađenje. – Zastala je. – Kako je bilo kod tebe? Je li se netko pojavio u kući? – Svi, – rekao sam, prepričavajući joj detalje prijepodneva. – Nevjerojatno, – rekla je, puneći ponovo čašu. – Hoću reći, imajući na umu da je zadnji čas. – Iz kuhinje smo mogli vidjeti klizna vrata koja su vodila na terasu. Vani se smračilo pod gustim oblacima i prve su kapi kiše, ispočetka lagano, počele udarati o prozor. Rijeka je bila siva i prijeteća; trenutak kasnije, bljesnula je munja, a za njom je uslijedilo praskanje groma i počeo je ozbiljan pljusak. Jane se okrenula prema prozorima kad je oluja udarila svom žestinom. – Znaš li hoće li u subotu padati kiša? – upitala je.

Glas joj je, pomislio sam, bio iznenađujuće miran; očekivao sam da će biti uzrujanija. Mislio sam na to kako je bila tiha u autu i shvatio sam da nije rekla ni riječ o Noinoj prisutnosti na ribnjaku. Promatrajući je, imao sam čudan osjećaj da je njezino raspoloženje povezano s Annom. – Ne predviđa se, – rekao sam. – Prognoziraju vedro vrijeme. Ovo je, kažu, posljednji pljusak. – Šuteći, zajedno smo gledali kako pada kiša. Osim blagog pljuskanja vode, sve je bilo tiho. Izraz Janeinih očiju bio je odsutan, a na usnama joj se pojavio tračak osmijeha. – Lijepo je, zar ne? – upitala je. – Gledati kišu? Znali smo to gledati u kući mojih roditelja, sjećaš se? Kad bismo sjedili na trijemu? – Sjećam se.

– Bilo je lijepo, zar ne?

– Veoma.

– Nismo to dugo radili. – Ne, – rekao sam, – nismo.

Izgledala je izgubljeno u mislima i nadao sam se da ovaj novopronađeni osjećaj mirnoće ne ustupi pred poznatom tugom koje sam se užasavao. Ipak, njezin se izraz lica nije promijenio i, nakon duge stanke, bacila je pogled na mene.

– Još se nešto danas dogodilo, – rekla je, gledajući u čašu. – Oh?

Podigla je glavu i pogledala me u oči. U njezinima su sjale nepro-livene suze.

– Neću moći sjediti s tobom na vjenčanju. – Nećeš?

– Ne mogu, – rekla je. – Bit ću naprijed s Annom i Keithom.

– Zašto?

Jane je stavila ruku na čašu. – Jer me Anna zamolila da joj budem kuma. – Glas joj je malo napukao. – Rekla je da je bliskija sa mnom nego bilo s kim drugim i da sam toliko učinila za nju i njezino vjenčanje... – Treptala je ubrzano i malo je šmrcnula. – Znam da je bedasto, ali bila sam tako iznenađena kad me je upitala da nisam znala što reći. Nije mi takvo što uopće bilo na pameti. Bila je tako slatka kad je pitala, kao da joj to stvarno puno znači.

Obrisala je dlanom suze, a ja sam osjetio kako me steže u grlu. Zamoliti oca da bude kum je dosta tipično na jugu, ali bilo je rijetko da majka bude kuma.

– Oh, draga, – promrmljao sam. – To je krasno. Tako mi je drago zbog tebe.

Munju je opet popratila grmljavina, iako sada puno slabija, a mi smo stajali u kuhinji još dugo nakon što je oluja prošla, uživajući u našoj tihoj, zajedničkoj radosti.

Kad je kiša sasvim prestala, Jane je otvorila staklena vrata i nestala na terasi. Voda je još uvijek kapala iz oluka i s ograde trijema, a pramenovi pare dizali su se s terase.

Kad sam otišao za njom, osjetio sam kako me bole leđa i ruke od ranijih napora. Podigao sam i spustio ramena pokušavajući ih opustiti.

– Jesi li jeo? – upitala je Jane.

– Još ne. Jesi li za to da izađemo i nešto pojedemo?

Odmahnula je glavom. – Ne baš. Prilično sam iscrpljena.

– Kako bi bilo da nešto naručimo i proslavimo? Nešto lagano? Nešto... zabavno.

– Kao na primjer?

– Što misliš o pizzi?

Stavila je ruke na bokove. – Nismo naručili pizzu otkad se Leslie odselila.

– Znam. Ali dobro zvuči, zar ne?

– Uvijek je dobra. Samo ti uvijek nakon toga imaš probleme s probavom.

– Istina, – priznao sam. – Ali večeras sam spreman živjeti opasno.

– Ne bi li više volio da ja nešto na brzinu spremim? Sigurno imamo nešto u zamrzivaču.

– Ma daj, – rekao sam. – Nismo već godinama zajedno pojeli pizzu. Samo nas dvoje, mislim.

Uvalit ćemo se na kauč, jesti direktno iz kutije, znaš? Baš kao što smo nekad radili. Bit će zabavno.

Upitno se zagledala u mene. – Ti želiš raditi nešto... zabavno. – Bila je to više tvrdnja nego pitanje. – Da, – rekao sam.

– Hoćeš li ti naručiti ili ja? – rekla je napokon. – Ja ću se pobrinuti za to. Kakvu pizzu želiš?

Razmišljala je trenutak. – Što misliš o mljevenom mesu, mozzarelli i maslinama?

– Zašto ne? – složio sam se.

Pizza je stigla za pola sata. Jane se presvukla u traperice i tamnu majicu i jeli smo pizzu kao studentski par u studentskom domu. Usprkos tome što je ranije odbila čašu vina, naposljetku smo ipak podijelili hladno pivo iz hladnjaka.

Dok smo jeli, Jane mi je detaljnije prepričala kako je protekao dan. Jutro su provele tražeći haljine za Leslie i Jane, usprkos Janeinim protestima da može – izabrati nešto jednostavno kod Belka. Anna je inzistirala da Jane i Leslie moraju svaka izabrati nešto što im se sviđa, i što mogu opet nositi.

– Leslie je našla izuzetno elegantnu haljinu, duljina do koljena, nešto kao koktel-haljina.

Izgedala je tako dobro na Leslie da je Anna inzistirala da je proba za svaki slučaj, – uzdahnula je Jane. – Djevojke su stvarno postale takve ljepotice.

– Imaju tvoje gene, – rekao sam ozbiljno.

Jane se samo nasmijala i odmahnula rukom, s ustima punim pizze.

Kako je večer prolazila, nebo je postalo plavo poput indiga, a oblaci obasjani mjesečinom bili su obrubljeni srebrom. Kad smo završili, sjedili smo ne mičući se, slušajući zvuk ukrasnog zvona na ljetnom povjetarcu.

Jane je naslonila glavu na kauč, gledajući me poluzatvorenih očiju, a pogled joj je bio neobično zavodnički.

– To je bila dobra ideja, – rekla je. – Bila sam gladnija nego što sam mislila.

– Nisi baš puno pojela.

– Ovaj vikend moram ući u svoju haljinu.

– Ne bih se brinuo, – rekao sam. – Jednako si lijepa kao onaj dan kad sam se tobom oženio.

Sudeći po njezinu napetom osmijehu, moje riječi nisu baš proizvele učinak kojem sam se bio nadao. Iznenada je okrenula lice prema meni. – Wilsone? Mogu li te nešto pitati?

– Naravno.

– Želim da mi kažeš istinu. – O čemu je riječ?

Oklijevala je. – Riječ je o onome što se dogodilo danas na ribnjaku.

Labud, odmah sam pomislio, ali prije nego što sam mogao objasniti da me je Noah zamolio da ga tamo odvedem, a bio bi otišao sa mnom ili bez mene, nastavila je.

– Što si mislio kad si rekao ono što si rekao? – upitala je.

Namrštio sam se zbunjeno. – Nisam siguran da znam što pitaš.

– Kad si rekao da me voliš i da si naj sretniji čovjek na svijetu.

Zapanjen, jednostavno sam piljio u nju. – Mislio sam ono što sam rekao, – tupo sam ponovio.

– Je li to sve?

– Da, – rekao sam, nesposoban prikriti svoju zbunjenost. – Zašto?

– Pokušavam shvatiti zašto si to rekao, – rekla je pragmatično. – Ne slič ti da kažeš tako nešto iznebuha.

– Pa... jednostavno sam osjećao daje to ono što ti moram reći.

Nakon mog odgovora, skupila je usne, a lice joj se uozbiljilo. Pogledala je u strop i činilo se kao da skuplja hrabrost da me ponovno pogleda. – Imaš li drugu? – htjela je znati.

Zatreptao sam u nevjerici. – Što?

– Čuo si me.

Najednom sam shvatio da se ne šali. Vidio sam da mi pokušava čitati s lica, ocjenjujući istinitost onoga što namjeravam reći. Uzeo sam joj ruku u svoju i povrhnje stavio drugu. – Ne, rekao sam, gledajući je u – Znam. Ali dobro zvuči, zar ne?

– Uvijek je dobra. Samo ti uvijek nakon toga imaš probleme s probavom.

– Istina, – priznao sam. – Ali večeras sam spreman živjeti opasno. – Ne bi li više volio da ja nešto na brzinu spremim? Sigurno imamo nešto u zamrzivaču.

– Ma daj, – rekao sam. – Nismo već godinama zajedno pojeli pizzu. Samo nas dvoje, mislim.

Uvalit ćemo se na kauč, jesti direktno iz kutije, znaš? Baš kao što smo nekad radili. Bit će zabavno.

Upitno se zagledala u mene. – Ti želiš raditi nešto... zabavno. – Bila je to više tvrdnja nego pitanje. – Da, – rekao sam.

– Hoćeš li ti naručiti ili ja? – rekla je napokon.

– Ja ću se pobrinuti za to. Kakvu pizzu želiš?

Razmišljala je trenutak. – Što misliš o mljevenom mesu, mozzarelli i maslinama?

– Zašto ne? – složio sam se.

Pizza je stigla za pola sata. Jane se presvukla u traperice i tamnu majicu i jeli smo pizzu kao studentski par u studentskom domu. Usprkos tome što je ranije odbila čašu vina, naposljetku smo ipak podijelili hladno pivo iz hladnjaka.

Dok smo jeli, Jane mi je detaljnije prepričala kako je protekao dan. Jutro su provele tražeći haljine za Leslie i Jane, usprkos Janeinim protestima da može – izabrati nešto jednostavno kod Belka. Anna je inzistirala da Jane i Leslie moraju svaka izabrati nešto što im se sviđa, i što mogu opet nositi.

– Leslie je našla izuzetno elegantnu haljinu, duljina do koljena, nešto kao koktel-haljina.

Izgedala je tako dobro na Leslie da je Anna inzistirala da je proba za svaki slučaj, – uzdahnula je Jane. – Djevojke su stvarno postale takve ljepotice.

– Imaju tvoje gene, – rekao sam ozbiljno.

Jane se samo nasmijala i odmahнула rukom, s ustima punim pizze.

Kako je večer prolazila, nebo je postalo plavo poput indiga, a oblaci obasjani mjesecom bili su obrubljeni srebrom. Kad smo završili, sjedili smo ne mičući se, slušajući zvuk ukrasnog zvona na ljetnom povjetarcu.

Jane je naslonila glavu na kauč, gledajući me poluzatvorenih očiju, a pogled joj je bio neobično zavodnički.

– To je bila dobra ideja, – rekla je. – Bila sam gladnija nego što sam mislila.

– Nisi baš puno pojela.

– Ovaj vikend moram ući u svoju haljinu.

– Ne bih se brinuo, – rekao sam. – Jednako si lijepa kao onaj dan kad sam se tobom oženio.

Sudeći po njezinu napetom osmijehu, moje riječi nisu baš proizvele učinak kojem sam se bio nadao. Iznenada je okrenula lice prema meni. – Wilsone? Mogu li te nešto pitati?

– Naravno.

– Želim da mi kažeš istinu. – O čemu je riječ?

Oklijevala je. – Riječ je o onome što se dogodilo danas na ribnjaku.

Labud, odmah sam pomislio, ali prije nego što sam mogao objasniti da me je Noah zamolio da ga tamo odvedem, a bio bi otišao sa mnom ili bez mene, nastavila je.

– Sto si mislio kad si rekao ono što si rekao? – upitala je.

Namrštio sam se zbunjeno. – Nisam siguran da znam što pitaš.

– Kad si rekao da me voliš i da si najsretniji čovjek na svijetu.

Zapanjen, jednostavno sam piljio u nju. – Mislio sam ono što sam rekao, – tupo sam ponovio.

– Je li to sve?

– Da, – rekao sam, nesposoban prikriti svoju zbunjenost. – Zašto?

– Pokušavam shvatiti zašto si to rekao, – rekla je pragmatično. – Ne slič ti da kažeš tako nešto iznebuha.

– Pa... jednostavno sam osjećao da je to ono što ti moram reći.

Nakon mog odgovora, skupila je usne, a lice joj se uozbiljilo. Pogledala je u strop i činilo se kao da skuplja hrabrost da me ponovno pogleda. – Imaš li drugu? – htjela je znati.

Zatreptao sam u nevjerici. – Što?

– Čuo si me.

Najednom sam shvatio da se ne šali. Vidio sam da mi pokušava čitati s lica, ocjenjujući istinitost onoga što namjeravam reći. Uzeo sam joj ruku u svoju i povrh nje stavio drugu. – Ne, rekao sam, gledajući je u oči. – Nemam drugu. Nikad nisam imao drugu i nikad neću. Niti sam ikad želio.

Nakon nekoliko trenutaka pažljivog proučavanja, kimnula je glavom. – U redu, – rekla je.

– Ozbiljno, – naglasio sam.

Nasmiješila se i stisnula mi ruku. – Vjerujem ti. Nisam mislila da imaš, ali morala sam pitati.

Zbunjeno sam gledao u nju. – Zašto ti je to uopće palo na pamet? – Zbog tebe, – rekla je. – Zbog tvog ponašanja. – Ne razumijem.

Otvoreno me je odmjerila. – Dobro, pogledaj to iz moje perspektive. Prvo, počinješ vježbati i mršavjeti. Onda počinješ kuhati i raspitivati se kako mi je prošao dan. Kao da to nije dovoljno, cijeli si ovaj tjedan bio nevjerojatno spreman pomoći... odnedavno u svemu. A sada si počeo govoriti takve nekarakteristične slatke riječi. Najprije sam mislila da je riječ o nečem prolaznom, onda sam mislila da je to zbog vjenčanja. Ali sada... pa, izgleda kao da si odjednom netko drugi. Hoću reći... ispričavaš se što nisi bio dosta s nama? Najednom mi govoriš da me voliš? Slušaš me kako satima pričam o kupovanju? Hajdemo naručiti pizzu [zabaviti se? Mislim, to je sjajno, ali sam samo htjela biti sigurna da to ne radiš zato što se osjećaš krivim zbog nečega. Još uvijek ne razumijem što se s tobom dogodilo.

Odmahnuo sam glavom. – Nije stvar u tome da se osjećam krivim. Osim što sam previše radio, mislim. Zao mi je zbog toga. Ali način na koji se ponašam... to je samo...

Kad sam prestao govoriti, Jane se nagnula prema meni.

– Samo što? – bila je uporna.

– Kao što sam rekao sinoć, nisam bio najbolji muž, i ne znam... pretpostavljam da se pokušavam promijeniti.

– Zašto?

Jer želim da me ponovo voliš, pomislio sam, ali sam te riječi zadržao za sebe.

– Jer ste mi, – rekao sam za trenutak, – ti i djeca najvažniji na svijetu, uvijek ste bili, a ja sam izgubio puno godina ponašajući se kao da niste. Znam da ne mogu promijeniti prošlost, ali mogu promijeniti budućnost. I ja se mogu promijeniti. I hoću.

Preokrenula je očima. – Hoćeš reći da ćeš prestati tako puno raditi?

Njezin je ton bio nježan, ali skeptičan i zaboljela me je pomisao na to što sam postao.

– Da zatražiš da odmah sada odem u mirovinu, otišao bih, – rekao sam.

Oči su joj opet dobile zavodnički sjaj.

– Vidiš o čemu govorim? Nisi pri sebi ovih dana.

Iako me je zadirkivala, a nisam bio sasvim siguran da mi je povjerovala, znao sam da joj se sviđa to što sam rekao.

– Mogu li ja sad tebe nešto pitati? – nastavio sam.

– Zašto ne? – rekla je.

– S obzirom na to da će Anna sutra navečer biti u kući Keithovih roditelja, a da Leslie i Joseph dolaze u petak, mislio sam da bismo mi mogli učiniti nešto posebno sutra uvečer.

– Kao, na primjer?

– Kako bi bilo... da ja nešto izmislim i iznenadim te.

Nagradila me stidljivim osmijehom. – Ti znaš da volim iznenađenja.

– Da, – rekao sam, – znam.

– Bilo bi mi jako drago, – rekla je, ne skrivajući zadovoljstvo.

Četrnaesta glava: U četvrtak rano ujutro stigao sam u Noinu kuću s punim prtljažnikom. Kao što je bilo i dan prije, imanje je već bilo prepuno vozila, i moj prijatelj, Nathan Little, mahnuo mi je s druge strane dvorišta, pokazujući rukama da će mi se pridružiti za nekoliko minuta. Parkirao sam u sjeni i odmah prionuo na posao.

Uz pomoć ljestvi, završio sam sa skidanjem dasaka s prozora, tako da perači imaju potpun pristup. Opet sam spremio daske ispod kuće. Zatvarao sam vrata od podruma kad je stigla ekipa čistača i započela opsadu kuće. Budući da su ličioc i već radili u prizemlju, dovukli su kante, metle, krpe i deterđente i izribali kuhinju, stubište, kupaonice, prozore i sobe na katu, krećući se brzo i efikasno. Na krevete su stavili nove plahte i pokrivače koje sam donio od kuće; u međuvremenu je Nathan donio svježe cvijeće za svaku sobu.

U roku od sat vremena stigao je kamion s unajmljenim namještajem i radnici su počeli istovarivati bijele sklopive stolice, slažući ih u redove.

Blizu sjenice iskopali su rupe u zemlji i stavili u njih lonce s glicinijama; ljubičaste su cvjetove obavili oko sjenice i pričvrstili ih. Iza sjenice, prijašnja divljina ružičnjaka ustupila je mjesto živim bojama.

Iako su meteorolozi najavljivali vedro vrijeme, bio sam sredio da se donese šator kako bi gosti imali hlad. U tijeku jutra podignut je bijeli šator; kad je bio uspravljen, stavili su još lonaca s glicinijama u zemlju i onda ih omotali oko stupova, miješajući ih s nizovima bijelih svjetiljki. Perač je oprao fontanu u središtu ružičnjaka; malo poslije ručka, uključio sam je i slušao vodu kako pada preko tri razine kao blagi vodopad.

Došao je čovjek koji je trebao ugoditi klavir i proveo je tri sata uštímavajući glazbalo koje dugo nije bilo korišteno. Kad je bio gotov, instalirani su specijalni mikrofoni koji su najprije trebali usmjeriti glazbu prema obredu, a onda prema primanju. Drugi zvučnici i mikrofoni trebali su omogućiti da se čuje pastor za vrijeme obreda i da se glazba čuje u svakom kutu kuće. Svugdje po dnevnoj sobi postavljeni su stolovi, osim u dijelu za ples ispred kamina, a na svakom je bio prostrt laneni stolnjak.

Kao čarolijom, pojavile su se svijeće i cvijeće u sredini stola, tako daje ekipi iz restorana, kad je stigla, preostalo samo da slože salvete u obliku labuda, kao jedan od završnih detalja. Podsjetio sam svakog na jedan jedini stol koji sam želio da se postavi na trijemu i za nekoliko trenutaka i to je bilo učinjeno.

Završni detalj predstavljalo je drveće hibiskusa u loncima, okićeno bijelim svjetlima, i smješteno u svaki kut sobe. Do sredine poslijepodneva, posao se primakao kraju. Svi su nakrcali svoje aute i kamione, a ekipa u dvorištu bila je u završnoj fazi čišćenja. Prvi put otkad je počeo projekt bio sam u kući sam. Osjećao sam se dobro. Radovi su ovih dva dana, iako burni, prošli dobro i, premda je namještaj bio sklonjen, kraljevski izgled kuće podsjetio me na godine kad se u njoj živjelo.

Dok sam gledao kako kamioni odlaze s prilaza, znao sam da i ja moram krenuti. Nakon što su sredile haljine i kupile cipele, Jane i Anna su imale zakazano manikiranje. Pitao sam se, misli li Jane na sastanak koji sam planirao. Imajući na umu sve to uzbuđenje, mislio sam da je to malo vjerojatno, a poznavajući me kao što me ona poznavala, sumnjao sam da očekuje neko veliko iznenađenje, usprkos onome što sam nagovijestio sinoć.

Godinama nije baš mogla mnogo očekivati od mene, ali nadao sam se da će sve ono što sam bio planirao zbog toga biti još posebnije. Dok sam gledao kuću, shvatio sam da će mjeseci koje sam proveo pripremajući se za našu godišnjicu donijeti plod. Čuvati tajnu od Jane bilo je vrlo teško, ali sada kad je večer bila blizu, shvatio sam da se većina onoga što sam želio za Jane i sebe već dogodila. Prvobitno sam mislio da će moj poklon biti znak novog početka; sad se činio više kao kraj putovanja na kojem sam proveo više od godinu dana. Imanje se konačno ispraznilo i, prije nego što sam ušao u auto, još sam jednom prošao kroz kuću.

Na putu kući, svratio sam u dućan s mješovitom robom, zaustavio se na još nekoliko mjesta, kupujući sve drugo što mi je trebalo.

Kad sam stigao kući, bilo je gotovo pet sati. Potrošio sam nekoliko minuta da se malo ispružim, a onda sam skočio pod tuš da operem prljavštinu nakupljenu tijekom cijelog dana.

Znajući da imam malo vremena, sljedeći sam sat brzo radio. Koristeći se popisom koji sam napravio u uredu, počeo sam s pripremama za večer koju sam bio planirao, večer o kojoj sam razmišljao mjesecima. Jedna po jedna, stvari su sjele na svoje mjesto. Bio sam zamolio Annu da me nazove čim je Jane doveze do kuće Keithovih roditelja, kako bih otprilike znao kad će doći. Učinila je to, i postao sam svjestan da do Janeina dolaska ima još samo petnaest

minuta. Nakon što sam se uvjerio da kuća izgleda savršeno, obavio sam svoj posljednji zadatak, zalijepivši na zatvorena prednja vrata poruku koju Jane nije mogla mimoići: – Dobro došla kući, draga. Tvoje te iznenađenje čeka unutra...

Onda sam sjeo u auto i odvezao se.

Petaesta glava

Gotovo tri sata kasnije, gledao samo kroz prednje prozore Noine kuće i vidio kako se približavaju svjetla. Provjerivši na satu, vidio sam da stiže točno na vrijeme.

Dok sam popravljao sako, pokušao sam si predstaviti Janeino raspoloženje. Iako nisam bio s njom kad je stigla kući, pokušao sam si je predočiti. Je li se iznenadila što moj auto nije na prilazu? pitao sam se. Sigurno je primijetila da sam navukao zastore prije odlaska, možda je na trenutak sjedila u autu, zbunjena ili čak zaintrigirana.

Pretpostavljao sam da su joj ruke bile pune kad je izašla iz auta. Ako nije nosila haljinu za vjenčanje, onda je nedvojbeno nosila nove cipele koje je kupila taj dan. Bilo kako bilo, nije joj nikako mogla promaknuti poruka kad se približila stepenicama i lijepo sam vidio u mislima kako joj licem prelazi izraz radoznalosti. Kad ju je pročitala na stepenicama, kako je reagirala na moje riječi? To nisam znao. Zbunjenim osmijehom, možda? Njezinu je neizvjesnost nesumnjivo pojačala činjenica da nisam bio kod kuće. Što je, onda, mogla pomisliti kad je otključala vrata i našla se u zamračenoj dnevnoj sobi, osvjetljenoj samo blijedožutim sjajem svijeća i sjetnim glasom Billie Holiday na stereu? Kako joj je dugo trebalo da na podu uoči razbacane latice ruža, koje su vodile od predsoblja preko dnevne sobe i uz stubište? Ili drugu poruku koju sam priljepio na ogradu stepenica: Dragi, ovo je tvoja večer. Ali moraš odigrati određenu ulogu da bi se ostvarila. Misli o njoj kao o igri. Dat ću ti popis uputa i tvoja je uloga da učiniš to što ja tražim.

Prvi je zadatak jednostavan: molim te ugasi svijeće u prizemlju i slijedi latice ruža do spavaće sobe. Tamo te čekaju daljnje upute.

Je li zinula od čuda? Ili se nasmijala, ne vjerujući svojim očima? Nisam bio siguran, ali, znajući Jane, nisam sumnjao da će željeti sudjelovati u igri. Kad je stigla do spavaće sobe, sigurno je već morala biti veoma radoznala.

U spavaćoj će sobi na svakom komadiću slobodnoga prostora naći upaljene svijeće i tihi, umirujuću Chopinovu glazbu. Na krevetu je ležao buket od trideset ruža; s obje strane cvijeća bila je lijepo zamotana kutija, na svakoj je bila čestitka. Na lijevoj je čestitci bila naljepnica: – Otvori sada. – Na desnoj je čestitci bila naljepnica: – Otvori u osam sati.

Zamišljao sam kako polako ide prema krevetu i prinosi buket licu, udišući opojni miris. Kad je otvorila lijevu čestitku, evo stoje pročitala: – Danas si imala puno posla, pa sam mislio da se želiš odmoriti prije našeg sastanka večeras. Otvori poklon koji ide uz ovu čestitku i ponesi sadržaj sa sobom u kupaonicu. Tamo te čekaju daljnje upute. –, Da je bacila pogled preko ramena, vidjela bi još više svijeća u kupaonici, i nakon što je otvorila poklon, našla je ulje za kupanje i losion za tijelo, te novi, svileni kućni ogrtač.

Poznavajući Jane, pretpostavljao sam da se poigravala čestitkom i paketom na desnoj strani, onim koji nije smjela otvoriti do osam sati. Je li premišljala treba li poslušati ili ne poslušati uputu? Je li prošla prstima po papiru u koji je poklon bio zamotan, a onda odustala? Vjerovao sam da je bilo tako, ali sam znao da je na koncu uzdahnula i krenula prema kupaonici. Na toaletnom ormariću bila je još jedna poruka: Ima li ičeg boljeg od dugotrajne vruće kupke nakon zamornog dana? Izaberi ulje za kupanje koje hoćeš, dodaj puno mjehurića i napuni kadu vrućom

vodom. Blizu kade naći ćeš bocu svog omiljenog vina, još hladnu, i već otvorenu. Natoči si čašu. Onda se skini, uđi u kadu, nasloni glavu i opusti se. Kad si spremna izaći, obriši se i upotrijebi jedan od novih losiona koje sam ti kupio. Nemoj se oblačiti, umjesto toga, ogrni se novim ogrtačem i sjedni na krevet dok otvaraš drugi poklon. U kutiji je bila nova večernja haljina i crne lakirane cipele s visokim potpeticama; i jedno i drugo kupio sam nakon što sam u njezinu ormaru provjerio pravu veličinu.

Čestitka koja je bila uz njezinu večernju odjeću bila je jednostavna. Skoro si gotova. Molim te, otvori kutiju i obuci stvari koje sam ti kupio. Ako hoćeš, stavi naušnice koje sam ti kupio za Božić kad smo hodali. Ipak, nemoj tratiti vrijeme, draga, imaš točno četrdeset pet minuta. Pogasi sve svijeće, isprazni kadu i isključi glazbu. U osam i četrdeset pet izađi na prednji trijem. Zaključaj vrata za sobom. Zatvori oči i okreni se leđima ulici. Kad se opet okreneš, otvori oči, jer će tada početi naš sudar... Ispred kuće ju je čekala limuzina koju sam bio naručio. Vozač, koji je držao još jedan poklon, dobio je uputu da kaže: – Gospođo Lewis! Sad ću vas odvesti vašem suprugu. Želi da otvorite ovaj poklon čim uđete u auto. Unutra vam je još nešto ostavio. – U kutiji koju je držao bila je bočica parfema, zajedno s kratkom porukom: – Izabrao sam ovaj parfem specijalno za ovu večer. Kad uđeš u auto, stavi malo mirisa i otvori drugi poklon. Poruka koja je unutra reći će što ti je činiti. – U toj je kutiji bio uski crni šal. U naborima šala bila je čestitka na kojoj je pisalo: Vozač će te odvesti na mjesto gdje ću te čekati, ali želio bih da to bude iznenađenje. Molim te, stavi šal preko očiju, i, zapamti, nemoj viriti. Vožnja će trajati manje od petnaest minuta i vozač će krenuti kad ti kažeš: – Spremna sam –. Kad se auto zaustavi, vozač će ti otvoriti vrata. Ostavi šal na očima i zamoli ga da ti pomogne izaći iz auta.

Ja ću te čekati.

Šesnaest a glava

Ispred kuće se zaustavila limuzina i ja sam duboko udahnuo. Kad je vozač izašao iz auta, kimnuo je glavom, dajući mi do znanja da je sve išlo glatko, i ja sam kimnuo nervozno, u znak potvrde. Posljednjih sam nekoliko sati oscilirao između uzbuđenja i straha pri pomisli daje Jane možda sve ovo smatrala... pa, budalastim. Kad se vozač primakao njezinim vratima, najednom mi je bio teško gutati. Ipak, prekrizio sam ruke i naslonio se na ogradu trijema, nastojeći izgledati opušteno. Mjesec je blistao kao usijan i čuo sam cvrčanje cvrčaka.

Vozač je otvorio vrata. Najprije se vidjela Janeina noga, a onda se pojavila i ona, gotovo kao u usporenom filmu, još uvijek s povezom na očima.

Mogao sam jedino iskolačiti oči. Na mjesecini, vidio sam nejasne obrise osmijeha na njezinu licu, a izgledala je i egzotično, i elegantno. Mahnuo sam rukom vozaču da bih mu dao do znanja da je slobodan.

Dok je auto odlazio, polako sam prišao Jane, skupljajući hrabrost da progovorim.

– Izgledaš divno, – šapnuo sam joj na uho.

Okrenula se prema meni, a osmijeh joj je se raširio. – Hvala ti, – rekla je. Čekala je da još nešto dodam, a kad nisam, prebacila je težinu s jedne noge na drugu. – Mogu li sada skinuti povez s očiju?

Pogledao sam uokrug, provjeravajući izgleda li sve onako kako sam želio.

– Da, – šapnuo sam.

Povukla je šal i on se odmah odvezao i pao s njezina lica. Trebalo joj je trenutak da joj se oči priviknu, najprije su se usmjerile na mene, pa na kuću, pa ponovno na mene. Poput Jane, i ja sam

se svečano odjenuo za današnju večer; smoking mi je bio nov i šivan po mjeri. Zatreptala je kao da se budi iza sna.

– Mislio sam da bi željela vidjeti kako će izgledati ovaj vikend, – rekao sam.

Okretala se polako s jedne strane na drugu. Čak i iz daljine, imanje je izgledalo začarano.

Ispod neba boje tinte bijelio se šator, a reflektori u vrtu bacali su prstolike sjene, osvjetljavajući različite boje cvjetova ruža. Voda u fontani blistala je na mjeseci.

– Wilson... to je... nevjerovatno, – promucala je.

Primio sam je za ruku. Osjećao sam miris novog parfema koji sam joj kupio i vidio sam male dijamante na njezinim ušima. Tamni je ruž naglašavao njezine pune usne.

Sudeći prema izrazu njezina lica, imala je puno pitanja kad se okrenula prema meni. – Ali kako? Hoću reći... imao si samo dva dana.

– Obećao sam ti da će biti veličanstveno, – rekao sam. – Kao što je rekao Noah, nemamo svaki vikend ovdje vjenčanje.

Jane je, čini se, prvi put primijetila kako izgledam i malo se odmaknula.

– Imaš smoking, – rekla je.

– Unajmio sam ga za vikend, ali sam mislio da se najprije moram malo naviknuti.

Odmjeravala me je od glave do pete. – Izgledaš... odlično, – priznala je. – Ti izgledaš iznenađeno.

– I jesam, – rekla je brzo, ali se odmah ispravila. – Hoću reći, nisam iznenađena kako dobro izgledaš, stvar je samo u tome da nisam očekivala da ću te vidjeti u tom izdanju.

– Smatrat ću to komplimentom.

Nasmijala se. – Dođi, – rekla je, vukući me za ruku. – Želim vidjeti izbliza sve što si učinio.

Morao sam priznati, pogled je zaista bio veličanstven. Usred hrastova i čempresa, tanko šatorsko platno sjajilo se pod reflektorima kao živo biće. Redovi bijelih stolica bili su postavljeni u polukrug kao za orkestar, u skladu s polukrugom vrta iza njih. Bile su okrenute prema središnjoj točki, a sjenica je blistala pod svjetlima i lišćem raznih boja. I cvijeće je bilo posvuda.

Jane je počela polako hodati niz prolaz. Znao sam da u mislima vidi ljude i zamišlja Annu, ono što će ona vidjeti s mjesta određenog za nju blizu sjenice. Kad se okrenula i pogledala me, lice joj je izražavalo zbunjenost i neshvaćanje.

– Nisam vjerovala da bi moglo ovako izgledati.

Pročistio sam grlo. – Obavili su dobar posao, zar ne?

Ozbiljno je odmahnula glavom. – Ne, – rekla je. – Nisu oni. Ti si.

Kad smo stigli do kraja prolaza, Jane je ispustila svoju ruku i prišla sjenici. Ja sam se zaustavio, promatrajući je kako rukama dodiruje rez-barije i prstima prati trag svjetla. Pogled joj je odlutao prema vrtu.

– Izgleda točno kao nekad, – divila se.

Dok je išla oko sjenice, netremice sam gledao u haljinu koju je imala na sebi, primjećujući kako se pripija uz obline koje sam tako dobro poznao. Što je to bilo u njoj što mi je i sada oduzimalo dah? Njezina osobnost? Naš zajednički život? Usprkos godinama koje su prošle otkad sam je prvi put vidio, učinak koji je imala na mene postao je samo snažniji.

Ušli smo u ružičnjak i prošetali oko vanjskog koncentričnog srca; iza nas su svjetla iz šatora postajala sve slabija. Fontana je žuborila kao planinski potok. Jane nije ništa rekla; umjesto toga, jednostavno je pažljivo promatrala okoliš, povremeno bacajući pogled preko ramena da bude sigurna da sam blizu. Iz daljine, sad se vidio vrh šatora. Jane se zaustavila i razgledala grmove ruža, a onda je konačno izabrala crveni pupoljak i ubrala ga. Otkinula je trnove prije nego što mi je prišla i zatakla pupoljak u moj rever. Nakon što je bila zadovoljna time kako ga je namjestila, blago me je potapšala po prsima i pogledala.

– Izgledaš kompletnije s cvijetom u zapučku, – rekla je.

– Hvala.

– Jesam li ti rekla kako si zgodan ovako svečano obučen?

– Mislim da si upotrijebila riječ... sjajno. Ali slobodno je ponavljaj koliko god ti se sviđa.

Stavila mi je dlan na ruku. – Hvala ti za sve što si ovdje učinio. Anna će biti totalno zadivljena.

– Nema na čemu.

Nagnuvši se bliže prema meni, promrmljala je: – I hvala ti također za večeras. Igra koja me je dočekala kod kuće bila je... baš zgodna.

U prošlosti bih iskoristio priliku da je nastavim ispitivati kako bih bio siguran da sam dobro postupio, ali sam umjesto toga posegnuo za njezinom rukom.

– Želio bih da vidiš još nešto, – jednostavno sam rekao.

– Nemoj mi reći da imaš kočiju sa sedam bijelih konja u suši, – našalila se.

Odmahnuo sam glavom. – Ne baš. Ali ako misliš da bi to bila dobra ideja, mogao bih pokušati nešto organizirati.

Nasmijala se. Kad se primakla bliže, miris njezina tijela postao je još izazovniji. Oči su joj bile nestašne. – Pa što si mi to još htio pokazati?

– Još jedno iznenađenje, – kazao sam.

– Ne znam hoće li mi to srce moći podnijeti.

– Dođi, – rekao sam, – ovuda.

Odveo sam je iz vrta na puteljak od šljunka, prema kući. Iznad nas, na nebu bez oblačka, treperile su zvijezde, a mjesec se odražavao u rijeci iza kuće. S grana je visjela španjolska mahovina, a njezine tanke vlati protezale su se u svim smjerovima kao sablasni prsti. U zraku se osjećao poznat miris pinija i soli, miris tipičan za ravnicu. U tišini sam osjetio kako se Janein palac pomiče uz moj.

Kao da joj se nije nikamo žurilo. Hodali smo polako, uživajući u zvukovima večeri: zrikavci i cvrčci, šum lišća na drveću, šljunak koji škripi pod našim nogama.

Netremice je gledala u kuću. Njezina je silueta, s drvećem u pozadini, bila bezvremena slika, bijeli stupovi na trijemu davali su joj gotovo luksuzan izgled. S godinama je boja limenog krova potamnijela i činilo se da krov nestaje na večernjem nebu, a kroz prozore sam vidio žuti sjaj svijeća.

Kad smo ušli u kuću, svijeće su zatreperile na iznenadnom propuhu. Jane je stajala na ulazu, zadivljeno gledajući dnevnu sobu. Očišćen i oprашen, glasovir se sjajio na prigušenoj svjetlosti, a drveni se pod ispred kamina gdje će Anna plesati s Keithom sjajio kao nov. Stolovi, s bijelim salvetama savijenim u obliku labuda i blistavim porculanom i kristalom, sličili su fotografijama iz nekog ekskluzivnog restorana. Srebrni pehari posvuda su svjetlucali kao božićni ukrasi.

Stolovi duž zida u pozadini na kojima će ovaj vikend biti posluženo jelo gotovo su se gubili pod cvijećem koje je stajalo između ploča za grijanje jela.

– Oh, Wilson... – jedva je rekla.

– Bit će drukčije u subotu kad svi stignu, ali htio sam da vidiš kako to izgleda bez gužve.

Ispustila je svoju ruku i šetala sobom, upijajući svaki detalj.

Kad je kimnula, otišao sam u kuhinju, otvorio vino i natočio dvije čaše. Podigavši pogled, vidio sam kako Jane gleda u glasovir, njezin profil u sjeni.

– Tko će svirati? – upitala je.

Nasmiješio sam se. – Da si mogla birati, koga bi izabrala?

Pogledala me je s nadom. – Johna Petersona? – Kimnuo sam.

– Ali kako je to moguće? Zar ne svira u Chelseaju?

– Znaš da je uvijek bio slab na tebe i Annu. Chelsea će preživjeti jednu noć bez njega.

Nastavila je, čudeći se, gledati sobu dok mi se približavala. – Jednostavno ne znam kako si sve to mogao učiniti tako brzo... Hoću reći, bila sam tu prije samo dva dana.

Pružio sam joj čašu s vinom. – Znači da odobravaš?

– Odobravam? – Otpila je polako gutljaj vina. – Mislim da nikad nisam vidjela kuću u tako divnom izdanju.

Promatrao sam kako svjetlost svijeća treperi u njezinim očima.

– Jesi li već gladna? – upitao sam.

Izgedala je gotovo zaprepašteno. – Iskreno rečeno, nisam uopće o tome mislila. Mislim da bih rado uživala u čaši vina i pogledala naokolo, prije nego što budemo morali otići.

– Ne moramo nikamo ići. Planirao sam da večeramo ovdje.

– Ali kako? U ormarima nema ničeg.

– Pričekaj i gledaj. – Pokazao sam rukom preko ramena. – Zašto se ne bi opustila i prošetala okolo dok ja počnem?

Ostavivši je, otišao sam u kuhinju, gdje su već u tijeku bile pripreme za kompliciranu večeru koju sam bio isplanirao. List napunjen mesom raka već je bio spreman i podesio sam pećnicu na odgovarajuću temperaturu. Sastojci za holandski umak bili su već izmjereni i stavljeni u stranu; jednostavno je sve trebalo samo staviti u tavu. Salate i preljevi bili su gotovi.

Dok sam radio, povremeno sam podizao pogled i vidio Jane kako se polako kreće dnevnim sobom. Iako su svi stolovi bili isti, zastala je kod svakog, zamišljajući određenog gosta koji će tamo sjediti.

Odsutno je popravljala srebrni pribor za jelo i pomicala vaze s cvijećem da bi ih, najčešće, vratila u prvobitnu poziciju. Odisala je nekim spokojnim, gotovo potpunim zadovoljstvom koje sam smatrao neobično dirljivim. Ali opet, ovih mi je dana sve u vezi s njom bilo dirljivo. U tišini, razmišljao sam o slijedu događanja koji su nas doveli do ove točke.

Iskustvo me je naučilo da i najdragocjenija sjećanja s vremenom izbljede, ali nisam želio zaboraviti ni jedan jedini trenutak što smo ga prošli tjedan proveli zajedno. I, naravno, želio sam i da Jane također zapamti svaki trenutak. – Jane? – viknuo sam. Nije mi bila na vidiku i pretpostavio sam da je pokraj glasovira. Pojavila se iz kuta sobe. Čak i s udaljenosti, lice joj je blistalo. – Da? – Dok pripremam večeru, bi li mi učinila uslugu? – Naravno. Trebaš li pomoć u kuhinji? – Ne. Ostavio sam pregaču na katu. Da li bi ti bilo teško da mi je doneseš? Na krevetu je u tvojoj staroj sobi. – Uopće ne, – rekla je. Trenutak kasnije, gledao sam kako je nestala uza stepenice. Znao sam da se neće vratiti dok večera ne bude zamalo gotova. Pjevuckao sam, počevši prati šparoge, zamišljajući unaprijed njezinu reakciju kad otkrije poklon koji ju je gore čekao. – Sretna godišnjica, – šapnuo sam. Dok sam čekao da na štednjaku provri voda, stavio sam lista u pećnicu i odšetao na stražnji trijem. Tamo je osoblje restorana namjestilo stol za nas dvoje. Razmišljao sam o tome da otvorim šampanjac, ali sam odlučio pričekati Jane. Duboko dišući, pokušao sam malo razbistriti misli.

Jane je dosad već sigurno našla ono što sam joj ostavio gore na krevetu. Album je, rukom sašiven, s kožnim uvezom, bio izvanredan, ali nadao sam se da će sadržaj stvarno dirnuti Jane.

To je bio poklon za našu tridesetogodišnjicu koji sam napravio uz pomoć tako mnogo ljudi. Poput ostalih poklona koje je dobila večeras, i uz njega je išla poruka.

Bilo je to pismo koje sam u prošlosti bio pokušao napisati, ali nisam, onakvo kakvo je Noah predložio i, premda sam nekad smatrao tu ideju nemogućom, iznenadna otkrića tokom prošle godine i, posebno, tokom prošlog tjedna, dale su mojim riječima, inače za mene nekarakterističnu, dražest.

Kad sam završio pisanje, pročitao sam pismo još jednom, pa onda opet. Čak i sada, riječi su mi u glavi bile sasvim žive kao što su bile na stranicama koje je Jane sada držala u ruci.

Mila moja, Kasna je već noć i, dok sjedim za svojim stolom, kuća je tiha osim otkuca-vanja zidnog sata. Ti gore spavaš i, iako žudim za toplinom tvog tijela uz moje, nešto me sili da ti napišem ovo pismo, premda nisam siguran otkud bih počeo. Niti, sada shvaćam, znam točno što bih rekao, ali ne mogu izbjeći zaključak da je to, nakon svih tih godina, nešto što moram učiniti, ne samo za tebe, nego i za sebe. Nakon trideset godina, to je najmanje što mogu učiniti. Zar je stvarno prošlo toliko godina? Iako znam da je to istina, i sama ta pomisao me zadivljuje. Neke se stvari, napokon, nisu promijenile. Ujutro, na primjer, moje su prve misli nakon buđenja posvećene tebi, i uvijek su bile. Često samo ležim na svojoj strani i gledam te, vidim kako ti se kosa raširila po jastuku, jedna ti je ruka nad glavom, grudi ti se blago dižu i spuštaju.

Ponekad, kad sanjaš, ja se primaknem bliže k tebi, u nadi da će to nekako omogućiti da uđem u tvoj san. To je, napokon, uvijek bilo ono što sam osjećao u vezi s tobom. Cijelo vrijeme našeg braka, ti si bila moj san i nikad neću zaboraviti kako sam se osjećao sretnim od prvog dana kad smo zajedno šetali po kiši. Često mislim o tom danu. To je slika koja me nikad nije napustila, i svaki put kad munja zabljesne nebom, imam osjećaj već viđenog.

U tim trenucima mi se čini kao da sve počinjemo još jednom ispočetka i osjećam udaranje svog mladenačkog srca, srca mladića koji je iznenada vidio svoju budućnost i nije mogao zamisliti život bez tebe. Ja doživljavam isti taj osjećaj s gotovo svakom uspomenu koja mi pada na pamet. Ako mislim o Božiću, vidim te kako sjediš pod borom, veselo dijeleći poklone našoj djeci. Kad mislim o ljetnim noćima, osjećam stisak tvoje ruke u mojoj dok šetamo pod zvijezdama. Čak i na poslu, često se ulovim kako gledam na sat i pitam se što ti u tom trenutku radiš. Jednostavne stvari, zamislim si tragprljavštine na tvom obrazu dok radiš u vrtu, ili kako izgledaš dok se naslanjaš na pult, prolazeći rukom kroz kosu dok razgovaraš telefonom. Pretpostavljam da ono što pokušavam reći jest da si uvijek tu, u svemu što sam ja, u svemu što sam ikad učinio, i, gledajući unatrag, znam da sam ti trebao reći koliko si mi uvijek značila. Zao mi je zbog toga, baš kao što mi je žao zbog svega onoga čime sam te razočarao. Želio bih da mogu izbrisati prošlost, ali oboje znamo da je to nemoguće.

Ipak, shvatio sam da, iako je prošlost nepromjenjiva, naša je percepcija o njoj promjenjiva, i tu dolazimo do albuma. U njemu ćeš naći mnoge, mnoge fotografije.

Neke su kopije iz tvojih albuma, ali većina nisu. Umjesto toga, zamolio sam naše prijatelje za bilo kakve fotografije nas dvoje koje imaju, i tijekom prošle godine dobivao sam fotografije iz cijele zemlje. Naći ćeš fotografiju koju je Kate snimila na krštenju Leslie, jednu s piknika na koji smo išli s tvrtkom prije četvrt stoljeća, koju je snimio Joshua Tundle.

Noah je dao svoj doprinos u obliku fotografije nas dvoje koju je on snimio jednog kišnog Dana zahvalnosti, dok si bila trudna s Josephom, a, ako pažljivo pogledaš, možda ćeš vidjeti i mjesto gdje sam prvi put shvatio da sam zaljubljen u tebe. Anna, Lesile i Joseph također su dali svoj doprinos. Kako je stizala pojedina fotografija, pokušavao sam se sjetiti trenutka u kojem je snimljena.

Najprije mi je sjećanje bilo kao sama snimka, kratak, ograničeni prizor, ali ustanovio sam da se vrijeme, kad bih zatvorio oči i koncentrirao se, počelo vrtjeti unatrag. I u svakom sam se slučaju sjetio što sam tada mislio. To je, dakle, drugi dio albuma.

Na stranici nasuprot slici, napisao sam ono čega se sjećam o tim trenucima ili, određenije, ono čega se sjećam u vezi s tobom. Nazvao sam album – Stvari koje sam ti trebao reći –. Jednom sam ti, na stepenicama ispred vijećnice, dao zavjet i, kao tvoj muž ovih trideset godina, vrijeme je da ti napokon dam još jedan. Od ovoga ću trenutka postati muškarac kakav sam trebao biti. Postat ću romantičniji muž i dat ću sve od sebe u godinama koje su nam preostale. I u svakom

dragocjenom trenutku, nadam se da ću učiniti ili reći nešto što će ti pokazati da nikad ne bih bio mogao voljeti neku drugu onoliko koliko sam uvijek volio tebe. S ljubavlju, Wilson Na zvuk Janeinih koraka, pogledao sam prema gore. Stajala je na vrhu stepenica, svjetlo u hodniku iza nje zamučivalo je njezin obris. Ruka joj je posegla za ogradom kad se počela spuštati stepenicama.

Svjetlost svijeća postupno ju je osvjetljavala: najprije noge, onda struk i, napokon, lice. Kad se zaustavila na pola puta, srele su nam se oči i, čak i s druge strane sobe mogao sam vidjeti njezine suze.

– Sretna godišnjica, – rekao sam, a glas mi je odjeknuo sobom. I dalje me gledajući, sišla je niza stepenice. Nježno se osmjehujući, prešla je preko sobe prema meni i najednom sam točno znao što moram učiniti.

Raširivši ruke, privukao sam je k sebi. Tijelo joj je bilo toplo i mekano, obraz vlažan. I tako smo stajali u Noinoj kući, dva dana uoči naše tridesete godišnjice. Držao sam je uza se, želeći od sveg srca da vrijeme stane, sada i zauvijek.

Stajali smo zajedno dugo vremena, prije nego što se Jane napokon odmaknula. Još me grleći, uprla je pogled u mene. Obrazi su joj bili mokri i sjajni na prigušenom svjetlu.

– Hvala ti, – šapnula je.

Blago sam je primio za nadlakticu. – Dođi. Želim ti nešto pokazati.

Poveo sam je kroz dnevnu sobu prema stražnjem dijelu kuće. Gurnuo sam vrata i stupili smo na trijem.

Usprkos mjesecini, razaznao sam Mliječni put koji se nadvio nad nama kao niz dragog kamenja; Venera se pojavila na južnom dijelu neba. Temperatura se malo spustila i na povjetarcu sam osjetio miris Janeina parfema.

– Mislio sam da bismo mogli jesti ovdje vani. Osim toga, nisam htio remetiti stolove unutra.

Provukla je svoju ruku ispod moje i pogledala stol ispred nas. – Ovo je prekrasno, Wilson.

Nerado sam se odmaknuo da upalim svijeće i uzmem šampanjac. – Jesi li za čašu?

Najprije nisam bio siguran da me je čula. Gledala je preko rijeke, a haljina joj je lagano lepršala na povjetarcu.

– Jako rado.

Izvadio sam bocu iz posude za hlađenje, čvrsto primio čep i zaokrenuo ga. Iskočio je prasnivši. Nakon što sam napunio dvije čaše, pričekao sam da se pjena slegne i onda natočio piće do vrha. Jane mi se primakla.

– Kako si dugo planirao sve ovo? – upitala je.

– Od prošle godine. To je bilo najmanje što sam mogao učiniti nakon što sam zaboravio posljednju godišnjicu.

Odmahnula je glavom i okrenula moje lice prema svojem. – Ne bih mogla ni sanjati o nečem boljem od ovoga što si učinio večeras. – Zastala je. – Hoću reći, kad sam našla album i pismo i sve te rečenice koje si napisao... pa, to je najnevjerovatnija stvar koju si ikad učinio za mene.

Počeo sam opet s time kako je to najmanje što sam mogao učiniti, ali me je prekinula.

– Ja to stvarno mislim, – rekla je tiho. – Ne mogu čak naći riječi kojima bih izrazila koliko mi to znači. – Onda je, nestašno mi namignuvši, do-dirnula prstom moj rever. – Izgledate strašno zgodno u tom smokingu, strance.

Nasmijao sam se ispod glasa, osjetivši kako napetost popušta. Stavio sam ruku na njezinu i stisnuo je. – S tim riječima, nije mi drago što te moram napustiti...

– Ali?

– Moram vidjeti kako večera napreduje.

Kimnula je, senzualna, prekrasna. – Trebaš pomoć?

– Ne. Gotovo je završena.

– Neće ti onda smetati da ostanem vani? Ovdje je tako tiho. – Uopće ne.

U kuhinji sam vidio da su se šparoge koje sam kuhao na pari ohladile pa sam upalio ploču da ih ugrijem. Holandski umak se malo zgrušao, ali je izgledao dobro nakon što sam ga promiješao. Onda sam svoju pozornost posvetio listu, otvorivši pećnicu da ga provjerim viljuškom. Trebalo mu je još samo nekoliko minuta.

Stanica koju sam okrenuo na kuhinjskom radiju svirala je glazbu iz vremena velikih swing bendova i kad sam posegnuo da je promijenim, čuo sam iza sebe Janein glas.

– Ostavi je, – rekla je.

Pogledao sam je. – Mislio sam da si namjeravala malo vani uživati.

– Jesam, ali nije isto bez tebe, – rekla je. Naslonila se na pult i zauzela svoju uobičajenu pozu.

– Jesi li tražio i specifičnu glazbu za večeras? – zadirivala me je.

– Ovaj program traje već nekoliko sati. Pretpostavljam daje to njihova specijalna tema za noćas.

– Stvarno mi budi sjećanja, – rekla je. – Tata je običavao slušati velike swing bendove cijelo vrijeme. – Polako je provukla rukom kroz kosu, izgubljena u sjećanjima. – Jesi li znao da su on i mama ponekad plesali u kuhinji? U jednom trenutku bi prali sude, a sljedeći bi trenutak obavili ruke jedno oko drugog i njihali se u ritmu glazbe. Prvi put kad sam ih vidjela bilo mi je, čini mi se, oko šest godina i to mi ništa nije značilo. Kad sam postala malo starija, Kate i ja smo se smijuljile kad bismo ih vidjele. Pokazivale bismo prstom i hihotale se, ali oni bi se samo nasmijali i nastavili plesati, kao da su sami na svijetu.

– Nisam to znao.

– Posljednji put kad sam ih vidjela da to rade bilo je otprilike tjedan dana prije nego što su se preselili u Creekside. Svratila sam da vidim kako su. Vidjela sam ih kroz kuhinjski prozor dok sam parkirala i jednostavno sam počela plakati. Zнала sam da je to posljednji put što ih vidim da to rade ovdje i osjećala sam kao da mi se srce slomilo. – Zastala je, izgubljena u mislima. Onda je odmahнула glavom. – Zao mi je. To nam je baš pokvarilo raspoloženje, zar ne?

– U redu je, – rekao sam. – Oni su dio našeg života i ovo je njihova kuća. Iskreno rečeno, iznenadio bih se da nisi mislila na njih. Osim toga, to je krasan način da ih se sjetimo.

Činilo se kao da trenutak razmišlja o mojim riječima. U tišini sam izvadio lista iz pećnice i stavio ga na štednjak.

– Wilsone, – rekla je nježno.

Okrenuo sam se.

– Kad si napisao u svojem pismu da ćeš odsada nastojati biti romantičniji, jesi li to stvarno mislio?

– Da.

– Znači li to da mogu očekivati više ovakvih noći kao večeras? – Ako je to ono što želiš.

Prinijela je prst bradi. – Ipak, bit će ti teže iznenaditi me. Morat ćeš izmisliti nešto novo.

– Mislim da neće biti tako teško kao što misliš.

– Ne? – Mogao bih isti trenutak izmisliti nešto kad bih morao. – Kao, na primjer? – Vidio sam kako me procjenjuje pogledom i odjednom sam odlučio ne iznevjeriti je. Nakon kratkog oklijevanja, ugasio sam ploču na štednjaku i stavio šparoge u stranu. Jane me sa zanimanjem

pratila pogledom. Popravio sam sako prije nego što sam prešao preko kuhinje i ispružio ruku. – Jesi li raspoložena za ples? – Jane se zacrvenjela kad je uzela moju ruku a drugom me obgrlila oko leđa.

Čvrsto je povukavši k sebi, osjetio sam kako se njezino tijelo pripija uz moje. Počeli smo se polako okretati dok je glazba ispunjavala sobu oko nas. Namirisao sam šampon od lavande koji je upotrijebila i osjetio kako joj noge dodiruju moje. – Preljepa si, – šapnuo sam, a Jane je odgovorila prelazeći prstom po mojoj ruci.

Kad je pjesma završila, nastavili smo držati jedno drugog u zagrljaju dok nije počela druga, plešući polako, nježnije stavak bio opojan. Kad se Jane odmaknula da me pogleda, osmijeh joj je bio blag i prinijela je ruku mom licu. Dodir joj je bio lagan i, kao da ponovo otkrivam neku staru naviku, nagnuo sam se prema njoj i lica su nam se približila. Njezin je poljubac bio lagan poput daha i tako smo se predali svemu što smo osjećali, svemu što smo željeli.

Obavio sam je rukama i ponovo poljubio, osjećajući njezinu žudnju, kao i svoju vlastitu. Uronio sam rukom u njezinu kosu i ona je tiho zajecala, zvuk je bio i poznat i pun naboja, nov i star, čudo kakvo trebaju biti sva čuda.

Bez riječi, odmaknuo sam se i samo je gledao u oči, prije nego što sam je poveo iz kuhinje. Osjećao sam kako pomiče palcem po mojoj ruci kad smo se kretali među stolovima, gaseći jednu svijeću za drugom. U dobrodošlom mraku, otpratio sam je na kat.

U njezinoj staroj sobi mjesečina je prodirala kroz prozor, a mi smo se grlili, okupani mliječnom svjetlošću i sjenom. Ljubili smo se i ljubili, a Jane mi je prešla rukama preko prsa kad sam posegnuo za patentnim zatvaračem na stražnjem dijelu njezine haljine.

Tiho je uzdahnula kad ga sam počeo otvarati. Usne su mi kliznule preko njezinih obraza i vrata i okusio sam oblinu njezina ramena. Povukla je moj sako i on je pao na pod, zajedno s njezinom haljinom. Koža joj je bila vrela na dodir kad smo pali na krevet.

Vodili smo ljubav polako i nježno, a strast koju smo osjećali jedno za drugo bila je za oboje omamljujuće ponovno otkriće, primamljivo u svojoj novini. Želio sam da traje zauvijek i cjelivao sam je bez prestanka, šapćući riječi ljubavi.

Kasnije smo ležali zagrljeni, iscrpljeni. Prstima sam prelazio po njezinoj koži dok je tonula kraj mene u san, pokušavajući zadržati tiho savršenstvo tog trenutka. Nedugo iza ponoći Jane se probudila i primijetila daje promatram. U mraku sam mogao razaznati njezin nestašni izraz lica kao da je istovremeno zaprepastena i oduševljena onim što se dogodilo. – Jane? – upitao sam. – Da? – Želio bih nešto znati. – Nasmiješila se zadovoljno, čekajući.

Zastao sam prije nego što sam duboko udahnuo. – Kad bi morala sve učiniti ispočetka, i znajući kako će sve s nama ispasti, bi li se ponovo udala za mene?

Dugo je bila tiha, pažljivo razmišljajući o pitanju. Onda me je, milujući mi prsa, pogledala, a izraz lica joj se smekšao.

– Da, – rekla je jednostavno, – bih.

To su bile riječi koje sam želio čuti više od svega i privukao sam je bliže. Poljubio sam je u kosu i vrat, želeći da taj trenutak traje vječno.

– Volim te više nego što ćeš ikad znati, – rekao sam.

Poljubila me je u prsa. – Znam, – rekla je. – I ja volim tebe, također.

Sedamnaesta glava

Kad je jutarnje sunčevo svjetlo počelo prodirati kroz prozor, probudili smo se u zagrljaju i još smo jednom vodili ljubav, prije nego što smo se razdvojili i pripremili za dugi dan pred nama. Nakon doručka, prošli smo kroz kuću, pripremajući je za subotnje vjenčanje.

Zamijenili smo svijeće na stolovima, maknuli posuđe i pribor sa stola na trijemu i stavili ga u sušu, a večera koju sam pripremio završila je, uz dozu razočaranja, u kanti za smeće.

Kad smo sa svime bili zadovoljni, krenuli smo kući. Leslie je trebala doći oko četiri; Joseph je uspio rezervirati raniji let i trebao je doći oko pet. Na telefonskoj je sekretarici bila poruka od Anne, koja je rekla da namjerava ponovo proći kroz završne pripreme s Keithom što je, osim provjeravanja da je haljina spremna, uglavnom podrazumijevalo da provjeri da nitko koga smo unajmili nije u posljednjoj minuti otkazao.

Također je obećala da će otići po Janeinu haljinu i donijeti je sa sobom kad svrati kasnije uvečer s Keithom na večeru.

U kuhinji smo Jane i ja stavili sastojke za gulaš u glinenu posudu u kojoj će se polako kuhati ostatak poslijepodneva. Dok smo radili, razmatrali smo sve detalje u vezi s vjenčanjem, ali s vremena na vrijeme Janein mi je tajnoviti osmijeh pokazivao da se sjeća prethodne noći. Znajući da ćemo imati sve više posla kako dan odmiče, odvezli smo se u centar da zajedno ručamo u miru. Kupili smo nekoliko sendviča u Pollock Street Delikatesi i odšetali do episkopalne crkve, gdje smo jeli u sjeni magnolija kojima je vrt crkve obrastao.

Nakon ručka, s rukom u ruci odšetali smo do Union Pointa i uživali u vidiku preko rijeke Neuse. Valovi su bili maleni i voda je bila puna čamaca svih vrsta jer su djeca uživala u posljednjim danima ljeta prije nego što se vrate u školu.

Prvi put ovaj tjedan, Jane je izgledala sasvim opušteno i, kad sam je obgrlio rukom, osjećao sam se čudno kao da smo par koji tek kreće u život. Bio je to najsavršeniji dan u puno godina i uživao sam u tom osjećaju dok se nismo vratili kući i odslušali poruku na telefonskoj sekretarici. Bila je to Kate, koja je zvala zbog Noe. – Bilo bi najbolje da dođete ovamo, – rekla je. – Ne znam što da radim. – Kate je stajala u hodniku kad smo stigli u Creekside. – Ne želi o tome razgovarati, – rekla je zabrinuto. – U ovom trenutku, samo ukočeno pilji u ribnjak. Čak se obrecnuo na mene kad sam pokušala s njim razgovarati; rekao mi je da, s obzirom na to da ionako u to ne vjerujem, ne bih razumjela. Inzistirao je da bude sam i na kraju me je otjerao.

– Ali fizički je u redu? – upitala je Jane.

– Mislim da jest. Odbio je pojesti ručak, čak je izgledao ljuto zbog toga, ali, ako to izuzmemo, izgledao je dobro. Ipak je stvarno uznemiren. Posljednji put kad sam povirila u njegovu sobu, viknuo je na mene da odem.

Pogledao sam u zatvorena vrata. Svih ovih godina nikad nisam čuo da je Noah podignuo glas.

Kate je nervozno gnječila svoj svileni šal. – Nije htio razgovarati s Jeffom ni Davidom, otišli su baš prije par minuta. Mislim da su se malo uvrijedili zbog njegova ponašanja.

– I ne želi razgovarati ni sa mnom? – upitala je Jane.

– Ne, – odgovorila je Kate. Bepomoćno je slegnula ramenima. – Kao što sam rekla preko telefona, nisam sigurna da će bilo s kime razgovarati. Jedini s kim bi mogao razgovarati si ti.

Pogledala me je skeptično.

Kimnuo sam. Iako sam se zabrinuo da će se Jane uzrujati, kao što je bilo kad je Noah u bolnici tražio da me vidi, ona mi je stisnula ruku u znak podrške i pogledala me.

– Vjerojatno je najbolje da vidiš kako je.

– Vjerojatno.

– Ja ću čekati ovdje s Kate. Pogledaj možeš li ga nagovoriti da nešto pojede.

– Hoću.

Došao sam do Noinih vrata, pokucao dvaput i neznatno ih otvorio.

– Noah? To sam ja, Wilson. Smijem li ući?

U stolici kraj prozora, Noah nije odgovorio. Pričekao sam trenutak prije nego što sam ušao u sobu. Na krevetu sam vidio pladanj s hranom koju nije dirnuo. Zatvorivši vrata, sklopio sam ruke.

– Kate i Jane su mislile da bi možda želio razgovarati sa mnom.

Vidio sam kako su mu se ramena, dok je duboko uzdahnuo, podigla, a zatim spustila. S bijelom kosom koja mu se spuštala do vrha džemperera, izgledao je sićušno u stolici za ljuljanje.

– One su vani?

Glas mu je bio tako tih da sam ga jedva čuo. – Da.

Noah nije više ništa rekao. U tišini, prešao sam preko sobe i sjeo na krevet. Na licu sam mu vidio napetost, iako me nije htio pogledati.

– Rado bih čuo što se dogodilo, – pokušao sam.

Spustio je bradu prije nego što je ponovo podigao pogled. Piljio je kroz prozor.

– Otišla je, – rekao je. – Kad sam jutros izašao, nije bila tamo. – Odmah sam znao o kome priča.

– Možda je bila na drugom kraju ribnjaka. Možda nije znala da si tamo, – rekao sam.

– Otišla je, – rekao je, a glas mu je bio jednoličan i bez ikakvih emocija. – Znao sam to čim sam se probudio. Nemoj me pitati kako, ali znao sam. Osjetio sam da je otišla i, kad sam krenuo prema ribnjaku, taj mi je osjećaj bio sve jači i jači. Ipak, nisam htio povjerovati i pokušavao sam je zvati cijeli sat vremena. Ali se nije pojavila. – Trgnuvši se, ispravio se u stolici, nastavljajući piljiti kroz prozor. – Napokon sam jednostavno odustao.

Iza prozora, ribnjak se sjajio na suncu. – Želiš li otići natrag i provjeriti je li sada tamo?

– Nije.

– Kako znaš?

– Jer znam, – rekao je. – Isto kao što sam jutros znao da je otišla.

Otvorio sam usta da odgovorim, ali sam odustao. Nije imalo smisla proturječiti. Naoh je već donio zaključak. Osim toga, nešto mi je govorilo da je u pravu.

– Vratit će se, – rekao sam, nastojeći zvučati uvjerljivo.

– Možda, – rekao je. – A možda i neće. Ne bih mogao reći sa sigurnošću.

– Previše ćeš joj nedostajati da se ne bi vratila.

– Pa zašto je onda uopće otišla? – htio je znati. – To nema nikakvog smisla!

Svojom zdravom rukom lupio je po rukohvatu stolice prije nego što je odmahnuo glavom.

– Volio bih kad bi razumjeli.

– Tko?

– Moja djeca. Bolničarke. Čak i doktor Barnell. – Misliš to da je Allie labudica?

Prvi je put pogledao u mom smjeru. – Ne. To da sam ja Noah. Da sam isti čovjek kakav sam uvijek bio.

Nisam bio siguran što misli, ali sam znao da je najpametnije šutjeti dok sam čekao njegovo objašnjenje.

– Trebao si ih danas vidjeti. Sve. Zašto bi bio problem što nisam želio s njima o tome razgovarati? Ionako mi nitko ne vjeruje i nije mi se dalo uvjeravati ih da znam o čemu govorim.

Samo bi se sa mnom svađali oko toga, kao što to uvijek rade. I, onda, nisam pojeo ručak. Pa, gotovo da pomisliš da sam pokušao skočiti kroz prozor. Uzrujao sam se i imam se puno pravo uzrujati. Kad sam uzrujan, ne jedem. Takav sam cijeli život, ali oni se sad ponašaju kao da su se moje mentalne sposobnosti još malo pogoršale. Kate je bila ovdje i pokušala me hraniti, žlicu po žlicu, praveći se da se ništa nije dogodilo. Možeš li to povjerovati? A onda su se pojavili Jeff i David i objasnili mi da je vjerojatno otišla tražiti hranu, potpuno ignorirajući činjenicu da je hranim dvaput dnevno. Nikome nije stalo do toga da joj se nešto moglo dogoditi.

Dok sam pokušavao ustanoviti što se događa, iznenada sam shvatio da se iza Noine ljutnje krije nešto drugo osim reakcija njegove djece.

– Sto te zapravo brine? – upitao sam blago. – To što su se ponašali kao da je to samo labud?

Zastao sam. – To su uvijek vjerovali i to znaš. Nikad te to prije nije uzbuđivalo.

– Nije ih briga.

– Ako je išta točno, – usprotivio sam se, – brinu previše. – Tvrdoglavo se okrenuo u stranu.

– Jednostavno ne razumijem, – rekao je opet. – Zašto bi otišla?

Kad je to rekao, sinulo mi je da se ne ljuti na svoju djecu. Niti reagira samo na činjenicu da je labud nestao. Ne, to je bilo nešto dublje, nešto što nisam bio siguran da će priznati čak i samom sebi.

Umjesto da ga zapitkujem, nisam rekao ništa i sjedili smo zajedno u tišini. Dok sam čekao, promatrao sam kako u krilu nervozno miče prstima.

– Kako je sinoć bilo s Jane? – upitao je za trenutak, nevezano.

Kad sam ga čuo, i usprkos svemu o čemu smo razgovarali, kroz glavu mi je proletjela slika njega i Allie kako plešu u kuhinji.

– Bolje nego što sam zamišljao, – rekao sam.

– I svidio joj se album?

– Jako.

– Dobro, – rekao je. Prvi put otkako sam ušao, nasmiješio se, ali osmijeh je nestao isto tako brzo kao što se pojavio.

– Siguran sam da želi razgovarati s tobom, – rekao sam. – A i Kate je još tu.

– Znam, – rekao je, izgledajući poraženo. – Mogu ući.

– Jesi li siguran?

– Da.

– Želiš li da im kažem da ne govore o labudu?

Razmišljao je kratko o mojim riječima prije nego što je odmahnuo glavom. – Nije važno.

– Trebam li ti reći da budeš blag prema njima?

Dobacio mi je strpljiv pogled. – Nisam baš raspoložen za šalu, ali obećavam da neću opet vikati. I ne brini se, neću učiniti ništa što bi uznemirilo Jane. Ne želim da se brine za mene kad mora misliti na sutrašnji dan.

Ustao sam s kreveta i položio mu ruku na rame prije odlaska.

Noah je, znao sam, bio ljut na samog sebe. Proveo je posljednje četiri godine vjerujući da je labud Allie, bilo mu je potrebno da vjeruje da će Allie naći način da mu se vrati, ali je labudov neobjašnjivi nestanak duboko uzdrmao njegovu vjeru.

Kad sam izlazio, gotovo sam mogao čuti kako se pita: – Što ako su djeca cijelo vrijeme bila u pravu?

Na hodniku sam zadržao informaciju za sebe. Ipak, sugerirao sam im da bi možda bilo najbolje pustiti Nou da govori koliko god želi i reagirati najprirodnije što je moguće.

I Kate i Jane su kimnule, pa je Jane prva ušla u sobu. Noah je pogledao u našem smjeru.

Jane i Kate su se zaustavile, čekajući da ih pozove da priđu bliže, ne znajući što da očekuju.

– Hej, tata, – rekla je Jane.

Usiljeno se nasmiješio. – Hej, zlato.

– Jesi li dobro?

Pogledao je Jane i mene, pa onda pladanj s hranom koja se ohladila na krevetu. – Malo sam ogladnio, ali inače sam dobro. Kate, kad bi bila tako dobra...

– Dakako, tata, – rekla je Kate, stupivši naprijed. – Donijet ću ti nešto. Želiš li možda juhu? Ili sendvič sa šunkom?

– Sendvič zvuči dobro. – Kimnuo je. – I možda čašu slatkog čaja.

– Otrčat ću dolje i donijet ću ti, – rekla je Kate. – Hoćeš i komad torte od čokolade? Čula sam da su je danas napravili.

– Naravno, – rekao je. – Hvala ti. Oh, i žao mi je zbog moga ponašanja malo prije. Bio sam uzrujan i nisam se smio iskaliti na tebi.

Kate se malo nasmiješila. – U redu je, tata.

Kate mi je dobacila pogled pun olakšanja, iako je njezina zabrinutost još uvijek bila vidljiva.

Čim je izašla iz sobe, Noah je rukom pokazao prema krevetu.

– Dođite, – rekao je, a glas mu je bio tih. – Udobno se smjestite.

Dok sam prelazio preko sobe, promatrao sam Nou, pitajući se što se događa. Nekako mi se činilo da je zamolio Kate da ode jer je htio razgovarati nasamo s Jane i sa mnom.

Jane je sjela na krevet. Kad sam joj se pridružio, primila me je za ruku. – Žao mi je zbog labuda, tata, – kazala je.

– Hvala ti, – rekao je. Po izrazu njegova lica znao sam da o tome neće više ništa reći. – Wilson mi je pričao o kući, – rekao je umjesto toga. – Čujem da je sad stvarno predivna.

Janein je izraz postao mekši. – Kao iz bajke, tata. Čak je ljepša nego kad se Kate udavala.

Zastala je. – Mislili smo da Wilson svrati po tebe oko pet. Znam da je to rano, ali to će ti dati priliku da provedeš neko vrijeme kod kuće. Nisi tamo bio već neko vrijeme.

– To bi bilo lijepo, – složio se. – Bit će dobro ponovo vidjeti staru kuću. – Pogledao je Jane pa mene, a onda opet Jane. Čini se daje tek sad primijetio da se držimo za ruke i nasmiješio se.

– Imam nešto za vas dvoje, – rekao je. – I, ako vam to ne bi smetalo, dao bih vam prije nego što se Kate vrati. Možda ne bi razumjela.

– Što je to? – upitala je Jane.

– Pomozi mi da ustanem, hoćeš? – upitao je. – U stolu mi je, a teško ustajem nakon što neko vrijeme sjedim.

Ustao sam i posegnuo za njegovom rukom. Stao je na noge i polako prešao preko sobe.

Nakon što je otvorio ladicu, izvadio je zamotani poklon i onda se vratio do svoje stolice.

Izgleda da ga je hodanje umorilo i pri sjedanju se trgnuo od boli.

– Zamolio sam jučer jednu od bolničarki da ga zamota, – rekao je, pružajući nam poklon.

Bio je malen i četvrtast, zamotan u crvenu foliju, ali čak i u trenutku kad nam ga je davao, znao sam što je unutra. I Jane je, čini se, znala, jer ga ni ja ni ona nismo uzeli.

– Molim vas, – rekao je.

Jane je oklijevala prije nego što ga je konačno primila. Prešla je rukom preko papira, a onda podigla pogled. – Ali... tata... – rekla je. – Otvori ga, – nagovarao ju je.

Jane je odvezala vrpcu i maknula papir; izvan kutije, odmah se mogla prepoznati pohabana bilježnica. Kao i mala rupa od metka u gornjem desnom kutu, od metka koji je bio namijenjen njemu u Drugom svjetskom ratu. Bile su to Vlatic trave od Walta Whitmana, knjiga koju sam mu donio u bolnicu, knjiga bez koje ga nikad nisam mogao zamisliti.

– Sretna godišnjica, – rekao je.

Jane je držala knjigu kao da se boji da će se slomiti. Pogledala je mene, a onda opet oca. – Ne možemo to uzeti, – rekla je, a glas joj je bio tih i ganut do suza. I ja sam im bio blizu.

– Da, možete, – rekao je.

– Ali... zašto?

Netremice nas je gledao. – Znaš li da sam je čitao svaki dan dok sam čekao tvoju mamu?

Nakon što je otišla ono ljeto dok smo još bili djeca. Na neki način, bilo je kao da njoj čitam poeziju. A onda, nakon što smo se vjenčali, običavali smo je čitati na trijemu, baš onako kako sam zamišljao da ćemo to raditi. Mora da smo tijekom godina pročitali svaku pjesmu tisuće puta. Bilo je trenutaka kad sam ja čitao, a, kad bih pogledao tvoju majku, vidio sam kako joj se usne miču istovremeno s mojima. Bila je došla do točke kad je znala napamet sve pjesme.

Zurio je kroz prozor i najednom sam shvatio da opet misli o labudu.

– Ne mogu više čitati, – nastavio je Noah. – Jednostavno ne raspo-znajem riječi, ali boli me pomisao da nitko iz nje neće ponovo čitati. Ne želim da bude relikvija, nešto što stoji na polici kao neka vrsta uspomene na Allie i mene. Znam da vi ne volite Whitmana kao ja, ali od sve moje djece, vi ste jedini koji ste je pročitali od korice do korice. I tko zna, možda ćete ga opet čitati.

Jane je pogledala knjigu. – Ja hoću, – obećala je.

– I ja također, – dodao sam.

– Znam, – rekao je, gledajući nas naizmjenice. – Zato sam htio da je vas dvoje dobijete.

Nakon što je ručao, činilo se da Noi treba odmor, pa smo se Jane i ja vratili kući.

Sredinom poslijepodneva stigli su Anna i Keith. Leslie je parkirala auto na prilazu nekoliko minuta kasnije i svi smo zajedno stajali u kuhinji, čavrljajući i šaleći se, baš kao u stara vremena. Iako smo spomenuli vijest o labudu, nismo se zadržali na toj temi. Umjesto toga, osjećajući zov vikenda, nagurali smo se u dvojica kola i otišli u Noinu kuću. Kao i Jane prethodnu noć, Anna, Keith i Leslie bili su zadivljeni. Sat vremena su obilazili vrt i kuću razjapljenih usta, a Jane mi se, dok sam stajao kraj stepenica u dnevnoj sobi, primakla i stala kraj mene, blistajući. Uхватила je moj pogled, kimnula prema stepenicama i namignula.

Nasmijao sam se. Kad je Leslie upitala što je tako smiješno, Jane se pravila nevinom.

– Samo nešto između tvog oca i mene. Privatna šala.

Na putu kući, skrenuo sam na aerodrom i pokupio Josepha. Pozdravio me je svojim uobičajenim, – Hej, stari, – a onda je, usprkos svemu što se događalo, dodao samo: – Smršavio si. – Nakon što je uzeo svoju prtljagu, odvezli smo se do Creeksidea po Nou. Kao i uvijek u mojoj prisutnosti, Joseph je bio suzdržan, ali čim je vidio Nou, veoma se razvedrio. I Noi je bilo drago vidjeti daje Joseph došao sa mnom. Sjedili su na stražnjem sjedalu, čavrljajući, i postajali su sve življi kako smo se bližili kući, gdje su ih, čim su kročili kroz vrata, sa svih strana obasuli zagrljajima.

Uskoro je Noah sjedio na kauču s Leslie s jedne strane i Josephom s druge, i pripovijedanje o raznim doživljajima poteklo je i naizmjenice se nastavljalo, dok su Anna i Jane čavrljale u kuhinji.

Zvuči kuće bili su najednom opet poznati i zatekao sam se u mislima kako bi tako trebalo biti uvijek.

Večeru je prekidao smijeh dok su Anna i Jane prepričavale detalje protekle lude jurnjave, a pri njezinu kraju, Anna me je iznenadila kucnuvši viljuškom o čašu.

Kad je stol utihnuo, evo što je rekla: – Željela bih nazdraviti mami i tati, – rekla je, podižući čašu. – Bez vas dvoje, ništa ovo ne bi bilo moguće. Bit će to najljepše vjenčanje koje bi čovjek mogao poželjeti.

Kad se Noah umorio, odvezao sam ga natrag u Creekside. Hodnici su bili prazni dok sam ga pratio do njegove sobe.

– Hvala ti, još jednom, na knjizi, – rekao sam, zastajući na vratima. – To je najljepši dar koji si nam mogao dati.

Činilo se da mu oči, posivjele od mreine, gledaju kroz mene. – Nema na čemu.

Pročistio sam grlo. – Možda će biti ujutro tamo, – kazao sam. Kimnuo je, znajući da sam dobronamjieran. – Možda, – rekao je.

Joseph, Leslie i Anna sjedili su još uvijek za stolom kad sam se vratio kući. Keith je malo prije toga otišao kući. Kad sam upitao za Jane, pokazali su mi glavom u smjeru terase. Otvorivši klizna staklena vrata, vidio sam Jane kako se naslanja na ogradu i krenuo sam joj se pridružiti.

Dugo smo tako stajali zajedno, uživajući u svježem ljetnom zraku, ne govoreći ništa.

– Je li bio dobro kad si ga ostavio? – napokon je upitala Jane.

– Onoliko dobro koliko se može očekivati. Ipak, bio je na kraju umoran.

– Misliš li da je večeras uživao?

– Nema sumnje, – rekao sam. – Voli biti s djecom.

Gledala je kroz vrata u dnevnu sobu: Leslie je mahala rukama, očigledno usred neke zabavne priče, a Anna i Joseph su se valjali od smijeha, tako da se njihovo veselje čulo čak i vani.

– Kad ih čovjek tako vidi, naviru sjećanja, – rekla je. – Željela bih da Joseph ne živi tako daleko.

Znam da nedostaje djevojkama. Smiju se ovako već gotovo sat vremena.

– Zašto ne sjediš s njima za stolom?

– Sjedila sam do prije nekoliko minuta. Kad sam vidjela svjetla tvog auta, iskrala sam se van.

– Zašto?

– Jer sam htjela biti sama s tobom, – rekla je, nestašno me gurkajući. – Htjela sam ti dati poklon za godišnjicu, a, kao što si rekao, sutra bismo mogli biti pomalo zaposleni. – Pružila mi je kuvertu. – Znam da izgleda mala, ali to nije poklon koji bih mogla zamotati. Shvatit ćeš kad vidiš što je to.

Radoznao, otvorio sam kuvertu i unutra našao potvrdu. – Tečaj kuhanja? – upitao sam s osmijehom.

– U Charlestonu, – rekla je, oslanjajući se na mene. Pokazujući prstom prema potvrdi, nastavila je: – Kažu da su predavanja super. Vidiš? Vikend u Svratištu Mondori s njihovim glavni kuharom, a on je, navodno, jedan od najboljih u zemlji. Znam da si i inače odličan, ali sam mislila da bi ti moglo biti zabavno pokušati naučiti nešto novo. Kažu da te uče kako upotrebljavati nož za rezanje mesa, kako prepoznati daje tava za prženje dovoljno zagrijana, čak i kako ukrasiti jela prilikom serviranja. Znaš Helen, zar ne? Iz zбора u crkvi? Rekla je da je to bio jedan od najboljih vikenda koji je ikad doživjela.

Zagrlio sam je na brzinu. – Hvala, – rekao sam. – Kad je to?

– Predavanja su u rujnu i listopadu, prvi i treći vikend svaki mjesec, tako da možeš vidjeti, prije nego što se odlučiš, kako ti se uklapaju u program. Kad se odlučiš, trebaš samo nazvati telefonom.

Proučavao sam potvrdu, pokušavajući zamisliti kako bi mogla izgledati predavanja. Zabrinuta zbog moje šutnje, Jane je rekla, ispitujući: – Ako ti se ne sviđa, mogu ti pokloniti nešto drugo.

– Ne, savršeno je, – uvjeravao sam je. A onda sam, mršteći se, dodao: – Ipak, postoji nešto.

– Da?

Obujmio sam je. – Više bih uživao u predavanjima kad bismo mogli ići zajedno. Hajdemo učiniti od toga romantični vikend. Charleston je prekrasan u to doba godine i mogli bismo uživati u gradu.

– Stvarno to misliš? – upitala je.

Privijajući je tijesno uza se, gledao sam je u oči. – Ne mogu zamisliti ništa što bih radije učinio.

Previše bi mi nedostajala da bih bio u stanju uživati.

– Daleko od očiju, bliže srcu, – zadirivala me je. – Mislim da to nije moguće, – rekao sam, uozbiljivši se. – Nemaš pojma koliko te volim.

– Oh, imam, – rekla je.

Krajičkom oka, vidio sam kako nas djeca promatraju dok sam se saginjao da je poljubim, osjećajući kako joj se usne zadržavaju na mojim. Nekada bi mi zbog toga bilo nelagodno.

Sada mi to, međutim, uopće nije smetalo.

Osamnaesta glava

U subotu ujutro bio sam manje nervozan nego što sam pretpostavljao. Anna je svratila kad su već svi bili ustali i, dok je doručkovala s obitelji, iznenadila nas je svojom ležernošću.

Nakon toga smo se svi odmarali na stražnjoj terasi, gdje je vrijeme prolazilo gotovo kao u usporenom filmu. Možda smo se svi tiho pripremali za ludnicu koja će uslijediti kasnije poslije podne. Ne jednom, primijetio sam kako Leslie i Joseph promatraju Jane i mene, očigledno zapanjeni što vide kako se nas dvoje nestašno gurkamo ili smijemo uzajamnim šalama.

Dok je Leslie izgledala kao da joj se oči gotovo mute od suza, gotovo kao ponosni roditelj, Josephov je izraz lica bilo teže odgonetnuti.

Nisam mogao razaznati je li zbog nas sretan ili pokušava procijeniti kako bi dugo mogla trajati ova nova faza. Možda su njihove reakcije bile opravdane.

Za razliku od Anne, posljednjih nas mjeseci nisu puno viđali i nedvojbeno se svako od njih dvoje sjećalo kako smo se ponašali jedno prema drugom kad su nas posljednji put vidjeli zajedno; u stvari, kad nas je Joseph posjetio za Božić, Jane i ja gotovo uopće nismo razgovarali. I, naravno, znao sam da se sjeća njezina posjeta New Yorku od prije godinu dana. Pita sam se primjećuje li Jane zbunjene, pomne poglede svoje djece.

Ako jest, onda nije na njih obraćala pozornost. Umjesto toga, uveseljavala je Josepha i Leslie pričama o planovima za vjenčanje, pri čemu nije mogla sakriti svoje oduševljenje time kako je sve ispalo dobro. Leslie je imala stotinu pitanja i od svake je romantične vijesti gotovo padala u nesvijest; Josephu je, činilo se, više odgovaralo slušati u tišini. Anna bi im se pridružila s vremena na vrijeme, obično odgovarajući na neko pitanje.

Sjedil a je kraj mene na kauču i, kad je Jane ustala da još jednom napravi kavu, pogledala je majku preko ramena. Onda se, primivši me za ruku, nagnula prema mojem uhu i jednostavno šapnula: – Jedva čekam večer. – Žene iz obitelji imale su u jedan sat zakazano vrijeme kod frizera i, krećući prema vratima, čavrljale su kao školarke. Što se tiče mene, i John Peterson i Henry MacDonald telefonirali su mi sredinom prijepodneva, zanimajući se da li bih ih mogao

pričekati u Noinoj kući. Petersen je htio provjeriti kako zvuči glasovir, a MacDonald je htio baciti pogled na kuhinju i druge prostorije da bi bio siguran da će večera teći glatko. Obojica su obećali da se neće dugo zadržati, ali ja sam ih uvjerio da mi to nije problem.

Morao sam nešto odnijeti u kuću, nešto što je Leslie bila ostavila u svojem prtljažniku, tako da sam ionako išao tamo. Upravo kad sam krenuo, čuo sam kako je Joseph ušao iza mene u dnevnu sobu. – Hej, stari. Bi li ti smetalo da idem s tobom? – Ni najmanje, – rekao sam. Na putu do Noine kuće Joseph je gledao kroz prozor i nije puno govorio. Već godinama nije bio tamo i činilo se da jednostavno upija vidik dok smo vijugali cestama, obrubljenim drvećem. Premda je New York bio uzbudljiv, i Joseph ga je sad smatrao kućom, mogao sam osjetiti da je zaboravio kako ravnica može biti lijepa.

Usporivši, skrenuo sam na prilaz i parkirao se na svojem uobičajenom mjestu. Kad smo izašli iz auta, Joseph je na trenutak stao, gledajući u kuću. Sunce je bilo visoko i kuća je blistala na ljetnom svjetlu. Za nekoliko sati, Anna, Leslie i Jane bit će na katu i odijevati se za vjenčanje.

Povorka će krenuti, bili smo odlučili, iz kuće; gledajući u prozore na katu, pokušao sam, ali nisam uspio zamisliti te posljednje trenutke prije vjenčanja, kad će već svi gosti sjediti i čekati. Kad sam se prenuo iz sanjarenja, vidio sam da se Joseph odmaknuo od auta i krenuo prema šatoru. Hodao je, s rukama u džepovima, prelazeći pogledom preko imanja.

Na ulazu u šator je zastao i pogledao unatrag prema meni, čekajući da mu se pridružim.

Šuteći smo prošli kroz šator i ružičnjak, i onda ušli u kuću. Iako Joseph izvana nije odavao uzbuđenje, osjećao sam da je isto tako impresioniran kao što su bile Leslie i Anna.

Nakon što je završio razgledavanje, postavio je nekoliko pitanja o logistici onoga što je bilo učinjeno, tko, što, kako, ali je opet zašutio kad je caterer zaustavio auto na kolniku. – Onda, što misliš? – upitao sam. Nije odmah odgovorio, ali su mu se usne razvukle u gotovo neprimjetan smiješak dok je razgledavao imanje. – Iskreno, – priznao je na kraju, – ne mogu vjerovati da si uspio. – Prateći njegov pogled, sjetio sam se na trenutak kako je sve izgledalo samo prije nekoliko dana. – Nije loše, zar ne? – rekao sam odsutno. Joseph je odmahnuo glavom kad je čuo moj odgovor. – Ne govorim samo o svemu ovom, – rekao je, pokazujući na okoliš. – Govorim o mami. – Zastao je, da bi bio siguran da ga slušam. – Prošle godine, kad je došla u posjet, – nastavio je, – bila je uzrujanija nego što sam je ikad vidio. Plakala je kad je izašla iz aviona. Jesi li to znao? – Izraz moga lica bio je jasniji od svakog odgovora.

Gurnuo je ruke u džepove i gledao u zemlju, izbjegavajući moje oči. – Rekla je da ne želi da je vidiš takvu, tako da se pokušavala suzdržavati. Ali za vrijeme leta... pretpostavljam da jednostavno više nije mogla. – Oklijevao je. – Shvaćáš, bio sam tamo, čekajući na aerodromu da povezem svoju mamu, a ona izlazi iz aviona kao netko tko upravo dolazi s pogreba. Znam da se na svojem poslu svaki dan suočavam s dubokom žalošću, ali kad je to tvoja vlastita majka... – Glas mu se prekinuo, a ja sam bio dovoljno pametan da ne kažem ništa. – Bio sam zbog nje budan do iza ponoći tu prvu noć nakon njezina dolaska. Samo je nesuvislo govorila i plakala zbog onoga što se događa između vas dvoje. I priznajem da sam bio ljut na tebe. Ne samo zbog toga što si zaboravio godišnjicu, nego zbog svega.

Činilo se da uvijek gledaš na našu obitelj kao na pogodnost koju, prema očekivanju drugih ljudi, treba očuvati, ali nikad nisi želio učiniti ono što je za to bilo potrebno. Napokon, rekao sam joj da bi joj možda bilo bolje samoj ako je nakon toliko godina još uvijek nesretna. – Nisam znao što bih rekao. – Ona je krasna žena, stari, – rekao je, – i bio sam umoran od toga da je gledam tako povrijeđenu. Sljedećih se nekoliko dana oporavila, bar malo, u svakom slučaju. Ali još uvijek se užasavala pomisli od povratka kući.

Kad god bismo to spomenuli, lice bi joj se rastužilo, tako da sam joj konačno predložio da ostane sa mnom u New Yorku. Neko sam vrijeme mislio da će prihvatiti, ali je na kraju rekla da

ne može. Rekla je daje ti trebaš. – Grlo mi se stisnulo. – Kad si mi rekao što želiš učiniti za vašu godišnjicu, prva mi je misao bila da ne želim imati ništa s tim. Nisam se čak ni veselio dolasku ovamo ovaj vikend. Ali sinoć... – Odmahnuo je glavom i uzdahnuo. – Trebao si je čuti kad si odveo Nou kući. Nije mogla prestati govoriti o tebi. Pričala je i pričala o tome kako si bio sjajan i kako se odnedavno dobro slažete. A onda kad sam vidio kako se ljubite na terasi...

Gledao me je s izrazom koji je graničio s nevjericom i činilo se kao da me vidi prvi put. – Uspio si, stari. Ne znam kako, ali uspio si. Mislim da je nikad nisam vidio sretniju.

Peterson i MacDonald bili su točni i, kao što su i obećali, nisu dugo ostali. Spremio sam gore predmet koji je bio u Leslieu prtljažniku, a na putu kući Joseph i ja smo se zaustavili u dućanu za iznajmljivanje odijela i uzeli dva smokinga, jedan za njega, drugi za Nou. Prije nego što sam krenuo u Creekside, odveo sam Josepha do naše kuće jer je morao nešto obaviti prije obreda.

Noah je sjedio u stolici, a kasno je poslijepodnevno svjetlo ulazilo kroz prozor. Kad se okrenuo da me pozdravi, odmah sam znao da se labud nije vratio. Zastao sam na pragu.

– Zdravo, Noah, – rekao sam.

– Zdravo, Wilson, – šapnuo je. Izgledao je iscrpljeno, kao da su mu se bore preko noći produbile.

– Jesi li dobro?

– Moglo bi biti i bolje, – rekao je. – Ali moglo bi biti i gore. – Usiljeno se nasmiješio kao da me želi utješiti. – Jesi li spreman za polazak? – Aha. – Kimnuo je. – Spreman sam.

Za vrijeme vožnje nije spomenuo labuda. Umjesto toga, gledao je, kao i Joseph, kroz prozor i ja sam ga pustio da bude sam sa svojim mislima. Ipak, postajao sam sve napetiji kako smo se približavali kući. Jedva sam čekao da vidi što smo učinili, očekujući da će Noah biti isto tako očaran kao što su bili svi drugi.

Čudnovato, ali uopće nije reagirao kad je izašao iz auta. Pogledavši naokolo, na kraju je sasvim neprimjetno slegnuo ramenima. – Mislio sam da si rekao da si sredio kuću, – rekao je.

Trepnuo sam u čudu, pitajući se jesam li ga dobro čuo.

– Jesam.

– Gdje?

– Svugdje, – rekao sam. – Dođi, dopusti da ti pokažem vrt.

Odmahnuo je glavom. – Dobro ga vidim odavde. Izgleda kao što je uvijek izgledao.

– Sada možda da, ali trebao si ga vidjeti prošli tjedan, – rekao sam gotovo pravdajući se. A kuća...

Prekinuo me je vragolasto se nasmiješivši.

– Jesam te, – rekao je, namignuvši. – Hajde, da vidimo što si napravio.

Obišli smo imanje i kuću, prije nego što smo se skrasili na klupi za ljuljanje na trijemu. Imali smo jedan sat za sebe, a onda smo se presvukli u smokinge. Joseph je već bio odjeven kad je stigao, a nekoliko minuta iza njega stigle su Anna, Leslie i Jane, koje su došle ravno iz frizerskog salona. Djevojke su bile u transu kad su izašle iz auta. Idući ispred Jane, brzo su nestale na katu, s haljinama preko ruku.

Jane je zastala preda mnom, a oči su joj se sjajile dok ih je gledala kako se penju.

– Zapamti, – rekla je. – Keith ne bi trebao vidjeti Annu prije vjenčanja, tako da ga ne smiješ pustiti gore.

– Neću, – obećao sam.

– U stvari, nemoj pustiti nikoga. To treba biti iznenađenje. – Podigao sam dva prsta. – Branit ću stepenice svojim životom. – To se odnosi i na tebe. – Shvatio sam.

Bacila je pogled prema praznim stepenicama. – Jesi li već nervozan? – Malo.

– I ja. Teško je povjerovati da je naša mala djevojčica sada odrasla i da se stvarno udaje.

Iako je bila uzbuđena, zvučala je malo zamišljeno i sagnuo sam se da je poljubim u obraz. Nasmiješila se.

– Čuj, moram pomoći Anni. Treba joj pomoć da se obuče, mora stvarno izgledati lijepo. I ja se moram spremiti.

– Znam, – rekao sam. – Vidimo se za trenutak.

U tijeku sljedećeg sata, najprije je stigao fotograf, za njim John Peterson, pa onda osoblje iz restorana s hranom, i svi su bili zaokupljeni svojim poslom. Stigla je torta i stajala je na svojem mjestu, cvjećar je donio buket, buketiće za djeveruše i cvjetiće za zapučke, a svećenik me je, prije dolaska gostiju, upoznao s redosljedom povorke.

Uskoro se dvorište počelo puniti automobilima. Noah i ja smo stajali na trijemu pozdravljajući većinu gostiju prije nego što bismo ih uputili u šator, gdje su Joseph i Keith pratili dame do njihovih sjedišta. John Peterson je već bio za glasovirom, ispunjavajući topli večernji zrak tihom Bachovom glazbom. Uskoro su svi sjedili, a svećenik je stao na svoje mjesto.

Kako je sunce počelo zalaziti, šator je izgledao kao obasjan mističnim svjetlom. Na stolovima su treperile svijeće, a osoblje iz restorana čulo se otraga, kako se sprema aranžirati jelo.

Tek sam sada, prvi put, počeo osjećati cijeli događaj kao nešto stvarno. Pokušavajući ostati miran, počeo samo hodati amo-tamo. Vjenčanje će početi za petnaest minuta i pretpostavljam sam da moja žena i kćeri znaju što rade. Pokušao sam se uvjeriti da jednostavno čekaju posljednji trenutak da se pojave, ali jednostavno sam morao svakih nekoliko minuta poviriti kroz otvorena vrata. Noah je sjedio na trijemu na klupi za ljuljanje, gledajući me s izrazom lica koje je odavalo da se zabavlja.

– Izgledaš kao cilj u jednoj od onih streljana na karnevalu, – rekao je. – Znaš, ona u kojoj pingvin ide naprijed-nazad?

Prestao sam se mrštiti kako bih izravnao bore na čelu. – Tako loše?

– Mislim da si izdubio brazdu u trijemu.

Odlučivši daje bolje sjesti, krenuo sam prema njemu kad sam začuo korake na stepenicama.

Noah je podignuo ruke da bi pokazao da će ostati sjediti, a ja sam, duboko udahnuvši, ušao u predsoblje. Jane je polako silazila stepenicama, klizeći rukom po ogradi, i jednostavno sam se morao zapiljiti u nju.

Podignute kose, izgledala je nevjerojatno glamurozno. Satenska haljina pripijala joj se izazovno uz tijelo, a usne su joj bile sjajno ružičaste. Imala je samo toliko sjenila na kopcima da joj tamne oči još više dođu do izražaja, a, kad je vidjela moje lice, zastala je, uživajući u mojem divljenju.

– Izgledaš... nevjerojatno, – uspio sam reći.

– Hvala, – rekla je tiho.

Trenutak kasnije, hodala je prema meni. Dok mi je prilazila, osjetio sam dašak njezina novog parfema, ali kad sam se sagnuo da je poljubim, odmaknula se prije nego što sam se približio.

– Nemoj, – rekla je, smijući se. – Pokvarit ćeš mi ruž.

– Stvarno?

– Stvarno, – rekla je i odmaknula moje ruke. – Možeš me poslije poljubiti, obećavam. Kad počnem plakati, ionako ću upropastiti šminku.

– A gdje je Anna?

Pokazala je glavom prema stepenicama. – Spremna je, ali htjela je nasamo razgovarati s Leslie prije nego što siđe. Pretpostavljam da se radi o nekom dogovoru u posljednjem trenutku.

Sanjarski se osmjehnula. – Jedva čekam daje vidiš. Mislim da nikad nisam vidjela ljepšu nevjestu. Je li sve spremno za obred?

– Čim mu kažemo, John će početi svirati glazbu za ceremoniju.

Jane je kimnula, izgledajući nervozno. – Gdje je tata?

– Baš tamo gdje treba biti, – rekao sam. – Nemoj se brinuti, sve će biti savršeno. Sve što nam sad preostaje jest da pričekamo.

Opet je kimnula. – Koliko je sati?

Pogledao sam na sat. – Osam, – rekao sam i baš u trenutku kad se Jane spremala pitati da li da ode po Annu, gore su zaškripala vrata. Oboje smo istovremeno podigli pogled.

Leslie se pojavila prva i, kao i Jane, bila je oličenje ljupkosti. Koža joj je blistala poput jutarnje rose i skakutala je niza stepenice, jedva prikrivajući veselje. I njezina je haljina bila boje breskve, ali, za razliku od Janeine, bila je bez rukava, otkrivajući joj potamnjele mišiće na rukama dok se hvatala za rub ograde. – Dolazi, – rekla je bez daha. – Sići će za tren.

Joseph je ušao kroz vrata iza nas i stao uza sestru. Jane me uhvatila za ruku i ja sam, iznenađeno, primijetio da mi ruke drhte. To je to, mislio sam, sad slijedi glavni događaj. Kad smo čuli kako se gore otvaraju vrata, na Janeinu se licu pojavio djevojački osmijeh.

– Dolazi, – šapnula je.

Da, Anna je dolazila, ali čak i tada mislio sam samo na Jane. Dok je tako stajala kraj mene, znao sam u da je nikad nisam volio više nego u tom trenutku. Usta su mi se najednom osušila.

Kad se Anna pojavila, Janeine su se oči raširile. Samo na trenutak kao da se ukočila, nesposobna reći ijednu riječ. Vidjevši majčino lice, Anna je sišla niza stepenice isto tako brzo kao i Leslie, držeći jednu ruku iza leđa.

Haljina koju je nosila nije bila ona koju je Jane vidjela na njoj prije samo nekoliko minuta.

Umjesto toga, nosila je haljinu koju sam ja ostavio jutros u kući, objesio sam je, još spakiranu, u jedan od praznih ormara, i bila je ista kao haljina koju je nosila Leslie.

Prije nego što je Jane smogla snage nešto reći, Anna joj je prišla i otkrila što nosi iza leđa.

– Mislim da bi ti trebala nositi ovo, – rekla je jednostavno.

Kad je Jane vidjela vjenčani veo koji je Anna držala, počela je treptati, ne vjerujući svojim očima. – Što se događa? – tražila je odgovor. – Zašto si skinula vjenčanicu?

– Zato što se ja ne udajem, – rekla je Anna, blago se smiješeći. – U svakom slučaju, ne još.

– O čemu ti to govoriš? – povikala je Jane. – Naravno da se udaješ...

Anna je odmahнула glavom. – To nije nikad bilo moje vjenčanje, mama. To je oduvijek bilo tvoje vjenčanje. – Zastala je. – Zašto misliš da sam ti dopustila da sve izabereš?

Činilo se da Jane ne može probaviti Annine riječi. Umjesto toga, gledala je čas Annu čas Josepha i Leslie, tražeći odgovore na njihovim nasmijsanim licima, prije nego što se okrenula prema meni.

Uzeo sam njezine ruke u svoje i primakao ih svojim usnama. Cijela godina planiranja, cijela godina tajni svela se na ovaj trenutak. Poljubio sam joj nježno prste prije nego što sam je pogledao u oči.

– Rekla si da bi se ponovo udala za mene, nisi li?

Na trenutak se činilo da smo sami u sobi. Dok je Jane zaprepašteno gledala u mene, ja sam mislio na sve ono što sam tajno radio proteklu godinu, godišnji odmor u točno određeno vrijeme, fotograf i restoran za pripremu hrane koji su baš slučajno imali – slobodne termine, – gosti bez planova za vikend, radnici koji su mogli – promijeniti svoj raspored – da bi uredili kuću za samo nekoliko dana. Trebalo je nekoliko trenutaka, a onda se na Janeinu licu vidjelo da je polako počela shvaćati. A kad je potpuno shvatila što se događa, što se stvarno događa ovaj vikend, zagledala se u mene, zadivljeno i ne vjerujući. – Moje vjenčanje? – Glas joj je bio tih, gotovo bez daha. Kimnuo sam. – Vjenčanje koje sam ti trebao davno prirediti. – Iako je Jane htjela čuti detalje o svemu odmah i na licu mjesta, uzeo sam veo koji je Anna još uvijek držala. – Ispričat ću ti na primanju, – rekao sam, stavljajući joj ga pažljivo na glavu. – Ali sada nas čekaju gosti. Jo-

seph i ja moramo biti naprijed, tako da moram ići. Ne zaboravi buket. – Janeine oči su molile. – Ali... čekaj... – Stvarno ne mogu ostati, – rekao sam blago. – Ne smijem te vidjeti prije vjenčanja, sjećaš se? – Nasmiješio sam se. – Ali vidimo se za par minuta, u redu? – Osjećao sam na sebi poglede gostiju dok smo Joseph i ja kretali prema sjenici. Trenutak kasnije, stajali smo kraj Harvevja Wellingtona, svećenika koga sam zamolio da vodi vječanje. – Imaš prstenje, zar ne? – upitao sam. Joseph se potapšao po džepu na prsima. – Ovdje, stari. Uzeo sam ga danas, onako kako si molio. – U daljini, sunce je zalazilo iza drveća i nebo je polako postajalo sivo. Očima sam prelazio preko gostiju i, slušajući njihov prigušeni šapat, preplavio me je osjećaj zahvalnosti. Kate, David i Jeff sjedili su sa svojim supružnicima u prvim redovima. Keith je sjedio iza njih, a onda su slijedili prijatelji s kojima smo Jane i ja dijelili svoj život.

Dugovao sam svakom od njih zahvalnost što su učinili ovaj događaj mogućim. Neki su poslali slike za album, drugi su mi pomogli pronaći prave ljude za ostvarenje planova. Ipak, moja zahvalnost bila je veća od toga. Čini se da je ovih dana bilo nemoguće sačuvati tajnu, a svatko od njih ne samo da je to učinio, nego su i došli puni entuzijazma, spremni proslaviti ovaj poseban trenutak u našem životu. Najviše od svih želio sam zahvaliti Anni. Ništa od ovog ne bi bilo moguće bez njezina dragovoljnog sudjelovanja i sigurno joj nije bilo lako.

Morala je paziti na svaku svoju riječ, cijelo vrijeme držeći Jane zaokupljenom. Bio je to teret i za Keitha i uhvatio sam se kako mislim da će jednog dana on zaista biti krasan zet. Kad se on i Anna odluče vjenčati, obećao sam si da će Anna dobiti točno onakvo vjenčanje kakvo bude željela, bez obzira na cijenu. I Leslie je bila od goleme pomoći.

Upravo je ona nagovorila Jane da ostane u Greensborou i otišla u dućan kupiti istu haljinu za Annu prije nego što ju je donijela kući. Štoviše, nju sam nazivao da mi da ideje kako da vjenčanje bude što ljepše. Budući da je voljela romantične filmove, ona je bila pravi izvor informacija i njezina je ideja bila da angažiramo i Harvevja Wellingtona i Johna Petersona.

Tu je onda, naravno, bio i Joseph. On je, od sve moje djece, bio najmanje oduševljen kad sam mu rekao što namjeravam učiniti, ali pretpostavljam da sam to trebao i očekivati. Ono što nisam očekivao, bila je težina njegove ruke na mojem ramenu dok smo stajali pod sjenicom, čekajući da stigne Jane.

– Hej, stari? – šapnuo je.

– Da?

Nasmiješio se. – Hoću samo da znaš da sam počašćen što si me zamolio da ti budem kum.

Čuvši to, grlo mi se stegnulo. – Hvala, – to je bilo sve što sam mogao reći.

Vjenčanje je bilo upravo onakvo kakvo sam se nadao da će biti. Nikad neću zaboraviti kako su ljudi prigušivali uzbuđenje ili način na koji su istezali vratove da bi vidjeli kako moje kćeri koračaju niz prolaz; nikad neću zaboraviti kako su mi ruke počele drhtati kad sam čuo prve akorde – Svadbenog marša – ili kako je Jane blistala dok je koračala u pratnji oca.

S velom, izgledala je kao krasna, mlada nevjesta. U ruci je lagano pridržavala buket tulipana i minijaturnih ruža i činilo se da klizi prolazom. Pokraj nje, Noah je sjajio neskrivenom radošću, ponosan otac od glave do pete.

Na kraju prolaza su zastali, i Noah je polako podigao njezin veo. Nakon što ju je poljubio u obraz, šapnuo joj je nešto u uho, a onda je zauzeo svoje mjesto u prvom redu, desno od Kate.

Iza njih, vidio sam kako žene rupčićima brišu suze.

Harvey je započeo obred molitvom u znak zahvalnosti. Nakon što nas je zamolio da se okrenemo jedno prema drugom, govorio je o ljubavi i obnovi i naporu koji obnavljanje ljubavi zahtijeva. Cijelo to vrijeme, Jane mi je čvrsto držala ruku, netremice me gledajući u oči.

Kad je došao trenutak, zamolio sam Josepha da mi da prstenje. Za Jane sam bio kupio dijamantnu burmu; za sebe sam kupio duplikat prstena koji sam uvijek nosio i taj je izgledao kao da blista nadom bolje budućnosti.

Obnovili smo zavjete koje smo si dali prije puno godina i stavili prstenje jedno drugome na ruku. Kad je došlo vrijeme da poljubim nevjestu, učinio sam to uz zvuke bodrenja, zvižduka, pljeskanja i bljeskanja fotografskih bljeskalica.

Primanje je trajalo do ponoći. Večera je bila veličanstvena, a John Peterson na glasoviru u prekrasnoj formi. Svako naše dijete održalo nam je zdravicu, kao što sam učinio i ja, da bih zahvalio svima koji su mi pomogli. Jane se nije prestajala smiješiti.

Nakon večere, odmaknuli smo nekoliko stolova i Jane i ja plesali smo satima. U trenucima kad bi se zaustavila da dođe do daha, obasipala me pitanjima koja su me proganjala za vrijeme većine moga budnog vremena ovaj tjedan.

– Što bi bilo da je netko odao tajnu?

– Ali nije, – odgovorio sam.

– Ali da jest?

– Ne znam. Mislim da sam se jednostavno nadao da ćeš ti pomisliti, ako netko nešto kaže, da si krivo čula. Ili da nećeš vjerovati da sam toliko lud da tako nešto učinim.

– Imao si puno povjerenja u puno ljudi.

– Znam, – rekao sam. – I zahvalan sam im što se pokazalo da sam imao pravo.

– I ja. Ovo je najljepša noć moga života. – Zastala je ogledavajući se po sobi. – Hvala ti, Wilsons.

Za svaku i najmanju stvar.

Zagrlio sam je. – Nema na čemu.

Kad se primakla ponoć, gosti su počeli odlaziti. Svatko mi je na odlasku stisnuo ruku i zagrlio Jane. Kad je Peterson konačno spustio poklopac glasovira, Jane ga je obasula izrazima zahvalnosti. Spontano ju je poljubio u obraz. – Ne bih ovo propustio za cijeli svijet, – rekao je.

Harvey Wellington i njegova žena otišli su među posljednjima i Jane i ja smo ih ispratili do trijema. Kad je Jane zahvalila Harveyju na tome što je vodio ceremoniju, odmahnuo je glavom.

– Nema potrebe za zahvaljivanjem. Nema ničeg ljepšeg nego sudjelovati u nečemu ovakvom.

To je pravi smisao braka.

Jane se nasmiješila. – Nazvat ću vas, da odemo zajedno na večeru. – Bilo bi mi drago.

Djeca su se sakupila oko jednog stola, još jednom tiho proživljavajući sve što se dogodilo, ali, s izuzetkom toga, kuća je bila mirna. Jane im se pridružila za stolom, i dok sam stajao iza nje, pogledao sam unaokolo i shvatio da se Noah neprimjetno iskrao.

Veći dio večeri bio je neobično tih i mislio sam da je možda otišao na stražnju terasu u nadi da će moći biti sam. Ranije sam ga bio tamo našao i, iskreno, bio sam se malo zabrinuo za njega.

Bio je to dug dan, i kako je već bilo kasno, želio sam ga pitati hoće li se vratiti u Creekside.

Međutim, kad sam izašao na trijem, nisam ga vidio.

Baš sam se spremao otići natrag provjeriti gornje sobe, kad sam ugledao osamljenu figuru kako stoji u daljini na obali rijeke. Kako sam ga mogao vidjeti, nikad neću znati, ali možda sam ulovio sliku njegovih dlanova kako se miču u mraku. U svojem smokingu sasvim se stopio s noćnim okruženjem.

Razmišljao sam da li da ga zovnem, a onda sam odustao od toga. Iz nekog sam razloga imao osjećaj da ne želi da itko zna da je tamo. Ipak, bio sam radoznao i samo sam trenutak oklijevao prije nego što sam krenuo niza stepenice. Uputio sam se prema njemu.

Iznad mene, nebo je bilo puno zvijezda i zrak je bio svjež od mirisa zemlje koji se uvijek osjeća u nizini. Cipele su mi tiho strugale po šljunku, ali kad sam stigao do trave, teren se počeo spuštati, najprije postupno, a onda strmo. Teško sam održavao ravnotežu u gustoj vegetaciji.

Odgurujući grane s lica, nisam mogao shvatiti zašto se, i kako se, Noah spustio ovim putem.

Leđima okrenutim prema meni, šaptao je dok sam mu se približavao. Meke kadence njegova glasa bile su mi poznate. Najprije sam pomislio da se obraća meni, a onda sam iznenada shvatio da i ne zna da sam tu.

– Noah? – upitao sam tiho.

Iznenadeno se okrenuo i zurio u mene. Trebalo mu je trenutak da me prepozna u mraku, ali mu se postupno lice opustilo. Stojeći ispred njega, imao sam neobičan osjećaj da sam ga u ulovio u nečem lošem.

– Nisam te čuo da dolaziš. Što radiš ovdje?

Nasmiješio sam se zagonetno. – Baš sam te htio upitati to isto.

Umjesto odgovora, pokazao je glavom prema kući. – To je bila stvarno velika zabava koju si noćas priredio. Nadmašio si samog sebe. Mislim da se Jane nije prestala smiješiti cijelu noć.

– Hvala, – oklijevao sam. – Jesi li se ti dobro zabavio?

– Jako sam se dobro zabavio, – rekao je.

Jedan trenutak nismo ni jedan ni drugi ništa rekli.

– Osjećaš li se dobro? – upitao sam napokon.

– Moglo bi biti i bolje, – rekao je. – Ali moglo bi biti i gore.

– Jesi siguran?

– Aha, – rekao je, – siguran sam.

Dodao je, možda reagirajući na moj radoznali izraz lica: – Tako je lijepa noć. Mislio sam da bih mogao uživati u njoj na trenutak. – Ovdje dolje? – Kimnuo je. – Zašto? – Pretpostavljam da sam trebao pogoditi razlog zbog kojeg je riskirao spustiti se do ruba rijeke, ali mi u tom trenutku to nije sinulo. – Znao sam da me nije napustila, – rekao je jednostavno. – I želio sam s njom razgovarati. – S kim? – Noah kao da nije čuo moje pitanje. Umjesto toga, pokazao je glavom prema rijeci. – Mislim da je došla zbog vjenčanja. – Kad je to rekao, najednom sam razumio što mi govori i bacio sam pogled na rijeku, ali nisam vidio ništa. Srce me je zaboljelo i, preplavljen osjećajem iznenadne bespomoćnosti, upitao sam se nisu li doktori ipak bili u pravu.

Možda stvarno ima halucinacije, a možda je današnja večer bila previše za njega.

Međutim, kad sam otvorio usta da bih ga uvjerio da se vrati u kuću, riječi su mi zastale u grlu. Jer, ona se pojavila, činilo se niotkud, u namreškanoj vodi iza njega, klizeći rijekom okupanom mjesecinom. U divljini, izgledala je veličanstveno; perje joj je blistalo poput srebra i ja sam zatvorio oči, nadajući se da će mi se njezina slika izbrisati iz pameti.

Međutim, kad sam ih opet otvorio, labud je kružio pred nama, i ja sam se najednom počeo smiješiti. Noah je bio u pravu. Iako nisam znao zašto ili kako je došla, nisam uopće sumnjao da je to ona. Morala je biti. Vidio sam labuda stotinu puta i, čak i iz daljine, morao sam primijetiti sitnu crnu pjegu na sredini prsa, neposredno iznad srca.

Epilog

Stojeći na trijemu, dok je oko mene jesen u punom zamahu, osjećam kako me okrepljuje svježina večernjeg zraka dok razmišljam o noći našeg vjenčanja. Još se uvijek živo sjećam svih

detalja, isto kao što se sjećam svega što se događalo u godini zaboravljene godišnjice. Čudno je osjećati da je sve to iza mene.

Pripreme su dominirale mojim mislima tako dugo i predočavao sam si vjenčanje toliko puno puta, da ponekad osjećam kao da sam izgubio kontakt s nekim starim prijateljem, nekim na koga sam se sasvim navikao. Ipak, sjećajući se toga, shvatio sam da sada imam odgovor na pitanje o kojem sam razmišljao kad sam prvi put izašao na ovo mjesto.

Da, znao sam, čovjek se može istinski promijeniti. Događaji od prošle godine naučili su me puno o meni samom, kao i o nekim univerzalnim istinama.

Naučio sam, na primjer, da je lako raniti one koje volimo, ali je mnogo teže izliječiti te rane. Ipak, proces liječenja tih rana predstavljao je za mene najbogatije iskustvo moga života, vodeći me k uvjerenju da sam, iako često precjenjujući ono što mogu učiniti za jedan dan, podcjenjivao ono što mogu učiniti u jednoj godini. Ali, više od svega, naučio sam da je moguće da se dvoje ljudi ponovo zaljubi, čak i kad je između njih cijeli život ispunjen razočaranjem. Nisam siguran što da mislim o labudu i o onome što sam vidio te noći, i moram priznati da mi još uvijek nije lako biti romantičan.

To je svakodnevna borba da se ponovo otkrijem i dio mene se pita hoće li uvijek biti tako. Pa što?

Čvrsto se držim lekcija koje me je Noah naučio o ljubavi i kako je očuvati pa ako i ne postanem pravi romantik kao Noah, ne znači da ću to ikad prestati pokušavati.